

A
DESCRIPTIVE CATALOGUE
OF
SANSKRIT MANUSCRIPTS IN THE
GOVERNMENT COLLECTION.
•
UNDER THE CARE OF
THE ASIATIC SOCIETY OF BENGAL.

BY
MAHĀMAHOPĀDHYĀYA HARA PRASAD SHĀSTRĪ, M.A.,
C.I.E., F.A.S.B.
Vice-President, Asiatic Society of Bengal.

VOL. I.
BUDDHIST MANUSCRIPTS.

CALCUTTA :
PRINTED AT THE BAPTIST MISSION PRESS.

1917.

PREFACE.

This is the first of a long series of volumes of a descriptive catalogue of Sanskrit manuscripts, belonging to the Government collection in the Asiatic Society's Rooms,—collected since the institution of the Search of Sanskrit Manuscripts under the order of Lord Lawrence's Government in 1868. The number of the collection stands at present at 11,264 ; of these 3,156 were collected by my illustrious predecessor Raja Rajendralal Mitra, LL.D., C.I.E., and the rest by my humble self. Besides Sanskrit, it has manuscripts in Prākṛt, Hindī, Mārwarī, Marhattī, Newarī and Bengalī. But these form an insignificant part of the whole. The works relate to orthodox Hinduism, Buddhism of various yānas, Jainism of various schools, Vaiṣṇavism, Śaivaism, Tāntrism and other systems of sectarian Hinduism. The various branches of the knowledge of the Hindus are well represented in this collection. Manuscripts are written in various scripts, Bengalī, Devanāgarī, Uḍiyā, Mārwarī, Kāśmīrī, Newarī—both ancient and modern. Some of the ancient manuscripts go so far back as the 9th century A.D. There is one unique manuscript in ancient Bengali hand, copied undoubtedly in the last years of the 10th century. There are numerous manuscripts, dated in the 11th century. The subsequent centuries are very well represented. They are written on various materials—paper, palm leaf, birch-bark, and barks of other trees. Some of the paper manuscripts go centuries back to the time of the introduction of Mahommedan paper in India.

Besides unique manuscripts which open up vast vistas of research in history, religion and sciences of ancient India, whole literatures are revealed in this collection. For instance, there are numerous works of Vajrāyana, Mantrayāna, Kālacakrayāna to be found here, which throw a flood of light on those later phases of Buddhism which developed

out of the Māhāyana system. But for these works, these phases of the religion would have remained only a name. A large number of works of the Paścimāmnāya System of the Tantra are to be found here. These literatures and these unique works will be described in their proper places.

The present volume contains the descriptions of 119 Buddhist works of the northern school. The ancient works among these were translated into Chinese, and the mediæval works into Tibetan. Some of the Sanskrit originals of these translations have been, for the first time, brought to light in this collection. The few modern works of Buddhism in the collection are unique, showing that the religion lingered long in north-eastern India, and is still lingering in some quarters. In the mediæval and modern works is to be found the condition of Buddhism in India, after the Chinese ceased to visit the country.

The special feature of this volume of the catalogue is that an attempt has been made in it to arrange the works in chronological order. No cataloguist of Sanskrit MSS. has, as yet, made the attempt. The difficulties of such an arrangement are very great indeed; and the only sure guide is the quotations. When one book quotes from another, or cites it as an authority, that work is sure to be subsequent in age to that cited. But this helps only in the ascertainment of the succession of works. If the date of any work is ascertained from other evidences, the dates of previous and subsequent works are approximately fixed. In the case of Buddhist works the dates of translations of some works are known from Chinese and Tibetan sources.● That gives a clue to the dates of other works too.

It is known from Chinese sources that Aśvaghoṣa was the Guru of Kaniṣka who, in the opinion of prominent Orientalists founded the Śaka era. The first work in this catalogue, Saundarananda Kāvya, is by Aśvaghoṣa. Therefore its date is known. Nāgārjuna flourished in the second generation after Aśvaghoṣa; and he is said to have recovered the

Prajñāpāramitā (Aṣṭasāhasrikā) from the nether world. The Pañcaviṃśati-sāhasrikā was a modification of the Aṣṭasāhasrikā, according to the doctrines of Maittreya-nātha's Kārikās, known as Abhisamayālamkāra kārikās. The Pañcaviṃśatikā, again, was translated into Chinese between the years 265 A.D. and 316 A.D. So the Kārikās and the Pañcaviṃśatikā must necessarily come between Nāgārjuna and the date of the translation. Arguing in this way, an attempt has been made to find the chronological order of the works. As the grounds in each case have been either set forth or indicated in the description of every work, they need not be repeated here in the preface.

Eggeling's catalogue of manuscripts in the India Office has been accepted as model in this catalogue. But he has never described a Buddhist work. The only good Buddhist catalogues in English are the Cambridge Catalogue by Prof. Bendall, and the Nepalese Buddhist Literature by Rājā Rājendra-lāla Mitra. Prof. Bendall has also described a few Buddhist works in his *Catalogue of MSS. in the Bodleian Library*. I have also described some in my Nepal catalogues I and II. I have not unnecessarily duplicated the description of any work fully described in these catalogues, contenting myself simply with references. But when, as in the mediæval and modern periods, they could give me no guidance, I have arranged my quotations and colophons in such a way as to give a fair idea of what the books contain. In describing these manuscripts, I had always an eye to the needs of the Iconographist, and have tried to quote in full the descriptions of the gods and goddesses, as given in their *dhyānas* or *sādhana*s, or formulas of meditation.

The different yānas that developed out of Māhāyāna are, in a loose and vague way, called Tantras, which discard asceticism and austerities, and teach the enjoyment of the senses, as according to Māhāyāna the universe, both material and spiritual, has no existence. So these enjoyments have, too, no existence. Why should, then, people who are con-

vinced of the evanescent character of the universe, shrink from the enjoyment of the good things of the world? But if they do the same before they are so convinced, they become responsible for their acts. This is the quintessence of the teachings of mediæval Buddhism. The different yānas vary the doctrine a little, but the essential point is the same.

It is a matter of regret that in India very little help can be obtained in these studies, and, therefore, I am bound to express my cordial obligations to my assistants Babu Nani Gopal Banerjee and Pandit Ashutosh Tarkatīrtha, for their devotion to these studies and their hard work.

ALPHABETICAL INDEX.

58.	Abhidānottara	10759
8.	Abhisamayālaṃkāra Kārikā ..	8058
53.	Ādivāgvajra-Triratnavimba ...	9998
38-40.	Aparimitāyurnāma mahāyānasūtra	
	4709, 4716, 10734	
34.	Apohasiddhi	4711
25.	Aśokāvadāna	10755
2-7.	Aṣṭasahasrikāprajñāpāramitā	
	4713, 4203, 9973, 9989C, 9989B, 9989A	
33.	Bauddha Nyāya	10746
19.	Bodhicaryāvatāra	8067
49-51.	Bodhicaryāvatāra pañjikā	
	3880, 9979 (with the Text), 3829	
118.	Buddha carittra	8201
97.	Buddha Kapāla Tantraṭikā ...	3827
101.	Cakra saṃvara sādhana	4752
100.	Cakra saṃvara valividhi	4751
88.	Caṇḍamahāroṣaṇa sādhana ...	10741A
90.	Caryācarya-viniścaya	8063
9.	Catuḥṣatikā	9977
68, 69.	Caturābharana	4801, 4753
89.	Catuspīṭha nibandha	9992
71.	Ḍākārṇava	8056
83.	Damanaka mahārakṣā Tantra ...	9971
48.	Dhāraṇī saṃgraha	10741D
119.	Dharma Koṣa saṃgraha	8055
117.	Dharmapūjā vidhi	5438
81 II.	Divyabhojanāvadāna	4758
22.	Divyāvadānamālā	9882A
41.	Durgatidhāraṇī parisūtra	4715
84-87.	Ekallavīra caṇḍa mahāroṣaṇa Tantra	
	9089, 9965, 9981, 10844	

64.	Guhya samāja ...	...	8070
59, 60.	Heruka Tantra (Saṃvarodaya)	10846, 9986	
75.	Hevajra Pañjikā ...	...	10745
21.	Jātakamālā ...	...	9980
96.	Kālacakrāvātāra ...	...	4732
29-32.	Kāraṇḍavyūha ...	9974, 4735, 4725, 9975	
79, 80.	Kriyāsaṃgrahapañjikā ...	3854, 4728	
91.	Kṛṣṇa Yamāri Tantra ...	...	9964
35.	Kṣaṇabhaṅga siddhi ...	...	4744
66, 67.	Laghu Kālacakra Tantrarājaṭikā	4727, 10766	
55.	Lokeśvaraśataka-Ṭikā ...	...	10732
14.	Maṭṭreyavyākaraṇa ...	...	4806
24.	Maṇicūḍāvadāna ...	...	10845
17.	Nārāyaṇaparipṛcchā ...	...	9985
83A.	Nyāyabinduṭikā ...	...	4771
76-78.	Pañcarakṣāsūtrāṇi ...	3853, 4078, 9970	
10, 11.	Pañcaviṃśatisāhasrikā-prajñāpāramitā ...	10756, 10763	
26.	Pāṇīyāvadāna ...	...	4773
56, 57.	Paramārtha nāma saṃgīti ...	10760, 10741 C	
27.	Piṇḍapātrāvadāna ...	...	4786
73.	Prajñopāya-viniścayasiddhi ...	...	8060
102.	Pūjavidhi ...	...	4790
28.	Ratnaguṇasaṃcaya gāthā ...	...	10786
12, 13.	Saddharma Puṇḍarika ...	4079, 4199	
74.	Sādhanaṃālā ...	...	8051
112.	Sādhanas ...	...	10764
111.	Sādhana samuccaya ...	...	10747
62, 63.	Samputodbhava Kalparāja ...	3828, 4854	
47.	Ṣaṇmukhī nāma dhāraṇī ...	...	9987
52.	Śāntidevasya jīvanacarita ...	...	9990
15.	Saptaśatikā prajñāpāramitā ...	...	4197
42.	Sarva-durgati pariśodhana ...	...	4848
46.	Sarva Tathāgatoṣṇīsa sitātapatṭronāmā- parājītāmahāpratyaṅgirā vidyā rājñī	10735	
108.	Sarvayoginī-karma-vali-vidhi ...	...	9973

1.	Saundarananda	...	...	8050
92.	Sekoddeṣa Tīppanī	...	...	10744
20.	Śikṣā samuccaya	...	...	4198
110.	Ṣoḍaśi mānasī-bhāva-cakra...	...	...	10741B
23.	Sudhanukumārāvadāna	...	...	9982B
37.	Sugatajanma Ratnāvadānamālā	...	...	10754
16.	Svalpākṣarā prajñāpāramitā	...	...	10757B
113.	Svayambhūcāntya-Bhaṭṭārakoddeṣa	...	...	9090
114, 115.	Svayambhū Purāṇa	...	4856A, 4856B	
93.	Tārābodhaye utpātakathā	...	...	4756A
18.	Tathāgata guhyaka	...	...	10756
81 I.	Tathāgata-prativimba-pratiṣṭhānuśamsā- varṇana dharma-paryāya	...	...	4758
61.	Tattva-jñāna-saṃsiddhi	...	...	9988
36.	Upayoga krama	...	...	8062
72.	Vajradāka Tantra	...	...	3825
107.	Vajravairocanaśvarī stotra	...	...	9978B
94, 95.	Vajrāvalī nāma maṇḍalopāyikā	...	...	3855, 4835
106.	Vajravārāhī dvādaśa Tantra	...	...	9978A
104, 105.	Vajra-yāne Pūjāvidhi	...	...	9968, 9969
103.	Vajra-yāne Sādhanaṅgāni	...	...	4837
98.	Varṣāpaṇavidhi	...	...	9984
43-45.	Vasudhārānāmādhāraṇī parisūtra	...	4836, 10757 I, 10757 II	
65.	Vasundharāsaṃgīti	...	...	10761
82.	Vasundharoddeṣa	...	...	4840
116.	Vṛhatsvayambhū Purāṇa	...	...	4856C
70.	Yogāmbarīprabheda	...	...	4818
109.	No name	...	...	9995
99.	No name	...	...	9994
54.	No name	...	...	9983

DESCRIPTIVE CATALOGUE OF SANSKRIT MANUSCRIPTS.

I.

8050. सौन्दरनन्द-काव्यम् । *Saundarananda Kāvyaṃ.*

By Aśva GHOṢA.

Substance, modern Nepalese paper—white on one side and yellow on the other. Folia, 83, 12 × 5 inches. Lines, 7 on a page. Character, Nāgara by a Nepalese hand. Appearance, fresh. Complete. Incorrect.

Last Colophon : सौन्दरनन्दे महाकाव्ये अज्ञाव्याकरणो नामाष्टा-
दशमः सर्गः ॥ १८ ॥

आर्यसुवर्णाक्षीपुत्रस्य संकेतकस्य भिक्षो श्रीराचार्यभदन्ताम्ब-
घोषस्य महाकवेर्महावादिनः कृतस्त्विति ॥ शुभम् ॥

Printed in the Bibl. Ind. Series. The manuscript was used in preparing the Bibl. Ind. Edition, along with the palm-leaf MS. L. 1585C of the Durbar Library, Nepal, and a paper MS. belonging to the same library.

2.

4713. अष्टसाहस्रिका प्रज्ञापारमिता । *Aṣṭa-Sāhasrikā-
Prajñāpāramitā.*

Substance, seasoned palm-leaf. 21½ × 2¼ inches. Folia, 203, of which the following are missing:—22, 33, 34, 38, 42, 43, 45, 47, 76, 83, 84, 86, 110, 139, 155 to 158, 178 and 180, while the foll. marked 172—175 are a restoration. Character, Kuṭila of the 11th century. Appearance, well preserved. With six illustrations in the first two and as many in the last two leaves.

I. A. S. B.

The manuscript was copied in the sixth year of Mahī-pāla Deva at Nālandā.

Last Colophon : इत्यार्याष्टसहस्रिकायां प्रज्ञापारमितायां परीन्दना-
परिवर्त्तो नाम द्वाविंशत्तमः ॥ ३६ ॥

स[मा]प्ता चेयं भगवत्पार्याष्टसहस्रिका प्रज्ञापारमिता सर्वतथागतजननी
सर्वबोधिसत्त्वप्रत्येकजिनश्रावकाणां माता धर्ममुद्रा धर्मोक्ता धर्मनाभिर्द्धर्मभेरी
धर्मनेत्रौ धर्मरत्ननिधानमक्षयो धर्मकोशो धर्म[ि]चिन्त्याद्भुतदर्शननक्षत्रमाला
सर्वसुखहेतुरिति । सदेवमानुषासुरगन्धर्वश्च लोकवन्दितां प्रज्ञापारमितां सम्य-
गुद्गृह्य पर्यवाप्य च धारयित्वा वाचयित्वा प्रवर्त्येतां विहरन्तु सदार्थिन इति ।

Post Colophon statement :—

ये धर्माः etc.

देयधर्मायं प्रवरमहायानयायिनः ताडिवाडिमहाविहारौय आवस्थितेन
शाक्याचार्यस्यविरसाधुगुप्तस्य यदत्र पुण्यं तद्भवत्वाचार्योपाध्यायमातापितृपूर्वकम्
कृत्वा सकलसत्त्वराशेरनुत्तरज्ञानफलावाप्तय इति ।

परमभट्टारकमहाराजाधिराजपरमेश्वरपरमसौगतश्रीमद्विग्रहपालदेवपादा-
नुध्यातपरमभट्टारकमहाराजाधिराजपरमेश्वरपरमसौगतश्रीमन्महौपालदेवप्रवर्द्ध-
मानकल्याणविजयराज्ये षष्ठसम्बत्सरे अभिलिख्यमाने यत्राङ्के संवत् ६ कार्तिक-
कृष्णत्रयोदश्यां तिथौ मङ्गलवारेण भट्टारिका निष्पादितमिति ।

श्रीनालन्दावस्थितकल्याणमित्रचिन्तामणिकस्य लिखित इति ।

या सर्वज्ञतया नयत्युपशमं शान्त्यैषिणः[ः] श्रावकान्-

या मार्गज्ञतया जगद्धितकृता लोकार्थसम्पादिका ।

सर्वाकारमिदं वदन्ति मुनयो विश्वं य(ज)या सङ्गता

तस्यै श्रावकबोधिसत्त्वगणिनो बुद्धस्य मात्रे नमः ॥

प्रज्ञापारमितां भवत्रयचराशेषप्रजादुर्म्मति-

व्रातध्वंसविधानवन्द्युरधिगं संले(क्ष्य) ख्य य(ज)न्मे शुभं ।

क्षेत्राभ्योधिनिमग्नकर्ममकरव्यागीक्षुदुग्धैकभू-

क्तेनास्तां जगद्वरोदरचरं पात्रं मुनीनां श्रियः ॥

प्रज्ञापारमिता —

Often described. Printed in the Bibl. Ind. Series, edited by Rājā Rājendralāla Mitra. Translated into Chinese in A.D. 659, by Yuan Chwang (see Nanjio Col. 3, Sec. E.) and into Tibetan (see Beckh, p. 8B). Nanjio says (Col. 3, Sec. D.), "But it is really Daśa-sāhasrikā Prajñāpāramitā," the earliest translation of which into Chinese was made between A.D. 25—220 (Col. 4, para 5).

3.

4203. अष्टसाहस्रिका प्रज्ञापारमिता । *Aṣṭa-Sāhasrikā-Prajñāpāramitā.*

Substance, seasoned palm-leaf. 15 × 2½ inches. Folia, 296. Lines, 7 on a page. Extent in slokas, 8000. Character, Newari. Date N.S. 268. The first two leaves contain four illustrations.

Post Colophon statement :—

वे धर्माः etc.

यादृच्छायाहकभाग + + रहितं त्रैधातुकं जानते
बुद्धा यामधिगम्य दुर्दमतमल्लेशान विधु[न्व]न्ति च ।
सत्त्वैभ्योऽपि कृपावशंवदतया धर्मं दिशंत्यद्भुतम्
भूयादष्टसहस्रिका भगवतौ सा वः सदा श्रेयसे ॥
विषदविततकीर्तिः सज्जनानन्ददायी
प्रणयिजनसमीहापूरको धैर्यसिन्धुः ।
सुकृतविनयशौर्यव्यागशीलादियुक्त-
स्तिलक इति हि नाम्ना विश्रुतो यः पृथिव्याम् ॥
कश्मीरनगरा [त्] तेन निर्गतेन महात्मना ।
जगन्निनीषु [या] बोधिं नेपालमधितिष्ठता ॥
दृग्गच्छतुभुजगयुक्ते वत्सरे पौषमासे
ऽग्निशिरकिरणवारे पौर्णमास्यां नृपेन्द्रे ।
सुवमवति समस्तां श्रीमदानन्ददेवे
निखिलसुगतमातुः कारितास्याः प्रतिष्ठा ॥

यावन्न लभते लोकः कृत्स्नां बोधिमतुत्तराम् ।

तावत् तिष्ठत्वियं कीर्तिः संबोधिफलदायिनी ॥

Then in a later hand—

अब्दे ऽजवद्भिस्त्रसनांशुकैः सं-

युक्ते तपस्यर्कादिने स्वकार्षीत् ।

यशोधरास्यो बुधदेवतुल्यः

रत्नेश्वरामा त्ववकाशमेवा ॥ (?)

The manuscript was copied at the instance of Tilaka who came from Kāśmīr and settled in Nepala. The chronogram *दृग्गत्तुमुजग*, referring to Ananda Deva, King of Nepal, is to be counted from the right, instead of the left as usual. For, that would give the date as 268 of the Nepal era, and it is known from Professor Bendall's list, given as a supplement to the preface of my Nepal Catalogue, 1905, that the first MS. copied in Ananda's reign is dated Māgha 267. In Śaka 1736, Ratneśa of Yaśodharā consecrated the MS.

4.

9973. **अष्टसाहस्रिका प्रज्ञापारमिता ।** *Aṣṭa-Sahasrikā-
Prajñāpāramitā.*

Substance, seasoned palm-leaf. 22½ × 2 inches. Folia, 211. Lines, 6 on a page. Character, old Newari. Date, N.S. 240 = A.D. 1120. Appearance, old, but well preserved. Complete.

Colophon :—आर्याष्टसहस्रिकायां (अकालिकातन्त्र परी)न्दनापरिवर्त्त-
नाम द्वात्रिंशत्तमः ३९ ।

The bracketed portion has been retouched.

समाप्ताचेयं भगवत्पार्याष्टसाहस्रिकायां प्रज्ञापारमिता । सर्वतथागतजननी
सर्वबोधिसत्त्वप्रत्येकजिनप्रावकाणाञ्च माता धर्ममुद्रा धर्मोक्ता धर्मनाभिः धर्म-
मेरौ धर्मनेत्रौ धर्मरत्ननिधानमक्षयो धर्मको (स धनानि retouched) न्तद्भुत-
दर्शननक्षत्रमाला सर्वसुखहेतुरिति सदेवमानुषासुरगन्धर्वस्त्रीकवन्दिता प्रज्ञा-
पारमितां सम्यग्दृष्ट्वा पर्यवाप्य च धारयित्वा प्रवर्त्त्यैनां विहरन्तु सदास्थिन इति ।

देयधर्म्मोऽयं प्रवरमहायानयायिनः परमेश्वरपरमभट्टारकमहाराजाधिराज-

पर[म]सौगतश्रीमत्सिंहदेवस्य विजयराज्ये श्रीउदयापुर्यां महासावन्तश्री विष्णु जीवस्य विजयराज्ये तस्मिन् चेन्द्रकोटकाधिवासिनो विधाकरचन्द्रस्य यदत्र पुण्यं तद्भवत्वाचार्योपाध्यायमातापितृपूर्वज्जमं कृत्वा सकलसत्त्वाशेरनुत्तरफलामयेति । श्रीललितक्रमायां श्रीमानौगवल परमगुह्यां कुलपुत्रजयचन्द्रवर्म्मणा लिखितमिति । सम्बत् आत [२४०] चैत्रशुक्लपौर्णमास्यां अङ्गारदिने ।

Then there was something by a scribbling later hand, now very much faded.

There is no Sinhadeva in N.S. 240 in Bendall's list of Nepal kings (see. p. 22 of his "History of Nepal and surrounding Kingdoms" published as a historical introduction to my Nep. Cat. 1905. But there is a Śivadeva in that year—N.S. 240. However, in his note 4, p. 23, he speaks of a Sihadeva, undoubtedly a corrupt form of Sinhadeva, as the father of Anandadeva, who had a long reign commencing between 261 and 267 N.S. Sinhadeva might have been therefore a rival of Śivadeva—both reigning in different parts of Nepal in N.S. 240.

5.

9989C. **अष्टसाहसिका प्रज्ञापारमिता ।** *Aṣṭa-Sāhasrikā-Prajñāpāramitā.*

Substance, seasoned palm-leaf. Folia 11, 21½" × 2". Character, Newari of the 11th century. The leaf marks in letter numerals are 64, 68, 101, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 149.

101B आर्याष्टसाहसिकायां प्रज्ञापारमितायां अचिन्त्यपरिवर्त्तनाम त्रयोदशः । १०४ । .

144A . तद्यथापरिवर्त्तनाम षोडशः । २३६ ।

6.

9989B. **अष्टसाहसिका प्रज्ञापारमिता ।** *Aṣṭa-Sāhasrikā-Prajñāpāramitā.*

Substance, seasoned palm-leaf. 20½" × 2". Folia 23, marked 28, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 94, 116, 117, 119, 120, 121, 123, 124, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 198, 199. Character, Newari of the 14th century.

Colophons:—

79B. आर्याष्टसाहस्रिकायां प्रज्ञापारमितायां विंशुद्विपरिवर्त्ती
नामाष्टमः । १६४ ।

82B ° स्तुतिपरिवर्त्तीनाम नवमः । ११२

116A. + + + + ईश । १२५ ।

126B आर्याष्टसाहस्रिकायां प्रज्ञापारमितायां तथतापरिवर्त्ती-
नाम षोडशः । २३४ ।

199A ° धर्म्मोद्गतपरिवर्त्तीनाम एकत्रिंशत्तमः । २३१ ।

Many of the leaves are partially pasted with paper.

7.

9989A. अष्टसाहस्रिका प्रज्ञापारमिता । *Aṣṭa-Sāhasrikā-
Prajñāpāramitā.*

Substance, seasoned palm-leaf. Folium 1, 21" × 2". Lines, 5. Character, Kuṭila of the 12th century. With three illustrations of Tantrika deities.

धारयित्वा वाचयित्वा पर्यवाप्य प्रवर्त्त्येनां विहरन्तु सदार्थिनः ॥

ये धर्म्मा इत्यादि ।

देयधर्म्मोयं प्रवरमहायानयायिनः खानोदकीययशरापुरावस्थाने वं ॥ ° ॥

दानपतिक्षान्तिरक्षितस्य यदत्र पुण्यं तद्भवत्वाचार्योपाध्यायमातापितृपूर्व्वंगमं कृत्वा
सकलसत्तराशेरनुत्तरज्ञानफलावाप्तय इति ॥ ७ ॥

श्रीमद्भोविन्दपालदेवस्याभौ + + संवत् १८ कार्तिकदिन १५ चङ्गड-
पाटकावस्थितखानोदकीय यशरापुरे आचार्य प्रज्ञा + + +

Only this leaf was acquired, out of a number of leaves of *Aṣṭasāhasrikā* offered for sale, because it contained an important date, the 18th year of Śrīmad Govindapāla Deva. He had then lost his kingdom, as he was not called in the post colophon statement by his royal titles.

The leaf is pasted with paper on the reverse side.

8.

8058. अभिसमयालङ्कारकारिका । *Ablisamayālaṅkāra-*
kārikā.

By MAITREYA NĀTHA.

Substance, country-made paper. 9½" × 4½". Folia, 33—white on one side and yellow on the other. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 350. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Date, Samvat 1964. Complete. Very incorrect.

Last Colophon : अभिसमयालङ्कारं नाम प्रज्ञापारमितोपदेशशास्त्रं समाप्तम् ।

कृतिरार्थमैत्रेयनाथस्य ।

Post Colophon : इति संवत् १९६४ साल मिति आषाढवदि १ रोज ४ शुभम् ।

The other Colophons :

10A, अभिसमयालङ्कारे प्रज्ञापारमितोपदेशशास्त्रे सर्वकारज्ञताधिकारः प्रथमः समाप्तः, 13B, ° मार्गज्ञताधिकारो द्वितीयः परिच्छेदः, 15B, ° सर्वज्ञताधिकारः तृतीयः परिच्छेदः ; (The scribe has omitted the fourth colophon). 27A, ° मूर्द्धाभिसमयाधिकारः पञ्चमः ; 27B, ° अनुपूर्वाभिसमयाधिकारः षष्ठः ; 28A, ° एकक्षणाभिसमयाधिकारः सप्तमः ; 33A, ° धर्मेकायाधिकारो ऽष्टमः ।

Beginning :—

ॐ नमो मैत्रेयनाथाय ।

या सर्वज्ञतया नयत्युपश्रमं श्रान्त्येषिणः आवक्तान्

या मार्गज्ञतया जगद्धितकृता लोकार्थसम्पादिका ।

सर्वकारमिदं वदन्ति मुनयो विश्वं यथा संगता

तस्यै आवकबोधिसत्त्वगणिनो बुद्धस्य मात्रे नमः ॥

सर्वकारज्ञतामार्गः प्राप्तिता योत्र देशितः ।

धीमन्तो वीक्ष्य क्षीरं तं अनालीढं परैरिति ॥

स्मृतौ आ(रा)धाय सूत्रार्थं धर्मेचर्यां दशालिकां ।

मुखेन प्रतिपत्सीरन् इत्यारम्भप्रयोजनम् ॥

प्रज्ञापारमिताष्टाभिः पदार्थैः समुदीरिता ।
 सर्वाकारज्ञता मार्गज्ञता सर्वज्ञता ततः ॥
 सर्वाकाराभिसम्बोधो मूर्द्धप्राप्तानुपूर्व्वि[की] ।
 एकक्षणाभिसम्बोधौ धर्म्मकायश्च तेऽष्टधा ॥
 चित्तोत्पादोऽववादश्च निवेधाङ्गं चतुर्विधं ।
 आधारः प्रतिपत्तेश्च धर्म्मधातुस्त्रभावकः ॥
 आलम्बनसमुद्देशः सन्नाहप्रस्थितिक्रिये ।
 सभाराश्च सनिर्याणाः सर्वाकारज्ञता मुनेः ॥

Between the eighth and the last colophon there are the following lines :—

लक्षणं तत् प्रयोगस्तत्प्रकर्षस्तदनुक्रमः ।
 तन्निष्ठा तद्वमाकश्चेभ्यन्यः पोषेर्थमग्रहः ॥
 विषयस्तितयो हेतुः अयोगश्चतुरात्मकः ।
 धर्म्मकायफलं कर्म्म अनास्त्रेधार्यसंग्रहः ॥

Then comes the last colophon.

This is a work in eight chapters in Kārikā form. It is generally found at the beginning of manuscripts of Pañcaviṃśati-Sāhasrikā Prajñāpāramitā, at the end of which there is a statement that the Aṣṭa-sāhasrikā-Prajñāpāramitā is converted into the Pañcaviṃśati sāhasrikā, according to Abhisamayālaṃkāra-Kārikā. As the Kārikās have eight chapters only, the Pañcaviṃśati, too, has eight chapters and not 32 as in the Aṣṭa-sāhasrikā.

The Pañcaviṃśati-sāhasrikā was twice translated into Chinese between the years A.D. 265—316. In both the translations there is a remark by Nanjio “with the first chapter on,” that is, with the Abhisamayālaṃkāra-kārikās on—which were taken for the first chapter of the Pañcaviṃśati-sāhasrikā. But in the translation of Kumārājīva (A.D. 384—417) no such remark occurs. From this it

appears that most of the Chinese translators of the Pañcaviṃśati-sāhasrikā took the Abhisamayālaṃkāra-Kārikās for the first chapter of the work. See Nanjio, column 4.

Rājendralāla in his Nep. Bud. Lit., p. 194, could not distinguish the Kārikās from the prose. Prof. Bendall noted that in the beginning of the Pañcaviṃśatikā, there is a work in Kārikās in eight chapters. But he could not explain why that work should be there. See Prof. Bendall's Cam. Cat., pp. 144—145.

Translated into Chinese, as the first chapter of Pañcaviṃśati sāhasrikā prajñāpāramitā between the years 265 to 316 A.D. See Nanjio, Col. 4, paras. 2 and 4.

9.

9977. चतुःशतिका । *Catuḥśatikā.*

By ĀRYADEVA.

With a commentary by CANDRA KĪRTI.

Substance, country-made paper. 22 × 2½ inches. Leaves are marked from 15 to 36 by the last owner, who effaced the original marks. Of these again the leaf marked 29 does not belong to the Catuḥśatikā at all. Written in the Newari character of the 11th century. Appearance, old and worm-eaten.

A fragment containing, out of 375 ślokas, distributed over sixteen chapters, 129 only. The highest number of verses in a chapter in this fragment is 21, and the lowest is 0.

For the Tibetan translation of the text see Tengur ཨ १८ १—१८ and for that of the commentary see the same ཨ २४, ३४—२६४. See also my printed edition of the work, based on the present manuscript in the *Memoirs* of the Asiatic Society of Bengal, Vol. III, No. 8. Not in Nanjio.

10.

10756. पञ्चविंशतिसाहस्रिका प्रज्ञापारमिता । *Pañca-
viṃśati sāhasrikā Prajñāpāramitā.*

Substance, Nepalese paper. $14\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 2 to 40, of which the 33rd is missing. Lines, 9 to 11 on a page. Character, Modern Newari. Appearance, fresh. A fragment, containing a portion of the eighth parivartta only.

The portion of the 8th covers foll. 384B to 406A of the Hodgeson MS. No. $\frac{A}{10}$ in A.S.B.

There are two stray leaves marked 1 and 41. Leaf No. 1 is on Viniyogappravarttana, and No. 41 is the last leaf of the third parivartta.

Col.:— अर्थपञ्चविंशतिसाहस्रिकायां भगवत्यां प्रज्ञापारमितायामभि-
समयाब्जहारानुसारेण संशोधितायां सर्वज्ञताधिकारे चर्याविशेष-
परिवर्त्तस्तुतीयः ॥ ३ ॥

पत्र २२२ गुरुपुस्तकपथ्यह ।

Thrice translated into Chinese; see Nanjio, Col. 4, paras 2, 3 and 4. For the Tibetan translation, see Beckh, page 8.

For the description of the work see Rājendralāla's Nep. Bud. Lit., pp. 193-194, and Bendall's Cam. Cat., pp. 144-145.

11.

10768. पञ्चविंशतिसाहस्रिका प्रज्ञापारमिता । *Pañca-
viṃśati sāhasrikā Prajñāpāramitā.*

Substance, Nepalese paper. 15×4 inches. Folia, 102, of which the first leaf contains the beginning of Abhisamayālaṃkāra, and the last leaf the end of the 8th parivartta; the rest of the leaves 2—101, containing a part of the 4th parivartta. Lines, 10 on a page. Character, Modern Newari. Appearance, fresh.

Colophon in leaf 102 :—

आर्यपञ्चविंशतिसाहस्रिकायां (सञ्चिकायां) भगवत्यां प्रज्ञाधार-
मितायां अभिसमयालङ्कारानुसारेण संशोधितायां धर्मकायाधि-
कारः शिन्नापरिवर्त्तोऽष्टमः ।

Post Colophon :—

ये धर्मा etc. यद्यादृष्टं etc.
शुभस्तु सर्वजगदा ।

The portion of the 4th parivartta covers foll. 209B to 277B of MS. A₁₀ of the Hodgeson Collection in A. S. B., reference to which is given in the absence of any printed edition.

For the work see Rājendralāla's Nep. Bud. Lit., pp. 193-194, and Bendall's Cam. Cat., pp. 144-145.

12.

4079. सद्धर्मपुण्डरीक । *Saddharmapundarika*.

Substance, Nepalese paper. 15½ × 4 inches. Folia, 215. Lines, 7 on a page. Extent in slokas, 4700. Character, Newari. Date N.S. 800 or 801. Appearance, fresh. In good preservation. Complete.

*Last Colophon :—*आर्यसद्धर्मपुण्ड[री]कधर्मपर्याय सप्तविंशतिमः परि-
वर्त्तः ।

*Post Col. :—*अङ्गारकर्षूगाह्निता आक्रम्य खरसम्भरम् ।

गन्तव्यं कुलपुत्रेण यत्र सूत्रमिदं भवेदिति ॥

ये धर्मा etc., etc. नेपालाब्दे गगनबिन्दुनागाश्विनकृष्णचतुर्दशी

हस्ता रविदिने सम्पूरा प्रतिकारिता ।

श्रीमत् मध्ये पुरं स्थाने सत्यः धर्मार्थः आगमे ।

श्रीचक्रनाथसंराध्यः वीरवर्धेण लेखया ॥

सद्धर्मपुण्डरीकाच्च महायानसपुस्तकः ।

सर्वसत्यहितार्थेन लिखितं ज्ञानमुत्तमम् ॥

मातापितागुरुकल्याणः स्वक्षतबान्धुजनै वा ।

सर्व्यदुःखक्षान्तेन पूर्णक्रमेणानुमोदितम् ॥

आमणैश्च महायानैः प्रत्येकैर्बोधिसत्तभिः ।

अतीतानागतानाञ्च प्रत्युत्पन्नैस्तथैरपि ॥

खेदजाजायजा वापि उद्भवाद्यजसत्त्वपि ।

षट्पारमिता परिपूर्णे त सर्वधर्मफलं लभेत् ॥

नेपालभाखा संवत् ८०१ आश्विन वदि १३ आदित्यवार कुन्हु सम्पूर्ण दिन ।

अन्यवादी क्रियादिषु नोपस्थायी निरुत्तरः ।

अरूप प्रपलायी च यदेते भङ्गलक्षणम् ॥

मद्यपो अस्तिहस्तश्च कृतरैवश्च कर्कसः ।

अशास्त्र क्षेपबुद्धिश्च न हि शान्तिः प्रमाणातः ॥

उदकानलचौरेभ्यः etc. etc.

The work has been translated into French by Bernouf and into English in the Sacred Books of the East series. It has recently been published in the Bibl. Bud. series.

See Nepalese Buddhist Literature of Rājendralāla, p. 203, and Bendall's Catalogue of Buddhist Sanskrit Manuscripts, pp. 24, 48, 172, 173.

Translated into Chinese four times. See Nanjio, Col. 44 and 45, paras. 134, 136, 138 and 139. The first translator was Kumārājīva, who lived between the years 384—417 A.D. For a Tibetan translation, see Beckh, p. 31B, para. 1.

13.

4199. सद्धर्मपुण्डरीक । *Saddharmapūṇḍarīka*.

Substance, Nepalese paper. 16½×4 inches. Folia, 137. Lines, 7 on a page. Character, Newari. Date, N.S. 833=1713 A.D. Appearance, fresh. Complete.

Last Colophon :—

समाप्तं सद्धर्मपुण्डरीकं धर्मपर्यायं सूत्रान्तं महावैपुल्यं बोधि-
सत्त्वाववादं सर्वबुद्धपरिग्रहं सर्वबुद्धरहस्यं सर्वबुद्धनिगूढं सर्व-
बुद्धजातिं सर्वबुद्धगुह्यस्थानं सर्वबुद्धबोधिमण्डलं ॥ सर्वबुद्ध-

धर्मचक्रप्रवर्तनं सर्वबुद्धैकघनशरीरमसर्वोपायकौशलमेकयान-
निर्देशं परमार्थनिर्हारं निर्देशमिति ॥ ३ ॥

Post Colophon :—

येऽभ्यागता इह सुरासुरनागयक्षा
गन्धर्व-किन्नर-नराः] अवाणाय धर्मम् ।
रक्षन्तु ते जगदिदं जिनशासनञ्च
धर्मं सुनौन्नकथितञ्च चरन्तु नित्यम् ॥
श्रीलतोयसमापूर्णं प्रक्षारत्नसमन्वितं ।
महोदधिमिवागाधं विहरध्वं यथासुखम् ॥
जलं [वि]मुञ्चन्तु यथेष्टितं घनाः
प्ररोह्यतां सस्यमुपैतु च क्षितौ ।
प्रजाञ्च धर्म्यं नृपोऽभिरक्षतां
चिरञ्च धर्मं सुगतस्य तिष्ठतु ॥

ये धर्माः etc.

श्रीयोस्तु सम्बत् ८३३ पौषमासे कृष्णपक्षे द्वादश्यान्तिथौ ज्येष्ठापरमूला-
नक्षत्रे व्याघातयोगे सोमवासरे मकरासिगते सवितरि धनुरासिगते चन्द्रमसि
श्वकुक्ल ओ३ सुवर्णं चैत्य, श्री३ सद्धर्मपुण्डरीकापुस्तक प्रतिष्ठा दिनं जुरो ।
सुवर्णचैत्यं च सद्धर्मपुण्डरीकापुस्तक ।

14.

4806. मैत्रेयव्याकरणम् । *Maitreya Vyākaraṇam.*

Substance, seasoned palm-leaf. 12×2 inches. Lines, 6 on a page. Folia 7, of which the first two are missing. Extent in slokas, 200. Date, the 57th year of Gopāl Deva of the Pāla dynasty of Bengal. Character, Kuṭīla of the tenth century. Appearance, old and soiled.

*Colophon :—*मैत्रेयव्याकरणं समाप्तं ।

ये धर्मा ० ॥ चौखदेशीविनिर्गतभिन्नुपुण्यकौर्त्तिर्यदत्र पुण्यं तद्
भवत्वाचार्योपाध्यायमातापितृपूर्वज्जन्मं कृत्वा सकलसत्त्वराशेरनुत्तर-
ज्ञानफलमाप्तय इति । श्रीमद् गोपालदेवराज्य सम्बत् ५७ पाशुग

दिने ६ घोषलीयामे लिखेति । ॐ हारीती महायक्षिणा हर
हर मम सर्वपापान् क्षां स्वाहा ॥ ० ॥ हारीती पिण्डद्वय ॥

This gives, in the form of a prophecy, the life of Maitreya, the future Buddha, and his teachings. There will be in the Bārāsīpura in Gāndhāra, a king named Mahāvīra (?). His priest will have a wife named Brahmāvatī. Maitreya will come out from the right side of this lady and will be caught by Indra. He will renounce the world on seeing the Rājā giving away numbers of Yūpas to Brāhmaṇas. He will attain supreme knowledge, while sitting under a Nāga tree.

Thrice translated into Chinese, the first translation being by Kumārājiṣa between 384—417 A.D. See Nanjio, Col. 61, paras. 205, 206, 207. For a Tibetan Translation see Beckh, p. 68A, para. 5. The Sanskrit MS. is unique.

15.

4197 सप्तशतिका प्रज्ञापारमिता । *Saptaśatikā-Prajñāpāramitā.*

Substance, Nepalese paper. $10\frac{1}{2}'' \times 3\frac{1}{2}''$. Folia, 13 to 54. Lines, 7 on " page. Extent in ślokas, 700. Character, Newari of the 18th century. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—आर्थं सप्तशति [का] प्रज्ञापारमिता समाप्ता ।

Post Colophon :—ये धर्मा इत्यादि ।

Beginning :—ॐ नमो रत्नत्रयाय । नमो भगवत्यै प्रज्ञापारमितायै ॥

एवं मया श्रुतमेकस्मिन् समये भगवान् आवस्थ्यां विहरति क्ष
जेतवने अनाथपिण्डदस्यारामे महता भिक्षुसंघेन सार्द्धं परिपूर्ण-
नाह भिक्षुसङ्घस्य बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां महासन्नाहसन्ना-
हानां परिपूर्णं बोधिसत्त्वशतसङ्ख्यैः सर्वैरनिर्वर्त्तनीयैरनुत्तरायाः
सम्यक्सम्बोधेः । तद्यथा । मञ्जुश्रीया च कुमारभूतेन मैत्रीयेण च
असङ्गप्रतिभानेन च अनिद्धिमधुरेण च एवंप्रमुखैर्दशबोधिसत्त्व-

शतसहस्रैः । अथ खलु मङ्गलश्रीः कुमारभूतो ऽख्योद्गतकाल-
समये स्वकादिहाराभिष्क्रम्य येन तथागतविहार तेन उपसंक्राम-
दुपसंक्रम्य विहारस्य वह्निद्वारे स्थितोऽभूत् । तथागतस्य दर्शनाय
वन्दनाय पर्युपासनाय ॥

Translated into Chinese by Yuan Chwang in 659 A.D. See Nanjio, Col. 3, section (G), also Col. 8, paras. 21 and 22. The last two translations were made between the years 502—557 A.D. For a Tibetan translation see Beckh, p. 10, para. 3.

16.

10757B. **खल्पाक्षरा प्रज्ञापारमिता ।** *Śālpākṣarā-Prajñā-
pāramitā.*

Folia, 3, marked 2—4, with 5 lines on a page. 10½"×2". Soiled and worm-eaten.

An abstract of Prajñā-pāramitā.

Leaf 2 begins :—

येन भगवांस्तेनाञ्जलिं प्रणम्य प्रहसितवदनो भूत्वा भगवन्तमेतदवोचत् ।

देशयतु भगवान् प्रज्ञापारमितां खल्पाक्षरां महापुण्यां यस्याः श्रवणमात्रेण
सर्वसत्त्वाः सर्वकर्मविरणानि क्षपयिष्यन्ति नियतं च बोधिपरायणा भविष्यन्ति
ये च सत्त्वाः मन्त्रसाधने उद्युक्तास्तेषाञ्चाविष्टेन मन्त्राः सिध्यन्ति ।

अथ खलु भगवानार्यावलोकितेश्वरो बोधिसत्त्वाय महासत्त्वाय महाकाश-
शिकाय साधुकारमदात् । ... ..

3A. अथ खलु भगवांस्तु + + + + + पारमितां भाषते स्म

तद्यथा बोधिसत्तेन महासत्त्वेन समचित्तेन भवितव्यं सर्वसत्त्वेषु मैत्रि-
त्वेन भ + + + + + भवितव्यम् कृतावेदिना च भवितव्यं सर्वपापविरत-
चित्तेन भवितव्यम् । ईदृश प्रज्ञापारमिताहृदयमा + + + + +
+ + तथं ।

नमो रत्नत्रयाय नमः शाक्यमुनये तथागतार्हते सम्यक्संबुद्धाय ।

तद्यथा ॐ मुने मुने महामुने स्वाहा + + + + स्या प्रज्ञापार-
मितायाः लाभान् मयानुत्तरा सम्यक्संबोधिरनुप्राप्ता सर्व्वबुद्धाश्चाग्रतो निर्याता
मयापीयमेव प्रज्ञापारमिता श्रुता, etc.

Not in Nanjio, at least under this name.

17.

9985. नारायणपरिपृच्छा । *Nārāyaṇa Paripreṣṭhā*.

Substance, seasoned palm-leaf. $11\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches. Folia, 3, marked 2, 3, 5.
Lines, 5 on a page. Character, Newari. Date, N.S. 481 = A.D. 1361. Appearance,
well preserved.

Colophon :—

नारायणपरिपृच्छा आर्य्यमहामायाविजयवाहिनी नाम धारणी
परि[पृच्छा समाप्ता only the tops of these letters are
perceptible]

Post Colophon :—

ये धर्म्माः etc. सं ४८२ भाद्रपद शुदि २ । [लिखितं, only the
tops of the three letters are perceptible].

5A. यस्य पुनर्नारायण इमान्धारणीं धारयमाणः कुलपुत्रो वा कुलदुहिता
वा भिक्षुर्वा भिक्षुणी वा उपासको वा उपासिका वा राजा वा राजपुत्रो वा
ब्राह्मणो वा मृतः कालगतः सद्धर्म्ममाणको वा दग्धात्मा भक्षीभूतोऽस्मिन् मुनयश्च स्त्री
वा पुरुषो वा च्छार स्पृशेत् स एव नियतो जातिस्मरो भविष्यति । बोधिसत्त्वस-
म्बरीयो नारायणो अहो आश्रयमिति कृत्वा शङ्ख-चक्र-गदा-वनमाल्ययुक्तः मयनीय
भगवन्त त्रिप्रदक्षिणीकृत्य प्रणम्य प्रहसितवदनो भूत्वा भगवन्त गाथया स्तौति स्म ।

अहो ह्यसुरदेवानां लोकानाञ्जेष्वेषो ह्यनुत्तरीकः ।

शिवः शान्तोऽथाग्राह्य लोकातीत नमोऽस्तुते ॥

अभावः सर्व्वधर्म्माणां भूतधर्म्मप्रकाशक ।

धर्म्माधर्म्मविमुक्तौ स्तौ धर्म्म सत्य नमोऽस्तुते ॥

अथ नारायणो भगवन्तं प्रणम्यन्तं भगवन्निति कृत्वा प्रकान्तोऽभूत् ॥ ० ॥

इदमवोषद्गवानात्तमगाः (त्मनाः) ते च देवनागयक्षगन्धर्वसुरगण्डकिन्नर-
महोरगविद्याधराभूरादयः सा च सर्वावती पर्वत् सदेवमानुषासुरगण्डगन्धर्वश्च
लोको भगवतो भाषितमभ्यनन्दन्निति । Here ends leaf 5 and the work.

3A. तेन नारायण गृह त्वं महामायाविजयवाहिनीनामधारणीमन्त्र-
पदानि ॥ • ॥

नमस्त्यध्वानुगतप्रतिष्ठितेभ्यः सर्वबुद्धबोधिसत्त्वेभ्यः सर्वमुद्रामन्त्रपदेभ्यः ।

तद्यथा :—

ॐ माये महामाये महामायाधारणी इयं सा महामायातन्त्रेण महा-
मायारूपेण भ्रम भ्रम मम सर्वसत्त्वानां च ये विरूपक चिन्तयन्ति सर्वदुष्टसत्त्वा
तान् भ्रामय भ्रामय मोहय मोहय मूर्च्छापय मूर्च्छापय मारय मारय विध्वंसय
विध्वंसय मर मर महामाये अलललले महामायाजालसहस्रमुखि सहस्रशिरे
सहस्रभुजे ज्वलितनेत्रे सर्वतथागतहृदयगर्भे असिधनुपरशुपाशतोमरकनयशक्ति-
वृमुण्डौहस्ते मदरचक्रहस्ते एदेहि सर्वतथागतसत्त्वेन देवचृषिगणसत्त्वेन महा-
मायाविजयवाहिणी स्मर स्मर सर्वतथागतज्ञानरूपेण गच्छ गच्छ सर्वावरणक्षय-
करि परसेनाविद्राविणि मोहय मोहय मम सर्वसत्त्वानाञ्च सर्वदुष्टान् । रक्ष
रक्ष मां सर्वसत्त्वाग्रे सर्वभयोपद्रवेभ्यः स्वाहा ।

Quoted in *Sikṣā-Samuccaya* of Śāntideva. See Bendall's
edition of the work in the *Bibl. Bud.* series, pp. 21.1, 147.1,
189.7.

Not in Nanjio.

18.

10765.

Substance, Nepalese yellow paper. 16 × 3 $\frac{3}{4}$ inches

The first leaf is in a modern hand. It belongs to the
first part of *Guhyasamāja*, often called *Tathāgatguha* (see
Bendall's *Cam. Cat.*, pp. 15—17).

The rest of the leaves, except the two lines in the last
leaf, are written in the Newari character of the seventeenth
century. This is a fragment of a very large work of the
Vaipulya class, hitherto unknown.

There were several attempts made by owners to restore

the order of the leaves of this manuscript, sometimes by marking at the lower corner of the right-hand side, sometimes at the upper corner of the left-hand side, and sometimes at the middle of the right-hand side. At last a bold attempt was made by marking the leaves from 2 to 40 in consecutive order, without taking into consideration the fact that there are a large number of gaps here and there.

From a careful perusal of the leaves, it appears that they were copied from a defective manuscript with long lacunæ.

Thus foll. 2—7 read together, then a lacuna. In leaf 5B we have the colophon :

महावैपुल्ये तथागतकायगुह्यपरिवर्त्तस्तृतीयः ।

Foll. 8—21 are in consecutive order. These contain the following colophons :—

9B. वाग्गुह्यपरिवर्त्तोनामश्चतुर्थः ; 11A, चित्तगुह्यपरिवर्त्तः[ः] पञ्चमः ; 21A, तथागतविकुर्वणसन्दर्शनपरिवर्त्तः षष्ठः ।

Foll. 22—25 are consecutive. There is, in leaf 23B, the colophon :—

व्याकरणपरिवर्त्तोनाम सप्तमः ।

Foll. 26—29 read together. But they contain no colophon.

The 30th again ends in a lacuna. But it gives the colophon :—

श्रुत्वस्तथपरिवर्त्तोनाम नवमः ।

Foll. 31—37 read together. There is, in leaf 31B, the colophon :—

अज्ञातशत्रुपरिवर्त्तोनाम दशमः ।

The leaf 37 has a curious history. The obverse side (37A) reads with the reverse of leaf 36 (36B). But it was pasted with another leaf written by a later hand on both sides, which does not form a part of the work, as that leaf is wholly in slokas and the work under notice is mainly in prose. Curi-

ously enough that leaf also is marked 37. In the main work, however, there is also a leaf marked 37.

Foll. 37—40 read together. 40B contains a colophon which falls within the last two lines written by a much later hand.

The Colophon runs thus :—

इति तथागतगुह्यकविकुर्वन् सन्दर्शनपरिवर्त्त एकादशपटल समाप्त ॥

Post Col. :— शुभमस्तु संवत् २२४ चैत्यशुक्लदशमि आदित्यवार सिद्धय काजुल ।

It is impossible to explain the early date.

To indicate the nature of the work, the first portion of the fourth parivartta is given here.

पुनरपरं वक्ष्यामि गुह्यकाधिपतिः शान्तमतिं बोधिसत्त्वं महासत्त्वमेतद-
वोचत् । तत्र शान्तमते कतमस्तथागतस्य वाग्गुह्यं वाक्कर्मपरिशुद्धिः । याच्च
शान्तमते रात्रिं तथागतोऽनुत्तरां सम्यक्संबोधिं भविसंबुद्धः याच्च रात्रिमनुपादाय
परिनिर्वास्यति । अस्मिन्नन्तरे तथागतेनान्तशः एकाक्षरमपि नोदाहृतम् । नापि
प्रत्याहृष्यति । तत्कस्माद्धेतोः सततसमाहितो हि शान्तमते तथागतः न तथागत
उच्यते वा प्रशंसति वा वितर्कयति वा विचारयति वा न चासत्सु वितर्कविचारेषु
वाग्निश्चरति तच्च तथागतो न वितर्कयति न विचारयति न कल्पयति । न विक-
ल्पयति न भाषयति नोदाहरति न प्रत्याहृषति सत्त्वानां चैवं भवति भाषते तथा-
गत इति । तथागतश्चात्यन्तसमापन्न [ः] सर्वेण सर्वमक्षरविज्ञप्तिं न विज्ञापयति ।
अक्षरगुह्यकाणां च सत्त्वानामेवं भवति तथागतोऽस्माकं धर्मं देशयति वयश्च
तथागतस्य धर्मं देशितमाजानीमः । तत्र च तथागतो निर्विकल्प उपेक्षकः । न
खलु पुनः शान्तमते तथागतस्य दन्तोष्ठतालुजिह्वामुखद्वारात् शब्दो निश्चरति ।
श्रूयते च निश्चरति स च तथागतस्य वाग्वृत्तनिश्चारः [ः] आकाशान्निश्चरति, सत्त्वानां
चैवं भवति तथागतस्यैवं मुखद्वारान्निश्चरतीति । तथागतस्य खलु पुनः शान्तमते
वाक् षष्ठ्याकारवरोपेता निश्चरति । कतमैः षष्ठ्याकारैः तद्यथा स्निग्धा च निश्चरति
मृदुका च निश्चरति मनोज्ञा च मनोरमा च शुद्धा च विमला च प्रभाकरा च वर्णश्च
अवशीया च अनेला च कला च विनीता च अकर्काशा च अपरुषा च सुविनीता च

कर्म्मसुखा च कायप्रज्ञादकरी च । चित्तोद्विज्जननी च हृदयसन्तुष्टिकरी च
 प्रीतिसुखसंजननी च निष्परिदाहा च आज्ञेया च विज्ञेया च विस्पष्टा च प्रेम-
 करणीया च अभिनन्दनीया च आज्ञापनीया च विज्ञापनीया च युक्ता च संहिता च
 पुनरुक्तदोष ऊहनी मोहविधमनी च मारग्रसनी च सिंहरवेगा च नागस्वरशब्दा
 च मेघस्वरघोषा च सागरगर्जितस्वरा च नागेन्द्ररुता च किन्नरसङ्गीतिघोषा च
 कलविङ्कशतस्वरा च ब्रह्मस्वररुतरचिता च जीवज्जीवकस्वररुतरचिता च देवेन्द्र-
 मधुरनिर्घोषा च दुन्दुभिस्वरा च अनुन्नता च अनवनता च सर्वशब्दानुप्रविष्टा च
 अपशब्दविगता च अविकला च अक्षीना च प्रमुदिता च प्रष्टता च सखिला च
 सरिता च लुङ्गिता च मधुरा च स्फुटा च दर्शनीया च सर्वस्वरपूरणी च सर्वेन्द्रिय-
 तोषणी च अनिन्दिता च अचपला च अचञ्चला च सर्वपर्यदनुरचिता च रागशमनी
 च द्वेषविनयनी च मोहविधमनी च मारग्रसणी च सर्वाकारवरोपेता च निश्चरति ।

तथागतस्य शान्तमते वागेभिः षष्ठाकारैरुपेता निश्चरति । पुनरपरं शान्त-
 मते तथागतवाक् दशदिक्सर्वधातुस्फुरणी सर्वसत्त्वाश्रयसन्तोषणी न खलु
 पुनः शान्तमते तथागतस्यैवं भवति इदमहं सूत्रं वा गेयं वा व्याकरणं वा गायोदान-
 निदानेति वृत्तकजातकवैपुल्याद्भूतधर्म्मोपदेशान् वा दृष्टान्तं वा पूर्वयोगं वा अवदानं
 वा आख्यायिकां वा आदेशयेयं प्रज्ञापयेयं प्रस्थापयेयं विभजेयं विवृणुयां उत्तानौ-
 कुर्यां सम्यक्काशयेयं वेति ।

अपि तु यादृशी पर्यत् तथागतस्य सन्निपतिता भवति भिन्नपर्यद्वा भिन्नु-
 ण्यपासकोपासिकापर्यद्वा देवनागयक्षगन्धर्वसुरगरुडकिन्नरमहोरगपर्यद्वा तेषां
 यादृशी इन्द्रियवीर्यविमात्रता यादृशेन च तेषां धर्म्मश्रवणेन कार्यं तादृशमेव धर्म्मं
 तथागतस्य मुखद्वारान्निश्चरन्तं संजानंतश्च सा धर्म्मोपदेशना अन्योन्येषामन्योन्य-
 वचनविभक्तिसुपहन्ति सर्वे च स्वकस्वकां धर्म्मविज्ञप्तिमाजानन्ति इदं शान्तमते
 तथागतस्य वाग्गुह्यं ।

The interlocutors are Vajrapāṇi-Guhyakādhīpati and Bodhisattva Śāntamati. The subjects treated of are *Vāg-
 guhya*, *Kāyaguhya*, *Cittaguhya* and so on. The work is named
 on the left-hand corner of foll. 2—10 and 38—40, तथागत गुह्यं,
 तथागत कायगुह्यं and तथागत गुह्यकाय । Hence a conjecture is hazard-
 ed here that this Vaipulya work is the original Tathāgata

Guhyaka and that the first book of Guhya Samāja and sometimes the second also are called Tathāgata Guhyaka only by an analogy. This is a Vaipulya sūtra belonging to the Mahāyāna school ; while that belongs to the later Mantrayāna school, which may also be called Vajrayāna.

Quoted in Śikṣā-samuccaya of Śāntideva. See Bendall's edition of Śikṣāo in the Bibl. Bud. series, pp. 7.20, 126.5, 158.16, 242.7, 274.3, 316.5, 357.1.

19.

8067. बोधिचर्यावतार । *Bodhicaryāvatāra.*

By ŚĀNTIDEVA.

Substance, palm-leaf. $12\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches. Folia, 66. Lines, 4, 5 on a page. The 60th and the 62nd leaves are missing. Character, Bengali. Copied in Samvat 1492=1436 A.D. Appearance, old, discoloured and worn-out.

The work is well known. It is a compendium of Mahāyana teachings.

The Post Colophon statement:—

सोद्दिद्धरीयामावस्थितकुटुम्बिककोच्चञ्चमहत्तम श्रीमाधव[मि]त्र-
सुत महत्तम श्रीरामदेवस्वार्थपरार्थहेतवे बोधिचर्यावतार-
पुस्तिका लिखापिता । सद्बौद्धकरणकायस्तठक्कुर श्रीधमिताभेन
लिखितमिदं वेनुग्रामे विक्रमादित्यदेव सं १४९२ फाल्गुनसुदि
४ कुजे । शुभमस्तु सर्व्वजगतः परहितनिरता भवन्तु सन्तः ॥

Then in a later hand :—लिखितं गुणकिर्त्ति भिक्षुदेवपादानं १५ ।

In the post colophon statement of the present manuscript, we have a clear evidence of the prevalence of Buddhism in Bengal in the 15th century of the Christian era.

Not in Nanjio.

The work was first published in the Journal of the Russian Academy of Science, for the second time in the

Buddhist Text Society's Journal, and for the 3rd time in the Bibl. Ind. series with the commentary by Prajñākaramati.

20.

4198. **शिक्षासमुच्चय ।** *Śikṣā-Samuccaya.*

By ŚĀNTIDEVA.

Substance, Nepalese yellow paper. 13" × 5". Folia, 181. Lines, 9 on a page. Character, Newari of the 19th century. Appearance, fresh. Complete.

Printed by the late Prof. Cecil Bendall of the Cambridge University, in the Bibliotheca Buddhica series. The present manuscript is simply a copy of the Cambridge manuscript on which that edition is based, leaving lacunæ where they occur in that manuscript and even copying the post colophon statement of the same. That manuscript was copied by Vībhūti Candra of the Jagaddala Vihāra, who was an ardent advocate of the Kālacakrayāna form of Buddhism.

Professor Bendall thought that his manuscript was copied in the 14th century A.D. But as translations of Vībhūti Candra's works are included in the Tangyur, he can not be later than the twelfth century.

Not in Nanjio.

21.

9980. **जातकमाला ।** *Jātakumālā.*

Substance, palm-leaf and paper cut in the form of palm-leaf. 21" × 2". Folia, 8 on paper and 16 on palm-leaf. The paper is a modern restoration, and the palm-leaves are written in the Newari character of the 11th century. The palm-leaves with one exception are marked from 17 to 31, in letter numerals on the left-hand side, and in figures in the first of the two blanks in the middle.

In paper—4B, इति अविषह्य श्रेष्ठिजातकं पञ्चमं; 7B, शशजातकं-षष्ठं ।

In palm-leaf—19B, अगस्तिजातकं सप्तमं; 24B, मैत्रीवलजातकं-अष्टमम्;

Printed in the Harvard oriental series.

Translated into Chinese between the years 960—1127 A.D.
See Nanjio, col. 290, para. 1312.

22.

9882A. दिव्यावदान माला । *Divyāradānamālā*.

Substance, seasoned palm-leaf. $21\frac{1}{4} \times 2$ inches. Folia, 130 to 161 of which fol. 154 is missing +215—232. Marked in letter numerals. The figures in one of the blanks in the middle are not reliable. Written in the Newari character of the 11th century. Appearance, old and dilapidated. Lines, 6 on a page.

132A, कनकावदानं विंशतिमः श्लोऽष्ट अथ ३ (=१२३)

139B, सहस्रोद्गतस्य प्रकरणावदानं नाम एकविंशतिमं - श्लोऽष्ट आचु ३
(=२६३)

146B, चन्द्रप्रभवोदिसत्त्वचर्यावदाननामद्वाविंशतिमः श्लो आचुज्ज (=२६५)

153A. संघरक्षितावदानं त्रयोविंशतिमः श्लो आ (then the letter for 90) (=२६०)

231A. सुधनुकुमारावदानमेकत्रिंशत्तमम् श्लोक शत भवु १ (६६१)

Printed in Roman character by Professors Cowell and Neil.

Not in Nanjio.

23.

9982B. सुधनावदान (?) *Sudhanu-kumārāvadāna*.

Substance, seasoned palm-leaf. $21\frac{1}{4} \times 2$ inches. One leaf of Sudhanu-Kumārāvadāna, with 5 lines on a page. Character, Newari of the 10th century.

B. 1. 5 अथ खलु सुधनः श्रेष्ठिदारकः इमानेवाप्रमाणाच्चित्त्यगुणसमुदितान्
महोद्यानयूहान् बोधिसत्त्वकर्मविपाकपरिनिष्पन्नान् लोकोत्तरविपुलकुशलमूल
नि ... Here the leaf ends.

24.

10845. मणिचूडावदान । *Manicūdāvadāna*.

Substance, Nepalese paper. 11×3 inches. Folia, 49. Lines, 6 on a page. Extent in ślokās, 900. Character, Modern Newari. Appearance, fresh. Complete.

Colophon : इति श्रीमणिचूडावदानं समाप्तम् । ये धर्माः etc.

For a description of the work, see Rajendralāla's Nep. Bud. Lit., page 162

25.

10755. अशोकावदानम् । *Aśokāvadāna*.

Substance, Nepalese yellow paper. $17\frac{1}{4} \times 8\frac{1}{2}$ inches. Folia, 316. Lines, 8 on a page. Character, Modern Newari. Appearance, fresh.

For the beginning of the work see Rajendralāla's Nep. Bud. Lit., p. 16.

Colophons :—

10A, इति उपगुप्ताशोकराजावदानं समाप्तम्; 76B, इत्यशोकावदाने अशोकदेशनावदानं समाप्तम् ३, (although this Colophon is marked 3, we do not find that marked 2); 84A इति अशोकावदाने अशोकनृपतिपांशुप्रदानावदानं चतुर्थोऽध्याय समाप्तमिति ४; 98B, इति श्रीमदशोकावदाने कुशाखावदानं समाप्तमिति ५, 119A, इति वीतशोकावदानं समाप्तम् ६; 125A, इति त्रिरत्नभजनानुशंसावदानं समाप्तम् ७; 149B, इति चैत्यव्रतानुशंसावदानं समाप्तम् ८; 151A, इति बोधिचित्तानुशंसा; 153B, इति पापदेशना द्वितीयपरिच्छेदः; 154B, बोधिचित्तपरिग्रहो नाम तृतीयः परिच्छेदः; 156B, बोधिचित्ताप्रमोदो नाम चतुर्थः परिच्छेदः; 160A, इति संप्रज्ञान्यरक्षणः पञ्चमः परिच्छेदः; 164A, इति क्षान्तिपारमिता षष्ठः परिच्छेदः; 166B, इति वीर्यपारमिता सप्तमः परिच्छेदः; 172B इति ध्यानपारमितानामाष्टमः परिच्छेदः; 177B, इति प्रज्ञापारमिता नाम नवमः परिच्छेदः; 180B, इति बोधिचर्यावतारानुशंसावदानं समाप्तम् ९; 188B, इत्यहोरात्रचैत्योत्सवानुशंसावदानं समाप्तम् १०; 205A, इति सप्तकुमारिकावदानं समाप्तम् ११; 218B, इति भवबुद्धकावदानं समाप्तम् १२; 217A इति पुण्यराश्यावदानं समाप्तम् १३; 223A, इति श्रेष्ठिमहाजनावदानं समाप्तम् १४; 230B, इति दिव्यान्नप्रदानावदानं समाप्तम् १५; 236A, इति वरगुह्यरावदानं समाप्तम् १६; 242A, इति जाम्बाखावदानं समाप्तम् १७; 247B, इति हंसा-

वदानं समाप्तम् १८; 254B, इति मल्लपताकावदानं समाप्तम् १९; 268B, इति सङ्गरस्थावदानं समाप्तम् २०; 271B, इति राष्ट्रपालावदानं समाप्तम् २१; 278B, इति शक्रचवनावदानं समाप्तम् २२; 285A, इति पुण्ड्रसेनावदानं समाप्तम् २३; 290B, इति भवशर्मावदानं समाप्तम् २४; 298A, इति मधुर-स्तरावदानं समाप्तम् २५; 305A, इति पद्मकावदानं समाप्तम् २६—after this we have :—

अथाशोको महीपाल उपगुप्तं पतिं गुरुं ।
 दत्ताञ्जलिपुटो नत्वा पुनरेवमभाषत ॥
 भदन्त श्रोतुमिच्छामि पुनरन्यत् सुभाषितम् ।
 तद्यथा गुरुणा ख्यातं तथा देष्टुं त्वमर्हसि ॥

The MS. ends abruptly.

रत्नावदानमालेयं यत्र लोके प्रवर्तते ।
 सर्वदा तत्र सर्वत्र भूयात् सद्धर्ममङ्गलम् ॥
 सत्त्वाः सन्तु सुखापन्नाः सम्बोधिसाधनोद्यताः ।
 त्रिरत्नप्रशरणं याताश्चरन्तु सर्वदा शुभे ॥
 विलयं यान्तु सर्वत्र दृष्ट्वा मारगणा अपि ।
 सर्वे सत्त्वाश्च सद्धर्मे साधयन्तु समाहिताः ॥
 काले वर्धन्तु मेघाश्च भूयाश्चस्यवती मही ।
 बहुक्षीरप्रदा गावः सत्त्वाः सर्वे शुभाश्रयाः ॥
 बहुभि ... ..

This is evidently the last chapter, and its number is 26. The MS. described by Rajendralāla, referred to above, has 10 chapters more, being complete in 36 chapters. The work appears to be more or less a metrical version of Divyāvadāna-māla, a prose work. The whole of Śāntideva's Bodhicaryāvatāra is included in this.

I am not sure how far the name Aśokāvadāna is justified, as the compiler, at the end of the work, seems to call it “रत्नावदानमाला”;

26.

4773. पानीयावदानं । *Pāṇīyāvadāna*.

Substance, palm leaf. $11\frac{1}{2} \times 1\frac{3}{4}$ inches. Folia, 3. Lines, 4 on a page. Character, Newari. Date, N.S. 429. Appearance, old and discoloured. Complete.

Colophons :—पानीयावदानं समाप्तम् ।

It begins :—पानीय इति बुधो भगवान् सत्कृतो... .

Post-Col. :—यथादृष्टं ० ॥ श्रेयोस्तु ॥ सम्बत् ४२९ अश्विनि शुभे पूर्णमास्या
कायस्थ श्रीनेतसिंजसन चोपा (?) शुभमस्तु सर्व्वजगतं ।

27.

4786. पिण्डपात्रावदान । *Piṇḍapātrāvadāna*.

Substance, Nepalese paper. $8\frac{3}{4} \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 38 by counting. Lines, 5 on a page. Character, Newari of the 16th century. Appearance worm-eaten throughout.

Col. :—इति पिण्डपात्रावदानं समाप्तम् ।

For a work of this name see Nep. Bud. Lit. p. 195.

28.

10736. भगवत्याः प्रज्ञापारमितायाः रत्नगुणसञ्चयगाथा ।

*Bhagavatyaḥ Prajñāpāramitāyaḥ
Ratnaguṇasañcayaḥāthā.*

Substance, seasoned palm-leaf. 10×2 inches. Folia, 29. Lines, 6 on a page. With two holes equally distant from the centre. Extent in ślokaś, 1072. Character, old Newari, Bhujimo. Date, N.S. 295 = 1175 A.D. Appearance, old. Generally correct. Complete. The first leaf is a restoration.

It begins with the hymn to Prajñāpāramitā by Rāhulabhadra in 20 stanzas, with the *phalaśruti* forming the 21st.

Then 2B. नमः सर्व्वबुद्धबोधिसत्त्वेभ्यः ।

अथ खलु भगवांस्तासां चतसृणां पर्वदां संप्रहर्षयार्थं पुनरप्येमां
प्रज्ञापारमितां परिदापयमानस्तस्यां वेलायां इमां गाथा['] अभामत ।

वरप्रेम गौरवु प्रसादु उपस्थपित्वा
प्रजहिल आवरणक्लेशमला निशान्ताः ।
प्रदुता जगन्धमभिप्रस्थित श्रूतानां
प्रज्ञापारमित यत्र चरन्ति श्रूराः ॥ इत्यादि ।

Prof. Bendall speaks of a Ratnagūṇasaṃcaya (Cam. Cat., p. 133) which is divided into 32 sections and which applies to Aṣṭasāhasrikā, divided into 32 parivarttas. It seems that when it applies to Śāstasāhasrikā, it is divided into 84 parivarttas, though that work is divided into 72 parivarttas.

The Last Colophon :—

भगवत्यां रत्नगुणसंचयगाथायां परीन्दनापरिवर्त्तो नाम द्वात्रिंश-
तितमः । गाथाः faded ॥ शतसाहस्रिकाया भगवत्या प्रज्ञा-
पारमितायाः सच्चयगाथापरिवर्त्तश्चतुरशीतितमः समाप्तः ।

*Post Col. :—*ये धर्म्मा इत्यादि ।

महाराजाधिराजश्रीरुद्रदेवस्य राज्ये संवत् २६५ अग्रहण पूर्ण-
मास्यां आदित्यदिने लिखापितमिदं पुस्तकमिति ।

Nanjio in his catalogue, col. 197, para. 864, speaks of a Prajñāpāramitā-Saṃcaya-Gāthā translated into Chinese between A.D. 980—1000. For a Tibetan translation, see Beckh, p. 10, para. 1.

29.

9974. **कारण्डव्यूह ।** *Karaṇḍa vyūha.*

Substance, unseasoned palm-leaf. 15×2 inches. Folia, 58, of which foll. 54 and 55 are missing. Lines, 5, 6 on a page. Character, Newari. Appearance, soiled. Complete. Dated N.S. 713 = A.D. 1593.

*Colophon :—*आर्यकालण्डव्यूहं नाम महायानशुचरत्तराजं समाप्तम् ।

*Post-Colophon statement :—*ये धर्म्मा हेतुप्रभवाः, etc., etc.

देयधर्म्मायं प्रवलमहायानयायिनां पलमोपाश्रयः शाक्यवंशचन्द्रजोतिकस्य

यदन्त पुण्य भवत् भवचार्यापाध्यामातापितृपूर्वगम कृत्वा सकरशत्वरसिनुत्तल-
ज्ञाणफल प्राणयात् ।

राजाधिराजपरमेश्वरपरमभट्टारक श्रीश्रीजयशिवसिंहमस्तदेवविजराज्यम् ॥
दानपतिश्रीकाष्ठमण्डपमहानगरे चैत्यमण्डितोरमञ्जुश्रीनकविहारावस्थित-
चतोरपासकवालिभूचन्द्र + + + + +
तस्य पुत्री लक्ष्मीमयि द्विचय पुत्र चन्द्रजातस्य नारिमनिकलक्ष्मी तस्य पुत्र +
+ + + + ॥ एते जाजमानशुश्रूषपरिवारस्य आयु
आरोगजगन्मनलक्ष्मीवृद्धिरस्तु ॥

श्रेयोऽस्तु सम्बत् ७१३ माघमास्य शुक्रपक्ष सप्तम्यायां + + +
परिघयोगे गुरुवासरे एतद्दिने प्रतिष्ठा जुरो ।

लिखितेयं श्रीकाष्ठमण्डपसयितारपूर्वपाशे तलुमूरमहाविहारावस्थित
खण्डचूकलि + + + महायानकुलवज्राचार्यश्रीयंत्रा लिखितमिति ।
यथादृष्टं तथालिखितं etc., etc.

+ + + + + शुभमस्तु सर्वजगताम् ।

The work was printed in 1873 in Calcutta by Satyavrata
Sāmaśramī in a series of Jaina works.

A full description of its contents is to be found in Nep.
Bud. Lit. of Rājendralāla, p. 95, where it is named Guṇa-Kāra-
ṇḍa-vyūha. The full name of the work is Avalokiteśvara-
Guṇa-Kāraṇḍa-vyūha.

See also Bendall's Cam. Cat., pp. 9, 34, 38, 47, 52,
77 and 174, and my Nep. Cat. for 1905, p. 89, and that for
1915, pp. 9, 157 and 207.

Translated into Chinese between the years 980—1001 A.D.
(see Nanjio col. 181, para. 782) and into Tibetan (see Beckh
32A, para. 4).

30.

4785. **कारण्डव्यूह ।** *Kāraṇḍa vyūha.*

Substance, Nepalese paper. 11 × 3 inches. Folia, 99. Lines, 6 on
page. Character, Newari. Date, N.S. 773. Appearance, old and pasted.
Complete.

Colophon :—आर्थकारण्डव्यूहं महायानसूत्ररत्नराजं समाप्तम् ।

Post-Colophon :—

ये धर्मा हेतुप्रभवा हेतुन्तेषां तथागतोद्भवदत् तेषाञ्च यो निरोध
एवं वादौ महाश्रमणः ॥ श्रीयोऽस्तु संवत् ७७३ सम्पूर्णं लिखित
वशाथ शुक्लपञ्चमि कुन्तु शुभलिखित श्रीवजाचार्यबोधः । थ्व
कारण्डव्यूह ... .. श्रीमहाबुद्ध वजाचार्य-
यातं दानविद्या जुरो शुभ ॥

31.

1725. **कारण्डव्यूहम् ।** *Kāraṇḍavyūha.*

Substance, seasoned palm-leaf. $13 \times 1\frac{1}{2}$ inches. Folia, 77, of which foll. 1, 61, 62, 63 are restorations. Lines, 5 on a page. Character, Newari. Date, N.S. 515. Appearance, old and discoloured. Complete.

The MS. appears to have been restored and given away in N.S. 761 as there is a statement to that effect in an extra leaf.

Colophon :—आर्थकारण्डव्यूहं महायानसूत्ररत्नराजं समाप्तम् ।

ये धर्मा ० ॥ श्रीयोऽस्तु ॥ संवत् ५१५ माघशुक्लतृतीयायां तिथौ
पुनर्वसुनक्षत्रे सिद्धियोगे आदित्यवासरे सम्पूर्णदिने । दानपति
श्रीललितक्रमायां श्रीमानौगलस्थाने श्रीपुनेश्वरविहारगृहाधिवासिन
अभयमालभारोकसा पुस्तकमिदं । राजाधिराजपरमेश्वरपरमभ-
ट्टारक श्रीश्रीजयस्थितिराजमह्यदेवस्य विजयरान्ये श्रीनेपाल-
मण्डले ॥ लिखितमिदं यंपिं विहालि + + + रामदत्तेन । शुभः ।

यादृशस्थितमादृशन्तादृशं लिखितं मया ।

यदि शुद्धमशुद्धम्वा मम दोषो न दीयते ॥

शुभमस्तु सर्वदा ॥

32.

9975. **कारण्डव्यूह ।** *Kāraṇḍavyūha.*

Substance, unseasoned palm-leaf. 16×2 inches. Folia, 96 according to the pagination on the right-hand side and 98 according to that on the left.

Two leaves 20 and 46 are missing, hence the difference. Lines, 5, 4 on a page. Character, Newari. Date, N.S. 744 (Sāgara-yuga-muni). Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—आर्यकारण्डव्यूहं तंचमहायानसूत्रतन्त्रराजं समाप्तं ।

Post-Colophon statement :—

ये धर्माः etc. etc. सम्बत् सागरयुगमुनि सम्मजाते वैशाख द्विदश
अत्र दिने अयं ग्रन्थ आरकोविहारावस्थित श्रृण्णिसराचार्य
सासुतवज्रनाम्ना धर्मसिंहदेवेन लिखितं इदं ग्रन्थ गृहे प्रविष्ट-
मात्रेण ये कस्ता पुरुषस्य वंश आयुरारोग्ये कामनार्थं शास्त्रोक्त-
फलकामनार्थमनेन वाञ्छितसम्पूर्णकारणार्थं अर्चयौक्त स्वाध्या-
यौतव्या । शुभ ।

33.

10746.

Substance, seasoned palm-leaf. $12\frac{1}{4} \times 2$ inches. Folia (by counting) 51. Lines, 6 on a page. Written in the Bengali character of the latter part of the XIIth century, which well agrees with that of the last photograph of the third plate in Bendall's Cam. Cut.

It appears that the leaves were much longer than $12\frac{1}{4}$ inches, because it is clean cut at both the ends, cutting even the writing. When the leaves were entire, there seems to have been two holes for the strings, one to the right and one to the left of the centre. The leaves have been so cut that the portions of the right-hand holes are still visible and a portion of the blank space round the hole is visible in every leaf. Under the circumstances, it is difficult to describe the MS., which has no beginning, no end, no colophons and no leaf marks. I have left the leaves as I found them and, to preserve the present arrangement, I have put down, in the blank round the left-hand hole, Bengali numerals from 1—51.

That the book is a Buddhist Nyāya tract is apparent.

Leaf 1st.

Line 1. प्रतिषेधभावावस्य व्यवहारयोग्यता वस्तुभूतैव प्रदेशस्य साध्यत
इति न स्वभावहेतोः स्वभावानुपलब्धिर्भिद्यत इति ; यत्तदपेक्षितार्थान्तरसंसर्ग-
प्रतिषेधमात्रमनुपलब्धम् —

Line 2. सर्वसामर्थ्यविरहलक्षणस्य साधनत्वं सिद्धिहेतुत्वं सिध्यति । सर्व-
समार्थविरहरूपस्य तदयोगात् । हेतुत्वे वा कथञ्च सामर्थ्ययोगिताभावरूपता वा
सामर्थ्यलक्षणत्वादयः ... ..

Leaf 1B.

Line 3. मन्यभावस्तदभावो येनैवमभिधीयते ॥ न चैतद्युज्यते । भावाभाव-
योर्विरोधात् एकात्मतानुपपत्तेरिति, कुमारिलोप्येवं मन्यते; येयं ज्ञातज्ञेयधर्मीलक्ष
... ..

Leaf 6A.

Line 2. मतेनेत्यादि । कुमारिलस्य तु सलिलोपलम्भनिवृत्तिमात्रं तुच्छ-
रूपमभावप्रमाणातयाभिमतमेव । प्रत्यक्षादेरनुत्पत्तिः प्रमाणाभाव उच्यते सात्मनो
परिणामो वा विज्ञानं वा—

Leaf 9B.

Line 3. उच्यते तदा पटविविक्तप्रदेशज्ञानं वा अनुपलब्धिः न तु यथेश्वरसेनो
मन्यते उपलब्ध्यभावमात्रमनुपलब्धिरिति वक्ष्यमाणदोषात्; पटविविक्तप्रदेशस्यभावो
... ..

10A.

Line 2. परमार्थतोऽप्रेर्जनकत्वात् इतरस्य च जन्यत्वादिति । ननु चेश्वर-
सेनेन सह विचारः प्रक्रान्तः तत् किमिति नैयायिकाभिमतस्यापि सम्बन्धस्य अन्य-
भावतदभावयोरसम्भव उच्यते सत्त्वं प्रसङ्गेन तु त ... ..

14A.

Line 3. + पलब्ध्यभावमात्रमनुपलब्धिमभावस्य प्रसङ्गप्रतिषेधात्मनः प्रमा-
णान्तरत्वेन गमिकामिच्छन्ति ईश्वरसेनप्रभृतयः अपरे तु प्रतिषेध्यविषय ... ..

14B.

Line 3. शक्यते कर्तुं, यदाह भाष्यकारो नानुमानत उपलब्ध्यमानस्य
प्रत्यक्षतोऽनुपलब्धिर्भावहेतुरिति, इन्द्रियत्वात् वेगादिवत् किल प्राप्य कश्चिच्छ-
रित्यनुमानतश्च ।

25A.

Line 6. प्रसङ्गात् क्षणिकतायामेव सत्वमिति यत् सत्तत्क्षणिकमेवेति
सतो नश्वरात्मतासिद्धेरन्वयव्यतिरेकरूपव्याप्तिसिद्धिरिति । तदेवं स्वभावहेतौ
तादात्म्यसिद्धि ... ..

42B.

Line 4. विष्ट इति सम्बन्धः । अथच पक्षः किल दिङ्नागाचार्यस्यापि
अभिमत इति परो दर्शयितुमाह । यथाह दिङ्नागाचार्यः किमाह यदा
तर्हीत्यादि । आवणत्वस्य न च ... ..

Line 5. अभ्युपगच्छति तदायं आवणत्वक्षणात्तः पक्षधर्म्मो हेतुरेव स्यात् ।
नित्यः शब्दः आवणत्वात् शब्दत्ववदिति । एवं परेणोक्ते सति आचार्य्योक्तं
यद्यत्र शब्दाख्ये धर्म्मिणि अनित्य ... ..

34.

4711. अपोहसिद्धि । *Apohasiddhi.**By RATNAKIRTI.*

Substance, seasoned palm-leaf. 11 × 2 inches. Folia, 8. Lines, 7 on a
page. Character, Bengali of the 12th century. Appearance, old, discoloured,
and worm-eaten. Complete. The right end of the leaves is mouse-eaten.

Colophon :—कृतिरियं महापण्डितरत्नकौर्त्तिपादानाम् ।

Post-Colophon statement :—

भवत्पपोहे कृतिनां प्रपञ्चो

+ नु स्वरूपास्फुरणानु मर्म्मे ।

तत्रादृते सञ्ज्ञमयत्नशीलं

ऋते तु सौख्यं ननु तावतैव ॥

सम्पूर्णं राज्ञिप्रह्वरद्वयेन कौर्त्तरपपोहो लिखितः सुखेन ।

त्रैलोक्यदत्तेन परात्महेतोर्यत्नादतोऽयं परिरक्षणीयः ॥

शब्दैस्तावन्मुख्यमाख्यायतेऽर्थस्तत्रापपोहस्तद्गुणत्वेन गम्यः ।

अर्थश्चैकोऽध्यासतो भासतोऽन्यः स्थाप्ये वाच्यस्तत्त्वतो नैव कश्चित् ।

Printed in the Bibl. Ind. Series.
Not in Nanjio, nor in the Bstan-Hygur.

35.

4744. क्षणभङ्गसिद्धि । *Kṣaṇabhaṅgasiddhi*.

By RATNAKĪRTI.

Substance, seasoned palm-leaf. $11\frac{1}{2} \times 2\frac{1}{4}$ inches. Folia (Part I Anvaya-mukha), 1 to 11, of which the 4th is missing, and (Part II. Vyatirekamukha) 1 to 9 (incomplete). Lines, 7. 8 on a page. Character, Bengali of the twelfth century. Appearance, old and mouse-eaten at the right-hand side, in consequence of which three or four letters in each line are lost.

The Colophon of Anvayamukha :—

इति साधर्म्यदृष्टान्तेऽन्वयरूपव्याख्या क्षणभङ्गसिद्धिः समाप्ता ।
वृत्तिरियं महापण्डितरत्नकौर्त्तिपादानामिति । ग्रन्थप्रमाणम्
३५० । अभिसुक्तकत्रिलोचनदत्तेन लिखितं स्वार्थं परार्थञ्च ।

Printed in Bibl. Ind. Series.
Not in Nanjio, nor in the Bstan-Hgyur.

36.

8062. उपयोगक्रम । *Upayogakrama*.

Substance, modern Nepalese paper, white on one side and yellow on the other. $10 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 48. Lines, 6 on a page. Extent in ślokās, 500. Character, modern Nāgara written by a Nepalese. Appearance, fresh. Complete.

Last Colophon :—उपयोगक्रमः समाप्तः ।

Post-Colophon statement :—

संवत् १११ आषाढकृष्ण एकादश्यां बृहस्पतिदिने लिखितं ताल-
पत्रपुस्तके दृष्ट्वा शुभसंवत् १०२७ आषाढकृष्णत्रयोदश्यां मङ्गल-
दिने सम्पूर्णम्नया लिखितम् ।

This is a work on the analysis of sentences, called Śābdabodha in Sanskrit, belonging to the Buddhist school.

It begins :—

ॐ नमः मञ्जुनाथाय ।

सुप्तिङन्तं पदं अत्र सुविति स्वादयः सप्तविभक्तयो ऽट्छन्ते, तत्र प्रथमा अपगता, प्रथमं प्रथमैव तावद्विचार्यते । का पुनरियं प्रथमा ? सुञ्जैजस् इति प्रथमा । तस्याः पुनरेतत् लक्षणम् । प्रातिपदिकार्थलिङ्गपरिमाणवच[न]मात्र प्रथमेति । तत्र प्रातिपदिकार्थः सत्ता सत्ताद्वैतवादिनामेतद्दर्शनम् । सत्ता प्रातिपदिकार्थ इति तथाच तेषां दर्शनम् । सत्ता नाम काचिदनादिनिधनरूपा नित्यतया व्यवस्थिता सर्वैः शब्दैरभिधीयते तदुक्तम् ।

सम्बन्धिभेदात् सत्तैव भिद्यमाना गवादिषु ।

जातिरित्युच्यते तस्याः[.] सर्वशब्दा व्यवस्थिताः ।

प्राप्तक्रमविशेषेषु क्रिया सैवाभिधीयते ।

क्रमरूपस्य संहारः[.]तत् सत्त्वमिति चोच्यते ।

अतस्तां प्रातिपदिकार्थं धात्वर्थं च प्रचक्षते ।

सा नित्या सा महानात्मा तामाहुः + तणादयः ॥

यद्येवमभावशशविषाणादिशब्देभ्यः प्रथमा न प्राप्नोति तेषामभाववाचकत्वेन सत्ताया अभावात् नष्टो घट इत्यादौ च प्रथमा न स्यात् नष्टस्य सत्ताया अभावात् । अङ्कुरो जायते इत्यादौ च प्रथमा न स्यात् सतो जन्माभावात् । अत्रोच्यते । नेह वस्तु-सत्ताभिप्रेता । का तर्हि ? अभिधेयसत्ता ।

The original being worm-eaten ; this manuscript is full of lacunæ.

It describes the meanings of cases, vibhaktis or case endings and so on.

It ends :—

अत्रोच्यते यथा क्रियया यानि कारकाणि सम्बन्धन्ते, तत्क्रियासम्बन्धकृत- एव तेषामपि परस्परसम्बन्धास्ता + दोषः (?) परमर्थं विशेषः एकक्रिया- पूर्वकस्तेषां सम्बन्ध इति पारम्पर्येण व्यवहितः सम्बन्धः क्रियया तु साक्षा- दिति । तदुक्तं । प्राणान्तिकस्तु सम्बन्धः कारकाणां क्रियाकृतः ।

क्रियायाः कारकैरेव साक्षाद्योगोऽभिधीयते ।

Not in Nanjio.

37.

10754. सुगतजन्मरत्नावदानमाला । *Sugatajanmarat-
nārādānamālā.*

Substance. Nepalese paper. 17 × 3½ inches. Folia, 108 (by counting), of which the 12th is missing. Lines, 8 per page. Character, modern Newari. Appearance, new.

The MS. is very defective. Between the second leaf and the next leaf now marked 3rd, there is a long gap. There is another gap between the leaves now marked 5 and 6; and a third is between the leaves now marked 91 and 92. A former owner of the MS., in order to make it appear to be complete, obliterated the original leaf marks and put new ones, from the leaf now marked 3 to the end. In the 3rd leaf we have the colophon of the 21st chapter and that of the 26th in leaf 13B.

It goes over the same ground as the Lalitavistara; but it is in verse and is in the form of an *avādāna*.

Colophons:—

3B; इति (श्रीललितविस्तरे ? added by a different and a later hand) पुराभिनिष्क्रमणपरिवर्त्ता नामैकविंशतितमोऽध्यायः समाप्तः; 18B, इति भगवतो दुष्करव्रतचर्यापरिवर्त्तो नाम षड्विंशतितमोऽध्यायः; 19B, इति बोधिसत्त्वव्रताभिपालनभोजनाद्वरणपरिवर्त्तो नाम सप्ताविंशतितमोऽध्यायः; 26B, इति बोधिसत्त्वाभिगमनपरिवर्त्तो नाम अष्टाविंशतितमोऽध्यायः समाप्तः; 38B, इति बोधिसत्त्वसर्वलोकपूजाभिगमनमहाव्यूहपरिवर्त्तो नाम एकोनत्रिंशत्तमोऽध्यायः; 53B, इति मारुधर्षणपरिवर्त्तो नाम त्रिंशतितमोऽध्यायः; 59B, इत्यभिसम्बोधनपरिवर्त्तो नाम एकत्रिंशत्तमोऽध्यायः; 65A, इति संस्तवपरिवर्त्तो नाम द्वात्रिंशत्तमोऽध्यायः; 100B, इति धर्मचक्रप्रवर्त्तनपरिवर्त्तो नाम पञ्चत्रिंशत्तमोऽध्यायः समाप्तः; 104B, इति सम्बुद्धजल्पमहायानसूत्रभाषणश्रवणादिपुण्यप्रसङ्गापरिवर्त्तो नाम षट्त्रिंशत्तमोऽध्यायः; (Last colophon) इति

सुगतजन्मरत्नावदानमालायामानन्दबोधिचर्याव्रतसंधारणपरिवर्त्तो नाम सप्तत्रिंश-
दध्यायः समाप्तः ।

Post-Colophon :—

शुभमस्तु जगतां सदा ।

Then there are seven lines of Āsīrvāda and phalaśruti.

The work begins :—

ॐ नमः श्रीरत्नत्रयाय सर्वबुद्धबोधिसत्त्वैभ्यो नमः ।
यो भगवान् महाबुद्धः पश्यन् पाति सदा जगत् ।
जयन्तु शासनान्यस्य सर्वलोकेषु सर्वदा ॥
या श्रीप्रज्ञा महादेवी भद्रश्री सद्गुणाकरौ ।
सद्गुणसाधनोत्साहं दत्त्वा लोकान् सदावतु ॥
ये जगद्गुणभक्तारो बोधिसत्त्वा जिनात्मजाः ।
ते सर्वे सर्वलोकानां भद्रं कुर्वन्तु सर्वदा ॥
त्रिरत्नशरणासीनो महाबुद्धानुभावतः ।
वक्ष्यामि त्रिजगच्छास्तुर्बुद्धजन्मावदानकम् ॥
तत् सन्तो ये महासत्त्वाः सम्बुद्धगुणलालसाः ।
ते सर्वे अद्यया भक्त्या शृणुष्वं बोधिसाधनम् ॥
तद्यथा भगवान् बुद्धः प्राक्यसिंहो मुनीश्वरः ।
आवस्थानं जेतकारणे विजहार ससाङ्घिकः ॥
भिक्षुद्वादशसाहस्रैः सार्द्धं तत्र जगद्धितम् ।
सद्गुणं समुपाख्यातुं सभासने समाश्रयत् ॥
तद्गृष्ट्वा साङ्घिकाः सर्वे चानन्दप्रमुखा मुदा ।
तत् सद्गुणसुधां पातुमुपाचरन् प्रसादिताः ॥
तथा सन्तो महासत्त्वाः बोधिसत्त्वाः शुभार्थिनः ।
सद्गुणसाधनोत्साहाः समाययुः प्रहर्षिताः ॥
आवका भिक्षुवोऽर्हन्तो यतयो ब्रह्मचारिणः ।
योगिनश्चैलकाश्चापि तथान्ये चाप्युपासकाः ॥
भिक्षुगणो ब्रह्मचारिणश्चैलिकाश्चाप्युपासिकाः ।
एवमन्येऽपि लोकाश्च ब्राह्मणा ऋषयोऽपि च ॥

राजानो राजपुत्राश्च वैश्याश्च मन्त्रिणो जनाः ।
अमात्याः श्रेष्ठिणो भृत्या योद्धृसैन्याधिपा अपि ॥

... ..
... ..

2A. सर्वे ते समुपागत्य समीक्ष्य तं मुनीश्वरम् ।
सभासनसमासीनं प्रणत्वा समुपाचरन् ॥
तत्र सर्वेऽपि ते लोकाः समुपेत्य समादरात् ।
यथाविधि समभ्यर्च्य साङ्गलयः प्रणमिरे ॥
... ..
... ..
तान् सर्वान् समुपासीनान् दृष्ट्वा स भगवान् जिनः ।
आर्यसत्त्वं समारभ्य सद्धर्मे समुपादिशत् ॥
तत् सद्धर्माभितं पौत्वा सर्वलोकाः प्रबोधिताः ।
सद्धर्मसाधनोत्साहं सम्यास्याभिननन्दिरे ॥
ततः सर्वेऽपि लोकास्ते औघनस्य महामुनेः ।
बुद्धजन्मावदानञ्च संश्रोतुमभिलेपिरे ॥

38.

4709. अपरिमितायुर्नाम महायानसूत्रम् । *Aparimitāyur-*
nāma mahāyānasūtra.

Substance, Nepalese yellow paper. 14 × 4 inches. Folia, 12. Lines, 5 on a page. Extent in slokas, 300. Character, Newari of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Colophon:—आर्य महा अपरिमितायु नाम महायानसूत्रं समाप्त ।

Post-Colophon:—शुभमङ्गलं भवन्तु सर्वदा । कल्याणं भवन्तु । वज्राचार्य
धर्मदेओनधवता नामन दयका जुरो ॥ शुभ ।

Beginning:—

ॐ नमो रत्नत्रयाय ।

एवं मया अतमेकस्मिन् समये भगवान् आवस्थ्यां विहरति स्म
जेतवने अनाद्यपिण्डदस्याशमे महता भिक्षुसङ्गेन सार्द्धमर्द्धत्रयो-

दशभिर्भिक्षुशतैः सार्द्धमर्द्धत्रयोदशैः संवह्नुलैश्च बोधिसत्तैः महा-
सत्तैः ॥ तत्र खलु भगवान् मञ्जुश्रीयं कुमारभूतो मामन्वयते स्म ॥
अस्ति मञ्जुश्री भूपरिस्थां दिशि, रपरिमितां दिशि गुणसङ्घयो
नाम लोकधातु, तत्रापपरिमितायुःज्ञानसुविनिश्चिततेजोराजानाम
तथागतोऽर्हन्त सन्धक्स्सम्बुद्धविद्याचरणसम्पन्नसुगतो रोकवित्
अनुत्तरः, पुरुषदम्यसारथि शाल्ता देवानां मनुष्याना बुद्धो भगवान्
एतद्दि तिष्ठति धृयन्ते जोषयन्ति सत्त्वानां च धर्मं देशयति ।
ऋण मञ्जुश्रीकुमारभूत इमं जम्बुद्विपका मनुष्या अल्पायुषो वर्ष-
शतायुश्च भविष्यति । तेषां बहूनि न कानि मर्यादनि दृष्टानि ।
यच्च खलु पुनर्मञ्जुश्रीय सत्वापरिमितायुषगः तथागतस्य गुणवर्ण-
परिकित्तनं नाम धर्मपरिधायं लिखिष्यन्ति लिखापयिष्यन्ति नाम-
ध्ययमात्रमपि श्रोष्यन्ति धारयिष्यन्ति वाचयिष्यन्ति यावत्
पुष्टकगतामपि कृत्वा गृह धारयिष्यन्ति पुष्पधूपदिपगन्धमास्य-
विलेपनचूर्णांचिवरञ्चत्रध्वजघण्टापताकादिभिः पूजयिष्यन्ति ते
परिच्छीयायुष पुनरता वर्षशतायुषा भविष्यन्ति ।

5B. तेन खलु पुनः समयेन गङ्गानदीवाल्कोपमानां बुद्धकोटीनां
एकमेतेनैकसरेण इदमपरिमितायुस्सूत्रं भाषितम् । ॐ नमो
भगवते अपपरिमितायु ज्ञानसुविनिश्चिततेजोराजाय तथागता-
याहंत सन्धक्स्सम्बुद्धाय तद्यथा ॐ पुण्यपुण्य महापुण्य अपपरि-
मितपुण्य अपपरिमितायुपुण्य ज्ञानसम्भारोपचितैः ॐ सर्वसंस्कार-
परिशुद्धे धर्मतथागतसमुद्गते स्वभावविशुद्धे महानयपरिवारे
स्नाह्वा ।

For a Chinese translation see Nanjio, Col. 21, para. 27,
and for a Tibetan translation see Beckh, p. 122, para. 75, also
p. 189, para. 5.

Tibetan translations of several commentaries are men-
tioned in Cordier, pp. 283-284.

See Bendall's Cam. Cat., p. 39, in which it is stated,
"If this be the work referred to in Beal's Bud. Trip., p. 16,
the sūtra was translated into Chinese before 1278 A.D."

After the Aparimitāyurmahāyānasūtra, which ends in 12A, there is another short work, named Mānasīpūjā, added in a later hand of which we give the whole text below:—

ॐ नमो रत्नत्रयाय ।

यावन्ति पुष्पाणि फलानि चैवं
 भैषज्यजातानि च यानि सन्ति ।
 नवानि यावन्ति वसन्ति लोके
 जलानि च स्वच्छमनोरमाणि ॥
 महौधरा रत्नमयास्तथान्ये
 वनप्रदेशाश्च विवेकरम्याः ।
 + + सुपुष्पाभरणोज्ज्वलाश्च
 ये + + + सत्फलनम्रशाखाः ॥
 देवादिलोकेषु च गन्धधूपाः
 कल्पद्रुमा रत्नमयाश्च वृक्षाः ।
 सरांसि चाम्भोरुहभूषणानि
 हंससनात्यन्तमनोहराणि ॥
 अक्षयजातानि च सश्रजाता-
 न्यल्पानि वा पुष्पविभूषणानि ।
 आकाशधातुप्रसराव(धौ)नि
 सर्व्वीण्यपीमान्यपरिग्रहाणि ॥
 आदाय बुद्ध्या मुनिपुङ्गवाश्च
 निर्व्यातधाम्येघ सपुत्रकेभ्यः ।
 गृह्णन्तु तन्मे वरदक्षिणीया
 महाकृपा मामनुकम्पमानाः ॥
 अपुण्यवानस्मि महादरिद्रः
 पूजार्थमन्यत् मम नास्ति किञ्चित् ।
 अतो ममाश्रीय परार्थचिन्ता
 गृह्णन्तु नाथा इदमात्मसत्तया ॥

ददामि चात्मानमहं जिनेभ्यः
 सर्वेण सर्वं च ददाम्यजेभ्य ।
 परिग्रहं मे कुरुताग्रसत्त्वाः
 युष्मासु दासत्वमुपैमि भक्त्या ॥
 परिग्रहेणास्मि भवत्कृतेन
 निर्भौर्भवे सत्त्वहितं करोमि ।
 पूर्वञ्च पापं समतिक्रमामि
 नान्यच्च पापं प्रकरोमि भूयः ॥
 इति मानसी पूजा समाप्ता ॥

39.

4716. **आर्यापरिमितायुर्नाम महायानसूत्रम् ।** *Aryāpari-*
mitāyurnāma-mahāyānasūtra.

Substance, seasoned palm-leaf. 12 × 2½ inches. Folia. 6. Lines, 6 on a page. Character, Kuṭila. Appearance, old and discoloured. Leaves 5B, 8B and 9A contain faded illustrations.

The leaves are marked 3, 4, 5, 7, 8, 9.

*The third leaf begins :—*अपरिमितायुःसूत्रं भाषितम् ।

ॐ नमो भगवते अपरिमितायुज्ञानसुविनिश्चित तेजोराजाय ...
 etc. etc. etc.

The same mantra as quoted under No. 38.

40.

10734. **अपरिमितायुर्नाम महायानसूत्रम् ।** *Aparimitā-*
yurnāma-mahāyānasūtra.

Substance, Nepalese paper with black ground. Written in silver. Folia. 25. Lines, 5 on a page. Character, ornamental Newari. Date, N.S. 760. Appearance, old. Complete.

The last Colophon :—

आर्यापरिमितायुर्नाम महायानसूत्रं समाप्तम् । ये धर्म्मा इत्यादि ।
 देयधर्म्माऽयं प्रवरमहायानयाधिनः परमोपासकशाक्यभिक्षुश्री-

त्रिभुवनरत्नस्य यदत्र पुण्यं तद्भवत्वाचार्योपाध्यायमातापितृपूर्वगमं
कृत्वा सकलसत्त्वरक्षयुत्तरज्ञानमोक्षफलं प्राप्तयेऽस्तु ।

महाराजाधिराजपरमेश्वरपरमभट्टारकश्रीजयलक्ष्मीमल्लसिंहमल्लदेव, तस्य
पौत्र श्रीर पट्टापमल्लदेव पुत्र ठाकुरस्य विजयलज्ज दानपति किर्त्ति-पुण्य
महाविहाराधिष्ठितखाड़ाच्छृङ्खलाक्यभिक्तश्रीत्रिभुवनरत्नस्य भार्यापुत्रपुत्री
खगणपरिवारस्य न + अपरिमितपुष्टकचोचका जुरो ॥ श्रेयोऽस्तु ॥

संवत् ७६० मार्ग शुक्ल दशमि तिथि वृहस्पतिवारे सुदिन कुङ्कु संपूर्णजुरो ।
लिखितेयं तलुमुरमहाविहाराधिष्ठितखगुचोकखवच्चाचार्यश्रीरत्नत्रयस्य पुत्र
महायान + वच्चाचार्य श्रीवृषासिंहदेवेन लिखितं संपूर्णमिति ।

यथादृष्टं तथा लिखितं इत्यादि ।

शुभमंगलं भवतु ॥

41.

4715. **आर्यदुर्गतिधारणीपरिसूत्र ।** *Āryadurgatidhārāṇi-
parisūtra.*

Substance, Nepalese paper. 14 × 4 inches. Folia, 7, numbered 84—90.
Lines, 6 on a page. Character, Newari. Date, N.S. 845=1725 A.D. Appearance, good. Complete.

This is a very short work, calling itself a Mahāyāna-sūtra, of which the next number, a much bigger work, is evidently an amplification. It gives simply a number of *mantras* which are credited with the power of bringing relief to suffering humanity.

It agrees with the next number (see below) up to the mantras under the heading of Vajrasphoṭa mantras, the last of which is numbered 28 (समस्तभद्राय स्वाहा) ।

Then it goes on.

89A अनेन देवेन्द्र महास्नानसूत्रेण सर्वदुर्गतिविध्वंसना माहायानसूत्रं
यो धारय वाचयेत् ... [सः] सुखावतिमनुगच्छति ...

Then follow three more mantras with the colophon,

अनेन दुर्गतिधारणी गाथा ।

Then comes the phalaśruti.

अण्डजा वा जरायुजा वा स्वेदजा वा ... ..
 ... .. सर्वदुर्गति ++ सुखावत्या मेवायात् ।
 ॐ मुनि मुनि महामुनि स्वाहा
 नमस्ते शाक्यसिंहाय धर्म्मचक्रप्रवर्तिने ।
 त्रिधातुकस्थिते सर्व शोधय सर्वदुर्गति ॥

मार्गशोधन मुद्रा—

इदमवोचद्भगवानास्तमना स्तेच भिक्षवो भगवतो भाषितमभ्यनन्दमिति ॥

Then comes the Colophon.

Colophon :—आर्यदुर्गतिधारणिसूत्र समाप्त ।

Post-Col. :—ये धर्म्मा (इत्यादि)

शुभमस्तु सर्वदा कल्याणं भवन्तु । सम्बत् (संवत्) ८४५
 फाल्गुनकृष्ण[त्रयो]दश्याया त्रिंशे शुभमिषनक्षत्रे शुभजोगे
 जयाकम सुत्ररे ल्हपतिवाशरे मौनराशिगते सवितलि कुभ-
 राशि चन्द्रनमसि युक्कुतु दिन कुङ्कु चोर्यासिधयका जुरो शुभ ।

42.

4848. सर्वदुर्गतिपरिशोधन । *Sarvadurgati-pariśodhan.*

Substance, Nepalese paper. 14 × 4 inches. Folia, 9 to 83. Lines, 6 on a page. Character, Newari. Date, N.S. 873. Appearance, old and discoloured. Although the leaves are numbered 9—83, the MS. is complete.

For the work see Bendall's Cam. Cat., pp. 78, 79, 81, 94, 142. For a Tibetan translation see Beckh, p. 91B, para. 2; p. 92, para. 4.

12B, अथ खलु भगवान् शक्रब्रह्मादिदेवपुत्राणां सर्वतथागतहृदयानां
 धिष्ठानार्थममोघवजाधिष्ठानं नाम समाधिसमापन्ना ॥ ॐ वज्राधिष्ठान
 समय ॐ ... .. सर्वदुर्गतिपरिशोधनराजं नाम
 तथागतहृदयानिश्चारयेत् ॥ ॐ शोधन २ सर्वपापविशोधनि ++ सर्व-
 कर्मावरण विमुक्षेखाहा ॥ अस्या विद्याया भाषणानन्तरमेव सर्वसत्तान् दुर्गति

विनियति ... .. पुनरपरं देवेन्द्र इदं सर्व्वतथागतहृदयं
 ॐ सर्व्वपापविशोधनि ऊँ फट् ... .. 13A, लास्याया मन्त्र, मालाया
 मन्त्र, गीताया मन्त्र, नृत्याया मन्त्र, 18B, धूपाया मन्त्र, पुष्पाया मन्त्र
 दिवाया मन्त्र, गन्ध्याया मन्त्र, वज्राङ्गण मन्त्र, वज्रपाश मन्त्र, वज्रस्फोट
 मन्त्र, वज्रवेसस्य मन्त्र ... ..

15A. अथ देवेन्द्रो भगवन्तं पथन् प्रदक्षिणीकृत्य वन्दित्वैवमाहुः भगवान्
 सर्व्वदुर्गतिविसिभूतानां हिताय सुखांकरनाय यथा सत्त्वै सर्व्वदुर्गतिं पृथि
 करनाया ... .. अथ खलु भगवान् साक्यमुनिः सर्व्वदुर्गति
 परिशोधनज्ञानवचं नाम समाधि समापय सर्व्वतथागतदुर्गतिपरिशोधनतेजो-
 राज्ञां नाम मण्डर भाषयत् । ... .. प्रथमं तावत् योगी विजने
 मनोऽनुकुले प्रदेशे मृदुकुसुमालासने (सुकुमारासने ?) निसङ्गः सुगन्धमण्डरकं
 कृत्वा पद्मोपहारपूजा करणिया ततः सर्व्वधर्मन्तैरात्मां भावयित्वा आत्मानं ऊँका-
 रेण वज्रज्ज्वाराकं भावयेत् तस्य कर्णं जीवकारेण पद्मं तस्योपरि दराद्रे अका-
 लेन चन्द्रमण्डलं तस्योपरि ऊँकारेण पञ्चमुचिकवचं तद्वचं जिह्वाया रिनं भवति
 वज्रजिह्वेति तेन जिह्वा भवति मन्त्रजापक्षमो भवति । etc., etc.

77B. ततः स्वयं वज्राचार्यः ... .. वचं शिष्यमूढिर्ध्रं स्थाप्य
 एवं वदेत् अथ ते समथो वचं ... .. etc.

. Colophon:—82B. आर्य्यं सर्व्वदुर्गतिवरिशोधनराजोराजस्या तथा-
 गतस्यार्हत सम्यक्संबुद्धस्य कल्पैकदशः समाप्त ॥

ये धर्म्मा हेतुप्रभवा (इत्यादि)

देयं धर्म्मयं प्रवरमहायानयायिन परमोपासक परमधार्म्मिक धमात्मा
 वज्राचार्य्य श्रीधर्म्मदेवप्रमुखादिसगनाया ॥ यंदर्त्त पुन्य (इत्यादि) ।

सन्ति । श्रीमत् पशुपतिररपत्यादि रघुकुशेत्पर्स्व महाराजाधिराजरविवंशो[द्]-
 भवश्रीश्रीजयरत्नजित्तमल्लदेवदेवानां सदासमरविजयिनां प्रभूध्याकुरस्य विजयराज्यः ॥

दानपति श्रीभक्तापुरमहानगरस्थाने श्रीप्रशुपतिमहाविहारेस्थित श्रीदेवता-
 लोके खलचरनधन्मापितावजाचार्य्य पुनदेवस्य भार्य्या ... ..
 इदं सर्व्वदुर्गतिपरिशोधनपुस्तक लिखितवान् । ... ..

एतत् पुण्यानुभावेन जजमानस्य सगनपरिवाराणां ... ..

वदिरस्तु । ... .. शुभ सम्बत् ८७३ आषाढमास्य शुक्लपक्ष एका-
दश्याया तिथौ अमुराङ्गनक्षत्रे ॥ शुक्रमङ्गले जयाक्रमसुहृत्रे बुधवासरे कक-
राणि सवित्रौ । विष्णुराणि चन्द्रमसि । एतद्दिने लिखितं सम्पूर्णमिति ॥

यादृशं पुस्तकं दृष्टा etc., etc.

Then there are four leaves marked 91 to 94, written mostly in the Newari language.

There is one more of a shorter size, containing the beginning of some other work, with space for an illustration.

43.

4836. वसुधारानामधारणीपरिसूत्र । *Vasudhārā-
nāmadhārāṇīparisūtra.*

Substance, Nepalese yellow paper. 10 × 2½ inches. Folia, 30. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 400 Character, Newari. Date, N.S. 814 Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

आर्यश्रीवसुधारानामधारणीपरिसूत्र समाप्त ।

Post-Colophon :—

ये धर्मा हेतुप्रभवाः etc. संवत् ८१४ चैत्रमास्यशुक्लपक्ष प्रति-
पद्याया तिथौ रेवतिनक्षत्रयोगे जयाक्रममात्रे शुक्रवासरे मिन-
राणिगते शवितरि मङ्गराणि चन्द्रमसि ।

लिखिति श्रीवज्राचार्य धर्मदेन शवनादयका पुथिचोय धुनका-
दिन जुरो ॥ शुभमस्तु सर्वदा । यथादृष्टं तथालिखितं लेखको
नास्ति दोषः । See below.

44.

10757.

Three batches of seasoned palm-leaves, all written in the Newari character of the 14th century.

I.

11 × 2½. Folia, 17, of which the 5th and 12th are missing. Lines, 7 on a page. Appearance, soiled.

Beginning :—

श्री भगवत्यै आर्यवसुधारायै
कल्पोदितेन विधिना परिपक्वमाना
या धारयन्ति विविधरत्नसुवर्णमय्यां ।
पूर्णं करोति भवनं सहसैव सर्वं
तां सर्वलोकजननीं प्रणामामि भक्त्या ॥
त्वं देवि सर्वैर्गुणरत्नमहानिधान
सत्त्वार्थकार्यधनधान्यसमृद्धिहेतोः ।
हाराद्दहारमुक्तामणिकल्पदत्ताः
त्रैलोक्यनाथवसुधा वसुधार नामा ॥

एवममया श्रुतमेकस्मिन् समये भगवान् कोशाम्बरां महानगर्यां विहरति स्म ।
... .. तत्र खलु भगवान् ... .. सर्वदारिद्रादुःखार्णवपरि-
शोधनं नाम धर्मपर्यायं देशयति स्म ।

आदौ कल्याणं मध्ये कल्याणं पर्यवसाने कल्याणं स्वर्गं सुखं ज्ञानं केवलं परि-
पूर्णं परिशुद्धं पर्यवदातं ब्रह्मचर्यं संप्रकाशयति स्म ।

45.

10757.

II.

11×2 inches. Folia, 3—21, of which the 10th, 13th, 15th—17th are missing.
Soiled. With 5 lines on a page. Copied in N.S. 429=v.d. 1309.

Colophon :—

इति आर्यश्रीवसुधारा नाम धारणी समाप्ता ।

Post-Colophon statement :—

ये धर्माः etc., etc.

देयधर्माय प्रवरमहायानयायिनः परमोपासक श्रीश्रीललित-
द्रुमायां श्रीमाणीगलोत्तरमहाविहारे वंगारच्छं अधिवासित
राजकनककारजोतता रोकस्य यदत्र पुण्यं तद्भवत्वाचार्योपाध्याय
मातापितृपूर्वकृतं कृदा सकलसत्तराशेनवनुत्तरफलप्राप्तमिति ।

राजाधिराजपरमेश्वरपरमभट्टारकश्रीश्रीजयार्जुनदेवस्य विजय-

राज्ये । अथोऽस्तु । संवत् ४६६ चैत्रशुक्लद्वादशीपरत्रयोदश्यां
पूर्वफाल्गुनीपरे उत्तरफाल्गुनीनक्षत्रे वृष्टियोगपरे ध्रुवयोगे बुध-
वारे लिखितमिदं सद्धर्मपुस्तकम् ।

अथोख्यस्यं वहारणाच्छवण वच्चाचार्यश्रीशान्तमतिना लिखितम् ।
शुभमस्तु ॥

There is one stray leaf, with writing much effaced.

46.

10735. सर्वतथागतोष्णीष सितातपत्रोनामापराजिता
महाप्रत्यंगिरा विद्या राज्ञी । *Sarva-tathāgatoṣṇīṣu-*
sitātāpattronāmāparājitā-mahā-pratyamgīravidyārājñī.

Substance, Nepalese black paper. Written alternately in gold and silver. Folia. 22, marked in letter numerals. Lines. 5 on a page. Character. Newari. Date, N.S. 933. Appearance, old Complete With an illustration in the first leaf.

21A. आर्यसम्बतथागतोष्णीषसितातपत्रोनामापराजितामहाप्रत्यंगिराविद्या
राज्ञी समाप्त ।

Then there is a short Dhāraṇī entitled (22A) आर्यावलोकितेश्वरस्य अभयंकरि नाम धारणी ।

Post-Colophon :—

ये धर्मा इत्यादि ।

संवत् ६३३ मिति ज्येष्ठ शुक्ल ४ संपूर्ण ऋषितं मया दानपति काचमण्डप-
वर्ति ... The other side of the leaf is completely faded.

47.

9987. षण्मुखी नामधारणी । *Ṣaṇṇmukhīnāma dhāraṇī*

Substance, seasoned palm-leaf. 12" × 2". Folia, 4. Lines, 5 on a page. Character, Newari of the 14th century. Appearance, old and soiled. There are holes on the right and on the left of the centre.

A Tibetan translation of a comm. is known from Cord.,
p. 297.

1. नमो बुद्धाय ।

न दिवि भुवि वा नास्मिंस्तोके न वैश्रवणाक्षये
न मरुभुवने दिव्यस्थाने न दिक्षु[वि]दिक्ष वा ।
चरतु वसुधां स्त्रीतां कृत्स्नां सपञ्चैतकाननां
पुरुषवृषभस्तत्तल्योऽन्यो महाअमणः कुतः ॥

एक गाथा ।

सर्व्वबुद्धान् नमस्यामि जिनान्प्रतिपुद्गलान् ।
शरीराणि च सर्व्वेषां संबुद्धानां यशस्विनां ॥
जायन्ते यत्र संबुद्धा बोधिं यत्र स्पृशन्ति च ।
प्रवर्त्तयन्ति शिवं चक्रं परिनिर्वान्यनास्त्रवाः ॥
यत्र स्थिताश्च + + + + + च तथागताः ।
कल्पिताः सिद्धश्रय्याश्च तान् देशान् प्रणमाम्यहं ॥
ऊर्द्धं तिर्यग्धस्ताश्च (ग्वस्तासु) दिशासु विदिशासु च ।
सशरीराऽशरीरेषु स्तूपेषु प्रणमाम्यहम् ॥
पूर्व्वोत्तरे दिशो भागे तिष्ठते द्विपदोत्तमः ।
जिनो दुष्प्रसवो नाम तेनेमा गाथ भाषिताः ॥
आभिष्वत्तसहभिर्गाथाभि 2. वेस्तुवन्ति तथा गतान् ।
कल्पकोटिसहस्रेभिर्न ते गच्छन्ति दुर्गतिम् ॥

चतुर्गाथा ।

बुद्धे धर्म्मोऽवच्छा कौसीद्यं तुष्टिरल्पमात्रेण ।
रागे माने चरितं कौकृत्यं चानियतभेदः ॥
सत्त्वानामावरणं तत्प्रतिपल्लोऽग्रयानसंभाषा ।
सर्व्वान्तरायदोषप्रहाणमेषां तथा भवति ॥

तद्यथा ।

ॐ वज्रप्राकारा वज्रप्राकारा वज्रचक्रदंष्ट्रा
भयानके धमले विमले निमले
चले चुले चुलुके चुलुके चुलु चुलु बुद्धे स्वाहा ।
यो ग्रन्थतोऽर्थतो वा गाथाद्वयधारणी प्रयुञ्जीत ।

सद्धि दधविधमनुशंसं लभते सत्त्वोत्तमो धीमान् ॥
 कृत्स्नां च धातुपुष्टिं प्रामोद्यं चोत्तमं मरणकाले ।
 जन्म च यथाभिकामं जातिस्मरणतां च सत्त्वे च ॥
 बुद्धेश्च समवधानं तेभ्यः श्रवणं यथाग्रयानस्याधिसुक्तिं ॥
 सह बुद्धादय 2A. सुखतामाशु बोधिश्च ॥
 क्षयं हि गच्छन्ति महानिधाना राजाभिचौरोदकविप्रलब्धाः ।
 श्रुतं निधानं हि तथागतानां अविप्रनाशं बज्रकल्पकोटिभिः ॥
 संवेऽप्रमादो ह्यमृतस्य मूलं
 सत्त्वार्थयुक्तस्य च बोधिचित्तम् ।
 यद्योनिप्रश्नैव विवेकचित्त-
 मपरिरिहः सर्वसुखस्य मूलम् ॥ गाथादय ॥

एवं मया श्रुतमेकस्मिन् समये भगवान् शुद्धावासोपरि गगनतलप्रतिष्ठिते
 सप्तरत्नप्रविभक्तचित्ररत्नव्यूहे महामण्डलमाङ्गे विहरति स्म असंख्येयेन बोधि-
 सत्त्वगणेन सार्द्धं । तत्र खलु भगवान् बोधिसत्त्वानामन्वयते स्म । उद्गृह्णीध्वं यूयं
 कुलपुत्रा ईमां षण्मुखीं नाम धारणीं सर्वजगद्धितसुखार्थं । तद्यथेदम् । संसारे
 संसरतो यो मे कश्चित् दुःखानुभवः समानुभूत्सेऽ 3. सत्त्वसमताऽप्रतिसन्निहित-
 लक्षणाः यश्च मे कश्चित् लोक्तिकसम्पत्तिमुखानुभवः स भवतु सर्वसत्त्वसाधारण-
 परिभागः यश्च मे कश्चित् पापकर्मकुशलमूलं कर्मावरणं तन्माभूदप्रतिदेष्टव्यानुत्तरया
 प्रतिदेष्टव्या याति च मे मारकर्माणि तानि मा भूवन्नपरिज्ञातान्यनुत्तरया
 परिज्ञया

...	...	...	...	...	...	...	...
...	...	...	...	...	...	...	...

3B. चार्थषण्मुखी नाम धारणी समाप्ता ।

The rest of the MS. is taken up with a number of
 Gāthās, uttered by Samantabhadra Bodhisattva, in mixed
 Sanskrit. The MS. ends in the middle of a verse.

48.

10741.

D. A number of Dhāraṇīs with illustrations.

Substance, Nepalese paper. Character Newari, modern hand. Folia, 11 + 22.

I. Complete in eleven leaves; the rest separately paged, being in 22 leaves.

Colophon :—

11B. आर्यग्रहमाटका नाम धारणी समाप्तः ।

II 4A. इति श्रीवसुधाराया नामाष्टोत्तरशतं बुद्धभाषितं समाप्तः ।

III 8A. आर्यवज्रविदारणहृदयमन्त्रधारणी समाप्तः ।

IV 11A. आर्यश्रीगणपतिहृदयनामधारणी समाप्तः ।

V 15A. आर्यउष्णीषविजया नाम धारणी परिसमाप्तः ।

VI 17A. आर्यार्पणश्वरीधारणी समाप्तः ।

VII 19B. आर्यमारिची नाम धारणी समाप्तः ।

VIII

इति श्री आर्यग्रहमाटका नाम धारणी समाप्तः ।

Post-Colophon Statement :—

ये धर्माद्यादि । शुभं

49.

8830. बोधिचर्यावतार पञ्जिका । (*Bodhicaryāvatāra Pañjikā*).

By PAṆḌITA BHIKṢU PRAJÑĀKARAMATI.

The MS. has been lent to Professor Louis de la Vallée Poussin of Ghent; but owing to the war, the MS. cannot be obtained for the purpose of cataloguing. The following description of the manuscript is given from my paper entitled —“ On a new find of old Nepalese manuscripts ” in pp. 245-249, J.A.S.B., 1893.

Substance, palm-leaf. Character, Newari. Date, N.S. 198=1078 A.D. In good state of preservation. With the first leaf and 26 others missing.

Colophon :—बोधिचर्यावतारे प्रज्ञापरमितापरिच्छेदटीका समाप्ता ।

कतिरियं पण्डितभिर्द्वुप्रज्ञाकरपादानां ॥

Post-Colophon :—

टीकेयं परमां सुयन्त्रितपदां शुद्धां मनोह्लादिनीं
 संसारार्णवपारगामिनि जने नौयानयात्रोपमां ।
 आशुप्रपत्तिकरीं जिनस्य पदवीं साद्योल्लिखित्वा मया
 प्राप्तं यत् कुशलं सुसम्पदि पदं तेनास्तु बुद्धोजनः ॥
 अष्टानवतिसंयुक्ते शतसम्बति वत्सरे ।
 कृष्णे श्रावणपक्षस्यां वासरे कुजसाहचये ॥
 श्रीमच्छङ्करदेवस्य राज्ञो विजयशालिनः ।
 बोधिचर्यावतारस्य टीका लिख्यामिदं शुभम् ॥
 श्रीललितपुरे रम्ये श्रीमानौगलकसंज्ञके ।
 यच्छ्रीराघवनाम्नस्य विहारे सुगतालये ॥
 धन्यस्यविरभिक्तोस्य बुद्धचन्द्रस्य पुस्तकं ।
 तत्पुण्याद्बोधिसत्त्वत्वं लभते परमं पदं ॥ इति ॥
 विस्तृतं सलिलं घनो यथेष्टं भवतु मही बहुशस्यसंप्रयुक्तं ।
 अवतु नरपतिः प्रजा विनम्ना भवतु वयनपतेः सुखाभिवृद्धिः ॥ इति
 कायस्थः भुवनाकरघेयः लिखितमिति ॥

50.

9979. बोधिचर्यावतार । *Bodhicaryāvatāra*
and the Pañjikā commentary.

By ŚĀNTIDEVA.

Four seasoned palm-leaves. 20" × 2". Written in old Newari Character.

I. Bodhicaryāvatāra with six lines on a page, faded, containing the colophon :—

बोधिचर्यावतारे ध्यानपारमिताऽष्टमः परिच्छेदः ।

II. Two leaves with five lines on a page—one is marked on the left-hand side अष ६=127—the other without leaf-mark contains the colophon बोधिचर्यावतारपञ्जिकायां ध्यानपारमिता-परिच्छेदोऽष्टमः ।

III. The fourth leaf is written in a smaller hand with five lines, and on one side only. It quotes the following *pratīkas*—एकः पितेत्यादि, सत्त्वं रजः इत्यादि ।

51.

3829. बोधिचर्यावतारटीका । *Bodhicaryāvatāra-ṭīkā*.

By PRAJÑĀKARAMATI.

(The ninth or the Prajñāpāramitā Section only).

Substance, palm-leaf. 12×2 inches. Folio, 109. Lines, 6 on a page. Extent in ślokās, 2725. Character, Bengali of the 12th century. Appearance, fresh but worm-eaten in places. Complete. Written in a neat and small hand.

Colophon :—

बोधिचर्यावतारे प्रज्ञापारमितापरिच्छेदटीका समाप्ता । कृति-
रियं पण्डितभिर्दु प्रज्ञाकरमतिपादानाम् ।

Post-Colophon :—

लिखापितेयमनवधिगुणगणविविधरत्नराशिपरिव्याप्तगम्भीरप्रज्ञा-
प्रदानजलसागरैः क्लेशकर्मवशापरिकल्पितजगज्जननिचयोद्धरण-
कृतसङ्कल्पैः धर्मसांकथ्यगलदमृतधाराप्रवाहपरितर्पितानेकजनस-
माजैः शाक्यभिर्दुमहास्यविरञ्जीवनरत्नैरिति । लिखितेयं मञ्जुश्री-
चरणारविन्दरजोर्लक्षितोत्तमाङ्गैः करणिककायस्थश्रीविद्याधरै-
रिति ।

Printed in the Bibl. Ind. Series. Not in Nanjio.

52.

9990.

Substance, seasoned palm-leaf. Folia, 3. 20" × 2". Lines, 5 on a page. Character, Newari of 14th century. Complete.

Post-Colophon :—काष्ठमण्डपीयेन भिक्षुश्रीकौर्त्तपण्डितेन लिखितमिदं
ग्रन्थकम् ।

Except the 3rd leaf the other leaves have been retouched.
It gives a life of Śāntideva. It begins:

+++++ नगरे श्रीमञ्जुवर्मनाम्नो राज्ञः पुत्रः पूर्वजिनकृता-
धिकारः प्राप्तमोक्षभागीयकुशलमूलः सन्यक् महायानगोत्रः सर्वकलाकुशलो
यौवराज्याभिषेकसमये कुलिशयोषिर्निर्माणरूपया जनन्या राजमहिष्या अमि-
तमोदकैस्तप्यमानस्तापमसहमान उक्तः । पुत्र त्रयः स्वर्गं न गच्छन्ति, राजा
चित्रकरः कविरिति । नरेश्वरीभूय पापं कृत्वा मृतस्य निरयगतस्य अतोऽपि
तीव्रतरं दुःखं ते भविष्यत्यलमनेन राज्येन । गच्छ वत्स बुद्धबोधिसत्त्वदेशं
श्रीमञ्जुवज्राधिष्ठानं, तव भद्रं भविष्यतीत्यतः स मातुवादेशं शिरसि निधाया-
कुटिलहृदयो हरिदश्ववरमभिरुह्य चलितः । स चानेकदिनान्यनिशं गच्छन्
भोजनपानादिकं मनस्यकुर्वन् तदादेशैकतानमानसः क्वचिदरण्ये कन्यारत्नमपश्यत्
तथा वाजिनं विवृत्यासौ भुवमवतारितः ॥ स तृषार्तो जन्तं दृष्ट्वा पातुमुद्यतः ।
तथा विषोदकमेतदित्युक्त्वा निवार्यान्यदमृतोदकं पायितो मांसश्चाग्निना दग्ध्वा
भोजितः । स्वस्थः स तामाह । कुतस्त्वमागतासीति । सा प्राह । इहावन्ते स
महाकल्याणविषयः सद्गुणगणाभरणः सिद्धश्रीमञ्जुवज्रसमाधिरस्मदगुरुः,
तत्सकाशादहमागतास्मीत्युक्तो लब्धरत्नइव दुःखितो जनः परमप्रमोदप्राप्तः, तमेव
दर्शयेत्युक्त्वा तथादृतो घोटकमादाय गतो गुरुगुणगणाधारधीरगम्भीरं श्रमदमय-
प्राप्तं गुरुमालोक्य तुरङ्गममात्मानञ्च नमस्कृत्य गुरवे नित्या[नि]त्य दुरन्तभवदुःखाब्धे-
रुपदेशदानेन मां ... त्यधीष्टवान् तेन च परिपाटीकमादुपदिष्टो द्वादशवर्षास्तत्रैव
समाधार्य मञ्जुवज्रमध्यक्षीकृत्य मञ्जुश्रीज्ञानं लब्ध्वा गच्छ मध्यदेशमिति गुरुणा
समादिष्टो गत्वा मगधराजानं सेवते स्म ।

राजतुल्येन अचलसेननामा देवदारुखड्गेन कोषगतेन राजतुचर्ययः धर्म्माराप्तो
विहरति स्म । कालान्तरेण तत्सम्पत्तिमसहमानैरन्यैराजतुल्यै राजानं विज्ञप्य देव
देवदारुखड्गेन अचलस्य सेवेति युद्धकाले कथमसौ युध्यते । तदेव निरूपयास्य
खड्गमिति अष्टय्योऽसौ न शक्यते नियोक्तुं इतीर्याश्ल्यचित्त[पी]थमानमर्म्मभि-
स्तैर्मिलित्वा सर्वेषां खड्गो द्रष्टव्य इति राजाज्ञया व्याजेन सर्वेषां करवालमालोक्या
चलसेनस्य निस्त्रिंशदर्शनमुपजातं । अचलसेन आह न मे खड्गो द्रष्टुं युज्यते

त्रिधा निवारणेऽपि निश्चलात् नृपते चक्षुरेकं पिधाय तमेव पश्येति विजने दर्शिते तत्खड्गज्वालय राक्षश्चक्षुरेकं भूमौ पतितं । प्रभावदर्शनादावर्जितं नृपं विचिन्त्य ... .. प्रशस्तशिलके निक्षिप्य (?) निर्वर्णकृत्य श्रीनालन्दामहा-विहारं गत्वा वेशान्तरेण प्रव्रजितः । शान्तिदेवनामा प्रशान्तत्वात् पिटकत्रयं श्रुत्वा ध्यायति स्म । भुज्जानोऽपि प्रभास्वरं सुप्तोऽपि कुटिं गतोऽपि तदेवेति भूसु-कुसमाधिसमापन्नत्वात् भूसुकुनामाख्यातं । संघेऽपि कालान्तरेण कैश्चिदालैः कुतूहलिभिरालोचितं । किमयं किञ्चिज्जानाति नवेति निरूप्यतां तावत् । तत्र च प्रत्यब्दं ज्यैष्ठमासि शुक्लपक्षे ऋद्धिप्रातिहार्यैः पूरणप्रभृतयः शास्त्रा पूर्वं निराकृता इति तदनुकाराय पाठः क्रियते तत्रैवायं निरूप्यतां इत्ययमादिष्टः नाहं किञ्चिज्जानामीति तेन पुनः पुनपरिहारे स्थधीष्ट (?) तैर्विहारादहिः पूर्वोत्तरस्यां वित्तीर्णायां धर्मशालायां महापण्डितमण्डलमध्ये स च स्वयं चिन्तयति स्म पूर्वकृतं सूत्रसमुच्चयं शिक्षासमुच्चयं बोधिचर्यावताराख्यं ग्रन्थत्रयमस्तीति चेत्तसि कृत्वा सिंहासनगतः प्राह किमर्थं पठामि अर्थार्थं वा ॥ तत्र ऋषिः परमार्थज्ञानवान् ऋषगतावित्यत्र ज्ञेयादिकः किं ऋषिणा जिनेन प्रोक्तमर्थं ननु प्रज्ञापारमितादौ सुभूत्यादिदेशितं कथमर्थं इत्यत्रोच्यते युवराजार्थमैत्रेयेण ॥

यदर्थवद्वर्त्मपदोपसंहितं

त्रिधातुसंक्षेपनिवर्हणं वचः ।

भवेद् भवन्त्यान्यनुशंसदर्शकं

तद्वत् क्रमार्थं विपरीतमन्यथा ॥

तदाकृष्टमार्थार्थैरर्थार्थं सुभूत्यादिदेशना तु भगवदधिष्ठानादित्यदोषः ॥ कुतूहलात्तेरुक्तं अर्थार्थमेव तावत् पश्यतामिति चर्यावतारं पठति स्म ॥ तत्र च पाठे ।

यदा न भावो नाभावो मतेः सन्तिष्ठते पुरः ।

तदान्यग्रत्यभावेन निरालम्बः] प्रशान्यति ॥

इत्येव श्लोके भगवान् मञ्जुश्रीः पुर आविर्भूतः, स च तेनैव सार्द्धं मन्त-रीक्षगतः क्रमादन्तर्हितः ॥

ततः भद्रदर्शनसंविष्टैस्तल्लयनविचारे षोडशकुल्यां तत्पुस्तकत्रयं सूत्रसमुच्चयादि लब्ध्वा पण्डितैर्लोके प्रचारितम् । तत्र सुगतेत्यादिष्टेः ।

53.

9998. आदिवाग्वज्रचिरत्नविम्ब । *Ādivāgajra-Triratna-Vimba.*

Substance, unseasoned palm-leaf. 11×1½ inches. Folia, 2—7. Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 50. Character, Modern Newari, written in a scribbling hand. Appearance, oldish. Incomplete in the beginning.

Fol. 2 begins :—

+ + भूमिश्चरोनाथो दशभूमि [ः] प्रतिष्ठिता ।
 सर्व्वलो[का]स्तथा भक्त्या चिरत्नशरणं गताः ॥
 सत्कारैः श्रद्धयाभ्यर्च्य प्राभाजन् सर्व्वदा मुदा ।
 तदा तत्र सदा भद्र महोत्साहं समन्ततः ॥
 प्रावर्त्तत निरुत्पातमेतद्धर्मावुभावतः ।
 इति मे गुणगुण ख्यातं श्रुतं मया तथोच्यते ॥
 ... ..

2A. इति तेन समाख्यातं जयश्रिया सुधीमता ।
 श्रुत्वा ते श्रावकाः सर्व्वे प्राभ्यनन्दन् प्रबोधिता[ः] ॥
 तदा रत्ना प्रसन्नात्मा जिनश्रीराज उन्मनाः ।
 चिरत्नं शरणं गत्वा चचारैतद्धृतं सदा ॥
 तत्संघा यतयश्चापि चतुर्व्वक्षविहारिणः ।
 चिरत्नभजनं कृत्वा व्रतमेतत् सदा चरन् ॥
 ततस्ते व्रतिन[ः] सर्व्वे परिशुद्धचिन्मण्डला[ः] ।
 अर्हंतो निर्मलात्मानो बभूवुर्भोगिभागिनः ॥
 ये वापीदं चिरत्नं ग्रथितगुणगणं श्रावयन्ते हि लोकान् ।
 श्रद्धाभक्तिप्रसन्ना[ः] ३. प्रमुदितमनसा ये च प्रहृषन्ति मर्त्याः ॥
 ते सर्व्वे बोधिसत्त्वाः सकलगुणभूतः श्रीसमृद्धाः सुधीराः ।
 भुक्ता सौख्यं सदा ते दशवलमुवने सम्प्रजाता रमेयुः ॥

तद्यथासौ महाबुधः शाक्यमुनिर्जगद्गुरोः ।
 धर्मराजा महाभिज्ञः सर्वज्ञोर्हन् मुनीश्वरः ॥
 भगवान् श्रीघनः शास्ता तथागतो विनायकः ।
 मारजित् सुगतो नाथस्त्रैधातुकाधिपो जिनः ॥
 श्रीमन्तो नाथनाथस्य गृहस्थस्य महामते [ः] ।
 विहारे जेतकोद्याने विजहार ससाङ्घिकः ॥
 तदा तत्र महासत्त्वा बोधिसत्त्वा जिना ... ।

... ..

3A. + + + + + सर्वे सङ्घर्म्मं श्रोतुमागताः ।

तत्र तं श्रीघनं दृष्ट्वा सुप्रसन्नाश्रया मुदा ॥
 तत्पादाब्जं प्रणत्वा तु सभायां समुपाश्रयेत् ।
 सर्वे प्रत्येकबुद्धाश्च अर्हन्तः[ः] समुपागताः ॥
 भगवन्तं तमानस्य तत्रैकान्ते समाश्रयन् ।
 आवका भिक्षवश्चापि यतयो ब्रह्मचारिणः ॥
 शास्तरं तं प्रणत्वा तत्सभायां समुपाश्रयन् ।
 ... ..

ब्रह्मादयो महाभिज्ञा भासयन्तः समन्ततः ।
 दूरान्तं सुगतं दृष्ट्वा प्रणमन्तः[ः] समागताः ॥
 ... ..

4. तत्र स भगवांश्शास्ता दृष्ट्वा सर्वान् सभास्थितान् ।

सर्वसंश्लेषणं नाम समाधिं विदधे तदा ॥
 तस्मिन्नवसरे तत्र रक्षयन्ते प्रभाकराः ।
 भुवनस्य दिशः सर्वाः भासयन्तः 4A समागताः ॥
 तदा तत्रास्ति संस्पृष्ट विहार तत्र सर्वैतः ।
 हेमरत्नमया आसन् त्तम्भाः सर्वे प्रशोभिताः ॥
 कूटागाराश्च सर्वेऽपि सुवर्णरत्नप्रोभिताः ।
 दाराणि तत्र सर्वाणि हेमरूपमयानि च ॥
 ... ..

5. एतन्महाद्भुतं दृष्ट्वा सर्वल्लोकाः सुरादयः ।
 विस्मयाक्रान्तचित्तास्ते पश्यन्तः सममुन्मुखाः ॥
 ... ..
 तदालोक्य सुधीमान् स बोधिसत्त्वो जिनात्मजः ।
 कृतौ सर्वस्य वरदो विष्कम्भौ 5A. संवलोकयन् ॥
 यः श्रीमान् महाभिज्ञः चार्थावलोकितेश्वरः ।
 बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सर्वल्लोकाधिपेश्वरः ॥
 भाजितस्यामिताभस्य धृताब्जः कण्ठामयः ।
 लोकधाता सुखावहः सत्त्वानुद्धर्तुमागतः ॥
 ... ..
 एवमसौ महासत्त्वो महापुण्यः समुद्धिमान् ।
6. इहापि पापिनः सत्त्वान् समुद्धर्तुं समागतः ॥
 इत्यादियं मुनीन्ध्रेण श्रुत्वा स सुगतात्मजः ।
 धीमान् सर्वनीवरणः ॥ विष्कम्भौ विस्मयान्वितः ॥
 भगवन्तं मुनीन्द्रं तं समालोक्य सकौतुकः ।
 लोकेष्टपुण्यमाहात्म्यं दृष्टमेवमभाषत ॥
 भगवन् नरकेऽवीचीं महानग्निस्तदोज्ज्वलः ।
 वीचीर्न ज्ञायते तस्य ज्वालयता महतोऽर्षिषः ॥
 तत् कथं स महासत्त्वो लोकेश्वरः कृपान्वितः ।
 तत्र सत्त्वान् समुद्धर्तुं प्रविशति जगद्गुरुः ॥
 वप्रप्राकारपर्यन्तमयोमयं महौतलम् ।
- 6A. स्तमहदग्निखदा तत्र प्रोज्ज्वलाग्निशिखाकुला ॥
 तस्यां सम्पोषिता कुम्भौ महती तैलपूरिता ।
 तस्यां मत्ता दुरात्मानः पापिष्ठा दुरितारताः ॥
 एवं ते प्राणिनो दृष्ट्वा असह्यवेदनातुराः ।
 खदुस्सृताभिमुज्जन्ते तिष्ठन्ति परितोषिताः ॥
 तत्राप्यसौ महासत्त्वो लोकनाथोजिनात्मजः ।
 प्रविष्टः कथमुद्धृत्य सम्प्रेषय शुभे व्रते ॥
 बोधिमार्गं प्रतिष्ठाप्य प्रेषणीयाः सुखावती ।
 ये चापि पापिनो दुष्टास्तानपीत्यं प्रयत्नतः ॥

7A. प्रबोधय समालोक्य चारयस्व शुभे सदा ।
 इत्येवं वचनं श्रुत्वा संबोधिं यदि वाञ्छसि ॥
 बोधिचर्याव्रतं धृत्वा सच्चरस्व जगद्धिते ।
 यद्येवं कुरुष्व लोके दयाधर्मरतो वसन् ॥
 ततः सधर्मराजस्तं लोकेश्वरं जिनात्मजं ।
 समीक्ष्य साङ्गलिर्नत्वा सम्प्रयाति स्वमालयं ॥
 इत्यादिवागवच्चरित्विम्ब समाप्तम् । शुभम् ।

There is also a leaf marked 1, containing the following :—

श्रीभगवत्यै वञ्चवैरोचनीदेव्यै नमः ।
 देवीं त्वमेव गिरिजा कमला त्वमेव ।
 पद्मावती त्वमसिता विणि + + माता ।
 व्याप्ता त्वमेव भुवने जगदेकरूपा ।
 तुभ्यं नमोऽस्तु म[न]सा वपुषा गिरा च ॥
 यानञ्जयेषु दश पारमितेति गीता
 विस्तीर्णयानगमनाकुलशून्येति ।
 प्रज्ञाप्रसङ्गमतुलान्तपूर्णपात्रा

54.

9988.

The first leaf of a MS. of seasoned palm-leaf. Written in the Newari character of the sixteenth century. It contains the following :—

सत्त्वार्थश्च मम भक्तिरभक्तिरन्या
 भक्तिस्तु तस्य मयि यो न कृपां जहाति ।
 त्यक्त्वा कृपां विचरतः खलितानि यानि
 प्रोदत्तमर्हति कृपेव तु तानि नान्यः ॥
 तेनार्चितोऽस्मि स च शासनधूर्द्धरो मे
 सत्त्वेषु यस्य करुणानुगता प्रवृत्तिम् ।
 श्रीलं श्रुतश्च करुणा च मतिश्च पद्वी
 यस्यास्ति तेन सुगतोऽर्चित एव नित्यम् ॥

सत्त्वोपकारमधिकृत्य गतोऽस्मि सिद्धिं
 सत्त्वार्थमेव तनुमेघ समुद्रहामि ।
 सत्त्वान् हिनस्ति मनसापि हि यच्च कस्मात्
 मामेव संश्रयति + मयि निर्व्यपेक्षः ॥
 पूजा तु सा भवति सत्त्वहिता कृषापि
 पूज्यस्तान् विहेठयति तेन विहेठितोऽहं ।
 सत्त्वोपकारपरमा हि ममाग्रपूजा
 सत्त्वापकारपरमश्च पराभवः स्यात् ॥

55.

10782 **लोकेश्वरशतकटीका** *Lokeśvara-sataka-ṭikā.*

By DHARMARĀJA.

Substance, Nepalese paper. 8×6 inches. Folia, 61. Lines, 10 on a page.
 Character, Newari. Date ? . Appearance, discoloured

Lokeśvaraśataka is a century of verses in praise of Lokeśvara by Vajradattācārya. The present MS. contains a commentary on the first 31 verses of Lokeśvaraśataka, by Dharmarāja.

It begins :—

ॐ नमः श्रीलोकनाथाय ।

नमो गुरवे ।

प्रणम्य धर्मराजेन प्रज्ञादेवीं जिनप्रसू ।

क्रियते शतकस्येयं टीका लोकेश्वरी मया ॥

... ..

श्रीवज्रदत्तकविराशौर्ब्बादपूर्वकं श्रीमल्लोल्लोकेश्वरावयवमाहात्म्यं
 वर्णयति स्म ॥ भास्वदित्यादि ।

The 60th leaf contains 3 lines and a half only. Then there is a leaf written on one side only

For Tibetan translations see Beekh, p. 119A, para. 44 ;
 p. 125A, para. 12 ; and p. 141A, para. 55.

56.

10741C. परमार्थनामसंगीति । *Paramārtha-nāma Saṅgīti.*

Folia, 21. Substance, Nepalese paper. Character, modern Newari. See the next number.

Colophon :—

इति आर्यमायाजालात् षोडशसाहस्रिकात् महायोगतन्त्रान्तः-
पातिसमाधिजालधिपटलाङ्गवन्तथागतश्रीसाक्यमुनिभाषिता-
भगवतो मञ्जुश्रीज्ञानसत्त्वस्य द्वयपरमाथानामसंगीतिः परिसमाप्तः ।

Post-Colophon :—ये धर्म्मार्थादि etc.

लिखितं वच्चाचार्यं त्रिरत्नभद्रेनेति ।

दानपति ते भूसाकोषा साक्यभिक्षुभाजनंदयात चोपाविया जुलो ।

यादृशं पुस्तकं etc.

शुभम् ।

Other Colophons :—

8B. अध्येषणाज्ञानगाथाः षोडशः ।

4A. प्रतिवचनगाथाः षट् ।

4B. षट्कुलावलोकनगाथा द्वे ।

6B. वच्चाधातुमहामण्डलगाथाश्चतुर्दशः ।

9B. सुविशुद्धधर्म्मधातुज्ञानगाथाः पञ्चविंशतिः ।

10B. आदर्शज्ञानगाथा पादोन सार्द्धोदशः ।

15B. प्रत्यवेक्षणाज्ञानगाथा द्वाचत्वारिंशत् ।

18B. समताज्ञानगाथाश्चतुर्विंशतिः ।

20A. कृत्यान्तज्ञानगाथाः पञ्चदशः ।

21A. पञ्चतथागतज्ञानगाथास्तुतिपञ्चः सन्तविन्यासः ।

Printed in Russia along with Mahāvvyutpatti in 1887.
Described by Raja Rajendralal Mitra in Nep. Bud. Lit.,
p. 175

There is an illustration of Manjuśrī with 8 hands.

Beginning :—ॐ नमो मञ्जुनाथाय ।

अथ वज्रधरः श्रीमान् दुर्दान्तदमकः परः ।

त्रैलोक्यविजयी वीरो गुह्यराट्कुलिशेश्वरः ॥

विबुद्धपुण्डरीकाक्षः प्रोत्फुल्लकमलाननः ।

प्रोक्षालय वज्रवचो स्वकरेण मुञ्जमुञ्जः ॥

भृकुटितरंगप्रमुखैः रत्नत्रै वज्रपाणिभिः ।

दुर्दान्तदमको वीरो वीरवीभत्सरूपीभिः ॥

For a Tibetan translation, see Beckh, p. 72 ; and for the Tibetan translations of its various commentaries see Cord., pp. 265—267.

57.

10760. परमार्थनामसंगीति । *Paramārtha-nāma Saṅgīti*.

Substance, Nepalese paper with black ground. 9×3½ inches. Folia, 13—22 and 28—31 (14 by counting). Lines, 5 on a page, of which the first, third and the fifth are in gold and the second and the fourth are in silver. The silver lines are mostly faded. Written in the Newari character of the 15th century.

Fol. 16B. प्रथवेक्षणाज्ञानगाथाः द्वाचत्वारिंशत् ४२ ।

Fol. 19B, समताज्ञानगाथाः चतुर्विंशतिः २४ ।

The 24th verse runs :—

अनङ्गकायाग्रः कायाग्रः कायकोटिविभावकः ।

अशेषरूपसन्दर्शी रत्नकेतु मँहामुग्धिः ॥

22A. पञ्चतथागतज्ञानस्त्वितिगाथाः ।

28A. तृतीयचक्रस्थेमनुशंसापदानि द्वापञ्चाशत् ५२ ॥

58.

10759. अभिधानोत्तर । *Abhidhānottara*.

Substance, Nepalese paper, yellow on one side and white on the other 11½×3¾ inches. Folia, 116. Lines, 9 on a page. Character, Modern Newari. Copied from an original, dated N.S. 418 = A.D. 1298. Appearance, fresh.

A work of Buddhist Tantra. See Nep. Bud. Lit., pp. 1—8. For a Tibetan translation of Abhidhānottara, see Beckh, p. 75, para. 5.

It is complete in 3 + 66 paṭalas. The manuscript noticed by Rājendralāla is defective as it contains 65 paṭalas.

2A, इत्यभिधानोत्तरे अवतारणसमयशुद्धरहस्यपटलः प्रथमः; 4B, ° प्रार्थनापटलोद्वितीयः; 8B, ° हृदयतत्त्वपरमार्थपटलस्तृतीयः।

15A, इति कायसम्बरविधिपटलः प्रथमः 18A, महासुरतपद्मजालसम्बर-
मभिधानोत्तरपटलोद्वितीयः; 20B, अभिधानोत्तरे सम्बरगुरुपालिपटलस्तृतीयः;
28B, इत्यभिधानोत्तरसमये सम्बरपटलश्चतुर्थः; 24B, इत्यभिधानोत्तरे षोड-
शपञ्चकमपटलः पञ्चमः; 29B, ° सर्व्वं अनवस्थितक्रमभेदविधानो नाम षष्ठः पटलः;
38A, ° मञ्जुवज्रविधिपटलः त्रिचक्रोल्लिप्तसप्तमः; 40A, इत्यभिधानोत्तरोत्तरे
योगीनीषोडशिक्रमनिमित्तनिर्देशो नाम नवमः पटलः; 48B, ° कोषप्रस्ताव-
षोडशसम्प्रदायपटलो दशमः; 49B, ° षोडादियोगिनी एकादशपटलः; 50A,
° श्रीहेरुकाकिन्या वीरयोगिन्या डाकिन्या भावनोत्पत्ति द्वादशमः पटलः;
51A, ° आदिकर्मकयोगभावनापटलः त्रयोदशमः; 52A, ° मध्येन्द्रियभावनो-
पदेशपटलश्चतुर्दशः; 54B, ° तौल्लोन्द्रियभावनोपदेशपटलः पञ्चदशमः; 55B,
° चतुर्डाकिनीयोगसम्बरविधिपटलः षोडशमः; 58A, इत्यभिधानोत्तरे योग-
सम्बरविनयपटलः सप्तदशमः; 59A, अभिधानोत्तरेत्तरे प्रत्यङ्गिरापटलोऽष्टादशमः;
60A, ° अमृतसङ्गीविन्या सर्व्वकर्मकरौ नाम भावनापटलः ऊनविंशतितमः;
61B, ° योगिनीगुह्यसमयतत्त्वावतारणपटलो विंशतितमः; 68B, ° कुलषट्-
चक्रवर्त्तिसम्प्रदायपटलः एकविंशतितमः; 64A is left blank; 67A, °
कायवाक्चित्तषोडशानुक्रमपटलो द्वाविंशतितमः; 68B, ° समयोत्थापनबुद्धका-
पालोत्पत्तिस्त्रयोविंशतितमः; 69B, ° वज्रसत्त्वोत्पत्तिपटलश्चतुर्विंशतितमः;
70A, ° मञ्जुवज्रसाधनपटलः पञ्चविंशतितमः; 71A, इत्यभिधानोत्तरे
डाकवज्रसाधनपटलः षड्विंशतितमः; 72B, ° महारहस्यं आलिङ्गाकस्य
साधनपटलः सप्तविंशतितमः; 73B, अभिधानोत्तरोत्तरे प्रशरडाकसिद्धि-
निमित्तनिर्देशपटलो नामाष्टविंशतितमः; 76B, ° समयसम्बरोद्भवे महा-
मण्डलराजा नाम ऊनविंशतितमः पटलः १९ (This should be the 29th

—a clerical error); 77B, ° धृतगुणोत्पत्तिपटलस्त्रिंशत्तमः; 79A, ° वर्षापणविधिपटल एकत्रिंशत्तमः; ° विश्वरूपसाधनपटलो द्वात्रिंशत्तमः; 80A, ° श्रीगुह्यसमयोत्तमपटलः त्रयस्त्रिंशत्तमः; 81B, ° कवचहृदययोगोत्पत्तिभावनापटलश्चतुस्त्रिंशत्तमः; 82A, ° षोडशापटलः पञ्चत्रिंशत्तमः; 83A, ° योगिनीलक्षणपटलः षट्त्रिंशः; 83B, ° डाकिनीलक्षणपटलः सप्तत्रिंशत्तमः; 84B, ° लामालक्षणपटलो अष्टत्रिंशत्तमः; 85A, ° अङ्गमुद्रालक्षणपटलश्चत्वारिंशत्तमः; ° डाकिन्यङ्गमुद्रापटलः एकचत्वारिंशत्तमः; 86A, ° डाकिन्योड्वालक्षणपटलो द्वाचत्वारिंशत्तमः; 87B, ° भूतसौख्याम्बुपरतलस्त्रिचत्वारिंशः; 88A, ° डाकिन्यौरकर्मप्रसरसाधकयोगिनीवैरहृदयादयपटलश्चतुश्चत्वारिंशत्तमः; 89B, ° पटप्रतिमाविधिप्रतिष्ठाधिवासन पञ्चचत्वारिंशत्तमः; 91B, ° मण्डलविधिपटलः षट्चत्वारिंशत्तमः; 92B, ° गायत्र्या सन्ध्यापटलः सप्तचत्वारिंशत्; 93A, ° उपहृदयसाधनोत्पत्तिभावनापटलोऽष्टचत्वारिंशः; 95A, ° द्वाविंशत्युत्तरहृदयोत्पत्तिभावनापटल एकोनपञ्चाशः; 96A, ° मण्डलविधिपटलः पञ्चाशः; 97A, ° धर्मधातुपुरभावनापटलः एकपञ्चाशः; 97B, ° गुह्यभावनापटलो द्वापञ्चाशत्तमः; 100A, ° गुह्याक्षरोत्पत्तिसाधनपटलः त्रिपञ्चाशः; 102A, ° मूलमन्त्रखटिकोद्धारपटलः चतुःपञ्चाशः; 104A, ° कवचहृदयभावनापटलः पञ्चपञ्चाशः; 104B, ° हृदयमन्त्रकवचो देव्या हृदयभावनापटलः षट्पञ्चाशः; 106A, ° रक्ताचतुर्मुखाधिष्ठानलिपिमण्डलचतुःक्रोधवज्रङ्कारोत्पत्तिखटिकोद्धारपटलः सप्तपञ्चाशः; 106B, ° वर्गयोगपटलोऽष्टपञ्चाशः; 109A, ° ज्ञानगुह्यपटलः षष्ठितमः; 110A, ° चतुर्देव्याः सम्पुटगुह्यपटलः एकषष्ठितमः; 110B, ° बज्रभैरवक्रोधाधिपतिसम्पुटोद्घाटपटलो द्वाषष्ठितमः; 112B, ° सप्तजन्मपशुसाधनपटलस्त्रिषष्ठितमः; 114B, ° स्वाधिष्ठानं स्वधर्म्मोत्तरोत्पत्तिभावनापटलश्चतुःषष्ठितमः; 115B, ° आत्मभावपूजापटलः पञ्चषष्ठितमः; (*Last Colophon*) इत्यभिधानोत्तरोत्तरं नाम सम्बरगुह्यातिगुह्यरहस्यमहातन्त्रराजाननिकोक्तत्वोपदेशभावनापटलः षट्षष्ठितमः ।

अभिधानोत्तरोत्तरा नाम महातन्त्रराजः समाप्तः ।

Post-Colophon :—ये धर्म्मा इत्यादि ।

शुभं श्रेयोऽस्तु संवत् ४१८ मिति आश्विनकृष्ण अमावास्यां तिथौ
आदित्यवासरे लिखितं सम्पूर्णम् ।

End :—एवमवोचद्भगवान् वक्षसत्त्वस्ते च सर्व्वतथागतक्रोधराजाभिधानो-
त्तरोत्तरे डाकडाकिनीजालसंवरं भगवतो भाषितमभ्यनन्दन्निति ।

59

10846. **हेरुकतन्त्र (सम्बरोदय) ।** *Heruka Tantra (Sam-
barodaya).*

*A Tantra of the Sahajia sect—purporting to be an extract
from Heruka Tantra, extending over 300,000 verses.*

Substance, thick Nepalese paper with black ground. $13\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches.
Folia, 82. Lines, 5 on a page. Extent in Slokās, 1600. Appearance, fresh.
Complete. Written in gold, in N.S. 948 = A.D. 1828.

Last Colophon :—

इति श्रीहेरुकाभिधाने तन्त्रराजे त्रिलक्षोद्धृतसहजोदयकल्पे
श्रीमहासम्बरोदयतन्त्रराजे सर्व्वयोगिनोरहस्यविपठितसिद्धे त्रयो-
त्रिंशत्तितमः पटलः समाप्तः ।

Post-Colophon statement :—

ये धर्म्मा? etc. शुभसंवत् ९४८ मि आषाढकृष्ण षष्ठमि भृगु
रेवति कुङ्कुमवते पुष्टक सिधपकादिन जुरो ॥

दानपति जयमान महत्तारथ यु सा रयताखा वाह्मल याताम्भकार वीरधं
सिंह पुत्र वीरनरसिंह ध्वजविरसिंह चिकिधधन पौत्र धनसिं विरभद्रसिं ज्ञान-
विरसिं पुत्रपत्नी भागेलक्ष्मी शूर्यरक्ष्मी रक्ष्मी पौत्रपत्नी दयारक्ष्मी पौत्री
जितारक्ष्मी वशुन्धरी शुभरक्ष्मी विश्वरक्ष्मी युते परिवारसमुच्चयेन चोद्धावरस
वीरधंसिंहन यशोनामनं दिवं गत स्वभार्या चन्द्ररक्ष्मीनामनं सम्बरोदयतन्त्रराज
चोचकं दयका जुरो ॥

युयतेया पुण्यन सकरपरिवारयां इह लोकसमुखसंपत्ति परजन्मसमुखावती
सवास जुयमान जुर शुभं ॥

श्रीऽ महावैरोचन प्रतिमा दयका जुरो ।

लिखितेयं शुवर्णपनादि महानगलसै श्रीपुर महाविह्वला श्रीवर्जाचार्य
धिर्जनरसिंहेन लिखिता ।

यथा दृष्टं तथा लिखिता यदि शुद्धमसुद्धं वा सोधनीयं बुधैर्गुणैः ॥

For a Tibetan translation, see Beckh, p. 76, para. 2.

Beginning :—

ॐ नमः श्रीवज्रसम्बराय

एवं मया श्रुतमेकस्मिन् समये भगवान् सर्वतथागत्कायवाक्-
चित्तवज्रयोगिनीभोगेषु विजहार । आर्यानन्दप्रभृति-वीतराग-
प्रमुखैरार्यावलोकितेश्वरादिरशीतिकोटियोगिनी च मध्ये वज्र-
पाणिं श्यवलोच्य स्मितमकार्षीत् ।

वज्रपाण्युत्थायाशनादेकांसमुत्तरासङ्गं कृत्वा दक्षिणजानुमण्डलं
पृथिव्यां प्रतिष्ठाप्य कृतकरपुटो भूत्वा भगवन्तमध्येषयामास ।

श्रोतुमिच्छामि भगवन् उत्पत्तियोगलक्षणं ।

उत्पन्नं च कथं देव सर्वाकारैकसंवरं ॥

कथं वायु आपश्च पृथिव्याकाशमेव च ।

पञ्चाकारं कथं देव षड्विधञ्च ततः प्रभो ॥

कथं त्रिकायमधिष्ठानं बाह्यं वाभ्यन्तरे स्थितिः ।

कथं ते देवतारूपं कथयस्व देवतौ प्रभो ॥

चन्द्रसूर्यः कथं देव पथ पञ्च कथं भवेत् ।

कथं ते शरीरस्वभावन्तु नाडीरूपं कथं ततः ॥

के ते नाडी प्रमाणस्य शनिरपिण्डि तत् कथं ।

समयसङ्केतच्छोमस्य कथयस्व मम प्रभो ॥

के ते पीठादिसङ्केतं बाह्याध्यात्मकमेव च ।

कथं भूम्यादिलाभस्य कथं निमित्तदर्शनम् ॥

कथं ते द्वादशकर्म्म मन्त्रजापं कथं भवेत् ।

अक्षमाला कथं युक्ति के ते जापस्य लक्षणम् ॥

के ते मण्डलमावर्त्तं देवताकारयोगतः ।

सिद्धिमन्त्रं कथं देव कौमारीतर्पणं कथं ॥

के ते दिवसेन कर्त्तव्यं अलिवलि कथं प्रभो ।

पञ्चामृतादि कथं देव पञ्चाकुशंश्च तद् भवेत् ॥

कथयस्व मण्डलालेख्यं सूत्रपातं कथं भवेत् ।
 कथं ते भूमि संशोध्यं रक्षाचक्रं कथं भवेत् ॥
 आचार्य्यं केन कर्त्तव्यं कथं सिध्यस्य संग्रहं ।
 के तेऽभिधेकं प्रमाणञ्च चतुर्थञ्च कथम्भवेत् ॥
 कथं कालस्य नियमं मृत्युवच्चनमेवच ।
 के ते चतुर्थगाङ्गस्य चतुर्द्वीपं कथं भवेत् ॥
 युगे युगे कथं सिद्धि चर्याचारि कथं भवेत् ।
 के ते योगिनीतन्त्रस्य योगतन्त्रं कथं भवेत् ॥
 कथं सूत्रान्तः प्रमाणस्य के ते पारमिता तथा ।
 प्रतिष्ठाहोमयागस्य सिद्धिमन्त्रं कथं भवेत् ॥
 रसायनं कथं देव मद्यपानं कथं भवेत् ।
 मन्त्रोदयं कथं देव मन्त्रोद्धार कथं भवेत् ॥
 निग्रहञ्च कथं देव अनुग्रहञ्च कथं भवेत् ।
 तत्त्वांच कथं भगवन् शून्यता करुणा कथं ॥
 कथं शून्यस्वभावत्वं कथं तथतास्वरूपकम् ।
 देवरूपं कथं नाम योगिनीलक्षणं वलीं ॥
 सर्वधर्मपरिज्ञानं भावानां कथय प्रभो ॥

- 3A. इति श्रीसम्बरोदयतन्त्रस्य अध्येषणापटलः प्रथमः ।
 5A. इति उत्पत्तिनिर्देशपटलो द्वितीयः ।
 6A. इति उत्पन्नक्रमनिर्देशपटलस्तृतीयः ॥
 8A. इति चतुर्भूतपञ्चाकारषट्षिषयदेवताविशुद्धिपटलश्चतुर्थः ।
 12B. इति चन्द्रसूर्य्यक्रमोपदेशपटलः पञ्चमः ।
 13B. इति पथपञ्चकनिर्देशः षष्ठमः ।
 15A. इति नाडीचक्रक्रमोपायपटलः सप्तमः ।
 18A. इति समयसङ्केतविधिः पटलः अष्टमः ॥
 20A. इति छोमपीठशङ्केतभूमिनिर्देशपटलो नवमः ।
 24A. इति कर्मप्रसरोदयो नाम पटलो दशमः ।
 26A. इति मन्त्रजापनिर्देशपटल एकादशमः ॥

- 27A. इति मन्त्रजापाक्षमाक्षानिर्देशपटलः द्वादशः ।
 30B. इति श्रीहेसकोदयनिर्देशपटलस्तयोदशमः ।
 32A. इति वज्रयोगिनिपूजाविधिनिर्देशपटलश्चतुर्दशः ।
 33B. इति पात्रलक्षणनिर्देशपटलः पञ्चदशः ।
 34B. इति पञ्चामृतसाधननिर्देशपटलः षष्ठदशः ।
 37B. इति मण्डलसूत्रपातनविधिलक्षणो निर्देशपटलः सप्तादशः ।
 40A. इति अभिषेकपटल अष्टादशः ।
 43A. इति मृत्युनिमित्तिदर्शन उत्क्रान्तियोगपटलः एकोनविंशतिः ।
 43B. इति चतुर्जुगनिर्देशपटलः विंशतिः ।
 45B. इति चर्याव्रतनिर्देशपटल एकविंशतिः ।
 47A. इति देवताप्रतिष्ठाविधिपटलो द्वाविंशतिः ।
 51B. इति होमनिर्देशपटलस्तयोविंशतिः ।
 56A. इति कर्मप्रसरौषधिप्रयोगनिर्देशपटलश्चतुर्विंशतितमः ।
 58A. इति रसायनविधिः पटलः पञ्चविंशतिः ।
 62A. इति वारुणीनिर्देशपटलः षड्विंशतितमः ।
 66A. इति मन्त्रोद्धारणविधिपटलः सप्ताविंशतिः ।
 68B. इति होमविधिः पटलः अष्टाविंशतिः ।
 70A. इति तत्त्वनिर्देशपटल एकोनत्रिंशतिः ।
 72A. इति चित्रादिरूपलक्षणनिर्देशपटलस्त्रिंशतिः ।
 75B. इति चतुर्योगिनीनिर्देशक्रमबोधिचित्तसंक्रमनपटलः एकत्रिंशतिः ॥
 78B. इति वज्रपुद्गारनिर्देशपटलो द्वात्रिंश ।

The last colophon has been quoted above. All the queries put to *Bhagavān* are thus fully answered in the thirty-three paṭalas.

The work ends thus :—

अहो सौख्यं अहो सौख्यं अहो सुखं कथं कथं ।

अहो सहजमाहात्म्यं सर्वधर्मसुखावता ॥

दृश्यते च जगज्जलेन्दुतदतः

पश्यते च प्रतिध्वनैकसंस्तुतः ।

पश्यते च मरुमरौचिसञ्चिताः
 खाद्यपानगगनोपमोद्यता ॥
 यदा जिघ्रते न भक्त सुगन्धवत्
 व्रसते च स्वतः प्रशूरी सूर्य्य यथा ।
 संस्थिताश्च गिरिमेखतत्समं
 आलम्बनस्त्राक्षमालिकां तथा ॥
 मायेन्द्रजालव्यवहारमात्रगताः
 एवं यथा सहजसौख्योदयं तथा ।
 भावस्वभावरहिता विचिन्त्यरथा
 निर्व्योदितं सुगतमार्गवरं नमोऽस्तु ॥
 सर्व्वपूजां परित्यज्य गुरुपूजां समारभेत् ।
 तेन तुष्टेन तल्लभ्यते सर्व्वज्ञानमुत्तमं ॥
 किं तेन न कृतं पुण्यं किंवा नोपासितं तपः ।
 अनुत्तरकृताचार्य्यवज्रसत्त्वप्रपूजनात् ॥
 भयं पापहरास्त्रैव + + + + + सात्त्विकः ।
 समयाचाररक्षाचक्रसमयं तस्य प्रदर्शयेत् ॥
 श्रीहेरुकाविधानतन्त्रस्य पाठस्वाध्यायलेखनात् ।
 सिद्धिष्टद्धिश्च सौभाग्यं बोधिसत्त्वत्वं प्राप्नुयात् ॥
 श्रीसम्बरोदयतन्त्रस्य भाविते चिन्तिते यदा ।
 महाभाग महासौख्यं दारिद्र्यदुःखं नश्यति ॥
 सर्व्ववैरसमाजोगडाकिनौजालसम्बरं ।
 नानाधिसुक्तिका सत्त्वाश्चर्या नानाविवोधिताः ॥
 नानानयविनेयान्तमुपायेन तु देशिताः ।
 गम्भीरधर्मनिर्देशे नानाधिसुक्तिका यदि ॥
 प्रतिक्षेपा न कर्त्तव्या अचिन्त्या सर्व्वधर्मताः ।
 मुन्यताकरुणाभिन्नं अचिन्त्यो बुद्धनाटकं ॥
 श्रीहेरुकसमायोगं डाकिनौवन्दमाश्रीतं ।
 सत्त्वावतारमुक्तिन्तु तत्र सर्व्वत्र रता इव ॥
 सर्व्वडाकिनौसमायोगा श्रीहेरुकपदे स्थिता ॥

60.

9986. हेरुकतन्त्र (सम्बरोदय) । *Heruka Tantra (Sambaro-
rodaya)*.

Substance, seasoned palm-leaf. 12" × 2". Folia, 9 — marked 2, 11, 12, 13 (the last two completely effaced), 17, 21, 23, 26, 28. Written in the Newari character of the 14th century, except the leaves 2, 23, 26, 28 which seem to be a restoration by a much later hand. Appearances, faded. Lines, 5 on a page. There are two holes, one on the right and the other on the left of the centre.

Colophons :—

2B, इति सम्बरोदयतन्त्रस्य अध्येषणा पटलः प्रथमः ; 11A, इति पथपञ्चकनिर्देशपटलः षष्ठः ; 13B, इति च्छोस्मापौठसंकेत-भूमिनिर्देशपटलः नवमः ; 21B, इति मन्त्रजापनियमनिर्देश-पटल एकादशमः ; 23A, इति हेरुकोदयनिर्देशपटलस्त्रयो-दशमः ; 28B, इति पात्रलक्षणनिर्देशपटलः पञ्चदशमः ।

See pp. 76 and 177 of my Nep. Cat. for 1915.

61.

9988. तत्त्वज्ञानसंसिद्धि । *Tattvajñāna Sansiddhi*.

Substance, seasoned palm-leaf. 12' × 1½". Folium, one, very nearly faded. Character, Newari of the 14th century.

The last leaf of the work.

Colophon :—इति तत्त्वज्ञानसंसिद्धि समाप्ता ।

शुभमस्तु सर्व्वजगताम् ।

Two commentaries on this work are known from my Nep. Cat. 1915, pp. 45 and 46—one, entitled Marma-Kaṇikā, a Pañjikā commentary, written by Bhikṣu Vīrya Śrī Mittra of Vikramaśīla, which has a Tibetan translation (see Cord., p. 63), the other, Mahāsukhaprakāśikā by Dhyānacandra with the title of Madhyamakaruc.

The first is a palm-leaf manuscript in the Durbar Library (No. IV, 864E.). The second is a paper MS. in the same library (No. III, 592). This is a fragment of the text, not yet found.

62.

3828. **सम्पुटतिका** or **सम्पुटोद्भवकल्पराजः ।** *Samputatika*
or *Samputodbhava Kalparāja*.

Substance, seasoned palm-leaf. $12\frac{1}{2} \times 3$ inches. Folia, 83, of which the last seems to be a restoration. There are two leaves marked 11. Lines, 8 and 9 on a page. Extent in ślokās, 2,200. Character, old Newari. Date, N.S. 145 = 1025 A.D. (of the restored leaf) Complete.

The first two leaves are injured but the injuries have been repaired by pasting paper and writing the lost portion in a later hand. Generally the ink is fresh except in the last but one leaf.

Last Colophon:—इति श्री सम्पुटोद्भवसर्वतन्त्रराजे सर्वकल्पनिदान-
तिलक एकादशमः । इति सम्पुटतिका नाम महातन्त्रराजः
समाप्तः । ये धर्मा इत्यादि ।

Last-Colophon statement:—संवत् १४५ भाद्रपद शुद्धि १२ जिला-
धरि (?) संपूर्ण देय + + + श्री गुणवर्णमह[स्त्र]ाविर
श्रीप्रज्ञाजुरी पीतक ।

For a Tibetan translation see Beckh, p. 77, para. 8.

It begins:—

एवं मया श्रुतमेकस्मिन् समये भगवान् सर्वतथागतकायवाक्-
चित्तवज्रयोषिद्गुणेषु विजहार ॥ तत्र खलु भगवानशीतिकोटि-
योगीश्वरमध्ये वज्रगर्भमवलोक्य स्मितमकार्षीत् । समनन्तरस्मितेऽ-
स्मिन् वज्रगर्भ उत्थायासनादेकांशमुत्तरासङ्गं कृत्वा दक्षिणं
जानुमण्डलं पृथिव्यां प्रतिष्ठाप्य कृताञ्जलिपुटो भगवन्तमेतदवोचत् ।
ओतुमिच्छामि ज्ञानेन्द्र सर्वतन्त्रनिदानं रहस्यं सम्पुटोद्भवकल्पं ।
अहो वज्रगर्भ साधु साधु महाकृप साधु साधु महाबोधिसत्त्व साधु

साधु गुणाकराः यद्रहस्यं सर्वतन्त्रेषु तत्सर्वं पृच्छतेच्छया ।
अथ ते वज्रगर्भप्रमुखाः महाबोधिसत्त्वाः प्रहर्षात्पुल्ललोचनाः
पृच्छन्तीह स्वसन्देहान् प्रणिपत्य मुहुर्मुहुः सर्वतन्त्रं किमुच्यते
निदानं कथम्भवेत् रहस्येत्यत्र किमुच्यते सम्पुटोद्भवः कथं नाम-
लक्षणां, तन्त्र कथम्भवेत् । भगवानाह ।

सर्वे च ते तन्त्राश्च सर्वतन्त्राः सर्वतन्त्रशब्देन समाजादयः तेषां निदानभूतं
निश्चितमित्यर्थः । हरिहरहरिण्यगर्भश्रावकप्रत्येकबुद्धानामगोचरत्वात् रहस्यं ।
सम्पुटं प्रज्ञोपायात्मकं तदेवोद्भवं सम्पुटसमाधिरित्यर्थः । उद्भव उत्पत्तिः एवम्भूत-
स्थिरचलभावस्वभावात्मकं लक्ष्यत इत्यनेन लक्षणां ।

3B. इत्यभिधानाभिधेयबोधिचित्तोत्पादादिभावनातत्त्वप्रकरणः प्रथमः ;
5B, इति पञ्चेन्द्रियं पञ्चबलं सप्तबोध्यङ्गाख्याष्टाङ्गमार्गपर्यन्तादिविवरणं बोधि-
चित्तावतारं नाम द्वितीयप्रकरणम् ; 8B, इति सर्वतन्त्रनिदानरहस्यात् सम्पु-
टोद्भवकल्परजः प्रथमः समाप्तः ।

10B, इति बोधिचित्ताभिवेको द्वितीयस्य प्रथमं प्रकरणम् ; 11B.
प्रज्ञोपायार्थभावना द्वितीयस्य द्वितीयं प्रकरणम् ; 12A, द्वितीयस्य तृतीयं
प्रकरणम् ; 14B, सर्वतन्त्रनिदानरहस्यात् श्रीसम्पुटोद्भवकल्परजो द्वितीयः ।

16A, इति हेतुकोत्पत्तिस्तृतीयस्य प्रथमं प्रकरणम् ; 17A, इति तृतीयस्य
द्वितीयम् ; 18A, इति तृतीयस्य तृतीयं प्रकरणम् ; 21B, इति सम्पुटोद्भव-
कल्परजस्तृतीयः ।

22A, अक्षरवाक्यच्छोभा चतुर्थस्य प्रथमप्रकरणम् ; 22B, इति कट-
पूतनीचिह्नमुद्रा चतुर्थस्य द्वितीयं प्रकरणम् ; 24A, इति चिह्नमुद्रा चतुर्थस्य
तृतीयं (प्रथमं (?)) प्रकरणम् ; 24B, इति सम्पुटोद्भववज्रडाकिनीसंकेत-
कल्परजश्चतुर्थः ।

25A, इति मेलापकस्थानं पञ्चमस्य प्रथमप्रकरणम् ; 27A, इति स्कन्ध
धात्वायतनविशुद्धिः पञ्चमस्य द्वितीयं प्रकरणम् ; 28B, चर्यालिङ्गनं पञ्चमस्य
तृतीयं प्रकरणम् ; 30A, इति सम्पुटोद्भवचर्याकल्पः पञ्चमः ।

32A, षष्ठस्य प्रथमं प्रकरणम् ; 33A, देशन्यास षष्ठस्य द्वितीयं
प्रकरणम् ; 35A, षष्ठस्य तृतीयं प्रकरणम् ; 37A, इति श्रीसम्पुटोद्भवमहातन्त्रे
वसन्ततिलकं नाम कल्परजः षष्ठः ।

41A, अथ कर्मविधिं वक्ष्ये येन सिध्यन्ति साधकाः; 41B, अथ रसायनविधिं वक्ष्ये सर्वसारसमुच्चयम्; 42B, उद्धर्तनविधिः; 43A, इति सर्वज्ञानोदयो नामायुर्वेद्यः सप्तमस्य प्रथमं प्रकरणम्; 45A, इति होमविधि सप्तमस्य द्वितीयप्रकरणम्; 49B, सर्वकर्मप्रसरचक्रोदयो नाम सप्तमस्य तृतीय प्रकरणम्; 55B, इति श्रीसम्पुटोद्भवे महातन्त्रे सर्वकर्मध्यानोदयो नाम कल्पराजः सप्तमः समाप्तः ।

56A, इति घण्टातत्त्व अष्टमस्य प्रथमप्रकरणम्; 57A, इति मन्त्रजाप-भावना अष्टमस्य द्वितीयं प्रकरणम्; 58A, इति तीर्थिकाज्ञापनयनं नाम अष्टमस्य तृतीयं प्रकरणम्; 59B, इति सम्पुटोद्भवसर्वक्रियासमुदयकल्प-राजोऽष्टमः ।

60B, इति सर्वतथागतोत्पत्तिर्नवमस्य प्रथमं प्रकरणम्; 61B, इति वल्लु-पहारो नवमस्य द्वितीयं प्रकरणम्; 62B, इति पटपुस्तकनिर्णयो नाम नवमस्य तृतीयं प्रकरणम्; 63A, इति सम्पुटोद्भवस्तुष्टिक्रियातत्त्वराज नवमः कल्पः ।

63B, इति आचार्यमहासाधनं दशमस्य प्रथमं प्रकरणम्; 64A, इति महासुखसिद्धिपूजास्तकारो नाम दशमस्य द्वितीयं प्रकरणम्; 64B, इति बुद्ध-मायाविकुर्वितं नाम दशमस्य तृतीयं प्रकरणम्; 65A, इति सम्पुटोद्भवसर्व-तन्त्रनिदानमहारज दशमः समाप्तः ।

There are no sections in the eleventh chapter the colo-
phon of which is quoted above.

63.

4851. सम्पुटोद्भवकल्पराज । *Samputodbhava Kalparāja.*

Substance, palm-leaf. 12×2 inches. Folia, 91. Lines, 6 on a page. Ex-
tent in ślokās, 2,200. Character, Bengali of the early 12th century. Appear-
ance, old and discoloured. Complete.

Colophon :—इति सँ श्रीसम्पुटोद्भवसर्वतन्त्रनिदानमहाकल्पराजः दशम
समाप्तः ।

In a later Newari hand.

ॐ मनिपद्मङ्कारं धर्मेधातुसमुद्भवं ।
यावतोदयपर्यन्तं तावद्वोधिकरगङ्कं ॥
मनिप्राणः षड्धारः पद्मसानन्दगुह्यष्टक् ।
प्रणवाश्चनिसंयुक्तः ह्य + + + + ॥ (१)

The same work as the preceding ending in the tenth chapter.

64.

8070. गुह्यसमाज । *Guhyasamāja*.

Substance, palm-leaf. $11\frac{1}{2} \times 2$ inches Folia, 73. Lines, 5, 6, 7 on a page. Character, old Newari. The script agreeing with that of v.v. 1025—1065, as shown in Bendall's Table of Letters (Catalogue of the Buddhist Sanskrit Manuscripts in the University Library, Cambridge). Appearance, old, worn out and discoloured. Complete.

There are two restorations in this MS. The original was written in the beautiful Newari of the 11th century. This portion comes up to fol. 46 marked in letter numerals. The rest of the work up to 68 is a restoration on palm leaf in a different and a later hand. Among the original 46 leaves 10, 12, 13, 23 were lost and they have been restored in 9 paper slips. Hence the work is complete now in 73 leaves. The left-hand marks do not agree with the right-hand ones as the latter includes restorations. The work is complete in 18 patālas.

This is the first of the three parts of Guhya Samāja-Tantra. See Rajendralāla's Nep. Bud. Lit., pp. 261—264; Cambridge Catalogue of Bendall, pp. 15—17. It consists of 18 chapters (patālas). For the other parts of Guhyasamāja see Cam. Cat., pp. 70—73 and pp. 140—141.

For a Tibetan translation see Beckh, p. 85, para. 11, where it is called Sarva-Tathāgata-Kāya-vāk-citta-rahasya-Guhyasamāja-nāma-Mahā-kalpa-rāja.

65.

10761. वसुधारणी or वसुधारासंगीति । *Vasudhārāṇī* or *Vasudhārāsangīti*.

Substance, Nepalese paper, with black ground. Folia, 14 (by counting), marked (with letter numerals on one side and figures on the other) 1, 2, 3, 5, 6,

9 and 12 to 19. Lines, 5 on a page of which the first, third and the fifth are in gold and the second and the fourth are in silver. The silver lines have faded away more or less everywhere. Character, Ornamental Newari (Lanza) of the early 13th century.

A ritual of Vasudhārā—the mother-earth—in the form of a Saṃgīti.

After invocation and preface it begins in 3A.

एवं मया श्रुतमेकस्मिन् समये भगवान् महानगर्यां विहरति स्म ...
 ...
 त[स्मि]न् खलु पुनः समये कौशाम्ब्यां महानगर्यां सुचन्द्रो नाम गृहपतिः
 प्रतिवसति स्म ।

See Bendall's Cam. Cat, p. 65.

66.

4727. लघुकालचक्रतन्त्रराजटीका । *Laghukāla-cakra-Tan-trarāja-Tika* entitled *Vimalaprabhā*.

Substance, palm-leaf. 19×2½ inches. Folia, 55. Lines, 6 on a page. Character, Newari of the 15th century. Appearance, old and discoloured. Incomplete at the end.

The text was translated into Tibetan. See Beckh, p. 73, para. 3. For the Tibetan translation of the Commentary see Cordl., p. 15, Bundles 109, 110.

Beginning:—

नमो मञ्जुनाथाय ।

नमः श्रीकालचक्राय शून्यताकरुणात्मने ।

त्रिभवोत्पत्तिक्षयाभाव ज्ञानज्ञेयैकमूर्तये ॥

साकारा च निराकृति भगवती प्रज्ञा तयालिङ्गित

उत्पादव्यवर्जितोऽक्षरसुखो ह्यास्यादिसौख्योज्झितः ।

बुद्धानां जनकस्त्रिकायसहितः त्रैकात्म्यसंवेदकः

सर्वज्ञः परमादिबुद्ध (द्धः) भगवान् वन्दे तमेवाद्वयम् ॥

बुद्धं सिंहासनस्थं त्रिभुवनमहितं वज्रयोगैर्विशुद्ध-
 तत्त्व[.] कायप्रभेदे न भवभवगतं षोडशाकारमेकम् ।
 ज्ञानक्षेत्रिकभूतं जिनवरसमयं द्वादशाकारमङ्गैः
 सत्त्वाद्ये बोधिचित्तं जिनकुलिशपदं कालचक्रं प्रणम्य ॥
 सर्वज्ञो ज्ञानकायो जिनपतिसहजो धर्मकायस्तथा च
 सम्भोगो निर्माणकायोपि दिनकरवपुषः पद्मपत्रायताक्षः ।
 योगशुद्धो विमोक्षे मतिभवविभवैः कायवाक्चित्तरागैः
 प्रज्ञोपायोऽद्वयो यो नृसुरदनुवृतः तं प्रणम्यादिवुद्धम् ॥
 शून्यताज्ञानसंशुद्धं विशुद्धं ज्ञानमक्षरम् ।
 अनिमित्तज्ञानसंशुद्धं धर्मात्मा चित्तमद्वयम् ॥
 वागप्रणिहितज्ञानशुद्धो मन्त्रोक्तयोऽध्वनि ।
 एवमनभिसंस्कारज्ञानशुद्धो ह्यनाविलः ॥
 प्रज्ञोपायात्मको योगः संस्थानकायऋद्धिगः ।
 वज्रसत्त्वो महासत्त्वो बोधिसत्त्वो तथागतः ॥
 उक्तसमयसत्त्वो यो भावाभावाक्षयो विभुः ।
 अनादिनिधनः शान्तो बोधिचित्तं प्रणम्य तम् ॥
 निर्माणकायवाक्चित्तज्ञानैकं योगसम्बरम् ।
 सम्भोगकायवाक्चित्तज्ञानैकं योगसम्बरम् ॥
 श्रीधर्मकायवाक्चित्तज्ञानैकं योगसम्बरम् ।
 सहजकायवाक्चित्तज्ञानैकं योगसम्बरम् ॥
 जाग्रत्प्रसुप्तनु न तूर्य्येन्द्रियजं सुखम् ।
 न ज्ञानचित्तवाक्कायचतुःस्थानेषु संस्थितम् ॥
 कर्म्ममुद्रापारित्यक्तं ज्ञानमुद्राविवर्जितम् ।
 महामुद्रासमुत्पन्नं सहजं नान्यथा सह ॥
 विकल्पभावनातीतं महामुद्राक्षरं सुखम् ।
 ग्राह्यग्राहकसंस्थानकल्पजल्पविवर्जितम् ।
 गन्धर्व्वनगराकारं प्रतिसेनास्वरूपकम् ॥
 प्रज्ञोपायात्मकं योग एवकारं प्रणम्य तम् ।
 परमाणुधर्म्मेतातीता प्रतिसेनास्वरूपिणीम् ॥

सर्वाकारवरोपेतां महामुद्रां प्रणम्य ताम् ।
 जननीं सर्वबुद्धानां उत्पादक्षयवर्जिताम् ॥
 चर्यां समन्तभद्रस्य विश्वमातां प्रणम्य ताम् ।
 आलिकालिसमापत्तिज्जपट्कारादिवर्जितं ॥
 अक्षरोद्भवकायश्च कालचक्रं प्रणम्य तम् ।
 सर्वज्ञं ज्ञानकायाख्यं मार्तण्डवपुषं विभुम् ॥
 पद्मपत्रायताक्षं तं तत्त्वं षोडशभेदतः ।
 चतुःकायात्मकं बुद्धं वचसिंहासनस्थितम् ॥
 स्तुतं सुरासुरैर्नत्वा सुचन्द्राद्येषितं पुरा ।
 शुद्धज्ञानैकयोगो जिनवरसमयश्चित्तधर्मेकयोगो
 वाक्सम्भोगैकयोगस्त्रिभुवनमहितः कायनिर्माणयोगः ।
 ज्ञानज्ञेयोदयोसौ गतभवविभवो वचसस्त्वष्टुर्द्धा
 प्रज्ञोपायात्मकं तं नृसुरदनुतं वचयोगं प्रणम्य ॥
 एकं पदं वचमणौ रजोऽर्को
 उष्णीषशुक्रे शशिनि द्वितीयम् ।
 न्यस्तं महाच्छेद्यमभेद्यमिष्टं
 भर्तुस्त्रिलोकमहितं शिरसा प्रणम्य ॥
 वाय्वग्निवाय्वनिमण्डलमेरुपद्म-
 चन्द्रार्कतेज उपरीश्वरमारमूर्द्धि ।
 न्यस्तं पदं भुवनमावृणोति साङ्गं
 चतुःसुरेन्द्रनमितं शिरसा प्रणम्य ॥
 एवं यो वचयोगोऽपरिमितसुगतैः सेवितो दर्शितश्च
 सङ्गीतो बोधिसत्त्वैर्वैरकुलिशधरैः मन्त्रविद्भिः समस्तैः ।
 तं मार्गं वक्तुकामोऽक्षरपरमसुखं कालचक्रे जडोहं
 आकाशे शौभ्रगामी ब्रजति खगपतिः किन्नरो ह्यन्यपक्षी ॥
 यस्मिन् समस्तभुवनं प्रकटं स्वदेहे
 गीतं समन्तमलिविन्दुधरैर्जिनेन्द्रैः ।
 तस्मिन् महाजलनिधिं स्रवितुं प्रविष्टः
 पारं प्रयामि यदि तत्र जिनानुभावः ॥

यद्याकृतं दशवलेन पुराल्पतन्त्रं
 गुह्याधिपस्य गदितात् परमादिबुद्धात् ।
 तत्कालचक्रलघुतन्त्रमिदं कालीये
 मञ्जुश्रिया निगदितं सकलं मुनीनाम् ॥
 टीका सुचन्द्रलिखिता सर्व्वधानार्थसूचिका ।
 षष्टिसाहस्रिका यासीत् पुण्डरीकेण सा मया ॥
 लिख्यते लघुतन्त्रस्य मूलतन्त्रानुसारिणी ।
 ग्रन्थदादशसाहस्री सवच्चपदभेदिनी ॥
 श्रुत्वा तन्त्रमिदं जिनोक्तविधिना सेकं गृह्णीत्वोत्तरं
 योगौ वा लघुतन्त्रराजमखिलं अज्ञानमार्गे स्थितः ।
 त्यक्त्वा मानमनेकभोगविभवं चित्तं गुरोरर्पितो
 बुद्धत्वाय परोपकारचरितः टीकां पृणोति प्रभोः ॥
 योऽभिज्ञारहितः करोति महतीं श्रीवचयाने स्थितः
 शास्तानेकविकल्पधर्म्महृदयः पाण्डित्यदर्पान्वितः ।
 टीकां सोऽर्थगजः प्रमत्त इव तत् तन्त्रं स्वकं ध्वंसयेत्
 शत्रोस्तन्त्रजयाय यत् स्थितमिदं पारस्य बन्धुः सदा ॥
 पाण्डित्येनाभिमानौ जिनपतिवचनाज्ञातशूलः सदैर्यैः
 टीकां कृत्वाग्रयाने प्रविशति नरकं घातयित्वा परार्थान् ।
 कौकृत्ये प्राणिघाताद्यकुशलपथिनि स्त्रीसुखाकृष्टचित्तः
 श्रीप्रज्ञासौख्यनष्टः कुलिशपददहतो वाह्यभोगाभिभूतः ॥
 शास्त्राश्च व्याकृता ये जिनपतिमुखदे वचयाने समस्ताः
 टीका सत्प्रीतिकारा वरकुलिशधरा मादृशा बोधिसत्त्वाः ।
 तेऽस्मिन् बुद्धानुभावं सुरभुजगण्डणां पावनार्थं ब्रुवन्ति
 पञ्चाभिज्ञान येषामनृतमिति जिनेन्द्रा वयं ते ब्रुवन्ति ॥
 नानाबुद्धिरनागतेऽध्वनि सदा तर्कादिशास्त्रार्पिता
 बौद्धानां परतर्कसङ्गमवशान्मिथ्या भविष्यत्यपि ।
 तर्कादर्पितया तयेष्टविषये ये मार्गसन्देशका-
 स्तेषामेव कुबुद्धिदोषमयनी टीका मया लिख्यते ॥

रागानन्तजले विवेकरहितदेहाहिनक्राकुले
मोहोर्म्मिप्रचुरे गतागतधनश्रीलोभवेलातटे ।
कौक्यादिवपादिकर्मवड्वास्यावर्त्तरोद्रथये
नौ टीका कर्णध[I]रा भवद्रवनिधौ श्रीवचयाने सदा ॥

Colophons :—

7A, इति श्रीमूलतन्त्रानुसारिण्यां द्वादशसाहस्रिकायां लघुकालचक्र-
ान्तराजटीकायां विमलप्रभायां सकलमार + + विनाशतः परमेष्ठदेवतासन्मार्ग-
नेयमो महोद्देशः प्रथमः ।

16B, इति • अभिधेयाभिधानसम्बन्धप्रयोजनप्रयोजनप्रयोजनमभिसंवीक्ष्य
गवतस्तन्त्रदेशनोद्देशो द्वितीयः ।

22A, इति • देशकाध्येषकमूलतन्त्रलघुतन्त्रसम्बन्धोद्देशस्तृतीयः ।

30B, इति • सर्वज्ञेयादिना तन्त्रराजदेशकाध्येषकसाधनोद्देशस्तुर्थः ।

38B, इति • देशकादिसङ्गहोद्देशः पञ्चमः ।

38A, इति • मण्डलाभिधेकादिसङ्गहोद्देशः षष्ठः ।

45A, इति श्रीपरमादिबुद्धोद्भूतश्रीकालचक्रतन्त्रराजटीकायां द्वादशसाह-
स्रिकायां विमलप्रभायां लोकधातुसङ्गहोद्देशः सप्तमः ।

46B, चन्द्रकलादिविम्बमन्त्रसंग्रहोद्देशः ।

The Extent of Buddhism and its Literature.

इह तथागताभिसम्बुद्ध आर्यविषये भगवति परिनिर्णते सति सङ्गीतिकारकैः
यानत्रयं पुस्तके लिखितं । तथागतनियमेन पिटकत्रयं मगधभाषया । सिन्धु-
भाषया सूत्रान्तं । संस्कृतभाषया पारमितानयं । मन्त्रनयं तन्त्रतन्त्रान्तरं संस्कृत-
भाषया प्राकृतभाषया अपभ्रंसभाषया असंस्कृतश्वरादिश्लेषभाषया । इत्येवमादिः
सर्वज्ञेन देशितो धर्मः सङ्गीतिकारकैः लिखितः । तथा भोटविषये यानत्रयं
भोटभाषया लिखितं । चीने चीनभाषया । महाचीने महाचीनभाषया । पारसिक-
देशे पारसिकभाषया । सीतानद्युत्तरे चम्पकविषयभाषया । वानरविषयभाषया ।
वृवर्णाक्षविषयभाषया । तथा नीलानद्युत्तरे रुक्माख्यविषयभाषया । तथा हिमवन्त-
स्थोत्तरे सूर्यमविषयभाषया । एवं कोटिकोटिग्रामात्मकेषु षष्ठ्यवतिविषयेषु
सप्त्यवतिविषयभाषया लिखितं । एवं द्वादशखण्डेषु स्वर्गमर्त्तपातालेषु नागसत्त्वहतेः

सङ्गीतिकारकै र्गानत्रयं लिखितमिति । आवकैः आवकयानं, प्रत्येकैः प्रत्येकयानं बोधिसत्त्वैः पारमितामहायानं मन्त्रमहायानं हेतुफलात्मकं नानासङ्गीतिकारकैः सत्त्वानां वैनेयार्थं । अनया नानासङ्गीतिकारकैः नानाविषयभाषया लिखितागमयुक्त्या विचार्यमानो बुद्धो भगवान् सर्वज्ञः सर्वज्ञभाषया धर्म-देशकः नान्यो हरिहरादीनां । 30A ;

The Relation of Buddhist and Kalacakra Ritual.

तस्मादिदानीं रत्नत्रयशरणं गत्वा कालचक्रतन्त्रराजे लौकिकलोकोत्तरसिद्धि-साधनमार्गाभिषेकाध्येषणां कुर्मः । सकलसत्त्वानां सम्यक्सम्बुद्धत्वलाभाय इहैव जन्मनीति । 21A,

The Buddhist did not care for Correct Sanskrit.

तेषाञ्च सुशब्दवादिनां सुशब्दग्रहविनाशाय अर्थशरणतामाश्रित्य क्वचित् वृत्ते अपशब्दः । क्वचित् वृत्ते यतिभङ्गः । क्वचित् अविभक्तिकं पदं । क्वचित् वर्णस्वरो-लोपः । क्वचित् वृत्ते दीर्घो ऋस्वः । ऋस्वोऽपि दीर्घः । क्वचित् पञ्चम्यर्थे सप्तमी, चतुर्थ्यर्थे षष्ठी । कुत्रचित् परस्मैपदिनि धातौ आत्मनेपदं । आत्मनेपदिनि परस्मै-पदम् । क्वचित् एकवचने बहुवचनं । बहुवचने एकवचनं, ऐलिङ्गे नपुंसक-लिङ्गं, नपुंसके ऐलिङ्गं । क्वचित् तालव्यशकारे दन्तमूर्द्धन्यौ । क्वचित् मूर्द्धन्ये दन्ततालव्यौ क्वचित् दन्तेतालव्य मूर्द्धन्यौ । एवमन्येऽपि अनुसर्त्तव्याः । तन्त्रदेश-कोपदेशेनेति । तथा मूलतन्त्रे भगवान् आह ।

सुचन्द्र सर्वबुद्धाणां देयं नित्येष्ववस्तुकं

शिष्येभिश्च गुरुणाञ्च भार्यादुहितपुत्रकं

गन्धो भवति मेदिन्यां तोये रूपं रसोनिले

वायौ स्पर्शोक्षरे शब्द धर्मेधातु म्महानमे ॥

गन्धधूयादिदौषेभिः खानपानादिवाससैः

पूजयित्वा सदा मुद्रां गुरोर्ददति सत्सूतः ॥

इत्येवमादयोपशब्दास्तदान्येपि योगिनावगन्तव्या आगमपाठात् इति । एवं टीकायां अपि सुशब्दाभिमाननाशाय लिखितं मया अर्थशरणतामाश्रित्य इति । अथ येन येन प्रकारेण कुलविद्यासुशब्दाभिमानक्षयो भवति तेन तेन

प्रकारेण अर्थश्रवणतामाश्रित्य बुद्धानां बोधिसत्त्वानां धर्मदेशना देशभाषान्तरेण
शब्दशास्त्रभाषान्तरेण मोक्षार्थं । 21B to 22A.

67.

10766. लघुकालचक्रटीका । *Laghukālacakra-Tikā*.

Entitled Vimalaprabhā.

Substance, seasoned palm-leaf. $22\frac{1}{2} \times 2\frac{1}{4}$ inches. Folia, 222, of which toll. 2, 3, 5, 6, 11 are missing. Lines, 7 on a page. Character, Bengali of the latter part of the 10th century. Appearance, in a good state of preservation. Extent in Slokas, 12,000.

This is a complete MS. of the above.

For the text see Cam. Cat. of Bendall, pp. 69—70.

Last Colophon:—

मूलतन्त्रानुसारिण्यां लघुकालचक्रतन्त्रराजटीकायां द्वादशसाहस्रि-
कायां विमलप्रभायां गानोपायवैनेयमहोद्देशश्चतुर्थः समाप्तः ।
समाप्तेयं टीका ज्ञानपटलस्य ।

Post Colophon:—

सम्बुद्धव्याकृतेन प्रवरमुनिगणं स्थापितं बुद्धमार्गं
दत्त्वा प्रज्ञाभिषेकं परमकरुणया देष्टितं कालचक्रम् ।
ये + + आदिबुद्धात् दिदमिसपटलं मञ्जुवज्रेण तन्त्रं
राज्ञा श्रीकल्किनाहं सुत इह यशसः श्रीकलापे नृपोऽस्य ॥
सम्बुद्धव्याकृतेन प्रमुदितमनसा श्रीयशस्वोदितेन
टीकां श्रीमूलत[न्त्रे] स्फुटकुलिशपदान्वेषिकां तन्त्रराजे ।
कृत्वा पुण्यं यदाप्तं विपुलमतिसितं पुण्य + + + दानात्
सम्बुद्धत्तेन लोकः प्रभवतु सकलो वज्रिणो जडमार्गः ॥
ये धर्माः etc

देयधर्मायं प्रवरमहायानयायिनः स्यविरमहाकारगुप्तस्य यदत्र पुण्यं
तद्भवत्वाचार्य्युपाध्यायमातापितृपूर्वगमं कृत्वा सकलसत्त्वराशेरनुत्तरज्ञानपला-
मये इति ।

महाराजाधिराज श्रीमत् हरिवर्मदेवपादीय सम्बत् ३६ ।
सूर्य्यगत्या आषाढदिने २६ ॥

The following was added by a different hand:—

षट्चत्वारिंशतिगते वत्सरे ह्रिर्वर्त्मनः ।
 माघस्य कृष्णसप्तम्यां एकादशदिने गते ॥
 मृतया चुच्चदुकया गौर्या सप्रेन दृष्टया ।
 कनिष्ठाङ्गुलिमादाय पृष्ठयेदमुदीरितम् ।
 पूर्वोत्तरे दिशोभागे वेङ्गनद्यास्तथा कुले ।
 पञ्चत्वं भाषितवतः सप्तसम्बत्सरैरिति ॥ *

For a Tibetan translation of the commentary see p. 15 of P. Cordier's Catalogue Du fonds Tibetain.

The text is divided into 5 Paṭalas and, in the commentary, Paṭalas again are subdivided into Uddeśas.

I.

4B, इति मूलतन्त्रानुसारिण्यां द्वादशसाहस्रिकायां लघुकालचक्रतन्त्रराज-
 टीकायां विमलप्रभायां सकलमारविष्टविनाशतः परमेष्ठदेवतासन्मार्गनियमो[महो]
 देशः प्रथमः ।

II. Begins इति प्रथमं तावत् मूलतन्त्रानुसारेण अभिधेयाभिधान-
 सम्बन्धार्थकं लघुतन्त्रार्थव्याकरणमुच्यते ।

8B, इति मूलतन्त्रानुसारिण्यां द्वादशसाहस्रिकायां लघुकालचक्रतन्त्रराज-
 टीकायां विमलप्रभायां अभिधेयाभिधानसम्बन्धप्रयोजनप्रयोजन(?) तन्त्रदेशनोद्देशो-
 द्वितीयः ।

III. Begins:—इदानीं पुनर्देशकाध्यैषकसम्बन्धोऽज्योचते Col. miss-
 ing.

* From these extremely obscure verses, we may glean that the original tantra was attributed to Mañjuvajra Bodhisattva who got it from Paramādi Buddha. The commentator was Puṇḍarika, the son of Yaśaḥ, at whose request the commentary was undertaken. The Patron of the author was Kalki, a Rājā of Kalāpa.

The present MS. was copied on the 29th of Āśāḍha in the 39th year of Harivarma-
 deva, King of Bengal, whose minister's Praśasti is to be found in the temple of Ananta
 Vāsudeva at Bhuvanesvara in Orissa. He is said to have reigned during the last half
 of the 10th century A.D.

The addition in a later hand seems to indicate that the MS. was five times recited
 in seven years after the copy was made, on the banks of the river Veng in Jessore.

- 16B, ° सर्वज्ञेयादिना तन्त्रराजदेशकाध्यैषकसाधनोद्देशश्चतुर्थः ।
 इदानीं वज्रयोगसङ्ग उच्यते ।
 18B, ° देशकादिसंग्रहोद्देशः पञ्चमः ।
 21B, ° मण्डलाभिषेकसंग्रहोद्देशः षष्ठः ।
 26B, ° इति परमादिबुद्धोद्भूतलघुकालचक्रतन्त्रराजटीकायां ° लोकधातु-
 संग्रहोद्देशः सप्तमः ।

Here ends Paṭala I called Lokadhātupaṭala.

II.

- 46B, इति श्रीमहादिबुद्धोद्भूतलघुकाल ° अभिज्ञानविधिमतोद्देशः प्रथमः ।
 62B, इति मूलतन्त्रा ° समुदयसत्यादिमतोद्देशो द्वितीयः ।
 65B, ° अध्यात्म[रिचक्रमलेच्छयुद्धकालचक्रकुलतन्त्रनाडी छ + + +
 महोद्देशस्तृतीयः ।
 75B, ° अरिष्टमरणलक्षणनाडीच्छेदमतोद्देशश्चतुर्थः ।
 81A, ° लोकसंहतोत्पादनिरोधहेतुभूतक्षणलक्षणकालचक्रसंयममहोद्देशः
 पञ्चमः ।

- 89A, ° रसायनादिवालतन्त्रमतोद्देशः षष्ठः ।
 94B, ° स्वपरदलनन्यासविचारमहोद्देशः सप्तमः ।
 Here ends the Second Paṭala entitled Adhyātma-paṭala.

III.

- 101A, ° वज्राचार्यादिसर्वकर्म्मप्रसरसाधनालक्षणमहोद्देशोऽभिषेकपटले
 प्रथमः ।
 109B, ° रक्षाचक्रपूर्वज्जमभूम्यादिसंग्रहमहोद्देशो अभिषेकपटले द्वितीयः ।
 118A, ° मण्डलवर्त्तननाममहोद्देशस्तृतीयः । ७० ॥
 128A, ° १०३ मण्डलाभिषेकमहोद्देशश्चतुर्थः ॥
 137A, १६५ ° ° प्रतिष्ठागणचक्रविषयगचर्यामहोद्देशः पञ्चमः ।
 141B, मुद्रादृष्टिमण्डनविसर्जनवीरभोज्यविषमहोद्देशः षष्ठः ।
 Here ends the third Abhiṣekapaṭala.

IV.

- 148B, • स्थानरक्षापापदेशनादिमहोद्देशः प्रथमः ।
 151A, • उत्पत्तिक्रमेण कायनिष्पत्तिमहोद्देशः साधनापटले द्वितीयः ।
 157B, • प्राणदेवतोत्पादमहोद्देशस्तृतीयः ॥
 162A, • उत्पत्त्यनुक्रमसाधनमहोद्देशश्चतुर्थः -
 169A, • नानासाधनमहोद्देशः पञ्चमः ।
 Here ends the fourth Sādhana-paṭala.

V.

- 182B, योगिनीतन्त्रस्फारणमहोद्देशः प्रथमो ज्ञानपटले ।
 186B, • चतुःकायादिषु द्विर्निर्णयमहोद्देशो ज्ञानपटले द्वितीयः ।
 206B, • परमाक्षरज्ञानसिद्धिर्नाम महोद्देशस्तृतीयः -
 212B, • देशकाध्येषकमूलतन्त्रलघुतन्त्रसम्ब + + + + शस्तृतीयः (?)

Here ends the fifth Jñāna-paṭala.

The commentator Puṇḍarīka is regarded by the Thibetans as an incarnation of Avalokiteśvara.

68.

4801. चतुराभरण । *Caturābharṇa*.

By BHUSUKUPĀDA.

Substance, palm-leaf. 12×2 inches. Folia, 7. Lines, 5, 6 on a page. Character, Newari. Date, N.S. 415. Appearance, old and discoloured. Incomplete at the end.

It begins thus :—

नमः श्रीभूतडासराय ।

गुरुं ब्रत्वा महायोगं योगिनीहृदिनन्दनं [1]

याकृतं शयनयोगञ्च भुसुकुपादेन योगिना ॥

अथ तत्त्वविपर्ययासाद् यदि देहो न सिध्यति [1]

कुर्यात्तवाविज्ञानं यापज्जिज्ञासयेन्न हि ॥

भोज्यं विजनं शयनं मुद्राधिष्ठानक तथा [1]

वेधं जारणमारणं चन्द्रसूर्यस्य निश्चयं ॥

कालवेलाक्षयं ज्ञानं न्युक्तं वायुप्रवेशकं [१]
 बन्धनं घट्चक्राणां अवहरणं स्थानस्थान्यतः ॥
 एतत् सर्वं समाक्षामि ग्रन्थाच्च सार्थभूमिकैः ॥
 अहवरणे तु तुर्भिः स्लाघ्यः । (?) सुबोधै गुरुमुखोद्भवैः [॥]
 प्रातरुत्थाय जनिन कुटीशालाया विप्रेषतः ।
 पुरा निःसारणं मूत्रं पश्चात् पुरीषत्याजन [॥]
 वामदक्षिणहस्ताभ्यां विजनं मुष्टिवन्धनं [१]
 तनोति बाहुदण्ड इति कृत्वा अथ चक्रं स्थापयेत् ॥
 अचक्रपादद्वयं तवधकायप्रतानकं [१]
 वितस्तिपादसंख्यानं विजनस्य लक्षणं विदुः ॥
 चित्तकान्तस्य कण्ठे तु शून्यचित्तं नियोजयेत् ।
 न पीडयेद्गुदचक्रं च कुम्भनम्रच कारयेत् ॥
 कुम्भिते वहते प्राण अहर्निशं क्षीरसम्भवं [१]
 गुरुगोत्रप्रसहेय (?) पूर्णक्लिद्रघटो यथा ॥
 रविकला मेलह, शशिकला वारह, वेनि वाट वहन्त [१]
 तोडह समता, समरस जाड, न जायत काराण जगकला खाय ॥

इति कुटीशालाविधिः ।

अतःपरं प्रवक्षामि पानयोगस्य निश्चयं [१]
 येन विज्ञातमात्रेण कायो आयुर्विवर्द्धनम् [॥]
 चन्द्रस्य गतिं त्यक्त्वा यदा वहति दक्षिणे [१]
 क्षणं वज्रासनं कृत्वा पानमेतत् समारभेत् ॥
 दन्ते दन्तार्थं पृथु च सञ्जिता अधरपलव्य [१]
 नासाग्रे सर्षपं पद्ममात्मामध्ये नियोजयेत् [॥]
 अङ्गुला पासकं कृत्वा शिरोबन्धं न कारयेत् ।
 अपानमूर्द्धगङ्गुला मणिपूरं नियो(?)जयेत् ॥
 रसना घण्टिकां नीत्वा रोद्ध त्रिवेणिसङ्क्रम [१]
 चिन्ताविनिर्मुक्तमेतत् [ज्ञेयं] पानस्य लक्षणम् ॥

तावत् कालन्तु कर्त्तव्यं यावत् संचरते रवि [I]
रविप्रकाशनिस्थयो प्यानस्य योजनं पुनः [II]

इति सूर्याभरणं समाप्तः ।

अथ यानं प्रवक्ष्यामि सोपानं तत्त्वमुत्तमं [I]
यस्य युञ्जितमात्रेण कालो दूरं पलायते ॥
अनुत्तानं समं काथं उत्तानं करमेव च [I]
सुप्रसारं दयं पादं द्वादशाङ्गुलमात्रया ॥
त्रियाह्विता त्रयेत् पादं नाभौ चित्तं नियोजयेत् ।
सूर्यरश्मिखरज्ज्वलेः कृतोऽहं भस्मयुक्तकं ॥
स्थिरचला दग्धा सर्व्वं देवदानवराक्षसाः [I]
पाताले च दग्धा नागा ये केचिद्भावणि मृता ॥
प्रभाखरमयं सर्व्वं द्वादशार्कसमप्रमं ।
आकाशे क्रमते वह्निः सप्तब्रह्माण्डलोषणः ॥
मानुषासुरान् संहार्य्य नभो प्रविशते पुनः [I]
अमृतवृष्टिं ततो भूत्वामृतेन वृष्टिता महीः ॥
पुनः संजायते रश्मिः सर्व्वलक्षणपूरकः ।
द्विरष्टवर्षाकाः षोडशकला चन्द्रवत् ॥
देवासुरा यथा मानुषा रचला तथा ।
पुनरेव वृष्टिसम्भूताः पाताले नागमण्डले ॥
एवंविद्धं सदा ध्यानमापानयोगमारभेत् ।
नाशाप्रसारणं कृत्वा दन्तायं यन्त्रणं सदा ॥
अपानं संयोज्य यावत् मूर्च्छते तु समीरणः ।
दक्षिणायनं यदा भूत्वा यन्त्रस्थाने गते रविः ॥
रेचकपूरकद्वयो कुम्भवायु प्रवेशयेत् ।
तदा पानं परित्यज्य वज्रजापं प्रयोजयेत् ॥

इति भुसुकुपादविरचितः वृषाभरणं ।

अथातः संप्रवक्ष्यामि वज्रासनक्रममग्रं [१]
 यस्य प्रकृतिमात्रेण शरीरे आयुवर्द्धनम् [२]
 वज्रासनसमारूढस्तम्भाकारशरीरकः [३]
 किञ्चिन्नमति मात्रेण ज्ञानस्तिमितमुत्तमं ॥
 हृदिकमलमध्यस्थमग्निसूर्य्यन्दुमण्डले ।
 तत्र मध्ये सदात्मानं वेष्टितवायुमण्डलं ॥
 ईङ्गला पिङ्गला चैव उभयो स्तम्भरोपितौ ।
 प्रज्ञादेवौ ततो वद्धा लीय[ते] भ्रमते मही ॥
 अम्बु पसरतु चन्दन वारह, अक्लहेटु कमल करि शयन [४]
 यक्ल सुर चापि शशिसमरसं, जाई राउतु बोले जरमरण भय ॥
 वेअदण्ड चउद्यचर्य्यह सूर काय ष्छाडि न जाई सो दूर [५]
 योगी एत न जानह खोज गुरुनिन्दा करि बुद्धन्ति योगः ॥

इति भुसुकृपादविरचितदेक्षिणभरपटलः समाप्तः ।

पुनरपरं वक्ष्यामि वामस्य क्रममुत्तमं [१]
 यस्य यद्भितमात्रेण कायो वर्द्धते चन्द्रवत् ॥
 शशिकला चन्द्रिणं क्षरविज्योति प्रकाशयन् [२]
 नाभिमुलादधोभागं शून्याकारं विभावयेत् ॥
 निशितकुन्दसमारूपं इन्द्रायुधसमन्वितं ।
 त्रिशूल्येन हृताः सर्व्वे सोधितेन पूरिता मही ॥
 तत्र मध्ये गताश्चा[त्र] मन्त्रा सर्व्वत्र शोधयेत् ।
 पौत्वा ऊता सुकं दिव्यं प्रविशेत् सूर्य्यमण्डले [३]
 चतुःपैतसमायुक्तमेतत् शयनलक्षणम् ॥
 एवं ज्ञात्वा सदा योगो भ्रमते तु महीतले ।

देवयान सर्वाभरण समाप्तं ॥

यजनं विजनवामे शयनञ्च तथा पुनः [४]
 वामेन गमनकायं सूर्य्यमिधुनभोजनं ॥
 काकीमुखं ततः कृत्वा यानायानेन योजनं ।
 सूर्य्याभरणकेवलं वृषा रुद्राश्च सायाङ्गके ॥

भोजनान्ते दुग्धपानं पूचतुष्टयमानवः [1]
 रेतःपातादिकाले च पानं शर्करामिश्रितं ॥
 गच्छेदकुटिलमलामाकण्डे दुग्धपानकं [1]
 तदा निर्मलसङ्काशो गच्छतु खवते बज्रः ॥
 सूर्यभोजनमैथुन अन्यकाले च खड्गघृक् [1]
 अभिचाराणि सर्वाणि तदा गच्छति पातनम् ॥
 ऋतुदानादि चानेन वृक्षरोपणमेव च [1]
 वाणिज्यं सर्वकर्मणि श्वासेनैव प्रशस्यते ॥
 सुक्लान्ते दक्षिणे सूर्यभमणाङ्गिसतत्रयं [1]
 क्रमेण ग्रथनं कार्यं पूर्वोदितविधानकैः ॥
 रजवीज समायुक्तो + + + + समन्वितः ।
 गौरीषय समालोक्य नस्य चैव समारमेत् ॥
 कमलोन्मूलनं कृत्वा ऊर्ध्वप्राखायवस्थिता [1]
 शोषणं पोषणं कृत्वा तथा वेधादिताडनं ॥
 अनुनष्टावलायोगी मूढकायो महाबली [1]
 सुनेत्रसिद्धिसम्पूरी लोकानाञ्च प्रियङ्करः ॥
 प्रथमं सूर्याभरणं द्वितीयं वृषमेव च [1]
 तत्र तृतीयकं त्रैयं सर्वभरणं चतुर्थकं ॥
 चक्रप्रधानं सूर्योपि वृषमणिपूरकं विदुः ।
 तद्विसृज्य चक्रञ्च आञ्जाचक्रञ्च मस्तके ॥
 मृषादम्भ तथा सर्वं श्रुत्वा सोत्कर्षपौरुषं [1]
 वज्रज्ञानाभिमानन्तु श्रूयतां ग्रथनक्रमं ॥
 दम्भेनैव मृता सर्वे परिहृता गर्वरञ्जिता ।
 मृषादम्भविनाशार्थं तेषाञ्च कथितं मया ॥
 वने प्रविश्य मृता के च केचित् वनमध्यतः [1]
 मिथ्या चोद्धोषणं कृत्वा योगिनो मृता नान्यथा ॥
 एवं युक्ता खलाः सर्वे निन्दन्ति ज्ञानरूपकं [1]
 कुमारे प्रथमं खडा मियन्त समाविश्य मध्यगः ॥

आत्मानमसतां कृत्वा प्रयत्नतः ॥ (?)
 सेवया विद्यया वापि प्रष्टव्यं योगमुत्तमं ।
 प्रह्लासेन प्रह्वीतय तेन सिद्धिर्न जायते ॥
 दीप्तिरूपेण प्रष्टव्यं यद्यस्ति जीवितं तु + [1]
 षट्पद्म षट्चक्र सुषुम्नाधारं त्रिस्थानं व्योमपञ्चकं ॥
 वर्णाक्षरस्वरभेद सर्वशयनरूपतः ।
 षट्चक्रं षड् रूपञ्च तत्स्थाने पृथक् पृथक् ॥
 व्याधेस्तु वर्तुलाकारं उदार्याकसमप्रभं ॥
 रसान्तपूरितं चक्रं षट्कुलेन समन्वितं ॥
 जलदीपशिखाकारं गुदाधारं रुद्धघाटनं ।
 एवंविधं सदा ध्यानं न कारेण निवेशनं ।
 पूनरेव प्रवक्ष्यामि मणिपूरस्य लक्षणं ॥
 अद्भुतं सहजाकारं सूर्यस्योपरि संस्थितं ।
 अपानं पूरितं नाभौ दृष्टं + र्यसमन्वितं ॥

6A, इति भोजनलक्षणं समाप्तः ; 6B, भोजनविधिः समाप्तः ॥

अतः परं प्रवक्ष्यामि कायवाक्चित्त लक्षणं ।

यस्यानुष्ठानमात्राय + + + + + ॥

Bhusuku is another name of Śānti Deva, the Author of Śikṣā Samuccaya and Bodhicaryāvatāra. Professor Bendal says that Śikṣā-Samuccaya contains hints of degenerate rites in Mahāyāna. The present work by Bhusuku contains much that is degenerate and mystic. Hence a long extract is given here. But this Bhusuku seems to be another writer of a later age.

69.

4753. *The last leaf of the above.*

End :—ऋद्धिसिद्धिसदायुक्तं सर्वेषां शैरोमणि ।

यः करोति स सिद्ध्यन्ति अनायासेन योगिनीम् ॥

Colophon:—वैशाखी पूनस्यां सुसुकपादविरचितचतुराभरणः समाप्तः ।

Post-Colophon:—सम्बत् ४१५ जैष्ठ्यशुक्लदशम्या वृद्धवासे ॥ शुभमस्तु ॥

70.

4818. योगाम्बरीप्रभेदः । *Yogāmbarīprabhedā.*

Substance, palm-leaf. $11\frac{1}{2} \times 2$ inches. Folia, 10, of which the ninth is missing. Lines, 7 on a page. Character, Newari of the 17th century. Appearance, old and discoloured. Incomplete at the end.

Beginning:—ॐ नमः सर्वज्ञाय ।

एवं भाषितसर्वज्ञं रागौनां ज्ञानमीश्वरम् ।

शुद्धावाप्तिकवस्थानं योगिनौजालसम्बरम् ॥

पूतगुणः । भीभर्म्मः । लम्बकः । टकण्ठकः । मेरुः । मेरुशिखरः । पद्मोदरः ।

वज्रपाणिना च ।

एभिः योगीश्वरश्चैव योगशास्त्राभिलाषकं ॥

अथ भगवान्, अग्रौति कोटियोगीश्वरमध्ये वज्रपाणिमवलोक्य ।

अथ खलु वज्रपाणि उत्थायासनादेकासमुत्तरासङ्गं कृत्वा दक्षिणं जानु-
मण्डलं पृथिव्यां प्रतिष्ठाप्य कृतकरपुटो [भू]त्वा भगवन्तमेतदवोचत् ।

न तु योजरहिता भगवन्तं स्मितमकार्षीत् ।

श्रोतुमिच्छामि ज्ञानेन्द्र रहयोगस्य लक्षणम् ।

ज्ञानज्ञानविधा, चैव नाडीखसा यथाक्रमा ॥

Colophons:—2A, इति योगाम्बरीप्रभेदे श्वासलक्षणपटलः प्रथमः ।

3A, इति ० कर्म्मपटलो द्वितीयः ।

4A, इति ० कर्म्मपटल तृतीयः ।

4B, इति अष्टाक्षरविधानं चतुर्थः पटलः ।

5B, इति दोलाहारप्रयोगपटलः पञ्चमः ।

6A, इति मृत्युद्रुतीचिह्नपरौक्षापटलः षष्ठमः ।

7A, इति योगाम्बरिप्रभेदे नाडीचक्रपटलः सप्तमः ।

10A, इति ० अमृतयोगपटल एकादशः ।

10B, इति ० आत्माह्वतिपटलः द्वादशमः ।

The page marks are in letter-numerals. Three colophons, viz. the eighth, ninth and tenth are lost in the missing leaf.

71.

8056. डाकार्णव । *Dākārṇava*.

Substance, Nepalese paper, white on one side and yellow on the other. 11×5 inches. Folia, 197. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 3,800. Character, Modern Newari. Appearance, fresh. Copied in 1907 under orders. Complete.

For a description of an old MS. of the twelfth century, see my Nep. Cat. 1915, pp. 165—166. For a Tibetan translation see Beckh, p. 76, para. 1.

Colophons :—

6A, इति श्रीडाकार्णवे महायोगिनी-तन्त्रराजे ज्ञानार्णवावतारः प्रथम-
पटलः ; 20A, ° वज्रवाराह्युत्पत्तिनायकी च यन्त्रचक्रमण्डलभावनादिस्वभाव-
पटलो द्वितीयः ; 28A, ° डाकिन्युत्पत्तिस्तलक्षणसुखसञ्चारकर्मतत्त्वव्यवस्था-
विधिपटलस्तृतीयः ; 26B, ° लामोत्पत्तिस्तलक्षणमन्त्रन्यासघट्टचक्रवर्मादिस्वभाव-
निर्वाणायव्यवस्थापटलश्चतुर्थः ; 29B, ° खड्गरोहणस्तलक्षणोत्पत्तिचतुष्क-
नाडीव्यवस्थानामोद्देशमन्त्रन्यासादिविधिपटलः पञ्चमः ; 32B, ° महायोगिनी-
तन्त्रराज्ये रूपिणीस्तलक्षणस्वभावनाडीचक्रस्वभावस्थानव्यवस्थातन्त्रलक्षणविधिपटलः
षष्ठः ; 34B, ° काकाश्लादिप्राणोत्पत्तिस्तलक्षणविधिपटलः सप्तमः ; 37A,
° उलूकास्यानिर्णयसम्बिधानोत्पत्तिः प्राणादिस्तलक्षणपटलोऽष्टमः ; 39A, °
स्नानास्यास्तलक्षणसुखाद्यवस्थाविधिपटलः नवमः ; 42B, ° सूक्तदास्योत्पत्तिमण्डला-
वतारणादिपटलः दशमः ; 43B, ° यमदाडोव्यवस्थोत्पत्तिः लक्षणनामपटल
एकादशः ; 45B, ° यमदूत्युत्पत्तिस्तलक्षणादिमृत्युवच्चनचक्रभावनोपदेशसंक्षेपतः
पटलो द्वादशः ; 48A, ° यमदंष्ट्रिणीप्रयोगावतारमृत्युवच्चनादिपटलस्तयो-
दशमः ; 50A, ° यममयन्यवतारोत्पत्तिः कालमृत्युवच्चनादिविधिलक्षणबुद्धा-
वस्थास्वभावपटलश्चतुर्दशमः ; 66A, ° भगवान् सम्यक्समाधिव्यवस्थितनाम्ना-
यसूचकपटलः पञ्चदशमः ; 82A, ° मूलमन्त्रोद्धारविधिलक्षणपटलः षोडशतमः ;
88A, ° कवचोत्पत्तिस्तलक्षणवज्रसत्त्ववाराह्या विधिपटलः सप्तदशमः ; 84A, °

वैरोचनादिकवचरक्षाविधिपटलोऽष्टादशमः ; 85A, ° पद्मनर्तेश्वरादिर्क्षाकवच-
 मन्त्रनिर्णयपटल एकोनविंशतितमः ; 86A, ° हेत्कादिर्क्षाकवचविधिपटलः
 विंशतितमः ; 87A, ° वज्रसूच्यादिकवचरक्षाविधिपटल एकविंशतितमः ; 88A,
 ° परमास्त्रादिकवचरक्षाविधिपटलो द्वाविंशतितमः ; 90A, ° वलिचक्रपूजाविधि-
 पटलस्त्रयोविंशतितमः ; 94A, ° मण्डलहोमआचार्यपूजाविधिपटलश्चतुर्विंश-
 तितमः ; 96B, ° भगवानित्यादिविशुद्धितथागतप्रतिष्ठाविशुद्धिलक्षणनामः पटलः
 पञ्चविंशतितमः ; 100A, ° प्रचण्डादियन्त्रमण्डलयोगिणीवीराणां मुद्राणां
 संकेतविहरणलक्षणविधिनामगोचरपटलः षड्विंशतितमः ; 102A, ° चण्डाक्षी-
 लक्षणमुद्राधिपतिस्वभावविधिपटलः सप्ताविंशतितमः ; 103B, ° प्रभावतीलक्षण-
 मुद्राविधिपटल अष्टाविंशतितमः ; 104B, ° महानासालक्षणच्छोमविधि-
 नियमपटल एकोनत्रिंशतितमः ; 106B, ° मुद्राप्रतिमुद्रावीरमतीस्वभावविधिलक्षणं
 नाम पटलस्त्रिंशतितमः ; 108A, ° खर्वरीअक्षरच्छोमालक्षणस्वभावः ज्ञान-
 नामपटल एकत्रिंशतितमः ; 109B, ° लङ्केश्वरीमुद्रासङ्केतलक्षणमण्डलचक्रस्वभाव-
 नामविधिज्ञानपटलः द्वात्रिंशतितमः ; 111B, ° द्रुमच्छायाखलक्षणमुद्रासंकेत-
 विधिनियमपटलस्त्रयस्त्रिंशतितमः ; 113B, ° ऐरावतीकायमुद्रालक्षणविधि-
 युक्तिपटलश्चतुस्त्रिंशतितमः ; 114B, ° महाभैरवान्तर्मुद्राविधानकथनलक्षण-
 विधिपटलः पञ्चत्रिंशतितमः ; 115B, ° वायुवेगाया प्रयोगविधिमुद्रावर्णकलक्षण-
 पटलः षट्त्रिंशतितमः ; 117A, ° सुराभक्षीप्रयोगच्छोमास्वभावलक्षणविधिपटलः
 सप्तत्रिंशतितमः ; 121A, ° वज्रवाराह्यादयश्चामादेया वश्यहोमयन्त्रचक्रवज्र-
 मण्डलविधिलक्षणनामपटल अष्टात्रिंशतितमः ; 123A, ° भगवान् मूलमन्त्रस्य
 सुभद्रादययोगात्माह्वयन्त्रोद्देशकूलनागकर्मविधिलक्षणपटल एकोनचत्वारिंशतितमः ;
 125B, ° ह्यकर्णवीरादययोगतः कवचसीमूलमन्त्रस्य कर्मविधिलक्षणमारण्य
 पटलश्चत्वारिंशतितमः ; 127B, ° खगाननाया वीरावाह[य]यन्त्रचक्र उन्मत्ती-
 करणस्वभावलक्षणविधिहृदयमन्त्रसम्बन्धकर्मनामपटल एकचत्वारिंशतितमः ; 129B,
 ° चक्रवेगाकर्मस्तम्भनवीरादययोगलक्षणस्वभावनामविधिपटलः द्वाचत्वारिंशतितमः ;
 131B, ° खण्डरोहया प्रयोगभावनायन्त्रचक्रमुच्चाटनकर्मषड्योगिनीमन्त्र-
 कवचेषु विधिलक्षणनामपटलस्त्रयश्चत्वारिंशतितमः ; 133A, ° सौखिनीप्रयोगेषु
 विधेयलक्षणविधियन्त्रचक्रस्वभावनामपटल[श्चतु]श्चत्वारिंशतितमः ; 135A, ° चक्र-

वर्त्मिणीसूक्तीकरणप्रयोगविधिलक्षणमण्डलचक्रभावनावीरादययो [ग] राक्षसाकार-
यन्त्रचक्रं नाम पटलः पञ्चचत्वारिंशतिमः; 137A, ° सुवीराया श्रान्तिककर्म-
प्रयोगविधिलक्षणयन्त्रचक्रभावनास्तम्भमन्त्रस्य कर्मप्रसरं नाम पटलः षट्चत्वा-
रिंशतिमः; 138B, महावलाया योगेन महारक्षाकौलनमन्त्रस्य कर्मबोधि-
सङ्गस्य यन्त्रभावनोपायविधिलक्षणोनाम पटलः सप्तचत्वारिंशतिमः; 141B,
चक्रवर्त्तिणीप्रयोगादिनानासाधनकर्मयन्त्रचक्रभावनामार्गमूलमन्त्रोद्देशविधिलक्षण -
सर्वकर्मकं नाम पटलः अष्टचत्वारिंशतिमः; 146A, ° महावीर्याया
प्रयोगलक्षणगुह्यरसायनादिपुष्टिककर्मश्रीसम्यक्समाधिहेतुकमूलमन्त्रस्य विधि-
नाम पटलः एकोनपञ्चाशतमः; 194B, ° पञ्चविंशतितत्त्वात्मासर्वतन्त्राणा-
मर्थसूचकं सर्वरहस्यं नाम विधिपटलः पञ्चाशतितमः; 196A, ° स्तुतिः
पूजादिसमयसेवादयपटल एकपञ्चाशतमः; 197A, (the last colophon)
° योगज्ञानसम्बरक्रियातत्त्वाववासीत डाकार्यावादिमं नामतुल्यतन्त्रराजं समाप्तम् ।

Post-Colophons :—

वन्दे सर्वज्ञगम्यं यत ज्ञेय + + + शादिहानि ।

मैत्राणं कुरु त्वमद्यैव मार्गे विशामि सादरैः ॥

ये धर्म्मा हेतुप्रभवाः etc.

The Scribe's note.

इदं पुस्तकं पुरातनपुस्तके दृष्ट्वा लिखापिता । इति श्रीशुभमस्तुः ।

The first three chapters in their entirety have been published elsewhere by me, because they contain long passages in a curious dialect, absolutely unknown to the world. The fifth chapter is here quoted in its entirety, because it contains the names of Devis, called after different districts of India.

Leaf 27A.

अतःपरं प्रवक्ष्यामि सत्त्वानां हितकाम्यया ।

खण्डरोहोपादे स्थित्वा वज्रडाकः स्वयं प्रभुः ॥

चतुश्चक्रसरोजेषु नाडीशतं च विंशति ।

तेषु नामं यथान्याय्यं वक्ष्यते तत्त्वभाजनां ॥

१ २ ३ ४
मध्यदेशी कलिङ्गी च ओडु कर्णाटकीसरी ।

५ ६ ७ ८ ९
सौराष्ट्री मलयी वङ्गी ब्रवडी च कलिङ्गी की ॥

१० ११ १२ १३
मालवी तु महारट्टी वरन्दी कामरूपिणी ।

१४ १५ १६ १७ १८
डोहली ठविदेशी च भराडी राठ मागधी ॥

१९ २० २१ २२
तिरसुत्ति (सत्ति) ददरगडी नेपाली सरवासिनी ।

२३ २४ २५ २६ २७
राडी ठिकारी वङ्गाली खाडी च हरिकेलकी ॥

२८ २९ ३० ३१
सुवर्णदीपी सिंहली च डामडी च कत्तोरकी ।

३२ ३३ ३४ ३५ ३६ ३७
सिन्धु हिमालयी बुडी कुरुती जडरी पथी ॥

३८ ३९ ४० ४१
जज्जवती वरणा च ओरियागलम्पाककी ।

४२ ४३ ४४ ४५ ४६
जालन्धरी अर्बूदी च कश्मीरि कोशल की कंठी ॥

४७ ४८ ४९ ५० ५१
जयन्ती त्रिशक्ती चण्डी लहरौ पूररोहिता ।

५२ ५३ ५४ ५५
मुम्बनी काम्बोजकी च भट्टालिकी गृहदेवती ॥

५६ ५७ ५८ ५९
प्रेतपुरी वलभी च (वभभीच) पेलवी चोपपेलवी ।

६० ६१ ६२ ६३
शशाननी उपशशाननी महोदधितटी खसौ ॥

६४
स्लेच्छी च सर्वदेशकी देवी चतुःषष्टिः क्रमात् ।

नाभिचक्रेषु योगिन्यः विज्ञेया कुलनाडिकाः ।

हृदयचक्रे तथा अष्टधूतिका सर्वगामिनी ॥

१ २ ३ ४
प्रयागदेवकोटाश्च उज्जयिन्यां महालक्ष्मी ।

५ ६ ७ ८
ज्वालामुखी सिद्धसिम्भली माहिलो कौमारी पौरिकी ॥

एवं सर्व्वं हृदिस्थाने मायाकारमुद्धोत्रिणी ।

कण्ठचक्रस्य देवीं च वर्ण्यते वरनाथकीं ॥

षोडशैव महाभागा धातूनां षोडशैव तु ।

१ २ ३ ४ ५ ६ ७ ८
रक्ता शुक्रा मज्ज श्वेदा मेधा चर्म मांसा अस्थी च

९ १० ११ १२ १३ १४ १५ १६
प्रायः पूया अन्त खयंभुव विट्मूत्र पित्तश्लेष्मिका ॥

रहस्यादिपदैर्यातु ताभि सदवाहिनी ।

मस्तकेषु महादेवि चक्रे द्वात्रिंशनालिका ॥

होमक्रमेषु सर्व्वत्र सर्व्वसिद्धि महद्भुता ।

१ २ ३ ४ ५ ६
द्वष्टा[१] कराली भीमच्छी नन्दी तीता विनायिका ॥

७ ८ ९ १०
चामुण्डी घोररूपा तु उमादेवी सरस्वती ।

११ १२ १३ १४
भद्रकाली महाकाली स्थूलकाली पराजिता ॥

१५ १६ १७ १८ १९
जया विजया अजिता जयन्ती घोरदंष्ट्री च ।

२० २१ २२ २३ २४
इन्द्री चण्डी चतुष्पथी ग्रामवासिनी रौद्रिकी ॥

२५ २६ २७ २८ २९ ३०
काम्बोजी डाम्बी चण्डाली मातङ्गी ब्राह्मणी रुद्रिका ।

३१ ३२
राजपुत्री महर्द्धिकी दिव्यमदपूरिका ॥

इत्येवं नाडिचक्रेषु खण्डरोहानुगामिनी ॥

कथयन्तु मम स्वामी किं मया[त]त्र गामिकां ।

धातु सर्व्वशरीरं तु खतुल्यकात्र भावया ॥

भूभागैवर्त्त जानीयात् देशभिन्ना भूमेक तु ।
 खण्डखण्डं गतो धातुरथवा देशद्वोरथः ॥
 खण्डकारं सूचितो तेन अखण्डगर्भेषु लक्षणात् ।
 रोप्यते ह्यत्र विज्ञानं यादृशा यस्य धातुषु ॥
 आलयं तं विजानीयो कर्मखण्डरोहिका स्वयम् ।
 ह्यर्थमायं महापापं मारणे सर्वधातुकं ॥
 तैश्च सत्त्वान् विगातीव खण्डरोहो सर्वकर्मिकी ।
 नायकौ वरयोगिन्यां स्वसंक्रान्ता धिती पराम् ॥
 मौनचोदयकाले तु मासि (कामा) फाल्गुनके परे ।
 आवरगोदावरीद्वीपे महारागस्वभाविनि ॥
 नाभावकारकौ देवी अद्वयपदमाश्रिता ।
 सप्तत्रिंशात्मकमध्ये उत्पद्यन्ति समन्वजाम् ॥

ॐ वसजर्वखवुशुद्धरोवह्विजकाडायेकि ह्रंनौह्रंये फट् व फट्ग्नखानौ ह्याये
 ह्रं २ फट् २ स्वाहा ॐ ।

इदं मन्त्रप्रयोगेण मण्डलं सर्वकामिकम् ।
 एकैकस्य देवीनां मध्येषु चतुश्चक्रजां ॥
 उपायप्रज्ञात्मकं सर्वं धर्म्मोदयेषु मध्यतः ।
 चतुर्द्वारसमायुक्तं तोरणं तद्विभूषितम् ॥
 खाद्यमानं महामांसं भैरवनादनादितम् ।
 लामाचक्रं तु गोमांसं डाकिनीं दन्तिमांसकम् ॥
 वाराहि सर्वमासश्च समग्रसंश्रययोगतः ।
 मन्त्रसङ्गावतो ज्ञात्वा न मन्त्राक्षरवाचकम् ॥
 सर्वसत्त्वेषु यदाहं तन्मन्त्रं योगिनी स्मृतम् ।
 यदि अक्षरिकं मन्त्रं लिपगोतीव सन्निभम् ॥
 नालिकारन्ध्ररन्ध्रेषु आसाकारसंज्ञकम् ।
 मन्त्रयानं तु चित्तं हि आपादान्तनिरोधनात् ॥
 देशे देशे तु संचारं मध्यदेशेषु चागतात् ।
 तप्तिः कुर्या स्वयन्लेषु घटवत् पानपावयेत् ॥

यन्त्रं श्वासने स्थित्वा तु भ्रामयेत् प्राणचक्रवत् ।

चेतनाभ्यासमात्रे तु मणिरन्तं च पीडयेत् ॥

नवरन्ध्रेषु वीजं च भावयेद्वज्रादिना ।

अथवा सर्वनाडीषु मन्त्रन्यासमिहाक्षरैः ॥

म क ओ क सौ म वं द्र क मा म व का डा ढ भ रा मा ति द ने स रँ
ठि वं खा ह सु सिं डा क सिं हि वु कु न प ज व ओ लं । जा अ का कौ कं ज
त्रि च ल पु सु का भ गृ प्रे व पै उ ष्म उ म ख म्ले । इति नाभिः ।

प्र दे उ म ज्वा सि मा कौ । इति हृदये ।

र सु म स्वे मे च मां अ स्त्रा पू अं ख वि मू पि स्त्रे । इति कण्ठस्य च ।

ह्र क भी न ती वि चा घो उ स भ म स्तू अ ज वि अ ज घो इ च च
प्रा रौ का ङो च मा ब्रा स्तू रा [म] । इति मस्तकचक्रस्य ।

अथवा अभेद्यादि नामकम् ।

तेषु चाद्यक्षरं सर्व्वं देयं मस्तकचक्रके ।

इदं यन्त्रं मन्त्राधीमान् प्राणवायु विधार्यते ॥

चक्रक्रमे सूत्रयेत् कोष्ठं चतुर्दशलाकृतिम् ॥

वर्तुलाकारसर्व्वञ्च पञ्चसूत्राणि पातयेत् ।

अष्टषोडशचौषष्टि द्वात्रिंश कोष्ठकं मतम् ॥

कर्णिकास्थानमासाद्य भ्रमणं प्राणशक्तिभिः ।

यावदवधूती वायु तावद्यन्त्रमिहोच्यताम् ॥

यदि वा चैव कुर्व्वीत मन्त्रं गीयति कालिकाम् ।

धनिः प्राणसमाक्रीर्णं नवनाडी तु रोधयेत् ॥

न रोगं न जरा कष्टं न क्षुत्पिपासकं सदा ।

एवमादिमनन्तं च न व्याधिं मरणादिकम् ॥

पञ्चमण्डलके चाद्य वाहयेत् सर्व्वयन्त्रकम् ।

धातुरायतनान्यादि भक्षयेदमृतयोगवान् ॥

इत्याह भगवान् स्वामी वज्रङ्गाकस्तथागतः ।

सर्व्ववीरसमायोगात् वज्रसत्त्वः परं सुखम् ॥

Then comes the fifth colophon.

The first list of deities has sixty-four names; of these the majority are formed after the countries where the shrines are. The fifty-second name Mumbani seems to be derived from Mumban or Bombay. If so, this is the earliest mention of Bombay in Sanskrit Literature. The initial letters of these names are given in the same order to form a maṇḍala or mystic diagram, of which these are the naval. The initial letters of another list of eight Dhūtīkās or nymphs of different cities form the heart. Those of thirty-two different deities form the neck and those of sixteen humours of the body form the head of the diagram. The deity celebrated in this paṭala is Khaṇḍarohā. Her Mantra is in 37 letters. These letters with the four sets of initials form the diagram.

The Holy places are thus enumerated :—

- 64A. अथ पीठोपपीठादि यथाक्रमेण च ब्राह्म ॥
 पीठं पूर्णगिरिस्थैव जालंधरमोद्या[य]नं ।
 अर्जुनद्वयं तथा पीठं गोदावर्योपपीठकम् ॥
 रामेश्वरदेविकोट मालवक्षोपपीठकम् ।
 कामरूपं तथा ओङ्गं त्रिशकुनं कोशलकं ॥
 क्षेत्रकालिंगोपक्षेत्रं लम्पाकं काञ्चि हिमालयम् ।
 प्रेतपुरी गृह देवी सौराष्ट्रं सुवर्णद्वीपकम् ॥
 कन्दोहक्षोपच्छन्दोहं नगरं सिन्धुमेखकं ।
 कुलिताक्षोपच्छन्दोहं नदीतीरं मेलापकं ॥
 उद्यानं सागरं प्रोक्तञ्चतुष्यथं चोपमेखकं ।
 गिरिमुद्धिं ग्राममध्यं हन्दा कोमारिपर्वकं ॥
 कुलक्षेत्रोपमेखकं श्मशानं सुमुनियतः ।
 चरित्रं हरिकेलक्ष मायापुरी श्मशानकं ॥
 उपश्मशानं पर्वतान्तं मन्तखेटं सुरः पुरम् ।
 कर्णाटपाटकक्षैव पीलवं तु निगद्यते ॥
 ग्रामान्तं कुंकरक्षैव कर्मारपाटकं विभुः ।
 योगिनीघनपारिस्थं उपपीलवं तथात्र च ॥

पिण्ड (पिन्द) वनं गृहपार्श्वं तडागं पुष्करणी च तु ।

एषु स्थानेषु या कन्या सहजाश्च स्वयोजिजाः ॥

देशे देशे विजानीयात् ज्ञानयुक्तादयस्थिताः ।

द्वादशानां तु चक्राणां सरभेदेन तु पीठजाः ॥

द्वादशपीठादयः प्रोक्ता षट्त्रिंशधातुकारणात् ।

एकैकस्य तु धातूनां चक्षुरायतनानि च ॥

द्वादशाकारसत्यार्थं विज्ञेया सह योगिभिः ॥

The favourite places of Kañkālinīs or skeleton deities are enumerated here :—

154B. अथ कङ्कालयोगेन देशे देशे स्वयोजिजम् :

ज्ञानयुक्ता विजानीयाद्योगिनी वीरनायिका ॥

१

अट्टहासे रजादेवी नायकी सर्वयोगिनी ।

तस्मिन् स्थाने स्थिता देवी महाधरणा कदम्बद्रुमे ॥

तस्य देवी सदावीर क्षेत्रपालो महाननः ।

कङ्कालमुखमाया सा सम्भवन्ति महात्मनां ॥

मुद्रणां तेषु कङ्कालमोडानश्नुतोद्गतं ।

स्वधातूत्यतविज्ञानं सर्वदेशगतं क्रमात् ॥

२

३

४

५

कोल्लागिरि वरुणां च देवीकोट विरजकं ।

६

७

८

९

वरुणां ततपूरे तु एलापूरे कस्मीरके ॥

१०

११

मरुनगरे तथा च पुण्ड्रवर्द्धनक्षेत्रके ।

१२

१३

१४

१५

जयन्त्यां पृष्ठापुरे तु सोपारे चरिते तथा ॥

१६

१७

१८

१९

ओड्डायणे जालन्धरे क्षीरिके तु मायापुरे ।

२०

२१

२२

अम्बुके राजगृहे च भौङ्गे विषयेभिस्तथा ॥

२३ २४
 मानवे पुष्पैराद्ये तु चतुर्विंशतिपीठके ।
 पर्वताग्र तावदृक्षं वटांतु काञ्चनस्तथा ॥
 जटिदृक्षं पराक्रमा पर्वताग्रसमाश्रिता ।
 महास्थली वेङ्गर्भे अखत्यकूटागारकम् ॥
 ओदुम्बर शास्मली तु करञ्जाशोकमाश्रिता ।
 कनकदक्षिणान्तु चूडधारु च दिक्ष्वकी ॥
 सेलकूटमधुदक्षे च समाश्रिता पुरात् ।
 रजयोनि उच्छुष्माङ्गं महावलयोगालयम् ॥
 कपालं रजप्रचण्डा योनिवीर उच्छुष्माङ्गं ।
 महावलरक्ता तथा योनिवीरशक्तिभवा ॥
 योनिमोमसम्भवा तु महावला कुलोद्भवा ।
 भीमवक्रोद्भवा चैव मेदमहाक्षतंजकं ॥
 कुसुमयोनिन्यां तथा पुनरेव पदं स्मृतम् ।
 एषु कुलोद्भवा देवी सहजस्त्री कन्यकाम् ॥
 महालक्ष्मी अग्निमुखी च क्षेत्रपालो वराननः ।
 अग्निमुखमिति ख्यातो कङ्कालसुखवेदकः ॥
 तस्य चवनग्रहणो योगिनी द्वयसंस्तरेत् ।
 तेन सम्पुटयोगेषु वीराद्वयसमाश्रिता ॥
 सत्त्वेषु द्वितहेत्वर्थी स्थिता च वर्णमण्डले ।
 सच्चारगतिरूपेषु जायते सर्वदेशका ॥
 लंकेश्वरी चोर्द्ध्वकेशी क्षेत्रपालो महोत्कटः ।
 उर्द्ध्वकेशो इति ख्यातो कङ्कालसुखहेतुकम् ॥
 शेषपूर्वोक्तविज्ञेयं विशेषं वरयोगिनी ।
 कर्णमोटी च रौद्रा तु क्षेत्रपालो महादहः ॥
 हेतुकः परमेश्वर महारौद्र अथापि वा ।
 कङ्कालसुखशून्येषु विज्ञेया परमं पदम् ॥
 सौख्यरूपा चानला च क्षेत्रपालादृष्टासकम् ।
 महानादोऽपि विज्ञेया अनला च महर्द्धिको ॥

कङ्कालचण्डालिनी तु ज्वालामध्ये महासुखम् ।
 अग्निमुखी महावीर्या क्षेत्रपालो घण्टारवः ॥
 महावीर्या इति ख्यातो कङ्कालसुखसम्भवः ।
 पिङ्गलाख्या भीषणाक्षी क्षेत्रपालो महाजङ्घकः ॥
 महाभयलोचना वा कङ्कालसुखपूरकः ।
 महाभीमा महाबला क्षेत्रपाला महागजः ॥
 अथवा गजकर्णा तु क्षेत्रपालो गजकर्णकः ।
 कङ्कालसुखमाख्यं सर्वनाडीषु तन्मयम् ॥
 गोकर्णा च पर्वताग्रौ क्षेत्रपालो महाभीमकः ।
 नाडीजङ्घामथापि वा कङ्कालसुखलोकम् ॥
 क्रमणी भीमवक्त्रा च क्षेत्रपालो करालकः ।
 मोहकरो बृहत्मुखः कङ्कालसुखमासकः ॥

- 157B. सर्वचक्रजयाश्चैव भयानकस्तथापरा ।
 सौम्यास्या दिव्यरूपी च साधकानां प्रियङ्करा ॥
 यसश्चिनी प्रसश्चिनी एवं सर्वे यथाक्रमम् ।
 अट्टहासे तु चक्रस्था कोलगिर्यामङ्गस्थिता ॥
 वरुणां सिद्धि[भिः]स्तत्पा देवीकोटेषु प्रेतस्थाम् ।
 विरजायां पट्टस्था तु एरण्ये शूकरस्थिता ॥
 ततःपुरे प्रेतस्था तु खरस्था च एलापुरे ।
 कश्मीरे धातवस्था तु मरुदेशे महिसं स्थिता ॥
 नगरे मुण्डपृष्ठे तु मडस्था पुण्डवर्द्धने ।
 जयन्त्यां करङ्गस्था तु पृष्ठापूरे कूटस्थिता ॥
 सोपारे परेतस्था तु करङ्गस्था चरित्रके ।
 ओडुयने मारस्था तु मडस्था तु जालन्धरे ॥
 क्षीरिकां अग्निस्थिता च मायापूरे मङ्गोपरि ।
 अंबुको सिद्धस्थिता च चक्रस्थिता राजगृहे ॥
 भोटविषये प्रेतस्था मङ्गस्थो मालवे तथा ।
 एवं क्षेत्रेषु सिद्धिः स्यात् कङ्कालेषु प्रयोगतः ॥

करङ्कानुरूपसौख्यं कन्दुनालसमुत्थितम् ।
 व्याप्तं सर्वेषु सन्धीनां ज्ञानमेतत् स पश्यति ॥

72.

3825. वज्रडाकतन्त्र । *Vajradāka-Tantra.*

Substance, palm-leaf. 12 × 2 inches. Folia, 126. Lines, 7 on a page.
 Extent in slokas, 3600. Character, Newari of the 14th century A.D. Appearance, old and worm-eaten. Incomplete.

For a Tibetan translation see Beckh 75, para. 6.

It begins:—

रहस्ये परमे रम्ये सर्वात्मनि सदा स्थितः ।
 सर्वडाकिनीमयः सत्त्वो वज्रडाकं सुखं परम् ॥
 असौ स्वयम्भू भगवानेक एवाधि दैवतः ।
 सम्भवान्नादरूपाद्विनिष्क्रान्तास्त्रयसमाचारगोचराः ॥
 दुर्लभं त्रिषु लोकेषु आदिमध्यान्तसंस्थितम् ।
 न रागो न विरागश्च मध्यमो नोपलभ्यते ॥
 सर्वास्त्रनाममुद्ग्रेयं अद्वयज्ञानमुत्तमम् ।
 दुश्चारिण्योऽपि सिध्यन्ते सर्वलाभसुखोत्सवैः ॥
 सर्वाकाशचरा सिद्धिर्डाकिनीति प्रसिध्यति ।
 सर्वतो विश्वमुद्रा तु सर्वतो विश्वसम्बरैः ॥
 सर्वडाकिनीसमायोग वज्रडाकः प्रसिध्यति ।
 अतत्त्वाश्रययोगानां देवतालम्बनं प्रति ॥
 प्रतिविम्बसमायोगैर्निषिक्तादिषु जायते ।
 आत्मयोगः स्वसमयः सिध्यते परमाद्वरः ॥
 बोधिचित्तसमायोगश्चर्याधिपप्रभुश्च यम् ।
 बोधिचित्तमिदं वचं सर्वबुद्धस्वभावतः ॥
 तस्मात् सर्वप्रयत्नेन पूजयेद्विश्वरूपिनम् ।
 जगद्धरस्वभावेन व्याप्य विश्वं व्यवस्थितम् ॥

आत्मा वै सर्वबुद्धत्वं सर्वसौख्यमेव च ।
 आधिदैवतयोगेन तस्मादात्मैव साधयेत् ॥
 अनेन सर्वबुद्धत्वं सर्वसौख्यमेव च ।
 सर्ववचधरत्वञ्च सिध्यन्तीहैव जन्मनि ॥
 इत्याह भगवान् श्रीवचधरस्तथागतः ।
 सर्वडाकिनीसमायोग वचडाकः परं सुखम् ॥
 आकाशलक्षणं सर्वमाकाशज्ञाप्यलक्षणम् ।

2. आकाशमन्त्रसर्वम्बै त्रैधातुकमशेषतः ॥
 दृश्यते स्पृश्यते चैव यथा माया हि सर्वतः ।
 न चोपलभ्यते चैव सर्वस्य जगतः स्थितेः ॥
 अनया मुद्रा[य]ा योगी भक्तयेद्भुवनत्रयम् ।
 येनैव मूढा वध्यन्ते बुद्धाः क्रीडन्ति तैरिह ॥
 सत्त्वसम्पूर्णयोगेन नान्यथा याति दीपवत् ।
 ह्यं वैरोचनो बुद्धो वचस्त्र्यस्तु वेदना ॥
 पद्मनर्तेश्वरः संज्ञा संस्कारो वचराट् तथा ।
 विज्ञानं वचसत्त्वस्तु + + + + ।
 सर्वरूपस्वरूपोसौ वचडाकः प्रसिध्यति ॥
 एक एव महाभूतः सर्वानन्दप्रदायकः ।
 विरजं रजमित्युक्तं महामायास्वभावतः ॥
 पृथिवी पातनी चैव अयातु मरिणी तथा ।
 आकर्षणमिधातुश्च वायुनर्तेश्वरी तथा ॥
 आकाशधातुस्तु महामायाश्चगामिनी ।
 पञ्चभूतश्चभावेन स्थिता सा वचनायिका ॥
 सर्वभूतसमायोगडाकिनी परमोज्ज्वला ।
 चक्षुषी मोहवचाख्यं देशवचा द्विधा श्रुतिः ॥
 ईर्ष्यावचस्तथाघ्राणं रागवचमुखं स्मृतम् ।
 स्पर्शमात्सर्यवचस्तु + + + + ॥

सर्वायत्नसमायोग वच्छाकः परं सुखम् ।
 शून्यरूपमिदं सर्वं शून्याकारेण चक्षुषा ॥
 पश्यतां निर्विकल्पेन सतां निःशङ्कता भवेत् ।
 व्योमरूपाणि सर्वाणि व्योमरूपेण चेतसा ॥
 निःसंकभावनयुक्तो निर्विकल्पः प्रजायते ।
 इत्याह भगवान् वच्ची वक्षसत्त्वस्तथागतः ॥

2A. सर्वतथागतमेवप्रतिहतसमयमहासुखं नाम समाधिं क्रमं कृत्वेदमुवाच ।

यावत् संसारवाचस्था भवन्ति वरशूरयः ।
 तावत् सत्त्वार्थमतुलः शक्ताः कर्तुमनिर्वृताः ॥
 एत एव हि सत्सत्त्वा सर्वायाश्चे सदाभयाः ।
 अविषसाः सुसत्त्वार्थं महावीर्येण कुर्वन्ते ॥
 आकाशनिष्ठवासन्तु भवप्रणिधिमुद्भये ।
 सत्त्वार्थोद्यतचित्तानां सौरिणां भवमुद्भये ॥
 एषाञ्च देवपुत्राणां नित्यं रागः प्रमादिनाम् ।
 अन्येषां रागिणामर्थे सर्वरागविमुद्भये ॥
 दास्यामि कल्पविसरं महासुखसुसिद्धये ।
 अनादिनिधनं चाद्यं सर्वकल्पादिभाषितम् ॥
 भूतपूर्वमतीते पि कल्पादौ हि महासुखः ।
 वक्षसत्त्वमहातन्त्र आशीदेकोऽधिदैवतः ॥
 सर्वसत्त्वोद्भवार्थाय सर्वलोकाग्रधातुषु ।
 गीतवाद्यादिगन्धर्वं तत्सर्वं भवाधिपः ॥
 सुरतोहं हि सम्भृतः सर्वसत्त्वसमुद्भवः ।
 ततः प्रसूताः सत्त्वास्तु कामरागविवर्जिताः ॥
 तेषान्तु विनयं ज्ञात्वा चाक्षरोद्भववर्जितः ।
 जगाम ब्रह्मतां पश्यन् निरात्मां गगनोपमाम् ॥
 भूय कश्चिन्न सत्त्वार्थं न बुद्धार्थमनुत्तरम् ।
 शशाङ्कं कर्तुमात्मार्यं परार्थं हि ततः परम् ॥

ततः सर्वं जगदर्थं मागत शून्यता सदा ।
 असत्त्वार्थतया सर्वं प्रपात नरकात् पुनः ॥
 ततः शून्येषु सर्वेषु लोकधातुषु संस्थिता ।
 सर्वबुद्धसमाजेन चोदयामासुः मां लघु ॥

ॐ महासुखवचसत्त्वजं जं बहोः सुरतत्त्वम् ।

३. सच्चोदितमात्रे तु मयि सर्वसुखप्रदः ।
 शुद्धकामार्थसिद्धं हि जातं सर्वसुखी जगत् ॥
 अहञ्च कामरूपाग्रः सर्वबुद्धैरधिष्ठितः ।
 मयापि धर्मकायाग्रः सर्वबुद्धाधिपः पतिः ॥
 सर्वबुद्धमहारागः सर्वबुद्धमहासुख ।
 सर्वबुद्धमहाकायः सर्वबुद्धसंश्रुतिः ॥
 सर्वबुद्धमहाचित्तः सर्वबुद्धमहामहः ।
 सर्वबुद्धमहाराजा सर्ववचधराधिपः ॥
 सर्वलोकेश्वरपतिः सर्वरत्नाधिपेश्वरः ।
 सर्वडाकिनीसमायोगात् सर्वबुद्धसमो भवेत् ॥
 सर्वबुद्धमयत्वाच्च वचडाक प्रसिध्यति ।
 अथ महामण्डलयोगेन सर्वमण्डलमालिखेत् ॥
 तस्य मध्ये यथान्यायं वचसत्त्वं निवेशयेत् ।
 सस्मितं चन्द्रवर्णन्तु रक्ताज्वालाकुलन्तथा ॥
 बुद्धमालाविरचितं सर्वभरणभूषितम् ।
 चतुर्वक्त्रं चतुर्भुजं (त्रिनेत्रं) जटामुकुटमण्डितम् ॥
 चतुर्विद्यासमायुक्तं बुद्धविम्बोपशोभितम् ।
 दक्षिणमसितसौम्यं वामे रक्तन्तथापरम् ॥
 पश्चिमं पीतसन्निभं कपालस्थं ताण्डवान्वितम् ।
 (चिदश्रयकरं) वच खड्गधरश्चैव घण्टाकपालमेव च ॥
 डाकिणीचक्रसमाकुलं लिखेद्विविधतायिनै ।
 सर्वडाकिणीसमायोग वचडाकः परं सुखम् ॥

इत्याह भगवान् बन्धौ बन्धसत्त्वस्तथागतः ।
 माता [च] भगिणी चैव दुहिता बान्धवी तथा ॥
 कामयेद्द्वन्द्वयोगेन सर्वसिद्धिप्रसाधकः ।

- 3A. गोमांस ह्यमांसानि भक्षयेदविशङ्कितः ॥
 [वा]माचार सदा लोके वामतर्पणभक्षणम् ।
 वामोद्भवं जगत्सर्वं स्थावराद्या सजङ्गमम् ॥
 दूती त्यक्त्वा तु गच्छेत् सर्वकामविमोहितः ।
 दूती रक्ता महामोक्ष लक्ष्येव न संशयः ॥
 अत्र[त]न्न व्रतपूर्णः साधक कृत्यतत्परः ॥
 समयकुलाचारो वै एकत्र चक्षुभोजकः ॥
 पञ्चवर्णसमाचार एकवर्णन्तु भक्षयेत् ।
 मधुरक्तं सकर्पूरं रक्तचन्दनयोजितम् ॥
 कुलिशाम्बुजसमायुक्तं + + + + ।
 पञ्चामृतं भवेदेतत् सर्वसिद्धिप्रसाधकम् ॥
 अनामाङ्गुलचक्राभ्यां लेहयेत् योगवित् सदा ।
 सोमयानं सदाखाद्य सिद्धिमाप्नोति साम्प्रतीम् ॥
 एतत् परमं समये कथितं तव वरानने ।
 सोप्रायसर्वकर्माणि निर्विशङ्केन स्थापयेत् सदा ॥
 निर्विकल्पेन भावेन सर्वकर्माणि सर्वदा ।
 आचरेन्निर्विशङ्केन तत्तेषामुत्तमोत्तमः ॥
 विषयान् सेव्यमानस्य निर्विशङ्केन चेतसा ।
 केसोऽङ्गकानुभावेन तन्नयो दूरतिक्रमः ॥
 यस्तु सर्वाणि कर्माणि प्रज्ञया विनियोजयेत् ।
 सा च शून्यपदे योज्या तथा ह्येतन्महात्मनाम् ॥
 प्रज्ञासङ्गमरूपाणि निर्विकल्पेन चेतसा ।
 निःशङ्काचारसञ्चारस्तपस्तेषां महात्मनाम् ॥
 प्रज्ञोपायविनान्यत्र यदि चित्तं न संक्रमेत् ।
 नियतं तत् समुद्दिष्टं महाबोधिप्रदायका ॥
 योगिनां अभियुक्तानां निर्विकल्पानुगामिनाम् ।

4. तेषां सर्वाणि भूतानि प्रज्ञापारमितानि च ॥

प्रज्ञादर्पणसङ्गाशं तदाकारं वासंस्कृतम् ।

प्रज्ञायत्ता स्मृता तेषां निर्विकल्पात्सचेतसा ॥

दर्पणप्रतिबिम्बश्च स्वप्नमायार्थबुद्बुदोपमम् ।

इन्द्रजालसादृश्यं यः पश्येत् स प्रभुः स्मृतः ॥

तडिद् गन्धर्वनगरं विपाकश्चैव संस्कृतम् ।

यथाकारं प्रपश्येद्यः तस्यायत्ताः प्रजाः स्मृताः ॥

तेन न कस्यचित् स्थितिरस्थिर्यत्राभिनिवेशः स्यात् । एवञ्चैव वशम्भूतैरपि
मायोपमैर्भावैः विशिष्टो सम्भोगसङ्गातसुखपरिणामनया किञ्चिद्विशिष्टसम्भोग-
सङ्गातः सुखपरपरिणामनया किञ्चिद्विशिष्टफलं प्राप्यते न ह्येते स्थिरचला भावाः
किन्त्वभासमात्रलक्षणाः यद्येते विशिष्टभावनाम्यासवलात् विशिष्टसुखसौमनस्या-
दिकं कार्यमुत्पाद्य अनुत्तरफलावाप्तौ हेतुभावं प्रतिपद्यते तदाह्याभवनदेव
नाकश्चिदोषः (?)

तस्मात् सर्वप्रयत्नेन पूजयेत् सर्वगामिनी ॥

दुष्करैर्निधमैस्तीत्रैर्मूर्तिः श्रुयति दुःखिता ।

दुःखात् विखिप्यते चित्तम्विक्षेपो सिद्धिरन्यथा ॥

मनोमूर्तिदृढत्वाच्च सर्वसौख्यैर्दृढीभवेत् ।

दुःखैश्चलत्वमायाति निरोधन्वाधिगच्छति ॥

कायवाक्सौस्थ्यं प्राप्तो बोधिमवाप्नुयात् ।

अन्यथाकालमरणं पच्यते नरके ध्रुवम् ॥

इत्याह भगवान् वच्ची वचसत्त्वस्तथागतः ।

वचडाकिनीसमायोग वज्रडाक परं सुखम् ॥

4B. इति वचडाकमहातन्त्रे परतत्त्वावलोकविषयावतारं ज्ञानपटलः प्रथमः ।

अथ भगवन्तं पुनरपि पूजां कृत्वा प्रणिपत्यैवमाहुः ।

भासस्व भगवन् देव सर्वदुष्टप्रभञ्जन ।

हृदयं येन सर्वदुष्टाः सर्वतथागतशासनद्रोहका इष्टदेवादयः सर्वसत्त्वा
दाम्यन्ते शामन्ते विनेयं यास्यन्ति पात्यन्ते । आवोधिमुखं नयोदुष्टत्वं
कुर्वतेति । अथ भगवान् सर्वगतकायवाक्चित्तवक्त्राधिप्रतिरिदमुदाजहार ।

आईठई वैरोयण तसु वगान्तताइ ॥

तह यह अन्तसवरा दिङ्मामइ ॥

तियसरसिरसि भुषिञ्चो ॥

सञ्चारमण्डलस्य मञ्जुसासनो वेल्लिवाण परिउत्तिञ्चो ॥

आचरसरपरिसंदिग्धो सवरो ।

पुण्योविःसवरो पञ्चवाणासनो खण्डेन्दुविन्दुसोहिज्यो ॥

लसमज्झट्टिओ वीओ ।

दह वाण परिभोसिओ सण मज्झटिओ

तिअ वअण । पणवि अरुअ पड़िहासइ ।

ॐ ॐ फलइ गावसरपरिपूरिचइ

फणञ्च लण विण । सेसहणञ्च परिपूरिञ्चइ

पञ्च मज्झट्टिक्खो तत्त्वो ॥ हायांणइ ॥

सवरो रवस्मरुद्धो । इसरसिरसंठिओ पुणोवि पहन्तो । गावसर-

परिभोसिञ्चो ॥ सौसवरो रवन्नो रुद्धो । एमारकलो भरणे ।

ईसरखण्डेभु भूषिओ । सोहइ सवरो । रवसोरुदो ॥

पुण्योवि पञ्चासर जीवइ । सवरो खण्डेन्दु विमड डमण्डियो ।

पुण्योवि सखलतत्त्ववरो ग्राहो ॥ कणरअणविहसणो सेसो ।

वैशोख्य विविह पञ्चवर पूरिओ विहिणा ।

5. इत्वाह भगवान् वज्री वज्रसत्त्वस्तथागतः ।

षट्पौरसमायोगडाकिनीजालसम्बरः ।

तस्मिन् ह्रंकारनिर्ज्जातविश्वपद्मार्कमण्डलम् ॥

कर्म्मवचमध्यस्थं वै ह्यं तत्त्वं विभावयेत् ।

स्फारयेत् डाकिनीचक्रं रश्मिभालामनेकधा ॥

द्विभुजैकवक्त्रा त्रिनेत्रा रक्तवर्णा महाघोरा ।

श्रृलाकारं भावयन् कां रक्ताक्षां पिङ्गलोर्ध्वकेशाम् ॥

नवयौवनसम्पन्नां व्याघ्रचर्माम्बरधराम् ।

तलज्जिक्कां महाघोरां भयस्यापि भयङ्करौम् ॥

सर्व्वडाकिनीसमायोगवच्छडाकः प्रसिध्यति ।

इत्याह भगवान् वज्री वज्रसत्त्वस्तथागतः ॥

एवञ्चचिच्च कम्मन्तञ्चो वङ्गिसमेम्बेस्सिभणियम् ।
कुरु कुरु सत्त विञ्चोच्चं ॥ वन्देहिजड कुडिल उम्भडं एच्चं पुणो विभणियच्चर्थम् ।
अलिच्च तोसिच्च लाच्चं । रुच्च विप्रए एच्च सवभाव भणियच्चम् ॥
कशाक्खञ्चो आर सरसजुतम् ।
भच्च पासट्ठिच्चं एस भणियच्चम् ॥
रविञ्चासण संट्ठिञ्चो सवरो दह्वण खण्डेन्दुविन्दुपरिपूरिच्चम् ।
एच्चं पुणोवि कहियं ॥ दिण्णर सहाच्च परिभोसिञ्चो ।
सवरो विसग्ग सण्ठिञ्चो वेस्सि गुणियच्चम् ।
फेकारोद्धरण वालेन्दुविन्दु जोइच्चं पुणो विभणियच्चम् ॥
फटफटाटोपटकारसोहिच्चम् ॥
सञ्चलविकुप्यत रुद्धद हडाइ निसवर ॥
पञ्चवग्गवेस्सि सजुत्तो एच्चवग्गपहाणं पुणोइ भणियच्चम् ॥
भखभखहि वसरुहि रुच्चं तमालावणम्बेनम् ।
5A. गिङ्ग गिङ्ग सत्त पाय लगयतु अङ्ग सप्पं वोतज्जय विगुणियच्चम् ॥
आआर कवस्सं तिच्च तिच्च चउट्ट पवनसंट्ठिच्चं ।
एच्चत्तं सजोच्च भणियच्चम् ॥
सोहइ रवि आसण्णट्ठिञ्चो । सवरो चउवाणं परिपूरिञ्चो ॥
पुणोवि भणियच्चं तिच्च द्विच्च अन्तिमो, अस्सण्ठिच्च वीञ्चो ।
वारह वाण परिट्ठिञ्चो । खण्डमण्डितभूषितम् पुणो विभणियच्चम् ।
कसाक्ख पञ्चवग्गान्त आसण्णट्ठिञ्चो ।
आअरविन्द संजुतुञ्चो एच्चं वि भणियच्चम् ॥
सवरो वेस्सिवाण सङ्गहिञ्चो, पुणोवि तिच्चवाण परिभोसिञ्चो ॥
संवरो पुणोइ सवरो पञ्चवाणसण किञ्चो ।
एच्चं सवखण्डेन्दुमण्डिभूषिच्चम् ।
एच्चस्या पुणपुण जुणियच्चम् ।
कस चधई सरवरधरो एक्क एक्कलिच्चत्तम् ।
एच्चस्सुख पुण पुण भणियच्चम् ।
सवरो उआर सराहो ॥ खण्डेन्दुविन्दु पुणोवि परिभोसिञ्चो

फणरअणत्तप सोहिओ बज्जविविह फलफलकुसुम सङ्गहिओ ॥

अस्स देवि महामाया सर्वसिद्धिप्रदायकाः ।

इत्थेवं भाषितमात्रेण सर्वलोकधातवः कम्पिताः सर्वतथागताः सस्त्रस्ता
पुनरपि सर्वतथागतः बोधिमभिसम्बुद्धाः सर्वपर्वता कम्पिताः स्फुटिता सर्वदुष्ट-
विनीता दमिताः शामिताः । आकृष्टा मण्डलप्रवेशिताः समयैर्बद्धा वशीकृता ।
सर्वमादृशभूतगणग्रहाः ज्वरास्त्रैर्यद्हराक्षसविनायकाः पापा नरकाः स्फाटिताः
पाटिता विनाशिताः ।

- 7A. इति सर्वकर्मप्रसवविधिग्रहः मायाविकुर्व्यणमन्त्रविधिपटलो द्वितीयः ;
11B. सर्वनागाकर्षणपटलस्तृतीयः ;
15B. इति सर्वकर्मप्रसरोदयो नाम विधिविस्तरपटलश्चतुर्थः ;
17B. इति सर्वनागाकर्षणप्रवेशनविधिविस्तरपञ्चमपटलः ;
19A. सर्वडाकिनौ[म]न्त्रतत्त्वपटलः षष्ठः ;
20A. हस्तमुद्राप्रयोजकबोजिकाचिह्नलक्षणादिपटलः ;
20B. सर्वडाकिनौष्टोम्मा पटलोष्टमः ;
26B. इति सर्वयन्त्रोदयो नाम पटलो नवमः ;
33A. इति श्वासोदयो नाम दशमः पटलः ;
34B. इति सर्वमायाविकुर्वितो नाम पटलैकादशमः ;
36A. इति वचकोदयो नाम पटलो नाम द्वादशमः ;
37A. इति वीरादयपूजासर्वकर्मोदयो नाम पटलत्रयोदशमः ;
38A. इति देशन्यासवीरादयं नाम पटलश्चतुर्दशमः समाप्तः ;
39B. इति कालत्रयोदयमन्त्रतन्त्रकालमृत्युवच्चनो नाम मण्डलः पञ्चदशमः ;
45A. इति सर्ववीरपटलीसोणगंभारिसमायोगचक्रोदयो नाम षोडशमः ;
48A. इति रसायनविधिपटलो नाम सप्तदशमः ;
51A. इति मेलापकनिर्णयो नाम साधनविधिरष्टादशपटलः ;
55A. इति बच्चडाकमहातन्त्रे सर्वभूतग्रहोत्पत्तिसाधनपटलो नामोन्न-
विंशतिमः ;
58A. इति डाकिनौसमायोगश्वासोदयो नाम विधिपटलविंशतिः ;
60A. इति उत्क्रान्तिध्यानसिंहविक्रीडितमुद्रायोगोदयो नाम एक-
विंशतिमः पटलः ;

60B. इति योगयोगिनौरतिक्रीडावाह्यमुद्रासङ्केतलक्षणविधिपटलो नाम द्वाविंशतितमः ;

61B. इति निर्गमनिग्रहाविकारोनामपटलस्त्रयोविंशतितमः ।

62B. इति होराग्रहो नाम कर्मविधिपटलः चतुर्विंशतितमः ;

63A. इति सर्वोदयो नाम पटलः पञ्चविंशतितमः ;

64A. इति कालोदयः पटलः षड्विंशतितमः ;

64B. इति नक्षत्रबलाधिकारविधिपटलः सप्तविंशतितमः ;

65B. इति धिरिस्थनिर्ययो नाम पटलोऽष्टाविंशतितमः ;

66A. इति ज्ञानोदयो नाम पटलः एकोनविंशतितमः ;

66B. इति वचसत्त्वविकृर्वितोदयो नाम पटलस्त्रिंशतितमः ;

69A. इति घण्टालक्षणमानविधिरेकदंशतितमः समाप्तः ;

70B. इति गुर्वाराधनसमयसम्बन्धपटलो द्वात्रिंशतितमः ;

71B. मन्त्रविधिपटलस्त्रयस्त्रिंशतितमः ;

72A. इति स्लेच्छवच्चाभिषेकपटलश्चतुस्त्रिंशतितमः ;

72B. इति हेरुकीकरण-विधिपटलः पञ्चत्रिंशतितमः ;

72B इति हेरुकीकरणे विधिपटलः पञ्चत्रिंशतितमः ;

73A. इति स्लेच्छनाद्यसमयसम्बन्धविधिपटलः षट्त्रिंशतितमः ;

73B. इति स्लेच्छसर्वायुधमुद्राज्ञानपटलः सप्तत्रिंशतितमः ;

74A. दूतौदामनविधिपटलः अष्टत्रिंशतितमः पटलः ;

77A. इति बलाधिकारपटल एकोनचत्वारिंशतितमः ;

79B. इति कृतकफलमुद्राज्ञानपटलः चत्वारिंशतितमः ;

87B. इत्यालिकालिमन्त्रोदयन्यासपटलः एकचत्वारिंशतितमः ;

91B. इति रहस्यादितत्त्वोदयः पटलो द्वाचत्वारिंशतितमः ;

93A. इति सर्वकर्मध्यानोदयो नाम होमविधिपटलस्त्रयश्चत्वारिंशतितमः ;

94A. इति वेताडसाधनाध्यात्महोमविधिपटलश्चतुश्चत्वारिंशतितमः ;

94B. इति जपविधिपटलः पञ्चचत्वारिंशतितमः ;

97B. इति भूम्याधिवासनसूत्रपातनविधिः पटलः षट्चत्वारिंशतितमः ;

100B. इति रसायनद्रव्यवर्गाधिकारविधिपटलः सप्तचत्वारिंशतितमः ;

- 104B. इति सर्वकर्मप्रसरस्यार्थं होमविधिः पटलो अष्टचत्वारिंशत्तितमः ;
 111A. इति वचडाकमहातन्त्रे रसायन + + + + विधिपटल
 एकोनपञ्चाशत्तितमः ;
 121B. इति वचडाकमहातन्त्रराज्ये वचसत्ताश्वासरूपाख्याननिर्देशो नाम
 पञ्चाशत्तितमः ;
 125B. इति वचडाकमहातन्त्रराजे निर्घण्टपटल एकपञ्चाशत्तितमः
 समाप्तः ।

73.

8060. **प्रज्ञोपायविनिश्चयसिद्धिः ।** *Prajñopāya Viniścaya
 Siddhiḥ.*

By ANAṅGA VAJRA.

Substance, Nepalese paper—white on one side and yellow on the other.
 $7\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 42, of which foll. 22—30 are missing. Lines, 6 on a page.
 Extent in ślokās, 440. Character, Newari. Appearance, fresh. Copied under
 orders.

For a description of the MS. from which this was copied,
 see my Nep. Cat., Vol. II (1915), pp. 64—65.

The main work in this MS. is *Prajñopāya-viniścaya siddhiḥ*, by Anaṅga Vajra, who seems to have been a pupil of Śubhākara, from an obscure verse which runs thus in fol. 40B :—

40B. गुरुचरणाम्बुजसेवा विठयित(?) सम्यक्तं शुभाकराख्येन ।
 यन्मे तदखिलजगतां विहितं साधारणं कृपया ॥

The main work is the last, there being, as preparatory to the understanding of this, some short works given before it, namely, (1) *Yogāvatāra* of Nāgarjuna, ending in leaf 2A ; (2) *Svādhiṣṭhānaprabheda* by Āyadeva, ending in fol. 8B ; (3) *Advayavivarāṇa* *Prajñopāya-viniścayasiddhi* by Ācārya Padmavajra, ending in fol. 17A ; (4) *Nānāsiddhopadeśa*—the siddhas being 1. *Padmāṅkura* (17A) ; 2. *Prajñarakṣita* (17A) ; 3. *Nalipāda* (17B) ; 4. *Ravigupta* (17B) ; 5. *Kṛṣṇā-*

cārya (17B); 6. Saraha (17B); 7. Mahidhara (18A); 8. Bhūripāda (18A); 9. Vināpāda (18B); 10. Virāpācārya (8B); 11. Vārūpācārya (18B); 12. Nāgabudha (18B); 13. Diñnāga (19A). In 20B, the 4th work ends and the main work begins. It has five chapters, of which the colophons of the first two are lost in the lacuna.

31B. इति प्रज्ञोपायविनिश्चयसिद्धौ बोधिचित्ताभिषेकस्तृतीयः परिच्छेद समाप्तः; 34B. ०तत्त्वभावनानाम चतुर्थः परिच्छेदः; 41A. ०तत्त्वचर्यानिर्देशो नाम पञ्चमः परिच्छेदः, प्रज्ञोपायविनिश्चयसिद्धिः समाप्ता । कृतिरियमनङ्गवचपादानां ।

Post-Colophon statement :—

स्पृष्टेदादौ विचित्रः कमलकुलिशयोयोगतोऽसौ विपाकः
पञ्चात्स + + रागानलदलितजगत्सङ्गराशिर्विमर्दः ।
तस्मिन् निर्वाय्यमाणे पवनसहचरे रागवद्भौ सरोजे
सायं सम्बोधिमार्गः सकलजिनतनूयोगगम्यादिलक्ष्यः ॥
प्राक्चक्रौबन्धवद्धं रुचकगियमितं मेखलाश्रवासरुद्धं
कण्ठायं चारपात्रं कमलकुलिशजाच्चित्तनिष्ठातशुद्धः ।
इत्थं वद्धार्द्धयामं प्रहरमपिदिनं सूत्रवच्चित्तवचं
धातौ सञ्चार्य तूर्णं स्वपुरमथनयेत् कुण्डलाकार (कृति) योगैः ॥
शुभं ॥ तालपत्रपुस्तके दृष्ट्वा लिखितं ॥ शुभं ॥

The following extract is from the 5th pariccheda of Anaṅga Vajra's work, in which it will be seen what the lofty philosophy of Prajñāpāramitā has come to.

36A. स्वप्नमायोपमं सर्वं स्तब्धधात्वादिलक्षणं ।
त्रैधातुकमिदं सर्वं ज्ञात्वेत्यं [च] समासतः ॥
कौस्तुभस्त्यानमिद्धन्तु जीवितैश्वर्यमेव च ।
तथाष्टलोकधर्मैश्च सर्वं व्यक्ता विदूरतः ॥
अप्रकम्प्यः सदा भूत्वा निर्द्वन्द्वः कृतनिश्चयः ।
षट्पारमितायोगेन बुद्धसिद्धिप्रसिद्धये ॥

36B. बोधावारोप्य चित्तन्तु तत्त्वचर्यां समाश्रयेत् ।
 आचरेत् समग्रं कृतं सन्तमार्गप्रकाशितं ।
 विद्वन्मार्गादिशान्त्यर्थं पञ्चामृतमधिभवेत् (लयेत्) ॥
 एषात्वनुत्तरा रक्षा विन्मुत्रादिश्वस्थिता ।
 ज्वररोग (ज्वरागरा) विष (धा) योग डाकिन्युपद्रवग्रहाः ॥
 मारा विनायकाश्चैव प्रशमं यान्त्यनेन हि ।
 नरोद्भवं तथाश्च (सच्च) औघ्रमातङ्गसम्भवम् ॥
 प्रदीपं भक्षयेत् प्राज्ञः श्वानमेव च पशुमं ।
 अन्यैश्च समग्रैः कृत्स्नचित्तस्योत्कर्षकारकैः ॥
 मरुत्सम्भोगशान्त्यर्थं प्रीणयेच्चित्तवर्जितं ।
 प्रज्ञापारमिता सेथा सर्व्वथा मुक्तिकाञ्चिभिः ॥
 परमार्थे स्थिता शुद्धा सम्बुद्ध्या रूपधारिणी ।
 ललनारूपमास्याय सर्व्वत्रैव व्यवस्थिता ॥
 अतोऽर्थं वज्रनाथेन प्रोक्ता वाङ्मयसम्भवा ।
 ब्राह्मणादिकुलोत्पन्नां शूद्राभ्यै अन्यजोद्भवां ॥
 दुःशीलां परमार्थाच्च विकृतां विकलां तथा ।
 जनयित्रीं स्वसारं च स्वपुत्रीं भागिनेयिकां ॥
 कामयेत् तत्त्वयोगेन लघुं सिध्यति साधकः ।
 वंशादिसम्भवैः + + चित्तस्योत्कर्षकारकैः ॥
 करणैर्वाङ्मयमुद्राभिः नानारसविचेष्टितैः ।
 स्वाधिदेवतयोगेन पञ्चकामगुणैर्वरेः ॥
 हृषार्थचित्तरत्नस्यात्मानं पूजयेत् सदा ।
 गन्धमाल्यादिसत्कारैः क्षीरपूजादिविस्तारैः ॥
 स्तम्बचन्दनवस्त्राद्यैश्चित्तस्यानन्दकारकैः ।
 गम्यागम्यादिसङ्कल्पं नात्र कुर्यात् कदाचन ॥
 मायोपमादियोगेन भोक्तव्यं सर्व्वमेव हि ।
 धर्मधातुसमुद्भूता न कश्चित् परिपश्यिनः ॥
 प्रभुञ्जीत यथाकामं निर्विशङ्गेन चेतसा ।

सम्भोगार्थमिदं सर्व्वन्विधातुकमशेषतः ॥
 निर्मितं वचनाद्येन साधकानां हिताय च ।
 अगन्तज्ञानसम्प्राप्ता + + नैव तथागताः ॥
 सततम्भावनाशक्तनिधिक्षादिषु का कथा ।
 सर्व्वभावस्वभावोद्यम्बोधिवित्स्वरूपतः ॥

- 38B. मुद्रालिङ्गनसंयोगाद्व्यावेशप्रवर्त्तनात् ।
 सत्तीराधरपानाच्च तत्कण्ठध्वनिदीपनात् ॥
 विपुलानन्दसम्भोगात्तद्रूपस्फोटनोद्भवम् ।
 न चिरान्मन्मथो राजा वचसत्त्वः प्रसिद्ध्यति ॥
 तथा तथा प्रवर्त्तते यथा न क्षुब्धते मनः ।
 संच्छब्दे चित्तरत्ने तु सिद्धिं नैव कदाचन ॥

The following extract from Padma-vajra's work explains
 Prajñā and Upāya :—

- 9B. तथाचोक्तं; निःस्वभावलक्षणा प्रज्ञा, स्वभावलक्षणा उपाय इति ।
 तस्मात् प्रज्ञोपायकरणविधानेन चोदिताः
 ततः कुर्व्वन्ति सत्त्वायै विम्वरूपोमणिर्यथा । इति ।

तेन तावत् प्रज्ञेति उपाय इति व्यवस्थितभागद्वयम् । इदानीं + + + + +
 प्रज्ञया केवलया किं बुद्धत्वं स्यात् । नोचेदुपायमात्रेणऽपि । उच्यते चेदम् ॥ न
 प्रज्ञाकेवलमात्रेण बुद्धत्वं भवति, नाप्युपायमात्रेण किन्तु यदि पुनः प्रज्ञोपायलक्षणा
 समतास्वभावो भवतः एतौ द्वौ अभिन्नरूपौ भवतस्तदा मुक्तिमुक्ति भवतीति ।
 तथाचोक्तम् ।

उपनयत्यभिमतं यस्मान्नौकेवानुकूलं यतः ।
 तदानुकूलयोगेन सेवोपायः प्रकौर्त्तितः ॥
 उभयोर्मिलनं यच्च सलिलक्षीरयोरिव ।
 अद्वयाकारयोगेन प्रज्ञोपायस्तदुच्यते ॥
 प्रज्ञेऽपि चोपनेतुं च शङ्कते यत्र नैव हि ।
 प्रज्ञोपाय + + + + धर्मस्तत्त्वं तदुच्यते ॥
 चिन्तामणिरिवाशेष जगतः सर्व्वदा स्थितम् ।
 मुक्तिमुक्तिप्रदं सत्यक् प्रज्ञोपायस्वरूपतः ॥

74.

8051. साधनमाला । *Sādhana-Mālā*.

Substance, modern Nepalese paper, white on one side and yellow on the other. $12\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 342. Lines, 7 on a page. Character, modern Newari. Appearance, fresh. Complete.

The same work as described in my Nep. Cat. for 1915, p. 83. The titles of Sādhana are to be found in Appendix B of that volume.

75.

10745. हेवजपञ्जिका । *Hevajra-Pañjikā*.

By KṚṢṆA or KĀHNA.

Substance, seasoned palm-leaf. 12×2 inches. Folia, 29. Lines, 6 on a page. Extent in śloka, 580. Character, Newari of the early 13th century. Leaves are marked on the right by figures, and on the left by letter numerals. Leaves marked 15 and 19-25 are missing. Appearance, soiled. Incomplete and defective.

Beginning:—

नमः श्रीहेवजाय ।

श्रीहेवजं नमस्कृत्य परमानन्दरूपिणम् ।

पूर्वचार्यक्रमाम्नायं हेवजे लिख्यते मया ॥

एवं मयेत्यादि ।

निदानवाक्यमेवेदं सूक्तं तन्त्रे प्रकाशितम् ।

इह तन्त्रस्य सारार्थं मन्यत्वा(?) वक्ष्यते मया ॥

तथाचोक्तं भगवता एवं मयेति भिक्षुवो मम धर्मः संगतश्च इत्यत
आह एवं मया श्रुतमिति संगीतिकारः । तदत्र केचित् श्रुतमित्यनेन संगति
द्वययति । अन्यथा श्रुते परम्परश्रुते संगीतिरप्रमाणिता स्यादित्यनयोर्थुदा(हो)
सार्थम् । एवं मयेति । मयेति मयैव श्रुतं न परम्परया श्रुतम् । etc., etc.

11B. इति योगरत्नमालायां हेवज्रपञ्जिकायां प्रथमः पटलः ; 18B. °पटलो द्वितीयः ; 17A, °द्वितीयः पटलः ; °चतुर्थः पटलः ; (The Colophons V and VI are lost in the missing leaves). 27B, °च्छोस्मापौठ निर्णयपटलः सप्तमः ।

But it does not agree with Hevajra pañjikā or Yogaratnamāla, as described in my Nep. Cat. for 1915, p. 44, as the leaves of that MS. are hopelessly confused.

The three Kāyas (*Dharmakāya*, *Sambhogakāya* and *Nirmāṇakāya*) are thus explained.

3B. संवृ(व)तिभवस्यैकतेति । सतो भावः सत्त्वं अर्थक्रियाकारित्वमिद-
अत्ययतालक्ष्यम् पञ्चस्कन्धात्मकम् । तथाचोक्तं भगवता ।

सर्वं सर्वमिति ब्राह्मणं यदुत पञ्चस्कन्धाः ते च त्रयो भवाः कायवाक्चित्तानि
तेषामेकता अद्वयौभावः । प्रभास्वरनिष्ठागमनात् । अनया प्रज्ञया प्रज्ञेति । अनेन
प्रज्ञापारमितामध्यमकविचारेण वच् इत्येव कथितो धर्म्मकायः ।

महाज्ञानरसैरित्यादि । महाज्ञानानि महायानप्रणीता धर्म्मास्तेषां रस
आस्वादः तैः प्रपूर्णः ।

एतदुक्तं भवति परमोज्ज्वलविचित्ररत्नविरचित] (विरवि) कूटागारोदरे सुवि-
शुद्धलक्षणाव्युज्ज्वलविराजितेन देहेन अनङ्गयोगयोगिणीगणैः सह संहरणस्फुरण-
रूपतया माहासुखसम्भोगरसैस्तृप्तः यावदासंसारमखंसननित्यतया नित्य इत्यर्थः ।
स एव महासत्तो बुद्धानां सम्भोगकायः ।

नित्यमित्यादि । स्फुरणयोगेन समन्ताद् गमनं समयः । यथाखं विश्वाविश्व-
विनयनोपायैर्नाकायैस्त्रैधातुकगमनसमयः । तत्र सततप्रवृत्तत्वात् सत्त्वं बुद्धाना-
मनन्तप्रभेदो निर्माणाकायः ।

समयसत्त्वः समयसत्त्वशब्देनाभिधीयते ।

The meaning of Hevajra :—

॥A. वच्चगर्भ उवाचेति । किमर्थमुवाच । हेवच्चस्य वच्चधरत्वे कारणं
नास्मा यत् सूचितं तदर्थमुवाच । हेवच्चन्विति हेवच्च इतीदृशं नाम केन कारणेन
संगृहीतम् ॥ प्रज्ञोपायात्मकेत्यादि ॥ तन्त्रमिति प्रबन्धः तन्त्रं त्रिविधं हेतुतन्त्रं

फलतल्लमुपायतल्लम् । तदत्र हेतुः वचकलीनाः सत्त्वाः । परिनिष्पन्ना हेवचमूर्तिः
फलं । उपायो वक्ष्यमाणलक्षणः सपरिकरो मार्गः । तस्य (तस्मिन्) वचधरस्य
निगदितमेवम्मयेयादिवाक्येन ।

4B. इह हि सत्रमहायाने आदिकर्मिकाणां सत्त्वानां प्रथममवताराय
(भाराय) देवतामूर्तिभावनैव कथ्यते ।

यदाह ।

आदिकर्मिकसत्त्वानां देवतामूर्तिभावन ।

निर्दिष्टा प्रथमं तल्ले सर्वकर्मप्रसिद्धये ॥

द्वितीये परिनिष्पन्नक्रमे वक्ष्यमाणसूचनापेक्ष्यैककारणं महोपायः ॥

For a description of the contents of the text see Bendall's Cam. Cat., p. 58*. It consists of two parts, as mentioned in my Nep. Cat. for 1915, referred to above. The full name of the text is Hevajra-Dākinī-jāla-sambara-l'antra.

The Pañjikā also is described in Cam. Cat., p. 189.

For a Tibetan translation of the text see Beckh, p. 74, para. 9, and for that of Kṛṣṇācārya's Pañjikā, see Cord, p. 67.

76.

3853. पञ्चरक्षासूत्राणि । *Pañcarakṣā-Sūtrāṇi.*

Substance, palm-leaf. $14\frac{1}{2} \times 2\frac{1}{4}$ inches. Folia. 135, of which the first. 34th to 36th, the 127th and the 130th are missing. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 2700. Character. Newari of the 14th century. Appearance, old, soiled, faded and worn-out.

The leaves are marked by letter numerals on the left hand and by figures on the right-hand side.

The five Rakṣāsūtrās or protective treatises are:—

38B. यानीमानि भदन्त भगवता पञ्चमहारक्षासूत्राणि भणितानि ।
स्याद्यथा । महासाहस्रप्रमर्दिनीसूत्रं महामायूरी महाशीतवती महाप्रतिसरा
महामन्त्रानुसारणीसूत्रानि भदन्त भगवता पञ्चामिखवर्जितेन अनुज्ञातानि ।

The colophon of the Mahāsāhasrasūtra is not to be found, perhaps being lost in one of the missing or faded leaves.

88B. आर्यमहामायुरीविद्या राज्ञी सर्वार्थसाधनी समाप्तेति ।

117A. महाविद्या राज्ञी महाप्रतिसरायाः कल्पः समाप्तः ।

125B. आर्यमहाप्रतिसरायाः महाविद्याराज्ञी रक्षाविधानकल्पो विद्याधरस्यायं समाप्तः ।

129B. आर्यमहाशीतवतीनाममहाविद्याराज्ञी मनुष्यसारक्षेत्रं समाप्तम् ।

135B. आर्य महारक्षामहामन्त्रानुसारिणी नाम महायानसूत्रं समाप्तम् ।

Post-Colophon :—

ये धर्मा हेतुप्रभवाः etc., etc.

77.

4078. पञ्चरक्षा । *Pañcarakṣā.*

Substance, palm-leaf. 13×2 inches. Folia, 125. Lines, 5 on a page. Extent in ślokās, 3400. Character, Bengali of the Kuṭila type. Dated saka 1211 = 1289 A.D. In good preservation with illustration. Complete.

There are two sets of leaf-marks on the right side, the original marks being parallel to the third line and the later marks below them. The later marks are not reliable.

Last Colophon :—

महारक्षा महामन्त्रानुसारिणीमहाविद्या समाप्ताः ।

येधर्मा हेतुप्रभवाः etc., etc. देवधर्मोऽयं प्रवरमहायानयायिनः
परमोपासकसाधुरीयोकस्य यदत्र पुण्यं तद्भवतु आचार्योपाध्याय
मातापितृपूर्वज्जन्मं कृत्वा सकलसत्त्वरागद्वेषानुत्तरक्षानफलावाप्तये
इति ॥ परमेश्वरपरमसौगत परममहाराजाधिराज श्रीमान्
गौडेश्वरमधुसेनदेवकानां प्रवर्द्धमानविजयराज्ये यच्चाङ्गेनापि
शकनरूपतेःशकाब्दाः १२११ भाद्रदि २ ।

The five rakṣas are :—

37B. आर्यमहासाहस्रप्रमर्दिनी नाम महायानसूत्रं समाप्तम् ।

84B. आर्यमहामयुरीविद्याराज्ञी, अविनष्टा, पञ्चसुखात्, प्रतिलब्धा समाप्ता ।

88A. आर्यमहाशीतवती नाम महाविद्याराज्ञी समाप्ता ।

113B. आर्यमहाप्रतिसराया महाविद्या राज्ञी प्रथमकल्पः समाप्तः ।

125A. महारक्षा महामन्वानुसारिणी महाविद्या समाप्ताः ।

78.

9970. पञ्चरक्षा । *Pañcarakṣā*.

Substance, palm-leaf. 15½ × 2 inches. Folia, 102, marked on the left with letter numerals and on the right with Newari figures. Lines, 5 per page. Character, ornamental Newari of the 14th century. Appearance, well preserved. Complete.

Last Colophon :—

आर्यमहासाहस्रप्रमर्दिनी आर्यमहामयुरी आर्यमहाशीतवती
आर्यमहाप्रतिसरा आर्यमहामन्वानुसारिणी ॥ एतानि महारक्षा
समाप्त ।

Post-Colophon Statement :—

ये धर्माः etc., देवधर्मायं प्रवरमहायानयायिनः परमोपासीक-
महाराजाधिराजपरमेश्वरपरमभक्तारिका कंसनारायणाऽवतार-
श्रीश्रीजयरत्नमस्तुदेवस्य विजयराज्ये आर्यावर्त्तनभूमे नेपालदेशे
श्रीमन्तश्रीललितापुरीमहानगरे श्रीमानिङ्गलके नागलस्थाने सर्व-
संघावतारश्रीरुद्रवस्त्रवकुवाहारावस्थितशाक्यभिक्षुश्रीहाकुजु स-
भार्या केतकिलस्त्रीस्य पुत्र भिक्षुश्रीजिवहम्बस्य सभार्या पुरामयि-
कस्य पुत्र नाथुभाराः । मध्यस्तपुत्र भिक्षुश्रीहृदयजु सभार्या
कितिमयिकस्य पुत्र श्रीबन्धवराजजु सस्त्रीजमकिनजु सः । कनेख
पुत्र भिक्षुश्रीकुसुमजु सभार्यालुगुमयिकस्य यदत्र पुण्यं तद्भवत्वा-
चार्योपाध्यायमातापितृपूर्वगमं कृत्वा सकलसत्त्वराशेरनुत्तरज्ञान-
फलवाप्तयेति । लिखितेयं श्रीकास्तमन्दपमहानगरस्थाने चैत्रमा-
मकुथायां त्वत्क श्रीवर्षचन्द्रवंवाहारावस्थित वच्चाचार्यभिक्षु

श्रीजयसिंहराजेन रचितं । जयादृष्टं तथा लिखितं लेखिका
नास्ति दोषः । न मे दोष न भाव्यते ।
व्यस्तमूर्दयुक्ताइपि तस्य दोषं न मुह्यति ।
उक्तकानरचोरेभ्यो मूषिकेभ्यस्तथैव च ।
लक्षितव्यं प्रयत्नेन मया कस्तेन लिखितम् ॥

अयोऽस्तु सम्वत् ६४० आवयमासे कृष्णपक्ष पञ्चम्याया तिथ्या रेवतिनक्षत्र
श्रुतयोग (?) शुक्रवासरे ॥ ज्ञेयं भगवान् । पञ्चमहारक्षा लिखितं सम्पूर्णमिति ।
६४० (In a later and blurred hand).

जत्पुण्यावरपञ्चरत्नरचितम् गम्भीरधर्मादक ।
समवर्त्तस्वास्वभावगुणनिका संपुस्तधर्मे वचः ॥
शुभमस्तु सर्व्वदा ॥

This is the only MS. dated in the reign of Jayaratnamalla, who was the first separate king of the kingdom of Kāṣṭha maṇḍapa.

For a description of the work see Cam. Cat. of Bendall, pp. 33, 48, 99, 105, 152, 153, 157, 162, 175 and 190.

Rājendralāla splits up the work into 5 and treats of them separately—(1) Mahāsitabatī (Nep. Bud. Lit., p. 164); Mahāmantrānusārinī (p. 165); Mahāsāhasrapramardinī (p. 166); Mahāpratisarā (p. 168); Mahāmāyūrī (p. 173).

The Tibetan translation also splits up the work. See Beckh, 102B and 103A.

79.

3854. क्रियासंग्रहपञ्जिका कुलदत्तपञ्जिका । *Kriyā-saṅgraha-Pañjikā* or *Kuladatta-Pañjikā*.

By KULADATTA.

Substance, palm-leaf. 12×2 inches. Folia, 176, of which 7, 38, 54, 56, 70, 75, 89, 92, 104-107, 140, 142, 151, 168, 172 are missing, marked with letter

numerals on the left and with figures on the right. Lines, 8 on a page. Extent in slokās, 5200. Character, Newari of the 16th century. Appearance, old and soiled. Incomplete at the end.

See Dr. Rājendralāl's Nepal Catalogue, p. 105.

8A, इति कुलदत्तपण्डितविरचितायां पञ्जिकायां प्रथमं प्रकरणम् ।

20B, इति महापण्डित कुलदत्तविरचितायां पञ्जि + + + + + ।

41B, श्रीमहापण्डित कुलदत्तविरचितायां पञ्जिकायां तृतीयप्रकरणम् ।

47B, श्रीमहापण्डित कुलदत्तविरचितायां पञ्जिकायां चतुर्थं प्रकरणमिति ॥

58A, श्रीमहापण्डित कुलदत्तविरचितायां पञ्जिकायां पञ्चमप्रकरणमिति ।

154B, श्रीमहापण्डित कुलदत्तविरचितायां षष्ठमप्रकरणम् ।

The opening lines are given in the Nep. Buddh. Lit. of Rājendralāla.

यस्य अद्वाप्रज्ञाकृपावान् व्याकरणाकाव्यशब्दोविचैतिज्योतिषशास्त्रप्रव्याख्य-
वदिति कथा पाठे । नानालिपिनानादेशभाषामणिकनकपुंस्त्रीगजवाजिलक्ष्य-
सम्बेत्ता गान्धर्वगीतवाद्यनानाआयुषवैद्यकेन्द्रजालधातुवादतुलाशास्त्रज्ञाः गीतादि-
कौशलनखच्छेदादिशिल्पवान् विदितकामशास्त्रः प्राज्ञः सहिष्णु दत्तो वाग्मी
प्रणतः प्रतिपत्तिवान् सदोत्साहि लोमशहः (?) गुरुधौशालि समयरत्नत्रयादिकः
भक्तिमान् दशपारमिताशक्तो विगतभयदृष्टान्तज्ञाः प्रतिष्ठामण्डललिखननानाकर्म-
प्रसरनिपुणः गुरोराज्ञापरिपालनतत्परः गुरोराज्ञाश्रुगताञ्जलङ्घनकोपाद्भ्रातृ-
दोषप्रकाशन सत्त्वेषु नेतित्यागः बोधचित्तत्यागः सधर्मेनिन्दा गुरुज्ञानपरः
स्तन्याव (?) महायानत्रिचिकित्सादुःखसुखयोर्धर्मकल्पना शार्द्धचित्तप्रतिक्षेपो भङ्ग-
समयासेवास्त्रीजुगुप्सामलापत्तिरहितः + + + खाराम्यो (?) भवति । एवंविधैः
सर्वगुणैरलंकृतस्य सर्वदोषरहितस्य मण्डलवर्तनादौ योग्यस्य शुभे दिवसे नक्षत्रादौ
गृहं गत्वा परवामन्नभक्तं कृत्वा यथाशक्ति दक्षिणां दत्वा सम्पूज्याञ्जलिं कृत्वा
अर्थ्येषणां कुर्यात् समन्वाहृष्टाचार्य्यं अहं अमुकनामा उपासको विहारादिकं
कर्तुमिच्छामि वदथं विज्ञापयाम्यहं अधिगतसकलसुगतवचनत्वात् ॥ इत्यनेनाचार्य्यं
त्रिधार्थ्येषणां कुर्यात् यजमानः ॥

13A, वास्तुपूजामाह ; 37B, इदानीं वास्तुनाग + + ; 41A, इष्टका-
रोपणं कृत्वा ह्येवं कुर्यात् प्रमोहने ; 43B, इदानीं प्रासादलक्ष्यमभिधीयते ;

44A, इदानीं विशेषलक्षणमभिधीयते ; 45A, देवालयस्तु विशेषः ; 47A, तस्मिन् काले सधर्मपाठः ; 51A, इदानीं दार्वादीनां प्रमाणमभिधीयते ; 52A, देवालयस्य + + + कोष्ठद्वयेन द्वारस्य व्यायामः ; 55B, ततो द्वारस्थापनानन्तर-
मग्निपूजामाह ; 58A, इतिमन्त्रेण अष्टोत्तरशतवारं परिजपति ग्रन्थविस्तारभया-
त्यक्तान्यन्यदायककर्माणि ; 61A, तदनन्तरं वचहेतुकर्ममुद्रायाः पुरतो वचधातु-
माह ; 64A, इति पापदेशनादि, ततो विंशतिपूजा कुर्यात् मन्त्रमुद्रायुक्तेन ;
65A, एवं विंशतिप्रकाराभिः सर्वतथागतान् सम्मूढ्य आत्मानं निपातयेत् ;
66A, इत्यादिसंसिद्धियोगः ; 68B, इति घनोऽभिषेकः ; इति नामाभिषेकः
इति वचन्रतम् ; 69B, इति वीजचिह्नदेवताहङ्कारः ; 72A, समयमुद्रालक्ष-
णम् ; 72B, इति धर्ममुद्रा ततः कर्ममुद्रावन्धमाह ; 74A, इति कर्ममुद्रा ;
76B, इत्याचार्याभिषेकः ; 79B, इत्यादियोगो नाम समाधिः ; 85A, इति
मण्डलराजाश्रीनाम समाधिः ; 87B, इति कर्मराजश्रीनाम समाधिः ; 101A,
मुद्राविशुद्धिः ; 101B, चेतमुद्राविशुद्धिः ; 102B, ईशानस्य कर्ममुद्रा ; 108A,
इति घण्टाधिवासना ; इति संखाधिवासना ; इति रङ्गाधिवासना ; 109B, इति
देवताधिवासना ; 111B, इति बाह्यमण्डललेखनविधिः ; 112A, इदानीं तन्त्रोक्त,
सूत्रणमुच्यते ; 114A, इति दे[व]ताचिह्नपातनम् ; इति मण्डलाधिवासना ;
116B, इति शिष्याधिवासना ; 118B, इति शिष्यप्रवेशविधिः ; 121A, इति
वचन्रतदानम् । इति मण्डलतत्त्वम् ; 122A, इति व्याकरणम् ; इत्यास्त्रासदानम् ;
123B, इति प्रज्ञाज्ञानाभिषेकविधिः ; 124B, इति सहजसंबोधिमुच्यते, अय-
मेवार्थः श्रीसमाजेऽप्युक्तः ; 125B, इति चतुर्थीभिषेकविधिः ; 129A, इति शुभ-
निमित्तम् ; 129B, इत्यशुभनिमित्तम् ; 132A, इदानीं लक्षाङ्गतौ ह्यप्रमाण-
मभिधीयते ; इदानीं विधानमाह ; 132B, तत्र श्मशानपूजामाह ; 135A, इति
विधानम् ॥ इदानीं पिण्डिकास्थापनाय नव कोष्ठकविभागोऽभिधीयते ; 136A,
इदानीं मूलपञ्चाशतचतुःषष्टिरेकाशीतिकोष्ठकानां प्रत्येकं विशुद्धिरभिधीयते ;
138A, इति रत्नन्यासविधिः ॥ इदानीं पिण्डिकालक्षणमभिधीयते । स्थाप्यमान
देवस्य सार्द्धसप्ततालप्रमाणो दीर्घेण पिण्डिकायामः व्यायामतः पादोनपञ्चताल-
प्रमाणा etc., etc.

138B, इदानीं बिह्वारप्रतिष्ठा[भिधी]यते ; 139A, इदानीं प्रतिमास्थाप-

नीयतल्लक्षणमुच्यते ; 139B, इदानीं देहाना + + + + + ; 141A, प्रतिमाया रूपगुणमुच्यते ; 141B, इदानीं दोषोऽभिधीयते ; 142B, ... इदानीं षट्पुस्तप्रतिमादीनां दशक्रिया अभिधनीया । रजस्लारजोरञ्जितकर्पटे समशानकर्यटे नरचर्मणि कपालके श्मशानभस्ममद्यकलसोदकप्रक्षालिते श्रुत्यताक-
रणाभिन्नबोधिचित्तात्मके सर्व्वतथागतानुपवेश्य अर्घ्यं दत्त्वा, etc., etc.

144B, इति योनिसंसोधनम् ; 146A, गौराजनक्रमः ; 147B, सौम-
न्तोपनयन ; 149B, इति फलप्रासनविधिः ; 153A, इति नामाभिषेकः ;
153B, इति गुह्याभिषेकः ;

155A, चित्रकर्मबलः पिण्डगण्डिकालक्षणं ततः ।

एतेषाश्च प्रतिष्ठानं प्रवक्ष्ये गुह्यं तथा ॥

ततो निष्पन्ने विहारार्दौ वह्निरभ्यन्तरे च यथास्थाने तथागता बोधिसत्त्वा
विद्यादेव्यः क्रोधगणाः विद्याधराः ... .. लिखनीयाः ; 156B, इति
वैश्रवणस्यापनम् ; इति बलिमन्तः ; 157A, इति महाकालस्यापनम् ; 158A,
इति राजास्यापनम् ; 158B, बलिपिण्डिकास्यापनमिति ; गण्डिकालक्षणमित्यु-
च्यते ; 159A, आकोटनमुद्गरस्य प्रमाणमभिधीयते ; 160A, इति गण्डा-
कोटनम् । इदानीं प्रब्रज्याग्रहणमुच्यते ; 163B, इति प्रब्रज्याविधिः ;

164A, लक्षणं धर्मधातूनां पूजानामवरोहणम् ।

जीर्णोद्धारोपसंहारा (?) पूजयेद् गणमगलम् ॥

धर्मधातूनां लक्षणमभिधीयते ; 176B, इति उच्छिष्टपिण्डमन्तः ।

The Manuscript comes abruptly to an end.

23B, ततः शुभे .. शुक्लीकृत्य विश्वाजचन्द्रचिह्नानि लिखेत् । महावैरो-
चनस्य भाले पञ्चसूचिकवर्चं सत्त्वब्रह्मा नीलवर्चं रत्नवच्चाङ्कितरत्नं धर्मवृद्धो वच्चाङ्कि-
तपद्मं कर्मवच्चादिष्व वचम् । अक्षोभ्यस्य नीलपञ्चसूचिकवर्चं वचसत्त्वस्य शुभ
पञ्चसूचिकवर्चं वचराजस्य वच्चाङ्किताङ्गुलम् । वचरागस्य श्ररघत्तनं वचसाधोः
सवचमुजद्वयेन साधुकारप्रदानं । रत्नसम्भवस्य वच्चाङ्कितरत्नम् । वचरत्नस्य वच्चा-
ङ्कितरत्नमाणा । वचतेजस्य सूर्यं वच[के]तोस्विन्तामणिवचम् । वचभासस्य वच्चा-
ङ्कितदन्तपङ्क्तिः । अमिताभस्य वच्चाङ्कितपद्मं । वचधर्मस्य सनालपद्मम् ।

अमोघसिद्धिना विश्ववर्चं । वचकर्मणः स एव । वचप्रभिन्नस्य वचवदस्य

वचधटिङ्गनाहं । वचपक्षस्य वचाङ्कितदंष्ट्रायुगम् । वचसन्धेर्वचमुष्टिभ्यां गृहीत-
पक्षसूचिकवचम् । वचलास्याया वचद्वयम् । वचमालाया रत्नमाला । वचगौताया
वीणा । वचन्त्यायास्त्रिसूचिकवचाङ्कितकरद्वयम् । वचायुधाया धूपकटष्कं ।
पुष्पायाः पुष्पकरण्डकम् । ह्रीपाया दीपयष्टिः । गन्धाया पीत . . . गन्धसत्त्वं
मैत्रेयस्य सपल्लवनागपुष्पम् । आमाघदर्शिनः सनेत्राम्भोजः । सर्वापायंजह-
स्याङ्कुशम् । सर्वशोकतमोर्निर्घातनमिति दण्डम् ॥ गन्धहस्तिनः शंखं । शूरङ्गमस्य
खड्गम् । गगनगङ्गस्य पद्मस्थधर्मगङ्गा ॥ ज्ञानकेतोश्चिन्तामणिध्वजं । अमितप्रभस्य
कलसम् । चन्द्रप्रभस्य चन्द्रम् । भद्रपालस्य सजालरत्नम् । जालनाप्रभस्य वच-
पञ्जरम् । वचगर्भस्य सवचनीलोत्पलम् । अक्षयमतेः कलशम् । प्रतिभानकुटस्य
पद्मस्वरत्नकुटः समन्तभद्रस्य रत्नमञ्जरौ । वचाङ्कुशस्य अङ्कुशः । वचपाशस्य पाशः ।
वचस्फोटस्य प्रदंखला ।

160A. इदानीं प्रब्रज्याग्रहणमुच्यते ।

तदुक्तं विनय ।

आचार्योपाध्यायैः प्रब्राजयितव्यमुपसम्पादयितव्यं इति । भिक्षवो न जानन्ति
कथं प्रब्राजयितव्यं कथमुपसम्पादयितव्यमिति । भगवानाह । यस्य कस्यचित्
प्रब्रज्यापक्ष उपसंक्रामति । स तेनासौ अन्तरायिकान् धर्मान् पृष्ट्वा । आदौ
त्रिशरणगमनानि पञ्चशिक्षापदानि उपासकसम्बरश्च दातव्यः । चैत्यवन्दना कार-
यित्वा आचार्यस्य पुरतो मण्डले कारयित्वा उत्कुटकासनेनाञ्जलिं प्रगृह्णन् च
वक्तव्यः । ब्रूहि अहमित्थं नामा यावज्जीवं बुद्धशरणं गच्छामि द्विपदानामग्रम् ॥
धर्मं शरणं गच्छामि विरागाणामग्रम् ॥ संघं शरणं गच्छामि गणानामग्रम् ॥
द्विरपि ततः पञ्चशिक्षापदं देयम् । अहमित्थं नामा यावज्जीवं प्राणातिपातात्
प्रतिविरमामि । अहमित्थं नामा यावज्जीवमदत्तादानात् प्रतिविरमामि । अह-
मित्थं नामा यावज्जीवं काममिथ्याचारात् प्रतिविरमामि । अहमित्थं नामा याव-
ज्जीवं मृषावादात् प्रतिविरमामि । अहमित्थं नामा यावज्जीवं सुरामैरेयमद्य-
प्रमादस्थानात् प्रतिविरमामि । त्रिरपि ॥ एवं त्रिशर(अ)णगमनतां पञ्चशिक्षापदा-
दिकामुपासकशिक्षासाधारयितुम् । ततः आचार्यो याचितव्यः । समन्वाहर अह-
मित्थं नामा आचार्य याचे ॥ आचार्येणाहं प्रब्रजिष्ये ॥ द्विरपि ॥ तत उपाध्यायो
याचितव्यः समन्वाहर उपाध्याय भवान् उपाध्यायो भूत्वा अहं इत्थं नामा उपा-

ध्यायेन प्रव्रजिष्ये ॥ त्रिरपि ततः केशानवतार्थं चूडा स्थापयितव्या । ततः प्रसूयः ।
 अद्यापि त्वं गृह्णिष्यामसमान एव । किं प्रव्रज्यायां निश्चय इति । यदि ब्रवीति निश्चय
 इति तदा अवतार्थं चतुःसमुद्रजलैः स्नापयित्वा काषायवस्त्रैराच्छाद्य वक्तव्यः ॥ ब्रूहि ॥
 अहमित्थं नामा यावज्जीवं गृह्णहि ङ्गं परित्यजामि प्रव्रज्यालिङ्गं समाददे ॥ त्रिरपि ॥
 ततः प्रव्रज्याचित्तमामुखीभावं कृत्वा प्रवाजयेत् ॥ प्रव्रजान् गृहस्थानामपरित्यागेन
 निकायानुरूपेण भिक्षुनामोच्चारणपूर्वकं त्रिशरणगमनं कारयेत् । ब्रूहि ॥ अह-
 मित्थं नामा यावज्जीवं बुद्धं शरणं गच्छामि, द्विपदानामग्रम् ॥ अहमित्थं नामा
 यावज्जीवं धर्मं शरणं गच्छामि विरागाणामग्रम् । अहमित्थं नामा यावज्जीवं
 सङ्गं शरणं गच्छामि गणानामग्रम् ॥ त्रिरपि ॥ ततो दशशिक्षापदानि दातव्यानि ।
 समन्वाहर आचार्यः । यथा ते आर्यार्हन्तो यावज्जीवं प्राणातिपातं प्रतिविरताः ॥
 एवमहमित्थं नामा यावज्जीवं प्राणातिपातवैरमणा आमणेरशिक्षाः समाददे । एव-
 मेवाहं प्रथमेनाङ्गेन तेषामार्याणामर्हता शिक्षायामनुशिक्षे अनुविधीये अनुकरोमि
 यथा ते आर्या अर्हन्तो यावज्जीवं अदत्तादानमब्रह्मचर्यमृषावादसुरामैरेयमद्य-
 प्रमादस्थाना नृत्यगौतवादित्त्र माल्यगन्धविलेपनवर्णकधारणमुच्चशयनमहाशयना-
 कालभोजनजातरूपरजतप्रतिग्रहात् प्रतिविरताः ॥ एवमेवाहमित्थं नामा यावज्जीवं
 अदत्तादानवैरमणा आमणेरशिक्षापदं समापादयामि । अहमित्थं नामा यावज्जीवं
 अब्रह्मचर्यवैरमणशिक्षापदं समाददे । अहमित्थं नामा यावज्जीवं मृषावादवैरमण-
 शिक्षापदं समादयामि । अहमित्थं नामा यावज्जीवं सुरामैरेयमद्यप्रमादस्थानवैर-
 मणशिक्षापदं समादयामि । अहमित्थं नामा यावज्जीवं उच्चशयनमहाशयनशिक्षा-
 पदं समादयामि ॥ अहमित्थं नामा यावज्जीवं नृत्यगौतवादवैरमणशिक्षापदं समा-
 दयामि ॥ अहमित्थं नामा यावज्जीवं माल्यगन्धविलेपनवैरमण शिक्षापदं समा-
 दयामि ॥ अहमित्थं नामा यावज्जीवं जातरूपरजतप्रतिग्रहणवैरमण शिक्षापदं
 समादयामि ॥ त्रिरपि ॥ अनेनाहं दशमेनांशेन तेषामार्याणामर्हतां शिक्षामनुशिक्षे
 अनुविधीये अनुकरोमि ॥ ॥ ततः पात्रचौवरं पर्येषितव्यं आचार्योपाध्याया-
 वध्येषितव्यौ । सन्निपतिते संघमण्डलकं कृत्वा दक्षिणं जानुमण्डलं पृथिव्यां प्रतिष्ठाप्य
 कृताञ्जलिमाधाय ॥ समन्वाहर आचार्य अहमित्थं नामा आचार्य अध्येषयामि
 इदं चौवरं सङ्गस्य विश्वासे सङ्गपरिभोगायाधितिसन्तु ॥ तथा ॥ समन्वाहर
 आचार्य अहमित्थं नामा आचार्य अध्येषयामि इदं चौवरं राजकुलगमनायाधि-

तिल्लुत्तु । तथैव समन्वाह्र आचार्य्य अहमित्यंनामा आचार्य्य अध्येषयामि इदं
चौवरं ग्रामनगरजिनारामपल्लीपत्तनगमनायाधितिल्लुत्तु । समन्वाह्र आचार्य्य
अहमित्यंनामा आचार्य्य अध्येषयामि । इदं पाचं ऋषिभाजनशिक्षाभाजनभोजन-
परिभोगिकमधितिल्लुत्तु । तथा समन्वाह्र आचार्य्य अहमित्यंनामा आचार्य्य
मध्येषयामि इमां शिक्षाभाजनकुण्डिकामधितिल्लुत्तु ॥ तथा समन्वाह्र आचार्य्य
अहमित्यंनामा आचार्य्य अध्येषयामि इमां खित्तिरिकामधितिल्लुत्तु । त्रिरपि ॥
समन्वाह्र उपाध्याय अहमित्यंनामा उपाध्याय अध्येषयामि इदं चौव[रं]
संघस्य विश्वाससंघपरिभोगायाधितिल्लुत्तु ॥ तथा समन्वाह्र उपाध्याय अहमित्यं-
नामा उपाध्याय अध्येषयामि । इदं चौवरं राजकुलगमनायाधितिल्लुत्तु ॥ तथा
समन्वाह्र उपाध्याय अहमित्यंनामा उपाध्याय अध्येषयामि । इदं चौव[रं]
ग्रामनगरजिनारामपल्लीपत्तनगमनायाधितिल्लुत्तु ॥ समन्वाह्र उपाध्याय अह-
मित्यंनामा उपाध्याय अध्येषयामि इदं पाचं ऋषिभाजनं शिक्षाभाजनं
पारिभोगिकमधितिल्लुत्तु । तथा समन्वाह्र उपाध्याय अहमित्यंनामा उपाध्याय
अध्येषयामि । इमां शिक्षाभाजनकुण्डिकामधितिल्लुत्तु । तथा समन्वाह्र
उपाध्याय अहमित्यंनामा उपाध्याय अध्येषयामि इमां खित्तिरिकामधितिल्लुत्तु ॥
त्रिरपि ॥ समन्वाह्रन्तु आचार्य्यसङ्घाः अहमित्यं नामाचार्य्यसङ्घा अध्येषयामि ॥
इदच्चौवरं सङ्घस्य विश्वासे सङ्घपरिभोगायाधितिल्लुत्तु ॥ समन्वाह्रन्तु आचार्य्य-
सङ्घाः अहमित्यंनामा आर्य्यसङ्घानामध्येषयामि । इदच्चौवरं राजकुलगमनाया-
धितिल्लुत्तु ॥ समन्वाह्रन्तु अर्थ्यसङ्घाः अहमित्यंनामा अर्थ्यसङ्घामध्येषयामि ॥
इदं चौवरं ग्रामनगरनिगमपल्लीपत्तनगमनाय अधितिल्लुत्तु ॥ तथा समन्वा-
ह्रन्त्वार्य्यसंघा अहमित्यंनामा आर्य्यसंघा अध्येषयामि ॥ इदं पाचं ऋषिभाजन
शिक्षाभाजनं भोजनपारिभोगिकमधितिल्लुत्तु ॥ तथा समन्वाह्रन्त्वार्य्यसङ्घाः
अहमित्यंनामा आर्य्यसङ्घानमध्येषयामि ॥ इमां शिक्षाभाजनकुण्डिकां + + + +
+ + + + + + + + + आर्य्यसङ्घा अहमित्यंनामा आर्य्यसङ्घानमध्येषयामि ॥
इमां खित्ति[रि]कामधितिल्लुत्तु । त्रिरपि ॥ तत आचार्य्येन प्रदातव्यम् ।
चौवरमगमन्त्वेण ॐ नमः समस्तबुद्धानां सर्व्वतथागताधितिल्लितात्मचौवरं स्वाहा ।
ततः समन्वाह्रन्तु भदन्त अहमित्यंनामा इदं चौवरं सङ्घस्य विश्वासपरिभोगाय
धारयामि ॥ तथा समन्वाह्रन्तु भदन्ताः अहमित्यंनामा इदं चौवरं राजकुल-

गमनाय धारयामि । समन्वाहरन्तु भदन्ताः अहमित्यंनामा इदं चीवरं ग्रामनगर-
निगमपक्षिपत्तनगमनाय धारयामि । समन्वाहरन्तु भदन्ताः अहमित्यंनामा
इदं पात्रं ऋषिभाजनं शिष्टाभाजनं भोजनोपभोगाय धारयामि । समन्वाहरन्तु
भदन्ताः अहमित्यंनामा शिष्टाभाजनकुण्डिकां धारयामि । समन्वाहरन्तु भदन्ताः
अहमित्यंनामा खिचिरिका धारयामि ॥ तथा समन्वाहरन्तु भदन्ताः अहमित्यं
नामा आर्याख्यासम्बरमासंपत्स्ये ॥ साधुसम्बरं सुष्ठु सम्बरिष्ये । समन्वाहरन्तु
भदन्ता अहमित्यंनामा यदा सङ्घस्य सामग्रीं लप्स्ये तदा अनेन सङ्घेन साहं पोषधं
करिष्ये । शीलस्कन्धस्य परिपूरये । समाधिस्कन्धस्य प्रज्ञास्कन्धविमुक्तिज्ञानदर्शन-
स्कन्धस्य परिपूरये । त्रिरपि । ग्रन्थवि + + + + इति प्रब्रज्याविधिः ॥—
महापण्डितकुलदत्तविरचितायां कुलपञ्जिकायां सप्तमं प्रकरणम् ॥

No work on the rituals of the Mahāyāna School of Bud-
dhism has yet been obtained. So an attempt has been
made here to give that ritual in as complete a form as pos-
sible in a catalogue. The chapter on initiation has been
copied *in extenso*, so that it may be compared with the
Hīnayāna rituals as given in the Golden Book.

80.

4728. क्रियासंग्रहपञ्जिका । *Kriyāsamgraha-Pañjikā.*

By KALADATTA.

Substance, Nepalese paper. 13½×4 inches. Folia, 194. Lines, 7 on a
page. Extent in slokas, 3100. Character, Newari. Appearance, discoloured.
Complete.

Colophon:—इति श्रीमहापण्डितनिसङ्गाचार्य श्रीकुलदत्त विरचितायां
क्रियासंग्रहोनामपञ्जिकायां अष्टमा प्रकरणं समाप्त ॥

Post-Col:—संवत् ८३६ माघ कृष्णसप्तमी ख संवत्सर सचोङ्केया । आवया
संवत्सर ७६२ मार्गशिर कृष्णसप्त ॥ संवत् ८४० आश्विन कृष्ण
चत्वारं कुङ्कु आदित्यवारः सम्पूर्णमिति । लिखित श्रीभगतापुलि-
महानगरो दक्षिणदिग्पशुप्रतिविहारेः श्रीरदेवतालोके खलस्यः-
चरसेवितः नित्यं नित्यं धर्मकर्मसेवकः धम्मदेव स्युष्वेताधकावः

आजीवन् मल्लाङ्गाद्रो .....!.....श्रीवजाचार्यै जयद्रथवताधकावः
दयका जुरो । राजाधिराजः श्रीरत्नजितर्महदेवस्य विजयेराज्ये
मिति । शुभ ।

*It ends:—*ततो वद्वौ यदा होमाग्निर्निर्वाणमुपगच्छति तदा रजःप्रवाहोक्त
विधिर्नैव भस्मप्रवाहं कुर्यादिति ।
निरीक्षतन्त्रनिखिलं मयायं + संहृतेचारुतरा विशुद्धा ।
नापूर्वशब्देन सुशोभनेन तथापि संतः सुधियं क्षमध्वं ॥
सारं सरलं मनघ श्रीकुलदत्तेन योजितं ग्रंथं ।
यजमानमनोहरणं निखिलाचार्यस्य परमाभरणं ।
पंजीं विधाय विधिना यदवापि शुभं मया ।
वचसत्त्वोस्तु लोकोथं तेनावधमयो वरः ॥

The preceding MS. of this work comes to an end with the
7th Prakaraṇa. The topics of the 8th are:—179B इदानीं
चतुर्गामपि आकृतौनां सामान्येन विशुद्धिरुच्यते । 181A, ध्वजानां लक्षणं ; 186B
कृत्रप्रतिष्ठा ; 187A चामर प्रतिष्ठा ध्वजप्रतिष्ठा, पताकाप्रतिष्ठा ; 188A
जीर्णोद्धारविधिः । इदानीं मण्डलोपमं विधिरुच्यते ।

81.

4758. Two Works.

I.—तथागतप्रतिविम्बप्रतिष्ठानुशंसवर्णनधर्मपर्यायः ।

*Tathāgataprativimbapraṭiṣṭhānuśaṃsavarṇana-Dharma-
paryāya.*

II.—दिव्यभोजनावदान *Divyabhōjanāvadāna.*

Substance, palm-leaf. 12×2 inches. Folia, 8, numbered 1 and 6 to 12.
Lines, 5 on a page. Character, Newari. Appearance, old and discoloured.
Dated, N.S. 385.

I.—Comes to an end in 7B, line 1, then begins II.

I.

Beginning :— ॐ नमोऽस्तु बुद्धाय ।

एवममया श्रुतमेकस्मिन् समये भगवान् आवस्थां विहरति स्म
जेतवनेऽनाथपिण्डदस्यारामे । अथायुष्मानानन्दो येन भगवांस्तेनो-
पसंक्रामन्नपसंक्रस्य भगवतः पादौ शिरसाभिवन्द्य एकान्तेऽस्था-
देकान्ते स्थित आयुष्मानानन्दो भगवन्तमेतदवोचत् । किं भगवन्
कुशलमूलं सम्मार्जनप्रदानस्य । किं मण्डलकप्रदानस्य । किं शरण-
गमनप्रतिपदानां । किं तथागतप्रणामाञ्जलिकर्मणः । किं भदन्त
कुशलमूलं संसारे न क्षीयते न ह्वीयते अक्षयश्च निर्व्याण-
मुपनयति । किं तथागतविम्बकरणे । भगवानाह । इत्यादि ।

Colophon :— तथागतप्रतिविम्बप्रतिष्ठातुशंसवर्णनो नाम धर्म्मपर्यायः ।
समाप्तः ॥ सम्बत् ३८५ अशुनि शुद्धि १० वृहस्पतिदिने ।

II.

Beginning :— ॐ नमो बुद्धाय ।

दिव्यभोजनमिति बुद्धो भगवान् सत्कृतो गुरुकृतो मानितः पूजितो
राजभौ राजमन्त्रिणेभिः (?) पौरैः श्रेष्ठिभिः सार्धवाहैः देवैर्ना-
गैर्यक्षैरसुरैः गरुडैः किन्नरैर्महोरगैरिति देवनागयक्षासुरगरुड-
किन्नरमहोरागाभ्यर्चितो बुद्धो भगवान् ज्ञातो महापुण्यलाभौ
चौवरपिण्डपातप्रयनासनग्लानप्रत्ययभैषज्यपरिष्काराणां आवकसंघैः
राजगृहे विहरति । इत्यादि ।

Colophon :— दिव्यभोजन अवदान समाप्त । सम्बत् ३८५ अशुनि शुद्धि १२
बुद्धवासरे । नमो बुद्धाय नमो धर्म्माय नमः संघाय ।

82.

4840. वसुन्धरादेश । *Vasundharoddeśa*.

Substance, palm-leaf. 9½ × 2 inches. Folia, 6. Lines, 6 on a page. Ex-
tent in ślokas, 75. Character, Newari of the 18th century. Appearance, old
and discoloured.

A ritual of Vasudhārā or the Goddess of Wealth.

Beginning:—ॐ नमो भगवति वसुधारायै ।

समन्वाहरंतु मां बुद्धा अश्रेष्ठ दिक्षु संस्थिता ॥

भगवति वसुधारे ज्ञानभूर्तिं नमामि

हं गगणगुणमनोरथातोरणामन्वगयोवती ।

असमिगुणनिधानं कांचनं रत्नवर्षा

वज्रजनधनवृद्धिं प्रागरा रत्नकूटा ॥

मैत्री करुणा मुदिता उपेक्षा । ॐ स्वभावशुद्धा सर्वधर्माश्च

भावात्मकोऽहं शून्य विभाव्य सून्यतानन्तरं ॥ फट्कारेण विश्वदलपद्मं

पद्मकर्णिकोपरिचन्द्रमण्डम् ॥ तदुपरि हुंकारं । तदुपरि णामेन

भद्रघटः भद्रघटः परिनामेन वसुधारा भगवती भावयेत् ॥ इत्यादि ।

Colophon:—इति वसुधारादेश दोषयेत् समाप्ता ।

यदि शुद्धमशुद्धं वा लेखको नास्ति - - - - ॥

83.

9971. **दमनकमहारक्षा (महातन्त्रराज)**। *Damanaka*

, *Mahārakṣā (Mahā-Tantrarāja)*.

Substance, palm-leaf. 11×2 inches. Folia, 5, marked 2 to 7. Lines, 5/6 on a page. Extent in ślokas, 125. Character, Newari. Date, N.S. 371=A.D. 1251. Appearance, old and dilapidated.

Last Colophon:—इति श्रीदमनके महारक्षातन्त्रराजसर्वत्रयापिश्री-

मंत्रसमुच्चयज्ञानं समाप्तम् ॥

Post-Colophon Statement:—शुभम् ॥

संवत् ३७१ मार्गवदि ४ ॥ शुभात् ।

The first leaf of the MS. seems not to belong to this work. It has been substituted for the first leaf.

The second leaf begins:—

निर्वाण ॥ ॐ ह्रूं श्रीं स्फूं स्फौं ॐ स्फौं पायु ॥ ॐ ५ सर्वाङ्गमध्योत्त
भैरवाय —(Then a Kūṭākṣara Mantra—or a combination of a

number of consonants with a single vowel and with the sign of nasal.) ज्ञः ज्ञः ज्ञः पाय ५ ऐं क्रीं श्रीं . . . . .
 .... ऐं श्रीं महानिर्व्याणेश्वरानन्दनाथ ईश्वरीशक्तिसहिताय सिद्धान्ता-
 धिकारोभव ।

CONTENTS.

2A. 1. 5. महानिर्व्याण — In the same line गायत्री — 2B. 1. 2.
 इति निर्व्याणमन्त्र, अथ पञ्चमीपूजनम् — 2B. 1. 5. इति पञ्चमीपूजा ततो हनु-
 भैरवपूजनम् — 2B. 1. 6. ॐ ५ नमो भगवते वानरराजाय महाबलपराक्रमाय
 गगणगमन—सागरोत्तरण-लङ्काप्रमथन एहि एहि — 3A. 3. इति हनुभैरव-
 पूजा इति द्वादशाङ्गन्यासः 3B. 1. त्रिविद्यान्यासः — 3B. 2. घोरिकाष्टक-
 न्यासः — 3B. 5. ग्रंथिन्यासः — 4A. 1. एकाक्षरी षोडशान्यासः — In the
 same line प्रणवपञ्चकन्यासः — 4A. 2. निरात्मान्यासः — 4B. 4. इति
 पूजा — 5A. 1. अथ परस्य सेनाखंघनविधि माह — 5B. 4. पद्मोपाचर-
 पूजा — 7A. 1. इति न्यासश्लोकः ।

The first leaf seems to be about the ritual of Caityapū-
 jana by the Buddhists.

It begins :—

ॐ नमो बुद्धायः ।

रत्नप्रस्थानसूत्रान्ते प्रोक्त['] यच्चैत्यपूजनम् ।

तदहं संप्रवक्ष्यामि सत्तानां शुभवृद्धये ॥

तत्रादौ कृतमुखशौचादिः परिहितशुचिवस्त्रः सज्जीकृतपूजोपकरणः क्वचि-
 द्विजनमनोऽनुकूले प्रदेशे सुखासने पूर्वाभिमुखमुपविष्टो मौनीभूय सलक्ष्णं
 सधातुकं अधातुकं वा चैत्यमेकं पञ्च नवं वा मञ्चकादौ निवेशितं पुरतो गुरुमण्डल-
 वत् कृतमण्डलेऽवस्थाप्य प्रतीत्यसमुत्पन्नमायादिसमजगदधिसुख भटिति विरो-
 चनरूपं चन्द्रस्यशुक्लोङ्काराधिश्रितहृदयमात्मानं विभाव्य बोध्य श्रीमुद्रां बद्धा शिरः-
 कण्ठहृत्सु चक्रपद्मवच्चमुष्टिसु चन्द्रसूर्यसूर्यस्थान् शुक्लरक्तवर्णान् ॐ ह्रीं क्रीं
 कारान् दृष्ट्वा पूजादिकं च चक्षुरेणाधिसृज्य पुरस्थभट्टारकं शृण्वीकृत्य भटिति
 चतुर्भूतमण्डलस्यसुमेरूपरि पद्मे अष्टदले ॐ ह्रीं श्रीं क्रीं खं लं मं यं तं कारज
 चन्द्रसूर्यचतुष्टयचन्द्रचतुष्टयस्यस्ववैजाधिश्रितचक्रादिचिह्नपरिणतान् वैरोचना-

दीन् ध्यात्वा हृद्वीजकराक्षान् कनिष्ठात् समयसत्त्वसमान् निवेश्य निर्भास । ॐ
आ प्रवर सत्कार ह्रीः अर्घ्यं प्रतीच्छ ह्यं स्नाहेत्यर्घ्यादिपुरःसरं संपूज्य ततः ह्यं वं
होरिति समयसत्त्वैकौकृत्य चैतयरूपेण परिणमयेत् ।

This appears to be in a Bengali hand of the twelfth century.

At another leaf in Bengali, much effaced. We get the following verse :—

चम्पू चम्पकमालेव विष्णुसिंहमहोपतेः ।
गुम्फिता हरिनाथेन सदास्तां कविवल्लभा ॥

This appears to be the last leaf of the Campūkāvya and names a king named Viṣṇusiṅha, who is found nowhere else.

84.

9089. एकलवीर-चण्ड महारोषण तन्त्र । *Ekallavīra-
Canda-Mahāroṣaṇa-Tantra.*

Substance, Nepalese paper. 14½×4 inches. Folia, 41. Lines, 7-8 on a page. Extent in Slokās, 1100. Character, Newari of the early nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

It begins :— ॐ नमः श्रीचण्डमहारोषणाय ।

एवं मया श्रुतमेकस्मिन् समये भगवान् वक्षसत्त्वः सर्वतथा-
गतकायवाक्चित्तहृदयेवजयो[गि]नीभगेषु विजहार । अनेकैश्च
योगिनीगणैः । तद्यथा :—

श्वेताचलेन च वक्षयोगिन्या । पीताचलेन च वक्षयोगिन्या । रक्ताचलेन च
वक्षयोगिन्या [ना] । श्यामाचलेन च वक्षयोगिन्या । मोहवज्या च वक्षयोगिन्या ।
पैशुनवज्या च वक्षयोगिन्या । रागवज्या च वक्षयोगिन्या । ईर्ष्यावज्या च वक्ष-
योगिन्या । एवं प्रमुखैः योगियोगिनीकोटिनियुतसहस्रैः । अथ भगवान् वक्ष-
सत्त्वः कृष्णाचलं नाम समाधि समापद्येदम्पुदाजहार ।

भावाभावविनिर्मुक्तस्वतुरानन्दैकतत्परः ।
निष्प्रपञ्चस्वरूपोऽहं सर्वसंकल्पवर्जितः ॥

मान्नजानाति ये भूढाः सर्वेषुम्बपुषि स्थितम् ।
 तेषा(ना)महं हितार्थाय पञ्चाकारसंस्थितः ॥
 अथ भगवती द्वेषवची समाधिमापद्येदम्मुदाजहार ।
 शून्यता करुणाभिन्ना दिव्यकामसुखस्थिता ।
 सर्वकल्पविहीनाहं जिष्णुपञ्चा निराकुलाः ॥
 मां न जानन्ति ये नार्यः सर्वस्त्रीदेहसंस्थिता ।
 तासामहं हितार्थाय पञ्चाकारेण संस्थिताः ॥

अथ भगवान् कृष्णाचलो गाढेन भगवतीद्वेषवचीं चुम्बयित्वा समालिङ्ग्य
 चामन्त्रयते स्म ।

देवि देवि महारम्यं रहस्यं चातिदुर्लभम् ।
 सारात्सारतरं श्रेष्ठं सर्वबुद्धैः सुभाषितम् ॥
 शृणु वक्ष्ये महातन्त्रं तन्त्रराजेश्वरं परम् ।
 नाम्ना चैकल्लवीरन्तु सत्त्वानामाशु(सु)चिद्वये ॥
 अप्रकाशमिदं तन्त्रं अदृष्टमण्डलस्य हि ।
 नान्यमण्डलप्रविष्टस्य तन्त्रराजन्तु दर्शयेत् ॥
 मण्डले चण्डरोषस्य प्रविष्टोऽयः] समाहितः ।
 अद्वायत्न (यन्त्र) परश्चण्डे तस्य तन्त्रं तु देशयेत् ॥
 गुरौ भक्तः कृपालुर्वै मन्त्रयानपरायणः ।
 भक्तश्चण्डेश्वरे नित्यं तस्य तन्त्रं प्रदर्शयेत् ॥
 एवं बुद्धा तु यः कश्चित् योगी(गि) लोभविलम्बितः ।
 चण्डस्य मण्डले दृष्टे देशयेत्तन्त्रमुत्तमम् ॥
 स महायाधिभिः] अष्टं विष्टामूत्रामलौकिकाः ।
 षण्मासाभ्यन्तरे तस्य मृत्युदुःखं भविष्यति ॥
 यमदृतैस्ततो यस्ता कालपाशैर्वशीकृतः ।
 नरकं नीयते पापं यदि बुद्धैरपि रक्षितः ॥
 यदि कर्मक्षयं दुःखं भुक्त्वा च लक्षवत्सरम् ।
 मानुष्यं प्राप्नुते जन्म तत्र वक्ष्ये भिद्यते ॥
 तस्मात् मण्डलं चारु वर्त्तयेन्मन्त्रविद्वती ।
 प्रवेश्य तत्र वै शिष्यान् पूर्वमेव परीक्षितान् ॥

ततो हि देशवेत्तन्त्रं त्रिषु लोकेषु दुर्लभम् ।
 अश्रुतं देशयेद्योपि सोऽपि गच्छत्यधोगतिम् ॥
 मुखपाको भवेत्तस्य यदि बुद्धसमोऽपि हि ।
 अद्धाह्वीनोऽथवा शिष्यः शृणुते जिज्ञासनाय ॥
 भिद्यते मूर्द्ध्नि वच्चेण दृष्टिकाले न संशयः ।
 तथामेतन्मया देवि भाषितं च वरानने ॥
 तन्त्रं चैकल्लवीरोऽस्मिन् सुगुप्ते चण्डरोषणे ।—

इत्येकल्ल[वी]राख्ये(षे) चण्डमहारोषणतन्त्रे तन्त्रावतारपटलः प्रथमः ।—

3B. ° मण्डलपटलोद्वितीयः ; 5B, ° श्रीचण्डरोषणतन्त्रे अभिषेकपटल-
 तृतीयः ।

4B. अथ गुह्याभिषेको भवति । शिष्यो गुरुं वस्त्रादिभिः सम्पुज्य तस्मै
 स्वमनोवाञ्छितां रूपयौवनमण्डितां निर्धातयेत् ।

इयं निर्य्यातिता तुभ्यं सर्व्वकामसुखप्रदा ।

मया कामसुखार्थं ते गृह्ण नाथ कृपां कुरु ॥

ततो गुरुं नमस्कृत्य शिष्यो वह्निर्निगच्छेत् ।

ॐ चण्डमहारोषणं ॐ भडिति मन्त्रं जपन् तिष्ठेत् ।

गुरुः पुनर्मध्यमांसादि[भः] आत्मा[नं] पूजयित्वा सम्पुटीभूय तद्भूतं शुक्र-
 शोणितं पर्णपुटादाव[व]स्थाप्य शिष्यमाह्वय तस्य जिज्ञायां अनामिकाङ्गुष्ठाभ्यां
 द्रव्यं गृह्णीत्वा ॐ फट्कारं लिखेत् ।

ततो अहोसुखमिति पठेच्च ।

तत एवं वदेत् ।

अद्याहं तेन वचञ्चानमुत्पादयामि येनातीतानागतप्रत्युत्पन्ना बुद्धा भगवन्त
 अप्रतिष्ठतनिर्व्वाणं प्राप्ताः । किन्तु न तत्पदं अदृष्टमण्डलस्य पुरतो वक्तव्यम् ।

5A, ततो वह्निर्निगच्छेद् गुरुः ।

प्रज्ञा तु नाग्निभूय उत्कटकेन गुह्यं तर्ज्जन्या दर्शयन्ती

किंत्वमुत्सहसे वत्स मदौघाशु(षु)चिभक्ष्यम् ।

विष्णूञ्च रक्तञ्च भगस्यान्तः प्रचूषणम् ॥

7B, इत्येकल्लवीराख्ये चण्डमहारोषणतन्त्रे देवतापटलश्चतुर्थः

6A, तज्जमच्चोभकं ध्यायेत् मामक्या सह सम्पुटम् ।
 संक्रमेत्तत्र योगीन्द्रः तस्य मूर्ध्नि विरेचयेत् ॥
 तारासंक्रान्तयोगेन मामकौभगचेतसा ।
 तत्र शुक्ररसौभूतः पतेत्तस्य भगोदरे ॥
 निष्पन्नश्च[गुह्य]रूपन्तुः निःसरेच्च भगोत्ततः ।
 हन्यात् खड्गेन चाक्षोभं पितरं पश्चात् प्रभक्षयेत् ॥
 मामक्यापि ततः पश्चाद्भूतं वै प्रकल्पयेत् ।

8A, ° मन्त्रपटलः पञ्चमः ; 12A, निष्पन्नयोगपटलः षष्ठमः ।

9A. अहो सुखावतीक्षेत्रं रक्तबुद्धोपशोभितम् ।
 रागिण्यां सुखदं शान्तं सर्वकल्पविवर्जितम् ॥
 अमग्न्यानेन सम्पाद्य रागविह्वलमानसां ।
 स्तब्धे पादयुगं दत्त्वा ममाधोऽर्द्धं निरीक्ष्य ॥
 स्फुरद्वच्च['] ततः पद्ममध्ये रश्मिं प्रवेशय ।
 देहि धायसहस्र[']त्वं लक्षकोटिमथावर्द्धम् ॥
 मदीयत्रिदले पद्मे मांसवर्त्तनसमन्विते ।
 स्वप्नं तत्र प्रक्षिप्य सुखेर्षितं प्रपूजय ॥

12B, ° देहप्रीणनपटलः

14B, ° स्वरूपपटल अष्टमः ; 15B, ध्यानपटलो नवमः ।

14A, एकाएव भवेच्चण्डः पञ्चरूपेण संस्थितः ।

एष चण्डः समाख्यातो अस्य सिद्धिदृढव्रतः ॥

17A, ° स्त्रीप्रशंसापटलो दशमः ; 17B, विश्वपटल एकादशः ।

17A. सर्वोऽहं सर्वव्यापी च सर्वकृत् सर्वनाशकः ।

सर्वरूपधरो बुद्धः हर्ता कर्ता प्रभुः सुखी ॥

येन येनैव रूपेण सत्त्वा यान्ति विनेयतां ।

तेन तेनैव रूपेण स्थितोऽहं लोकहेतवे ॥

क्वचित् बुद्धः क्वचित् सिद्धः क्वचिद्वर्माऽथ संघकः ।

क्वचित् प्रेतः क्वचित्तिर्यक् क्वचिन्नारकरूपकः ॥

22A, सर्वमन्त्रकपटलो द्वादशमः ; 28B, ° चर्यापटलस्त्रयोदशमः ।

28A. प्रज्ञोपाय समायोगेन नखं दद्यात्तु चक्षरम् ।
 चुम्बनालिङ्गनञ्चैव सर्वस्वशुक्रमेव च ॥
 दानपारमिता पूर्णा भवत्येव न संशयः ।
 तत्परं कायवाक्चित्तं सम्भृतं गाढसौख्यतः ॥
 शीलपारमिताज्ञेया ज्ञेया सहनाच्च नखक्षतम् ।
 त्वक्षरं पीडनञ्चैव क्षान्तिपारमितान्विता ॥
 सादरं दीर्घकालञ्च रतं कुर्यात् समाहितः ।
 वीर्यपारमिता ज्ञेया तत्सुखे चित्तयोजना ॥
 सर्वतोभद्ररूपेण ध्यानपारमिता मता ।
 स्त्रीरूपभावना प्रज्ञापारमिता प्रकीर्तिता ॥
 सुरतैकयोगमात्रेण पूर्णा षट्पारमिता भवेत् ।
 पञ्चपारमिता पुण्यज्ञानप्रज्ञेति कथ्यन्ते ॥
 सुरतयोगसमायुक्तो योगसम्भारसम्भृतः ।
 सिद्ध्यते क्षणमात्रेण पुण्यज्ञानसमन्वितः ॥
 यथा क्षतासमुद्भूतं फलपुष्पं समन्वितम् ।
 एकक्षणाच्च सम्बोधिः सम्भारद्वयसम्भृता ॥
 स त्रयोदशभूमौशो भवत्येव न संशयः ।
 भूमिस्तु मुदिता ज्ञेया विमलार्चिर्गतिस्तथा ॥
 प्रभाकरौ सुदुर्जयाभिमुखौ दूरंगमाचक्षा ।
 [सा]धुमती धर्ममेवा समन्त[र]िख्यप्रभा तथा ॥
 निरुपमा ज्ञातवतीत्येवं त्रयोदशं च ॥

24A. • अचलार्थपटलश्चतुर्दशः (gives reasons why Caṇḍa Mahāroṣaṇa is called Acala, Ekallavīra and Caṇḍamahāroṣaṇa); 25B. • विशुद्धिपटलः पञ्चदशः;

25A. पुरुषरूपं भावः स्त्रीरूपमभावः । नीलो विज्ञानं श्वेतो रूपं पीतो वेदना रक्तः संज्ञा श्यामः संस्कारः — अथवा नीलमाकाशं श्वेता-जलं पीता पृथ्वी रक्ता वह्नि श्यामो वातः — यथा भगवतां तथा भगवतीनां — अथवा नीलः शुविशुद्धधर्मधातुज्ञानं, श्वेत आदर्शज्ञानं, पीत समताज्ञानं, रक्त प्रत्यवेक्षणाज्ञानं श्याम कृत्यानुष्ठानज्ञानम् ;

एक एव जिनःशास्ता पंचरूपेण संस्थिता ।

प्रज्ञापारमिता चैका पञ्चरूपेण संस्थिता ॥

27B, ° समुत्पादपटलः षोडशमः ; 29B, ° शुक्रादिद्विपटलः सप्त-
दशमः ; 31B, ° व्याधिद्वद्वहानिपटलोऽष्टादशमः ; 33B, ° शुक्रस्तम्भादि-
पटल ऊनविंशतितमः ; 36A, ° नानाभिमेदितयन्त्रपटलो विंशतितमः ; 38A, °
कुतूहलपटल एकविंशतितमः ; 39A, ° वायुयोगपटलो द्वाविंशतितमः ; 39B, °
मृत्युलक्षणपटल त्रयोविंशतितम, देहस्वरूपपटलः चतुर्विंशति तमः ° (Last
Colophon) देवीसाधनपटलः पञ्चविंशतितमः ।

CH. X. 15B.

The position of Śākya Siṃha is thus defined in this cult.

अथ भगवती आह । किं भगवन् स्त्रीव्यतिरेकेणापि शक्यते साधयितुं
चण्डमहारोषणपदं उताहो न शक्यते ।

भगवानाह न शक्यते देवि !

भगवती आह किं भगवन् सुखानुदयात् न शक्यते ?

भगवानाह ।

न सुखोदयमात्रेण लभ्यते बोधिरुत्तमा ।

सुखविशेषोदयादेव प्राप्यते सा च नान्यथा ॥

... ..

16B. लोककौटल्यनाशार्थं मायादेवीसुतः सुधीः ।

चतुरशीतिं सहस्राणि त्वक्का चान्तःपुरं पुनः ॥

गत्वा निरञ्जनातीरं बुद्धसिद्धिप्रकाशकः ।

यातो मारान्निराकृत्य न चैवं परमार्थतः ॥

यस्मादन्तःपुरे बुद्धः सिद्धो गोपान्वितः सुखी ।

वक्ष्यद्भक्तसमायोगात् स सुखं लभते यतः ॥

सुखेन प्राप्यते बोधिः सुखं न स्त्रीवियोगतः ।

वियोगः[ः] क्रियते यस्तु लोककौटल्यहानये ॥

येन येनैव ते लोका यान्ति बुद्ध विनेयताम् ।

तेन तेनैव रूपेण मायादेवीसुतो जिनः ॥

सर्वस्त्राभिधर्मेण कृत्वा निन्दास्तु योषिताम् ।

नाना शिक्षापदं भावेतस्तु स्वगोपनभाषया ॥

निर्व्याणं दर्शयेच्चापि पञ्चस्कन्धविनाशतः ॥

अथ भगवती प्रज्ञापारमिता आह ।

का भगवन् मायादेवीसुतः का च गोपा ?

भगवानाह ।

मायादेवीसुतश्चाहं जगद्विषयतां गतः ।

त्वमेव भगवती गोपा प्रज्ञापारमितात्मिका ॥

यावन्तस्तु स्त्रियः सर्वास्तद्रूपेणैव ता मताः ।

मद्रूपेण पुमांसस्तु सर्व एव प्रकीर्तिताः ॥

द्वयोर्भावगतं चैतत् प्रज्ञोपायात्मकं जगत् ।

... ..

अथ भगवती आह,— कथं भगवन् आवकादयो हि स्त्रियो दूषयन्ति
भगवानाह ।

कामधातुस्थिताः सर्वे ख्याता ये आवकादयः ।

मोक्षमार्गं न जानन्ति स्त्रियः पश्यन्ति सर्वदा ॥

सन्निधानं भवेद्यत्र दुर्लभं शुङ्गमादिकम् (?) ।

न तत्रार्थं समाप्नोति दुरस्थस्य महार्थता ॥

अनाद्यज्ञानयोगेन अज्ञाह्वीनास्त्वमी जनाः ।

चित्तं न कुर्वते तत्त्वे मयाप्येतत् प्रगोपितम् ॥

The last chapter is of some iconographic interest.

40A. अथ भगवती आह ।

अपरं श्रोतुमिच्छामि प्रज्ञापारमितोदयम् ।

प्रसादं कुरु मे नाथ संक्षिप्तं नातिविस्तरम् ॥

अथ भगवानाह ।

अथातः संप्रवक्ष्यामि प्रज्ञापारमितोदयम् ।

सत्त्वपर्यकिनी देवी षोडशाब्दवपुष्मती ॥

नीलवर्णा महाभागा अक्षोभ्येन च मुद्रिता ।

रक्तपद्मोदयतां सथे नीलायावा (?) सहस्रके ॥

स्थितं वै कामशास्त्रं तु पद्मचन्द्रोपरिस्थितम् ।
 पीनोन्नतकुचा दृष्टा विशाखाक्षि प्रियंवदा ॥
 सहजाचलसमाधिस्था देवीमेतान्तु भावयेत् ।
 ऊंकारज्ञानसंभूतां विश्ववच्चीन्तु योगिनीम् ॥
 भावयेत् हर्षितो योगी भ्रुवं सिद्धिमवाप्नुयात् ।
 अथवा भावयेच्चेतां वाणाधीकारसंभवाम् ॥
 मुद्रितां श्र + + तनैव पीताम्बज्जघात्वेश्वरीम् ।
 रक्तेन मुद्रिता वच्चा रक्ताम्बा [कुरु]कुक्षिका ॥
 अमिताभमुद्रितां देवीं क्लींकारज्ञानसंभवाम् ।
 ताराम्बा श्यामवर्णाञ्च त्रांकार ज्ञानसंभवाम् ॥
 अमोघमुद्रितां ध्यायेत् पूर्वरूपेण मानव ।
 सत्त्वपर्यङ्कसंस्थस्तु सौम्यरूपेण संस्थितः ॥
 खड्गपाशधरः श्रीमान् आलीङ्ग्याभिनयः कृतौ ।
 खकुलीम्बाय कम्पां गृह्य प्रभावयेत् ॥ (?)
 अनेन सिध्यते योगी मुद्राया नैव संशयः ।
 अथवा प्रतिमां कृत्वा साधयेत्सुत्रादिसंस्कृतां ॥
 सहचण्डसमाधिस्थो जपेदेकाग्रमानसः ।

40B अथातः संप्रवक्ष्यामि एकवीरन्तु मण्डलम् ।
 चतुरस्रं चतुर्द्वारं चतुस्तोरणमण्डितम् ॥
 पीतवर्णं तु कर्त्तव्यं मध्यपद्मं चतुर्द्वारम् ॥
 तस्य चाग्नौ दलं श्वेतं नैऋत्ये रक्तसन्निभम् ।
 वायव्ये पीतवर्णन्तु श्याममैशानकोणके ॥
 मध्ये वै कृष्णवर्णन्तु तत्राचलं प्रकल्पयेत् ।
 सूर्यस्थमथवा श्वेतं पीतम्बा रक्तमेव वा ॥
 श्यामं वा पद्मभिर्बुद्धै एकरूपं विचिन्तयेत् ।
 रोचनामग्निकोणे च चण्डाशोकविधादिणीं ॥

वामदक्षिणकराभ्यां च शरच्चन्द्रकरप्रभाम् ।
 नैऋत्ये पंडरा देवौ धनुर्वाणधरां परां ॥
 रक्ता वायव्यकोणे तु मामकौ पीतसन्निभा ।
 + + + + शिखाहस्ता श्याममैशानकोणके ।
 तारिणीं वरदां सत्यं वामे नीलोत्पलधारिणीं ॥
 यता चण्डाशना सर्वा अद्वयार्थसंस्थिता ।
 रागवच्चा न्यसेत् पूर्वे द्वारे शत्रुकृता समा ॥
 खड्गधरधरा रक्तां द्वेषवचन्तु दक्षिणे ।
 कर्त्तितज्जनौकरा नीला यमेन कृतवेष्टिता ॥
 पश्चिमे मारवचान्तु वर्णवचकराचला ।
 भय्रपिच्छवस्त्रांतु वरुणस्थां श्यामसन्निभाम् ॥
 उत्तरे मोहवचान्तु तन्यशोकधारिणी ।
 पीतवर्णा कुवेरस्थाऽन्यसेत् सूर्यासना + + ॥
 प्रतालीङ्गपदाः सर्वा + + + + मूर्द्धजः ।
 चत्वारो हि घटा कोणे कर्त्तव्याः पीतसन्निभाः ॥
 अस्य भावनमात्रेण योगिन्यष्टसमिन्वतम् ।
 त्रैलोक्येषु स्थितस्त्रीणां स भर्ता परमेश्वरः ॥
 अथान्यत्संप्रवक्ष्यामि चण्डरोषभावनानां ।
 विश्वपद्मदले देवं कल्पयेच्चण्डरोषणम् ॥
 वामदेवम्भवेदग्रौ रक्तवर्णान्तु नैऋत्ये ।
 पीतम्बै कामदेवं तु श्यामां माहिष्ठिरामकं ॥
 वायव्ये कृष्णवर्णं तु कोइलासुरसंज्ञकम् ।
 कर्त्तिकर्पककरा चैते संस्थितालीङ्गपादतः ॥
 भवतः पश्चिमे देवौ स्थिता वै पर्णश्रावली ।
 अस्यैव ध्यानयोगेन दग्धमत्सादिपूजया ॥
 ... ..
 पीतया प्रज्ञया युक्तं वामे च श्वेतपद्मया ।
 नीलं वैचण्डरोषं तु रक्तया रक्तयाथवा ॥

... ..
 तावद्विभावयेद्गाढं यावत् प्रस्फुटतां व्रजेत् ।
 गतन्तु प्रस्फुटो योगी महामन्त्रेण सिध्यति ॥

In my Nep. Cat. of the year 1915, pp. 92-94, mention is made of a commentary on the Caṇḍamahāroṣaṇa Tantra by Mahāsukhavajra. The MS. is dated N.S. 417 = A.D. 1297. The commentary is entitled Padmāvatī. Mahāsukhavajra is mentioned in the Tengur.

For a Tibetan translation of the Text see Beckh, p. 83, para. 42.

85.

9965. एकल्लवौरचण्डमहारोषणतन्त्र *Ekallavūra-Caṇḍamahāroṣaṇa-Tantra.*

Substance, Nepalese paper. 11½ × 2½ inches. Folia, 83. Lines, 5 on a page. Extent in ślokaś, 1200. Character, Newari. Date, N.S. 435. Appearance, fresh. Complete.

Last Colophon:—इत्येकल्लवौराख्ये श्रीचण्डमहारोषणतन्त्रे देवतासाधनपटल पञ्चविंशतितमः ।

Post-Colophon Statement:—इत्येकल्लवौराख्ये श्रीचण्डमहारोषणतन्त्रे देवतासाधनपटल पञ्चविंशतितमः ।

ये धर्मा हेतुप्रभवा, etc., etc.

शुभमस्तु ॥ संवत् ४३५ मिति ।

See the preceding number.

86.

9981. चण्डमहारोषणतन्त्र । *Caṇḍamahāroṣaṇa Tantra.*

The first and the last leaves of a MS. of seasoned palm-leaf—dated N.S. 531 = A.D. 1411.

संवत् ५३१ मार्गशिरशुद्धि श्रीचण्डमहारोषणतन्त्र सम्पूर्णमिति ।

श्रीकाठमण्डपनगरे श्रीकौत्तिपुरमहाविहाराधिवासितश्रीरविचन्द्रेण लिखितञ्च ।

यथादृष्टं तथालिखितञ्च लेखिका नास्ति दोषाय नूनाधिकाक्षरं वा तत्सर्वं
साधनीयं महज्जनैः ।

रक्षतव्यं प्रयत्नेन मया कथेन लेखितम् । शुभमस्तु सर्वसत्त्वानाम् ।

Then commences another treatise on Śāntika and Pauṣṭika.

87.

10844. एकलव्यैरचण्डमहारोषणतन्त्र । *Ekallavira-
Caṇḍa-Mahāroṣaṇa-Tantra.*

Substance, Nepalese paper. 7×2½ inches. Folia, 26. Lines, 5 on a page.
Extent in ślokas, 200. Character, Newari. Appearance, fresh.

Last Colophon:—इत्येकलव्यैरं नाम चण्डमहारोषणतन्त्रं समाप्तम् ।

वेधर्माः etc.

88.

10741. A. श्रीचण्डमहारोषणसाधनम् । *Sri Caṇḍa-
Mahā-Roṣaṇa Sādhanaṃ.*

Substance, Nepalese paper. 10×3 inches. Folia, 107. Lines, 5 on a page.
Extent in ślokas, 1000. Character, modern Newari. Date, N.S. 963. Ap-
pearance, fresh. Complete.

Beginning:—ॐ नमः श्रीचण्डमहारोषणाय ।

अथातः प्रष्टुं वृता तन्त्रराजस्तु राजेश्वरः इति सिद्धैकवीर (करवीर)
निर्गततन्त्रं चण्डमहारोषणं प्रथमं तावत् मन्त्री ध्यानालय एक-
वृत्ते प्रसप्ताने वा शून्यागारे सर्वदा अथ गिरिकुहरे गङ्गरेषु
नदीतीरेषु संगमेषु एकलिङ्गेषु गुहायां वा साधयेत् मन्त्री
महाधिप प्रथमं तावत् गुरुबुद्धबोधिसत्त्वान् चिरत्नशरण-
गमनादिकं कृत्वा हृष्टचित्तमुद्धरेत् ।— प्रथमं भावयेत् मैत्री
द्वितीयं करुणां त्रितीयं भयं चतुर्थं उपायं
विशेषतः चतुर्दशविचारानिति ।

ततः [पश्चिन्कीरन मन्त्रं (?)

ॐ वज्रवैतारं किलये ॐ फट् ॥ पूर्व ॥ ॐ वज्रकां कालवन्धये ॐ फट् ॥

दक्षिण ॥ ॐ वज्रचण्डमहासेन मूर्ध्नि नास्कोटय स्कोटय यस्य यस्य ॐ फट् ।

8A. श्रीगकल्लवीराख—(कल्लवीराख) इति सिद्धैकलवीरोद्धृत्य श्रीचण्ड-
महारोषणसाधनम् समाप्तम् ।

10A, इति कल्लवीरस्य प्रथम परिच्छेदः । 11A, इत्येकल्लवीरस्य चकार
परिसूचनार्थो द्वितीय परिच्छेदः ; 13A, इत्येकल्लवीरस्य ललितक्रिडार्थग्रहण-
परिच्छेदस्तृतीयः ; 14B, इत्येकल्लवीराखवाह्यविचारेण चतुर्थपरिच्छेदः ; 26A,
इति श्रीसिद्धैकल्लवीलप्रतिभेदान्तरे सहजाभिरासं नामाभिसमयं समाप्तम् ।

अचलाभिसमयः प्रसिद्धः । शुभम् ।

Post-Colophon Statement:—ये धर्माः etc., etc.

संवत् वक्रिष्ठतुग्रह माघे कृष्णे पञ्चमे तिथि रविवारे सिध्यतां शुभम् ।

यथाशास्त्रोक्तं फलं प्राप्तम् ।

89.

9992. चतुष्पीठनिबन्धः । *Catuspīṭhanibandha*.

Substance, seasoned palm-leaf. 20"×2". Leaves by counting, 8. The
leaf marks have disappeared. Character, Newari of the 12th century.

Colophons:—

3B. इति प्रकरणं गुह्यपीठतन्त्रे प्रथमः पटलः ॥ ० ॥ इति चतु-
ष्पीठनिबन्धे गुह्यपीठे प्रथमः पटलः ।

6A. इति प्रकरणं + + + पीठं समाप्तम् ॥ ० ॥ इति
चतुष्पीठनिबन्धे योगपीठं समाप्तम् ॥ इदानीं गुह्यपीठमाह ।

The leaf marks given in one of the blanks left for the
holes to the right and left of the centre, are not reliable.
They are generally given by vendors without much thought.

It begins:—नमो रत्नत्रयाय ।

विद्युच्छिङ्गां महाभीमां सर्वासापरिपूरका['] ।

तान्नमस्कृत्य वक्ष्येऽहं साधनोपायिकाम्बरां ॥

भगवत्या स्वेदाम्बुजायाः कल्पोक्तविधिना प्रविष्टमण्डलाभिषेकविद्या-
लम्बस्य मन्त्रिण जपविधिमारभ्यते ॥ प्रथमन्तावत् मन्त्रिणो कल्प-

... यप्रतिपालनामृद्धिप्रतिहार्यादि ... मद्बोत्साहिना ॥ ....
मनात्मवान राजादिसम्पदान्यतने सिद्धिनिष्पादनाध्येषणायुक्ते सुनि-
श्चितेसा सर्वं द्वन्द्वं सद्दिष्णुना ॥ अखिलमानसेन वाह्याध्यात्मिक-
श्रौचाचारे समन्वितेन प्रज्ञापारमितादिसद्गन्मवाचनोद्यतेन पर्व-
तारामोद्यानप्रसन्नानपद्मसरनदीपुलिनविहारालयगुहादिख्यवा म-
नोऽनुकूले स्थाने मृद्गोमयादिरुपलेपनम् ॥ ... यभूमि कल्पयेत् ॥
तत्रायं विधिक्रमो, निष्ठा तृतीयावसानकालसमये शयनादुत्थाय
त्रैयध्विकाकाशधातुनिष्ठधर्मेधातुपर्यवसानव्यवस्थितेभ्यः सर्वबुद्ध-
बोधिसत्त्वेभ्यः सर्वान्तमभावं विनिर्यातयेत् । प्रणमेत् ततो द्वाद-
शाक्षरमन्त्रेणाङ्गुष्ठमुद्रयात्मानं पञ्चसु स्थानेषु रक्ता विदध्यात् । तेन
बहिर्भूम्यादिकं गच्छेत् रात्रौ दक्षिणाभिमुखो दिवा चोत्तराभि-
मुखो भवेत् । ततः कृतश्रौचस्तु स्नानपञ्चाङ्गप्रक्षालनं वा कुर्यात्
ततो देव्या उदकाञ्जलित्रयं निवेद्य देवगृहं यायात्, सम्यक्लिप्त-
कुसुमाभिकीर्ण मण्डलके देव्याः पटप्रतिमस्यान्यतमस्याग्रतः अभा-
वेन भगवती ध्यात्वा रक्ताम्बरधरो सर्वोपकरणोपेत प्रतीच्यादि-
मुखोदङ्मुखो वा सर्वलोकधात्वास्थितसर्वबुद्धबोधिसत्त्वप्रत्येक-
बुद्धार्थश्रावकादीन् भावतो नमेत् ॥ ततो भगवतीं नत्वा अञ्जलिं
शिरसि निधायैवं वदेत् रत्नत्रयं मे शरणं सर्वपापं प्रतिदेशयाहं
अनुमोदे जगत्पुण्यं बुद्धबोधौ दधे मनः । तथैवाञ्जलिं कृत्वा विशुद्धि-
मन्त्रमुदीरयेत् । सप्तवारं नमः समस्तबुद्धानां ॐ सर्वविशुद्धिधर्म ॥

Here the first leaf ends. The second leaf however does not tally with it.

The text of the Original Catuspīṭha Tantra has been described in Cam. Cat. p. 197. The commentaries to the text have been described in my Nep. Cat. 1915, Catuspīṭha Sādhanaśaṃkṣepa in p. 7, Catuspīṭhaloka in p. 12, and Catuspīṭhanibandha, i.e. the commentary under notice in p. 7.

For a Tibetan translation of the Text, see Beckh p. 82, para. 39.

90.

8063. चर्याचर्यविनिश्चयः । *Caryācarya Vinīścaya*.

A collection of Buddhist songs in Bengali, with a Sanskrit commentary.

Substance, modern Nepalese paper, white on one side and yellow on the other. Pages, 96. Lines, 20-22 on a page. Bound in book-form. Character, Nāgara in a Newari hand. Appearance, fresh. Ends abruptly in the commentary of the 50th song.

See my printed edition of the work in the volume entitled *Hājāra Bacharer purāṇa Bāṅgālā Bauddha Gāṇao Dohā*. This is a copy of the palm-leaf MS. on which the printed edition is based. It contains 50 songs written by twenty different poets between A.D. 950 and 1200. Most of these poets are known from the Tengur, Tantrika Section. The accompanying Sanskrit commentary does not explain the words, but the inner meanings of the songs according to the Sahajia tenets of Buddhism.

91.

9964. कृष्णयमारितन्त्र । *Kṛṣṇa-yamāri-Tantra*.

Substance, Nepalese yellow paper. $11\frac{1}{2} \times 2\frac{1}{2}$ inches. The last four leaves are of smaller size— $11\frac{1}{2} \times 2$ inches. Folia, 26. Lines, 5-7 on a page. Extent in ślokās, 450. Character, Newari. Appearance, fresh. Copied from an original dated N.S. 500 = A.D. 1380. Complete.

Last Colophon:—श्रीकृष्णयमारितन्त्रराजः समाप्तः ।

Post-Colophon Statement:—

योमानङ्गमृगाङ्गमौलिउदने (२) नेपालसम्बत्सरे

चैत्रे पक्षसिते फागुनदिवसे वारे मङ्गी(हि)नन्दने ।

श्रीमत् कृष्णयमारितन्त्रमसमञ्जितामणीव प्रदं

सत्त्वार्थाद्वितचेतसा सुलिखितं तत्त्वं मया अद्भया ॥

लिखितमस्ति श्रीवनरत्नमहास्थविरपरमगुरोश्चरणाम्बुजसेविकेन श्रीषड-
क्षरीमहाविहारीयभिक्षुश्रीधर्मरचितेन । इति शुभमस्तु ॥

Mahāsthavira Vanaratna is known from Tengur.

There is no Tibetan translation of the Text in Beckh.
But Cord. has translations of many commentaries in p.159 (ff).

Beginning :—

एवं मया श्रुतमेकस्मिन् समये भगवान् सर्वतथागतकायवाक्चित्त-
सर्ववच्चयोषितभगेषु विजहार । मोहवच्चयमारिणा चा पिशुन-
वच्चयमारिणा च ईर्ष्यावच्चयमारिणा चा द्वेषवच्चयमारिणा चा
सुदूरयमारिणा च दण्डयमारिणा च पद्मयमारिणा च खड्गयमा-
रिणा च । वच्चचर्चिका च । वच्चवाराह्यौ च वच्चसरस्वती च
वच्चश्रौरी चाकोला— एवं प्रमुखैः महायमारिसंघैः अथ खलु
भगवान् वक्षपाणिं वक्षसत्वं सर्वतथागताधिपतिमामन्त्रयामास ।
अथ खलु भगवान् खवच्चेत्यादेशहरं द्वितीयोऽथ शब्दः । सर्व-
मारनिवृत्तन्तवच्चं नाम समाधिं स्वकायवाक्चित्तवच्चायोनिश्चारया-
मास ।

चन्द्रवच्चप्रयोगेन भावयेद्यमघातकम् ।
माराणां शमनार्थाय द्विषोपनुदे सर्वतः ॥
रक्षार्थं भावयेद्वच्चं पञ्चरश्मिसमाकुलम् ।
वच्चेण भूमिवातश्च प्राकारं पञ्जरं तथा ॥

अथ खलु भगवान् सर्वतथागतजनकसर्वमारविष्वंसनवच्चं नाम समाधिं
समापद्येदं सर्वमाह ।

वच्चयमार्यादिवीजं स्वकायवाक्चित्तवच्चयोनिश्चारयामास ।

यमध्ये क्षे स मे द य च नि रा जा स हो रु ण यो नि र ।
रेफस्यादियमन्नः स्यात् क्षेकारे मोह उच्यते ॥
मकारे पिशुनमेवाक्षं सकारे रागमेव च ।
दकारेऽपि च ईर्ष्या स्याद्यमन्त्राः पञ्च कीर्तिताः ॥
यकार सुदूर ख्यातः चकारे दण्डनायकः ।
निकारे पद्मपाणिश्च राकारे खड्गवानपि ॥
जाकारे चर्चिका प्रोक्ता वाराह्यौ च सकारके ।
सरस्वतीचक्षोकारे लकारे श्रौनिका स्मृताः ॥

णयोनिरचतुःकोणे चत्वारि कंरका मताः ।
 खवच्चमध्ये गतं चिन्तेत् विश्ववच्चं भयानकम् ॥
 यमान्तकस्य मध्यस्थं भावयेत् कालदारुणम् ।
 पूर्वारे मोहवच्चं तु दक्षिणे पिशुनमेव च ॥
 पश्चिमे रागवच्चं तु ईर्ष्यावच्चमुत्तरे तथा ।
 कोणवच्चतुःशूले चर्चिकाद्या विभावयेत् ॥
 दारवच्चतुःशूले मुद्गराद्या विभावयेत् ।
 विश्ववच्चतुःकोणे चत्वारो नटकमस्तकाः ॥

अथ खलु भगवान् सर्वतथागताधिपति यमारिवचं नाम समाधिं समापद्येदं
 महाद्वेषकुलमन्त्रमुदाजहार । ॐ क्लीः स्त्रीः विकृताननं जं जं फट् फट् खाहा ।

अथ खलु भगवान् सर्वतथागताधिपतिर्मोहवच्चमन्त्रमुदाजहार । ॐ जिन
 जिक ॥

अथ खलु भगवान् सर्वतथागताधिपतिः पिशुनवच्चमन्त्रमुदाजहार ॐ
 रत्नष्टक् ।

अथ खलु भगवान् सर्वतथागताधिपतिः रागवच्चमन्त्रमुदाजहार ॐ
 चारालिक ॥

In this way it goes on giving the *mantras* of Īrṣyāvajra, Mudgaravajra, Daṇḍavajra, Padmavajra, Khadgavajra, and their Śakties Vajra-Carcikā, Vajra-Vārāhī, Vajra-Sarasvatī, Vajra-Śaurī, and Kāyavākeittādhiṣṭhāna mantra; in short, the mantras of all the associates of Bhagavān, named in the beginning.

Next come the Dhyānas of some of the deities, of much iconographic interest.

I. Yamāri.

त्रिमुखं षड्भुजं क्रुद्धमिन्द्रनीलसमप्रभं ।
 पाण्यौ वचं प्रभावित्वा यमारिं भावयेद्बुधः ॥

II. Mohavajra.

त्रिमुखं षड्भुजं शान्तं खच्छविम्बसमप्रभं ।
 पाण्यौ चक्रं विभावित्वा मोहवचं विभावयेत् ॥

III. Piśunavajra.

त्रिसुखं षड्भुजं पुस्तं तप्तचामीकरप्रभं ।
पाण्यौ रत्नं विभावित्वा पिंशुनवच्चं विभावयेत् ॥

IV. Rāgavajra.

त्रिसुखं षड्भुजं वश्यं पद्मरागसप्तप्रभं ।
पाण्यौ पद्मं विभावित्वा रागवच्चं विभावयेत् ॥

V. Īrṣyāvajra.

त्रिसुखं षड्भुजं सव्यं मलकतोत्पलसन्निभं ।
पाण्यौ कोषं विभावित्वा ईर्ष्यावच्चं विभावयेत् ॥

Here ends the first Pātala.

4A, सर्वतथागतकायवाक्चित्तज्ञाणयमारिरुद्धातन्त्रेऽभिषेकपटलः प्रथमः ।

तथ खलु भगवन्तः सर्वतथागताः भगवन्तं महावज्रसत्त्वं स्तुवन्ति स्म ।

The second Chapter gives hymns to the deities.

5B, °महामण्डलपटलो द्वितीयः ; 6A, कर्मयोगपटलस्तृतीयः ; 10A, °चतुर्थः पटलः (entirely devoted to mystic diagrams, a specimen of which is given below.)

8A. अमशानकर्पटे चक्रद्वयं लिखेद्व्रतौ ।

राजिकालवनेनापि विषेण निम्बकेन च ॥
चिकटुकं कटुतैलञ्च अमशानार्शानमेव च ।
धुस्तूरकपत्रनिर्यासैश्चण्डवीजैस्तथैव च ॥
तर्ज्जनीरक्तमादाय चित्रकस्य रसेन वा ।
ऊषरस्य मृत्तिकां गृह्य चण्डालहृदि काञ्चनं ॥
बुभुक्षितपद्मलेखन्या चतुर्दश्यां लिखेद्व्रतौ ।
मध्याह्ने क्रूरचित्तेन दुष्टानां बन्धहेतुना ।
नामं सत्त्वविघातस्य ऊंकारेण विदर्भयेत् ॥
दक्षिणाभिमुखो योगी आत्मानं यमघातकं ।
क्रोधरूपं महाचण्डं खण्डमुखद्विभूषितम् ॥

महिषस्यं ललज्जिङ्गं वृद्धदुदरं भयानकं ।
 कङ्करोर्द्धजूटकेषां वक्रश्रमश्रुभुवं तथा ॥
 दक्षिणेन महावच्चं खड्गं चैव द्वितीयकम् ।
 तृतीये कर्त्तिहस्तं च इदानीं वामतो लिखेत् ॥
 चक्रचैव महापद्मं कपालचैव वामतः ।
 मूलमुखे महाभृङ्गं दक्षिणे चन्द्रसुप्रभं ॥
 वामं रक्तनिभं प्रोक्तं वज्राभरणभूषितं ।
 रोमकूपमहाविवरा स्फोरयेत् खकुलाधिपं ॥
 प्रत्यालीढपदसंस्थं सूर्यमण्डल उद्धतः ।
 विवृतदंष्ट्राकरालास्यं कल्पज्वालाग्निसन्निभं ॥
 एवमात्मानं सन्नह्य साध्यं वै पुरतो न्यसेत् । etc., etc.

- 11A, ०चक्रानुपूर्वलिखनं नाम पञ्चमः पटलः ;
 12A, चक्रावलीकनो नाम षष्ठः पटलः ;
 11B, अथ मन्त्रं प्रवक्ष्यामि सर्वभूता बलिक्रियां ।
 उच्चारिते महामन्त्रे सर्वभूतप्रकम्पनम् ॥

इन्द्राय ङ्रीः यमाय द्वीः वरुणाय वि कुवेराय क्त ईशानाय त अमये अ
 नैऋत्ये न वायवे न चन्द्राय ऊं अर्काय ऊं ब्रह्मणे षट् वसुधारायै षट् वेम-
 चित्रिणे स्वा सर्वभूतेभ्यः हा । हा हा ह्रीं ह्रीं ह्रं ह्रं हे हे स्वाहा ।

कृत्वा मण्डलिकां त्वत्वां विष्णुत्रयोदशमिश्रितैः ।
 देवताः प्रीणयेद्योगी हाहाकारं पुनः स्मरेत् ॥

- 13B, आकर्षणादिप्रयोगपटलः सप्तमः ।
The Saktis of the different Yamāris.

- 12B, त्रिमुखां षड्भुजां शुक्लां चक्रहस्तां शशिप्रभां ।
चर्चिकां भावयेत् प्राज्ञो रक्षाकृष्टिप्रयोगतः ॥
 त्रिमुखां षड्भुजां घोणां वज्रहस्ता सुनीलकाः ।
वाराहौ भावयेत् प्राज्ञो मद्याकृष्टिप्रयोगतः ॥
 त्रिमुखां षड्भुजां रक्तां सरस्वतीं भावयेद्भूतौ ।
 पद्महस्तधरां सौम्यां प्रज्ञाबर्द्धनहेतवे ॥

त्रिसुखां षड्भुजां खर्व्यां मरकतोत्पलसन्निभा ।
शौरिं भावयेत् प्राज्ञो शुभ्राकृष्टिप्रयोगतः ॥

14B, °होमविधिपटलोऽष्टमः ; 15B, °यमारिभौमा नाम नवम-
पटलः ।

15A. ब्राह्मणस्य तु मांसेन चितिभस्मेन तम्बुदा ।
यमारिप्रतिमां कुर्यात् द्विभुजमेकवक्त्रिणाम् ॥
दक्षिणेन महावक्त्र-सथे नृशिरस्तथा ।
शुक्लवर्णं महाभौमं तेन दुष्टान्निवृत्तयेत् ॥
प्रतिदिनं वलिं दद्यात् पञ्चमांसाभ्युत्थेन तु ।
नित्यं यत् प्रार्थयेद्योगी मम शत्रुं निवृत्तयेत् ॥
इत्युक्त्वा सप्तरात्रेण प्रत्यूषे स्मियते रिपुः ॥

16A, वेत्ताड (वेताल?) साधनानुसृतिभावनापटलो दशमः ; 17B,
चर्यासमयसाधनपटलएकादशमः ; 18B, सर्वोपाधिकविशेषको नाम द्वादश-
पटलः ; 19B, सिद्धिनिर्णयपटलस्त्रयोदशमः ; 22A, °मङ्गवक्त्रसाधनो नाम
चतुर्दशपटलः ;

*It begins :—*अत्रेदं सूत्रपाठेन परमसमयं ।

अकारो मुखं सर्वधर्माणामाद्यनुत्पन्नत्वात् ॥
शिष्यं वैलोचनं ध्यात्वा श्रीयमान्तरूपवान् ।
ज्ञानसूत्रवराग्रायं पातयेत् सुसमाहितः ॥

तत्रेदं महाभयङ्गलप्रवेशसमयः ।

मण्डलदिगुणतो दीर्घद्वारविंशतिकं ।
पञ्चगव्यसमालिप्तं सूत्रं बुद्धैः प्रकल्पितम् ॥

तत्रेदं महावक्त्रप्रार्थनासमयः ।

अहो बुद्धमहाचार्यो अहो धर्मगणः प्रभुः ।
देहि मे समयं तत्त्वं बोधिचित्तञ्च देहि मे ॥

तत्रेदं महाभूपरिग्रहसमयः । वक्त्रपृथिव्यावाहनम् ।

त्वं देवि साक्षिभूतासि सर्वबुद्धान् ताधिनां ।
चर्यान्वयविशेषेषु भूमिप्रारमितासु च ॥

- 20B, प्राणातिपातिनो ये च मत्स्यमांसादिभक्षकाः ।
 मदिराकामिनीसक्ता नास्तिकव्रतधारिणः ॥
 अनभिषिक्ता नरा ये च उद्ध[त ?]यसनकारिणः ।
 ग्रामजालरता ये च यमारितन्त्रपरायणाः ॥
 सिध्यन्ते नास्ति सन्देहः कृष्णस्य वचनं यथा ॥
 अथ ते मैत्रेयप्रमुखाः सर्वबोधिसत्त्वा ।
 वज्रनिरुक्तिपदं श्रुत्वा तुष्णीं स्थिता अभूवन् ॥
- 23A, °वचनङ्गसाधनम् पञ्चदशमपटलः ।
- 22B, अथातो रूढस्य यक्ष्ये समासान्नं तु विस्तरात् ।
 येन विज्ञातमात्रेण अप्सराकर्षणं भवेत् ॥
 द्विभुजमेकवक्त्रं तु इष्टकाम्मुकपाणिनं ।
 पीतदेहं मृद्वारूपं वचनङ्गं विभावयेत् ॥
 पूर्व्वेण [च] रतिं ध्यायात् दक्षिणे मदनसुन्दरीं ।
 पश्चिमे कामदेवीं तु उत्तरे मदनोत्सुकां ॥
 सर्वासां कामदेवीनां काम्मेकं भावयेत् शरम् ।
 पीतां रक्तां तथा श्यामां शुक्लरक्तां च भावयेत् ॥
 कोणे चैव न्यसेन्नित्यमनिरुद्धमुषापतिम् ।
 वसंतं मकरकेतुश्च दारि भागे प्रकथ्यते ॥
 कन्दर्पदर्पकं चोक्तं स्मरं वाणायुधं तथा ।
 सर्व्वेषां देवतानां तु यमघ्नं मूर्द्ध्नि भावयेत् ॥
 स्त्रीणां खगमुखान्तस्थं वचनङ्गं विभावयेत् ।
 सीत्कारमन्त्रसम्भूतं विस्फुरन्तं समन्ततः ॥
 वाष्कितां विह्वलां ध्यात्वा वेधमानां मदोत्सुकां ।
 पादयोः पतितां चैव रक्तवस्त्रपरावृतां ॥
 मन्त्रश्चैव जपेत्तत्र ॐकारं स्वरमेदितम् ।
 साक्षा अन्तं ततो दत्त्वा सीत्कारमन्त्रमुच्चरेत् ॥
 अमुकी मे वशीभवतु भावयेत् सप्तवारकम् ।
 वाष्किता[ ] लभते योगी कृष्णस्य वचनं यथा ॥

23B, °हेरुक्साधनपटलः षोडशः ;

25B, °बोधिचित्तनिगदनपटलः सप्तदशः ;

26B, °कथापटलः सप्तदशमः ।

The work ends :—

इदमवोचत् गुह्यकाधिपतिर्वचकुलप्रणेता नकटकूरसस्य सम्पन्नतो महातन्त्र-
राजश्रोत्रियानविर्गतः सपादलक्षादुद्धतः समाप्तः ।

Last Colophon :—कथापटलोऽष्टादशमः ।

92.

10744. **सेकोदेशटिप्पनी ।** *Sekoddeśa-Tippaṇī.*

By SĀDHUPUTTRA ŚRĪDHARĀNANDA.

Substance, seasoned palm-leaf. 12×2½ inches. Folia, 10. Lines on a page, 7/8. Extent in ślokas, 370. Character, Newari of the early 13th century. Appearance, old and discoloured. Complete. Remarkably correct and accurate.

. *Beginning* :—ॐ नमः श्रीकालचक्राय ।

सर्वाद्यतिर्विमलशून्यमयीव माता

अद्वैतशातरसपूर्णतनुर्विमुञ्च ।

मूर्त्या यया जनयतेऽभिजनं जिनानां

तस्यै नमः सहजयोगविशुद्ध मान्यै (?)

श्रीगुरोश्चरणाम्भोजं प्रणम्य स्मरणाय मे ।

लिख्यते तत्प्रसादेन सेकोदेशस्य टिप्पनी ॥

इह खलु श्रीध्यानमहाचैत्यनानातन्त्रश्रवणार्थिभिरध्येषितः श्रीशा-
क्यसिंहो भगवान् मन्त्रमहायानं देशयत स्म ।

तत्र दशभूमिश्चरमहाबोधिसत्त्ववज्रपाणिनिर्मितशरीरः सुचन्द्रो

राजा परमादिबुद्धदादशसाहस्रमहातन्त्रे भगवन्मध्येषयति स्म ।

तथाहि भगवद्वाकरणम् ।

बोधौ स्थानं महाबोधिः प्रज्ञापारमितानये ।

नियतं देशकस्थानं ऋषिकूटो महागिरिः ॥

महामन्त्रनये प्रोक्तं स्थानं श्रीधर्मधातुकम् ।
 लोकधात्वादि सम्बुद्धैः बुद्धानां व्यध्ववर्तिनाम् ॥
 यद्वैभाषिकसूत्रान्तधारणी कल्पदेशना ।
 स्थानं नैकं जिनस्योक्तं मध्यसत्त्वाश्रयेन तत् ॥
 गृध्रकूटेऽपि मैत्रेयः प्रज्ञापारमितानयम् ।
 बुद्धो मन्त्रनयं शुद्धं श्रीधान्ये देशयिष्यति ॥
 इति वचनाद्भगवतः श्रीधान्य एव मन्त्रनयदेशना । अन्यदेशे पुन-
 र्यत्तत्राधिमुक्तोजनस्तदभिप्रायेण दशभूमौश्वरमहाबोधिसत्त्वः संगी-
 तिकारोऽन्यो वा तत्तच्चदेशनां विस्तरेण करोति ।
 सुचन्द्र इति ... .. सेक इत्यादि ... ..
 ... .. भगवानिति ... .. आयाममिति ...
 ... .. तत्र अपर इति महानिर्देशः,—

So this is a good old manuscript of a standard work of the Mantrayāna.

End:—सेकोद्देशस्य टिप्पण्या यदलम्भि शुभं मया ।
 लिखनात् तेन [सं]यायात् वक्षसत्त्वपदजनः ॥
 सेकोद्देशटिप्पणी समाप्ता ।

Post-Colophon Statement:—

कतिरियं साधुपुत्रपण्डित श्रीधरानन्दस्य ।

For a Tibetan translation of the commentary, see Cordier page 16, and for that of the Text see Beckh, p. 72, para. 2.

93.

4756A. ताराबोधय उत्पातकथा । *Tārābodhaya Utpāta-*
Kathā.

Substance, Nepalese paper. 11×2½ inches. Folia, 20. Lines, 5 on a page.
 Extent in ślokas, 200. Character, Newari. Date, N.S. 819. Appearance, dis-
 coloured. Complete.

Beginning:—ॐ नमो लोकेश्वराय ।

श्रीमत्पोतलके रम्ये लोकनाथं प्रपृच्छति ।
मानवानां हितार्थाय तारादेवी महाकृपा ॥
उत्पातरक्षणस्यापि शुभाशुभपलिच्छया ।
देशयस्व कृपासिन्धो विधिना महतां प्रभो ॥
लोकेश्वराह ।
शृणुताञ्च प्रवक्ष्यामि उत्पातशान्तिककमम् ।
पश्चिमकालयो लोका पापाचारि भवन्ति हि ॥
इत्यादि ।

Colophon:—इति श्रीताबोधये उत्पातकथा समाप्त ॥ संवत् ८१६ ।

94.

3855. **वज्रावली नाम मण्डलौपयिका ।** *Vajrāvalī nāma*
Maṇḍalopāyikā.

By ABHAYAKARA GUPTA.

Substance, seasoned palm-leaf. $13 \times 2\frac{1}{4}$ inches. Folia, 123, of which 72 is twice marked. Lines, 6 on a page. Character, Newari of the 12th century. Appearance, mouse-eaten. Complete. The last leaf is a restoration on paper.

The leaves are marked with letter numerals on the left and figures on the right. Both sides agree up to 88, then letter numerals increase by one till 118. What should be leaf 119 is marked 116 in letter numerals and 118 in figures, and the mistake is continued to the end.

See Bendall's Cambridge Catalogue, p. 197.

Beginning: नम श्रीवज्रसत्त्वाय ।

बन्दे श्रीकृतिशेश्वरं स्मरतरे माराभवारेः पदम्
क्रोधो धावति दिक्षु मङ्गलगिरो गावन्तु वज्राङ्गनाः ।
श्रीमद्वज्रभृतो महिम्नि जगदाधातुन्महामण्डले
निष्पृथ्वीहृमिहाभयस्य महसा वज्रावली मौलतु ॥

अस्तवह्निर्वज्रभतेव वज्र परम्पराभिर्धियतां हृदीयं
यज्योतिरन्तस्तिमिरं निरस्य श्रीवज्रभन्मूर्त्तिमतौ विभर्त्ति ॥

Object of the work :

मण्डलादिविधिः शास्त्रविस्तृतः कमलौदये ।
संक्षिप्तमिह [सु] व्यक्तं ब्रूमः शक्यक्रियं क्रमात् ॥
किञ्चाचार्यग्रन्थितप्रक्रियास्त्रा
पूर्णत्वं न प्रस्तुतत्वं स्फुटोक्तिः ।
क्वापि क्वाप्याम्नाततो युक्तता चे-
त्यस्माभि स्तुतद्गुणैर्मण्डितेयम् ॥

इह हि दुःखजानाद्यविद्यादिदामपरम्परावज्रबुद्धीन् दुर्वारकर्मोर्मिप्रेरणया
प्रायश्चोऽपायत्रेषु गतिद्वेषु च गम्भीरसंसारसरिदावर्त्तेऽतिदुस्तरे प्रतिसुहुर्नि-
मज्ज्योन्मज्जन + न्निविश्राममखतं न्नांस्तनुभतः परमकृपाप्रणयात् समुद्धर्त्तुमुच्चरेः
प्रथममार्गाद्युपकरणसन्निधापनादिकमतो मनोहरविहारादिक्रियाप्रतिष्ठापनानुष्ठा-
नादिस्वभिषेकश्रुतचिन्तादौ च यथायोगं पुण्यसम्भारे ज्ञानसम्भारे च सम्यग्-
त्याह्याचार्यैर्वाङ्मयमन्त्रनीतिनिपुणधीर्धैर्यमात्सर्योत्साहशालिभिः कृपालुभि-
र्यथाक्रमं विहाराद्यर्घ्यार्घ्यादिदानलक्षणं पूर्वसेवाप्रयोजनं शिष्यसंग्रहो भूखननं
भूशोधनं भूमिपरिग्रहो विघ्नकीर्णनं वसुन्धराधिवासनं कलसाधिवासनं वसुन्धरा-
धिवासनं देवताधिवासनं मण्डलसूत्रणं रजपातनं कलसन्यासो मण्डलसाधनं
देवताधिवासनं प्रतिमादिप्रतिष्ठा पुष्करिण्यादिप्रतिष्ठा आम्भारामादिप्रतिष्ठा
शिष्याधिवासनं आचार्यप्रवेशः शिष्यप्रवेशो मालोदकमुकुटवज्रघण्टानामसेका
स्त्रिसमयदानं आचार्यश्रीको मन्त्रं अर्थणं अङ्गनं दर्पणसेकः शरद्वेपो गुह्यसेकः
प्रज्ञाज्ञानचतुर्थसेकाः विद्याव्रतं वज्रव्रतं चर्याव्रतं व्याकरणमनुज्ञा आश्वास ससेको
होमो मण्डलोपसंहारो मानसमण्डलं वलिः विघ्ननिवारणं वज्रः वज्रघण्टालक्षणं
धारणञ्चेति पञ्चाशद्विधयो विधेयाः ॥

Authorities consulted: 21B, नागबुद्धिपाद ; 23B, निष्यन्नयोगा-
वली ; 24B, सम्पुटतन्त्र ; 27A, इत्यानन्दगर्भादयः ; 29B, डाकिनीवज्रपञ्जर ;
32B, विमलप्रभः ; 36A, वज्रडाकतन्त्र ; 39A, मञ्जुवज्रमण्डलटिप्पणी ;
42B, तत्त्वसंग्रहः ; 43B, भूतडामर ; 44B, कालचक्र ; 48B, त्रैलोक्य-

विजयतन्त्रे; 54A, अभिधानोत्तरतन्त्रे; 58A, अपरवचामृतत्रयसा मण्डलेषु चिह्नानि वचामृततन्त्रे वेदितव्यानि; 87A, तदुक्तं भगवता सार्द्धत्रिंशत्तिकायाश्च; 87B, विवृता चास्माभिरास्मायमङ्गार्थादिषु अन्यत्र च नापत्तिः; 89B, विवृतमिदमास्मायमङ्गार्था; 104B, बुद्धकपालसम्बरहेवचादीनां; 109A, डाकिनौवचपञ्जरत्तर; 110A, योगिनीसञ्चारतन्त्रे; 111A, श्रीसमाजे, द्विकल्पतन्त्रे; 112B, कालचक्रे; 112B, सुवाहुपरिपृच्छा, पद्मसुप्रतिष्ठिते च तन्त्रे; 119A, चास्माभिः श्रीसखरोदयाभिसमयोपाधिकायां प्रकटितः ।

Topics : 5B, इति विहारगन्धकूटीचैत्यावस्थाश्रमार्घविधिः; पुष्करिण्याद्यर्घविधिः; , 6A, इति प्रतिमाद्यर्घविधिः; 7A, इति सर्वविधिष्वत्यगर्घ्यादिदानलक्षणविधिः; 8A, पूर्वसेवानियमप्रयोजनविधिः; 8B, शिष्यसंग्रहविधिः; 9B, भूखननविधिः; 10B, भूमिशोधनविधिः; 13B, बुद्धवलाक्षेपः; 16A, इति भद्रासनम्; 16B, इति कूटकासनम्; इति खस्तिकासनम्; 17A, इति भूपरिग्रहविधिः; 20A, वसुन्धराधिवासनविधिः; 22A, इति कलससंख्यावस्था; 25A, इति कलशाधिवासनविधिः; 25B, देवताधिवासनविधिः; 72 2B, वचपातनविधिः; 73A, इति कल्पन्यासविधि ततश्चतुर्दिक्षु मण्डलाद्विहारार्थाप्रज्ञापारमितादिसधर्मस्वतुष्टयं पाठयितव्यम्; 80A, इत्युदकाभिषेकः; इति मुकुटाभिषेकः; 80B, इति वचाभिषेकः; 81A, इति आचार्य्याभिषेक गुह्याभिषेकः प्रज्ञानावाभिषेकः; चर्वर्थाभिषेकः; 85A, विद्याप्रतिष्ठा, अक्षसूत्रप्रतिष्ठा, प्रतिमादिप्रतिष्ठाविधिः; इति पुष्करणीवापीकूपप्रतिष्ठाविधिः; 86A, आकाशादिप्रतिष्ठाविधिः; 89A, विशेषतोऽध्येषणां कारयित्वा बोधचित्तोत्पादं कारयेत्; 90B, इह यः सम्बरामाचार्य्यमकर्तुमाप दीयते स सामान्यः शरणगमनबोधचित्तोत्पादमात्रलक्षणः; यस्त्वाचार्य्यं कर्तुं दीयते स आचार्य्यसम्बरः । पञ्चकुलसंगृह्यैतः । अतोऽयं सम्बरद्वयदानपूर्वकः शिष्याधिवासनविधिः; 92A, इत्याचार्य्यप्रवेशविधिः; 93B, इति समयोदकदानम्; 95B, शिष्यप्रवेशविधिः; 96A, मालाभिषेकविधिः; 97A, इति मण्डले शिष्यस्य दर्शनात्मकः प्रवेशः; 98A, इत्युदकाभिषेकविधिः; 98B, मुकुटाभिषेकः; 99A, वचाभिषेकविधिः; घण्टाभिषेकविधिः; 100A, नामाभिषेकविधिः; 100B, घण्टासमयः; 101A, इति त्रिसमयदानविधिः; 101B, इति मन्त्र-

समर्पणविधिः; इति अङ्गनविधिः; 102A, इति दर्पणाभिषेकविधिः; इति शरच्छेपविधिः; 103A, इति गुह्याभिषेकविधिः; 104B, वज्रव्रतविधिः; 106B, चर्चाव्रतदानविधिः; इति व्याकरणविधिः; 111B, इति स्वस्याभिषेकविधिः; इति साम्नायः सपरिकरोऽभिषेकविधिः; 113B, इति ज्योतिमञ्जरी होमविधेयः; 114B, इति मण्डलोपसंहारादिविधिः एवमयं लेख्यमण्डलविधिः; 115A, इति मानसो मण्डलविधिः; 115B, इत्यमृतसाधनम्; 117B, सार्वभौतिकवलिविधिः; 119A, सार्वभौतिकवलिमन्त्रः; 120B, इति हेवच्चिकसार्वभौतिकवलिविधिः; 121A, इति विघ्ननिवारणविधिः । महापण्डिताभयाकरगुप्तरचिता वज्रावलीनाम मण्डलौपयिका समप्ता ॥

The detailed description of *Bodhicittotpāda*.

89. विशेषतोऽध्येषणां कारयित्वा बोधिचित्तोत्पादं कारयेत् । समन्वाहरन्तु मां बुद्धाः बोधिसत्त्वा अहममुकनामा इमां वेत्तामुपादाय यावदाबोधि मण्डलनिषदनादुत्पादयामि परमं बोधिचित्तमनुत्तरं ।

यथा त्रेयधिका नाथाः सन्बोधौ कृतनिश्चयाः ।
त्रिविधां शीलशिक्षाञ्च कुशलं धर्मसंग्रहम् ॥
सत्कार्यक्रियाशीलञ्च प्रतिगृह्णाम्यहं दृढम् ।
बुद्धं धर्म्मञ्च सङ्गञ्च त्रिरत्नायमनुत्तरम् ॥
अद्याग्रेण गृह्णिष्यामि (?) सम्बरं बुद्धयोगजम् ।
वज्रघण्टाञ्च मुद्राञ्च प्रतिगृह्णामि तत्त्वतः ॥
आचार्यञ्च गृह्णिष्यामि महावज्रकुलोच्चये ।
चतुर्दानं प्रदास्यामि घट्टत्वा तु दिने दिने ॥
आमिषाभयसधर्म्ममैत्रौबुद्धकुलोच्चये ।
महारत्नकुले योगे समये च मनोरमे ॥
सद्धर्म्मं प्रतिगृह्णामि बाह्यं गुह्यं त्रियानिकम् ॥
महापद्मकुले शुद्धे महाबोधिसमुद्भवे ।
सम्बरं सर्वसंयुक्तं प्रतिगृह्णामि सर्व्वतः ॥
पूजाकर्म्म यथाशक्ति महाकर्म्मकुलोच्चये ।
उत्पादयित्वा परमं बोधिचित्तमनुत्तरम् ॥

गृहीत्वा सम्बरं कृत्स्नं सर्वसत्त्वार्थकारणात् ।

अतीर्णान् तारयिष्येहमसुक्तान् मोचयाम्यहम् ॥

अनाश्वस्तानांश्वासयिष्यामि सर्वसत्त्वान् स्थापयिष्यामि । निर्हन्ता चेति वार-
चयं पाठयन् (विहृतमिदं आम्नायमञ्जय्यां) ततोऽमृतकुण्डलीमन्त्रेणारक्ष्य तेषां
हृतकण्डशिरसि वज्रपद्मचक्रोपरि सूर्यचन्द्रस्थानि वा वृषारक्तशुक्लानि । ऊं आः
उं अक्षराणि चिन्तयित्वा तानुच्चारयन् कृतकण्डशिरांसि गन्धोदकवज्रयुक्तेन
सत्यमुष्टिना संस्पृश्य शिरसि पुष्पं अग्रे धूपं दीपञ्च हृदये पुनर्गन्धं दद्यात् ।

There are twenty-seven maṇḍalas treated of in this book in full detail, therefore it is called Maṇḍalanpayikā.

(1) 53B, सम्बरमण्डले तु; (2) 54A, अतो मङ्गवज्रमण्डले;
(3) 55A, पिण्डीकमोक्तमण्डले; (4) 55B, सम्पुटतन्त्रोक्तवज्रसत्त्वमण्डले;
(5) 56A, क्षानडाकिन्या मण्डले; (6) 56B, सप्तदशात्मकस्य हेवज्रत्रयस्य
मण्डले; (7) 57A, षोडशभुजस्य तु मण्डले; (8) 57B, नैरात्माया मण्डले;
(9) 57B, एवं कुण्डकुल्लामण्डले; (10) 57B, वज्रामृतमण्डले; (11) 58A,
अपरवज्रामृतत्रयस्य मण्डले; (12) 58A, महामायायामण्डले; (13) 58B,
नवात्मक बुद्धकपालमण्डले; (14) 58B, वज्रहंकारमण्डले; (15) 59A, सम्बर-
मण्डले; (16) 59B, पञ्चविंशत्यात्मकबुद्धकपालमण्डले; (17) 60A, योगा-
म्बरमण्डले; (18) 60B, यमारिमण्डले; (19) 60B, वज्रतारामण्डले;
(20) 61A, मारौचिमण्डले; (21) 61B, पञ्चरक्षाणां मण्डले; (22) 61B,
वज्रधातुमण्डले; (23) 62B, त्रिचत्वारिंशदात्मकमङ्गवज्रमण्डले; (24) 67A,
दुर्गतिपरिशोधनौमण्डले; (25) 67B, भुतडामरमण्डले; (26) 69A, षट्-
चक्रवर्त्तौमण्डले; (27) 70A, कालचक्रमण्डले ॥

Vajrāvali means a row of conventional figures of thunder-
bolt, which are to be found everywhere among the Buddhists
in Nepal.

The detailed description of *Āryāvraṭa*.

104B, ततो बुद्धकपालसम्बरहेवज्रादीनां अन्यतमष्टतमन्त्रेण खट्वाङ्गपद्म
भाजनानि त्रिर्जपित्वा ॥

गृह्य दत्तमतो वीर खट्वाङ्गं डमरुपाञ्चकम् ।

श्रीचक्रसत्त्वमुद्भेयं वह्निरप्यात्मसंस्थितेति ॥

गाथां पठन् ग्राहयेत् । तन्वान्तरोक्तम्वा खट्वाङ्गादिभ्यो चर्याङ्गं तत्तच्चक्र
शङ्खमन्त्रमन्त्रितः गृह्णेत्यादिना ग्राहयेत् तथाच श्रीसमाजे ।

जटामुकुटधरं विम्बं सितवर्णनिभं महत् ।

कारयेद्विधिवत् सर्वं मन्त्रसम्बरसम्बतम् ॥

कन्दमूलफलैः सर्वं भोज्यं भक्ष्यं समाचरेत् इत्यादिना विद्याव्रतसमादानेन
कर्तुं चर्याव्रतमुक्तं ॥ यातु योषित पुरुषो वा चर्याव्रतं याचते तां वज्रवाराङ्गीरूपां
नैरात्मारूपां पुष्पपातागुरुपकुलदेवतारूपां वा पुरुषन्तु श्रीसम्बर हेवचाद्यन्यतरूपं
विचिन्त्य तस्यां तस्मिन् वा ।

हृन्मीजमयखैरानीतां कुलदेवतां प्रवेश्य ।

अक्षोभ्यश्चक्ररूपेण अमिताभः कुण्डलात्मकः ।

रत्नेशः कण्ठमालायां हस्ते वैरोचनः स्मृतः ।

मेखलायां स्थितो अमोघ इत्युक्तेर्यथाक्रमम् ॥

चक्रौकुण्डलकण्ठकारुवकमेखला अक्षोभ्यामिताभरत्नसम्भववैरोचनामोघसि-
द्धिरूपां भटिति विचिन्त्य तत्र तन्तुज्ञानसत्त्वं तथानीतं प्रवेश्याक्षोभ्यादिपरि-
णताश्चक्रादिमूमुद्रा अक्षोभ्यादिस्वभावा एवेत्यधिमुच्य ॐ धर २ धारय २ मर्द ३
वज्रधृक् फट् स्वाहेति मन्त्रेण चिज्जतां चक्रौन्तस्या स्तस्य वा शिरसि गृह्णेत्यादि
गाथां स्त्रीपक्षे वीरेति पाठे देवीति निक्षिप्य पठन्नारोपयेत् ॐ वज्रधर
मस्मय (?) स्वं ङलु ३ आराजिक फट् स्वाहेति चिज्जतं कुण्डलद्वयं कर्णयोः ॐ वज्र-
सूर्यो तमोविधमनसमयस्त्वमहं रत्नधृक् फट् स्वाहेति चिज्जता कण्ठकायां ग्रीवायां
ॐ शाश्वत परमशाश्वत एह्यहि जिह्वजिकु फट् स्वाहेति विज्जतं शरकद्वयं करयोः
कङ्कणवत् ॐ फट् + + प्रज्जधृक् स्वाहेति विज्जतां च मेखलां ओणौ देवीत्यनन्तरं
वीरेत्यनेतरं वा यथाक्रमं चक्रिमक्षोभ्यरूपिणमिति वाग्वज्रकुण्डलमिति । रत्नसम्भव-
कण्ठकामिति रुचकं त्रिशशाश्वतात्मकमिति अमोघसिद्धि सिद्धिमेखलमिति प्रक्षिप्य
गृह्णेत्यादिकं पठेत् । या तु स्त्री पुरुषो वा लब्धदृष्ट्यादिसामर्थ्यः परार्थे वीरचर्या-
व्रतमादातुमिच्छति तां वज्रवाराङ्गीरूपां तं सम्बररूपं ज्ञानसत्त्वैकरसं विचिन्त्य
चक्रादिकं प्राग्वदधिमुच्य मुण्डमालादिकं स्वस्वमन्त्रदेवतास्वभावं ॐ वज्रवैरोचनीये
ङ् ३ फट् स्वाहेति चिज्जताश्च चक्रे वा तथैवारोपयेत् ॐ पञ्चबुद्धात्मककपालानि
च पञ्च पदगुक्तं वैरोचनीति यन्मन्त्रं कपालकृतं शिर इति । कपालमिह चक्रिरूपं
चापि ॐ त्रीः ह २ ह्र २ फडिति चिज्जतं कुण्डलद्वयं यदुक्तं मन्त्रेण कुण्डलं कर्ण-

शोधनमिति । वच्चवाराह्या मूलमन्त्रेण सर्व्वबुद्धेत्यादिमन्त्रेण वा विर्जप्तं कण्ठिकां यदुक्तं वच्चवाराह्या यन्मन्त्रं कण्ठकण्ठिकामण्डितमिति ॐ हन महि स्वाहा ह्रं वौषट् हे ॐ क्रीं फट् जं इति विर्जप्तं रुचकद्वयं यदुक्तं षडभिः कवचस्य वीरेण मुद्गेयं गात्रशोभनेति । ॐ वं हं यो हं मों क्रं क्रीं ह्रं ३ फट् फडिति विर्जप्तां मेखला यदुक्तं षडयोगिन्येति मन्त्रेण मेखलाकृतभूषणमिति ॐ श्री वच्च हे २ रुकं ह्रं २ फट् डाकिनोज्जालसम्बरं स्वाहेति विर्जप्तं परिधानञ्च व्याघ्रचर्मं यदुक्तं सर्व्वबुद्धस्य डाकिनस्य चर्म्माम्बरधरा परा इति ॐ प्रचण्ड ह्रं फडित्यादिभिः । ॐ रुपिणीये जं २ फडित्यन्तैः षट् चिंशता मन्त्रैः विर्जप्तं ज्ञानामृतपानपात्रं पानौ यदुक्तं सर्व्वचक्रस्य योगिन्यो मन्त्रपाणकरोटकमिति खट्वाङ्गडमरु ॐ भगवन् मूलमन्त्रेण त्रिरभिमन्त्र्य गृह्णे इत्यादिगायया श्रीसम्बरस्य मूलमन्त्रेण विर्जप्तं ब्रह्मसूत्रं कण्ठावलम्बितहारामालालम्बितभरणवच्चं वीरकेशकृतमुकुटौ द्विवेष्टनकचहारी भस्मकेयूरं नुपुणं घुर्घुराच्च स्वस्स्थाने । यदुक्तं ॥

मूलमन्त्रस्य यद्वीरं ब्रह्मसूत्रादिकल्पितमिति ।

तत्रैकयावस्था ब्रह्मसूत्रं कर्त्तव्यं । अष्टभिरावलीभिर्मेखला सैव स्त्रीकथां षोडशभिः पञ्चविंशत्याहारः यदुक्तं ।

एकयष्टि भवेत् सूत्रं मेखला त्वष्टयष्टिका ।

रसना षोडशा ज्ञेया पञ्चविंशत्तु मालिनमिति ॥

अथवा न्यनहृत्सम्यं(?) केशकृतं वा ब्रह्मसूत्रं अत्र चक्रादिकं यथायोगं अस्थि घटितमाभरणं वच्चाणि तदेकं शिखायां । तदुक्तम् ।

पञ्चाङ्गुलकपालखण्डं कृत्वा मुकुथां ध्रियत इति ।

अन्यानि कर्णग्रौवाहृद्गुह्यभूजाभरणस्थानि यथाशोभमानानि षट्चिंशन्मन्त्रा मूलमन्त्रौ वा अस्माभिः श्रीसम्बरदयाभिस्त्रयोपयिकायां सम्बर्णितौ वीरचर्याव्रतमेव यौवराज्यव्रतचर्यातिवच्चकपालौचर्याव्रतमिति चोक्तं श्रीसम्युटवन्त्रे तदनु पञ्चमुद्रादिकं पूजयेदिति चर्या व्रतदानविधिः ॥

110A, पञ्चज्ञानमयबोधिचित्तव्रत एव अत्यन्तं नियोजयितुं वच्चव्रतं बोधिचित्ताच्च न विना चर्यायेति शिष्टार्थं चर्याव्रतं तस्य त्रयः प्रकाराः । तत्राद्यः अध्यात्ममुद्रात्रयनियोजनपरः । तथाचोक्तं ।

खट्वाङ्गदेवतामूर्तिप्रज्ञातमरुकल्पितमिति मन्त्रयानकरोटकमिति च । देवता-
शरीरमनाहतरूपचण्डालीनादोऽद्वयमहासुखानुभवाश्रयसाम्बुत्तबोधचित्तं चैति
त्रयप्रतिपादिकं द्वितीयः । पञ्चविशुद्धधर्मेधातुज्ञानादिजननियोजनपरोयोगिन्या-
श्चर्याव्रतनिश्च(?)द्वितीयसत्यादृष्टिचतुष्टयाभिज्ञादिशक्तौ सत्त्वार्थसम्पादनपरस्य लोक-
वहिर्भूतस्य योगिनो योगिन्या वा अध्यात्मसमस्ताभरणार्थसमर्थनपरं श्रुत्यतोरु-
करुणामयबोधिचित्तोदयनियोजनं । तथाचोक्तं योगिनीसञ्चारतन्त्रे ॥

प्रथमं समाहितो योगी शक्तिमुत्पाद्य यत्नतः ।

पश्चादुत्पन्नसामर्थ्यं व्रतचर्या मनेप्सितम् ॥

पञ्चवर्णसमाचार एकवर्णान्तु कल्पितम् ।

निर्विकल्पकचित्तात्मा भूञ्जीत कामपञ्चकम् ॥

एवं श्रीहेरुकज्ञानी सर्वासापरिपूरकः ।

करोति स महाप्राज्ञो अद्वयज्ञानसुव्रतम् ॥

चर्याव्रतप्रवृत्तस्य ज्ञेयं योगमुनिश्चितम् ॥

इति त्रैधातुक्यतिवर्ति धर्मेतावेगमक्रमयोग्यस्तं इत्युद्दीपयितुं व्याकरणम् ॥

On the blank side of the first leaf we have the following :

त्रिधा त्रिसमयराज भूतडामरतन्त्र ॥

चर्या वैरोचनाभिसम्बोधितन्त्रादि ॥

योग तन्त्रसंग्रहादितन्त्र ॥

योगोत्तर समाज तन्त्रादि ॥

योगनिरुत्तर सम्बरोदय डाकिनौवचपञ्जर डाकार्णव अभिधानोत्तरादयः
इति योगिनीतन्त्र ॥

95.

4835. वज्रावली नाम मण्डलोपायिका । *Vajrāvalī nāma*
mandalopāyikā.

By ABHAYĀKARA GUPTA.

Substance, seasoned palm-leaf. 12×2½ inches. Folia, 1 to 96. Lines, 7
on a page. Extent in ślokaś, 3200. Character, Bengali of the 12th century.
Appearance, old and soiled.

See the previous number.

The last Colophon:—

सविस्तरन्तु घण्टावच्चप्रभेदानां लक्षणादिकमाम्नायमञ्जुव्यामभिहित-
मिति वच्चवच्चघण्टालक्षणादिविधिः ।

Then we have the following verse:—

इति परमसुनीनां वागुदन्वत्यगाधे
श्रुतिमपि न परीयुः केपि केपि ह्वन्ते ।
सकृपमतिमहिम्नाऽस्माभिरन्तर्निमज्ज्या-
मृतमिदमुपनीतं प्रीतये ते भजन्ताम् ॥
सुसुतमुदितमुच्चैर्ज्यातिरन्तज्वलयत्
प्रसृतमिह महिम्नामाकरस्याशु ताभ्यां । (?)
विरमतु मम वच्चप्रेयसी सर्मधाम्नि
त्रिजगदभयभर्तुर्मण्डले विश्वमूर्तेः ॥

२५० ॥ महापण्डिताभयकरगुप्तविरचिता वच्चावली नाम मण्डलोपयिका
समाप्ता ॥

The figure 250 may be a date, but then why should a book copied in Bengal have a newari date? The hand-writing of the MS. agrees pretty nearly with Cam. Cat. Plate II. 4, *i.e.* end of the 12th century.

96.

4782. कालचक्रावतार *Kālacakrāvatāra*.

By ABHAYĀKARA GUPTA.

Substance, seasoned palm-leaf. 12×2 inches. Folia, 7. Lines, 7 on a page. Extent in ślokās, 250. Character, Bengali. Date, Saka 1047. Appearance, old and discoloured. Complete.

Beginning:— ॐ नमो मञ्जुश्रिये ।

प्रज्ञादयाद्वैतमसीमश्रमं विश्वान्ततिम्बिन्नदकल्परूपं ।

नौरूपरूपादिमयं प्ररीरं कै न निजं सार्व्वजनं नमामि ॥

यान्यम्बरस्य श्रियमादधन्ति सम्पदविपत्तौ च निवेदयन्ति ।

तथागताभ्यन्तरिव स्फुरन्ति ज्योतीषि तान्यद्य तमो जयन्ति ॥

इह हि मास्यर्थोपहृतैस्तीर्थकैर्ज्योतिषे सिद्धान्तं गुभीकृत्य वज्रप्रपञ्चं लघु-
करणं कृतमपीदानीं न ज्ञायत इति तत्प्रतिपाद्यते । त्रिषष्ट्यधिकं प्रतचतुष्टयं लिख-
नीयं । शुक्लप्रतिपदादिचैत्रमासादिवर्षं यदा स्यात् तदानेन तन्मिश्रं कार्यं ।
तद्दृष्ट्वातीतिशतोनं शुद्धं वर्षभ्रुवकं भवति । इत्यादि ।

Enl:—एवञ्च वार-तिथि-नक्षत्र-योग-करण-राशि-क्षेत्रि संक्रान्ति ।
ग्रहाणां फलमन्यत्र सुगममिति नेह प्रतन्यत इति ।

उदितमिदमुदानं ज्योतिरेतत् फलं न

प्रथितमिह हि तन्त्रे कालचक्रोऽवतीर्थ्य ।

गमयतु पदबन्धं निर्विबन्धं सुबुद्धिः

सुखमिति रचितेऽस्मिन् क्षन्तुमर्हन्ति सन्तः ॥

विरचितिरियमभयस्य प्रविचयपदवीं तनोतु हृदयस्य ।

उदिततमः सुकृतञ्च विजगति जिनसम्पदः फलन्तु ॥

Colophon:—इति कालचक्रावतारः समाप्तः । कृतिरियं पण्डिताभयाकर-
गुप्तपादानामिति । चन्द्रः प्रतिमासन्त्ययोदशराशीं स्वरति । सूर्यः
एकराशिं । राहोर्मण्डलदिनानि ६६०० मङ्गलस्य ६८७ बुधस्य
७६७ गुरोः ४३३२ शुक्रस्य २२४७ शनैस्वरस्य १०७६६ । सिद्धान्ते
सूर्यस्य मण्डलदिनानि ३६५ दण्ड १६ पाणीपल(?) ४ प्रत्यहं
भोग दं ४ पाद २६ ॥ चन्द्रस्य मण्डलदिनानि २७ दं ४२ प्रत्यहं
भोगो दं ५८ पाद ३० राहोस्तिथिदिनं भोगः पा १४ श्वासाद्धं
१ मङ्गलस्य दं ३ पा २१ श्वा २ बुधस्य पा ११ गुरोः पा २२ श्वा
३ शुक्रस्य ४३ श्वा १ शनैस्वरस्य पा ६ केतोः प्रत्यहं दं ३४ पा
२६ सूर्यादधिकसाद्धं क्षिप्तं द्वयं लि २ ॥ प्रकाब्दाः १०४७
प्रकाब्दे रुद्रं मिश्रयित्वा षष्ठिभागेन शेषः प्रभवादिज्ञातव्यो
वज्रतृत्वज्ञौ प्रक्षेपाय । यथैषम सम्बत्सरे प्रभवादि वर्षाणि ३८
अलेखितं श्रीघनश्रीमित्रेणैः । (१)

97.

3827. बुद्धकपालतन्त्रटीका । *Buddhakapāla-Tantra-Tīkā.*

By ABHAYĀKARA GUPTA.

Substance, seasoned palm-leaf. $11\frac{1}{2} \times 2$ inches. Folios, 69. Lines, 6 on a page. Extent in slokas, 1625. Character, Newari of the 12th century. Appearance, old and worm-eaten. Complete.

The last Colophon:—

कृतिः पण्डितस्यविराभयकरगुप्तपादानामिति ॥ ३

Post Colophon:—

सपादषोडशश्लोकशतौ सत्यखिता प्रमा ।

पण्डितैर्मण्डनायास्या प्रमेव हृदि वास्तवीति ॥

This is a commentary on the *Buddhakapālatantra* by Abhayākara Gupta. The text has not yet been found out, for a Tibetan translation of which, however, see Beckh, p. 82, para. 35, where it is called बुद्धकपाल नाम योगिनीतन्त्रराजः. For a Tibetan translation of Abhaya's commentary, see Cord., p. 107. Abhayākara Gupta finished this commentary at Vikramaśilā in the 25th year of Rāmapāla Deva.

The colophon of the 14th paṭala and the subsequent lines run thus:—

पण्डिताभयकरगुप्तकृतायामभयपद्धत्यां श्रीबुद्धकपालमहातन्त्रटीकायां चतुर्दशः पटलः समाप्तः ।

श्रीमद्वेङ्कवीरवर्त्मविष्टतेरुच्चैरुदञ्चच्छुभा

श्चिन्त्वा संवृतिनिर्वृतिभ्रममसौ तन्मण्डले मीलतु ।

लोकोऽहन्तु मुनेरमुष्य(मुष्य)विभ्रथां मूर्त्तीरनन्ताः प्रति-

प्राणिप्रङ्गमदम्भशर्म विदधद्वस्तप्रपञ्चश्चिरम् ॥

सूरिर्विक्रमशीलस्याभयो मर्मस्पृशङ्गिरां ।

राज्यान्दे रामपालस्य पञ्चविंशेऽकरोदिमाम् ॥

Beginning:—

नमः श्रीवज्रसत्त्वाय ॥

कल्पान्तोद्दामधामस्फुरदमितजगन्मातृलीलायितश्री-

सन्मीलच्चित्रसेनावहलितपरमानन्दमूर्तिर्भवारिः ।

भायः सम्बोधिलक्ष्मीसहजसुखरसो + तस्मादुत्पत्त्या

सद्वृत्तैरित्यगूढं द्रढयति पदवीमित्यमस्याभयोसौ ।

करोति वचदेवीनामादेशात् स्वप्नसंश्रुतात् ।

टौकां बुद्धकपालेऽस्मिन् तदधिष्ठानतोऽभयः ॥

+++ नाद्यनाथेनाधिष्ठितो वधिनाऽप्यहम् ।

यतस्व द्रक्ष्यः (?) स्थाये कथयन्तीव कर्णयोः ॥

सुदं भजत सज्जनाः शुचमुदञ्चता साधवः

तमस्त्रिभववर्त्ति रेऽपसर दूरम् + + + + ।

उदेत्यभयपद्धतेः किमपि धाम धर्मास्पदं

सृष्टयसमसम्पदं विमृशतश्च मध्यस्थितेः ॥

चतुर्दशपटलात्मकस्यास्य बुद्धकपालतन्त्रस्य बुद्धकपाल + + वीन्देशकोऽभि-
धेयश्च । एवं च देशदेशिकसम्बन्धोऽभिधानाभिधेयसम्बन्धश्चोक्तः । विनियानाच्च बुद्ध-
कपालार्थप्रतिपत्तिः प्रयोजनम् ।

This commentator also commented upon Samputodbhava-
tantra, for he says, in leaf 2A: एतच्च निदानवाक्यं यथासम्भव-
मस्माभिः सविस्तरं श्रीसम्पुटटौकायां निर्गर्हितम् सुधीभिरवधार्यम् ।

*Authorities:—*3A, वचशेखरतन्त्र ; 6A, योगिनीतन्त्र ; 6B, इह हि
मंत्रमहायानादिकर्मिकसत्त्वानां प्रथममवताराय देवतामूर्तिर्भावनैव कथ्यते ;
8A, हेवचे ; 12A, राजरत्नावली ; 12B, आर्यनागार्जुनपादैः, श्रीसम्पुटतन्त्रे ;
13A, हेवचतन्त्र ; 16B, सिद्धैकवीरतन्त्र ; 20A, धर्मचक्रोत्पन्नक्रमे ; 21A,
प्रमाणवार्त्तिके, प्रभास्वरमिदं चित्तं प्रकृत्याऽगन्तवोमलाः ।

24B, quotes a Prākṛta passage from Hevajra tantra.

द्युम्नाय गरलभक्त्वय्यो जो गिव्वेक्खण-लोअ ।

मोहविवज्जिअ अन्तमण्डत सुपरत्त दुइसोअ । इति ।

39B, अस्मत्कृतकालचक्रावतारोक्तन्यायेन ; 40B, उक्तमस्माभिर्मण्डलोपाधिकायां ,

38A, a definition of Sahaja :—

न रागो न विरागश्च मध्यमो नोपलभ्यते ।

त्रयाणां वर्जनादेव सहजः संबोधिर्बुध्यते ॥

In leaf 39A there is a Bengali piece in the original, explained in the Tikā. The Pratīkas quoted are :—सुप्तेत्यादि, सञ्जलेति । तिम । कमलेत्यादि । सञ्जलउञ्जत्तौति । बोद्धिञ्च । तदुक्तं धरुटापादैः ।

There are other Bengali Songs and verses, for instance in leaf 41A and 44B.

98.

9984. वर्षापणविधि । *Varṣāpaṇa-vidhi.*

Substance, seasoned palm-leaf. $11\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches Folium, one, with a hole towards the left of the centre. Lines, 6. Written on one side only in the Newari character.

This seems to be the last leaf of a big ancient MS., because on the left side of the hole, there are four lines of writing, the first line of which, in Newari of the 12th century, says :—
ग्रन्थप्रमाणमस्य पञ्चशताधिकसहस्राण्यष्टानि ।

The other lines are in a modern hand and in Newari language.

There are six lines towards the right of the hole, containing *Varṣāpanavidhi*.

नम श्रीचक्रसम्बराय ॥

अथात संप्रवक्ष्यामि वर्षापणविधिक्रमः ॥

ॐ वज्रक्रोध महाबल हन हन दह पच विध्वंशय योसो मारय ॐ फट् ।

वाल्मीकिमूर्तिकामादाय पञ्चगव्येण सहितया वितस्त्रिमात्रं वासुकिनागराजा-
प्रतिष्ठति कृत्वा ॥

कनविस्फलोदकेन सेचयेत् । गुंगुलधूपमधिवाशितमविच्छिन्नचिरत्नवलि दत्त्वा
सप्ताहेनोदके धारा पातयति जदि(नि) न वर्षति सप्तमे दिवसे खण्ड[ख]ण्डं कृत्वा
धृते प्रक्षिप्य दद्या प्रवाहयेत् अवस्य वर्षयति ॥

इति संवोदयतन्त्रोद्यत वर्धापनविधि समाप्त ।

वाशावक्यं चातं जुरो थ्व शुभरस्तु शुभ ।

99.

9994.

Substance, seasoned palm-leaf. 11" x 1½." Folia, 2. Lines on a page, 6.
Character, Newari of 14th century.

ॐ नमो बुधाय ।

बुद्धं नमामि सततं वरपद्मपाणिं
मेधात्मकं गगनगङ्गसमन्तभद्रं ।
यक्षाधिपं परहितोद्यतमङ्गघोषं
विष्कम्भिनं क्षितिचनच्च नमामि भक्त्या ॥
द्वीपेश्वरांश्चतुर्न्तदिगाधिवासान्
रुद्रो विरूपघृतराष्ट्रकुवेरकादीन् ।
इन्द्रादिदेवपतिवृक्षकविष्णुदेवान्
नित्यं नमामि जिनमण्डलेष्वन ॥
आदौ समर्च्य स्वगुरुं कृतमण्डलेन
पश्चात् विभावयन्त ब्रह्म चतुर्विंशतम् ।
शून्यस्वभावपरिमोक्षस्वदेहभूतं
तथानुलोम्यपरवलोपरिमेस्वेधि ॥
ऊर्गारविश्वस्वकमध्यचक्रं
कूटागारं विभाज्य चत्वरससतोरणदीन् ।
निर्धूहद्वारचत्वरं शुभलक्षणाच्छं
मध्येषु विश्वदलपद्मसकर्णिकेषु ॥

There are altogether 15 verses of devotional nature in these two leaves.

On the obverse of the first leaf, there is an attempt in a much later hand to give a chronogram which runs thus :

७१ साके मुनिदेवपादेशुरि ॥ ५

100.

4751. चक्रसम्बरवलिविधि । *Cakra sambara-vali vidhi*
and other Ritual Works.

Substance, palm-leaf. 11×2 inches. Folia, 28. Lines, 5, 6 on a page. Extent in ślokas, 550. Character, Newari of the 17th century. Appearance, damaged.

This relates to the worship of Cakrasambhara.

It begins thus:—

नमः श्रीचक्रसम्भराय ।

प्रथमतरं स्मसान + + + दावुच्चस्थाने सवोपविष्टो मुक्तकेशी दक्षिणाभि-
मुखो योगी मुखप्रक्षिप्तपञ्चामृतवटिकः श्रीहेरुकैत्यक्षरचतुष्टयस्यार्थमासुखयन्
श्रीकारमद्वयज्ञानं हे इति हेतुशून्यं हू इति अपगतव्यूहं क इति न क्वचित्
स्थितमिति । सर्व्वसत्त्वमुखहेतवे श्रीहेरुकोऽहं इति त्रिरुच्चार्य्य द्विभुजसम्बर-
मात्मानमधिमुच्य तदनन्तरं ॐकारादि हूं ह्रूं फट्कारान्तामालिकालिपिं
पञ्चरश्मिकां त्रिरुच्चार्य्य परिवेष्ट्य स्थितां स्फुरन्ति चक्रे देवता । वृन्दमर्द्धितवृ-
ण्डां भावयित्वा किं कर्त्तव्यमित्याह ॥ प्रथमन्तावद्योगेश्वरेण चतुर्ब्रह्मविहारिणा
भावं । एवं सर्व्वं कृत्वा चतुर्ब्रह्मविहारस्तवनेति, etc., etc.

2B, इति योग ; 11B, श्रीहेरुकरूपालम्बनं ; 17B, इति वज्रजापः ;
इति समयजापः ; 22A, इति संक्षिप्तचक्रसम्बरवलिविधिः समाप्तः । कृतिरियं
शाश्वतवचस्य । बाह्यपूजाविधिरुच्यते ।

सद्गुरुचरणाम्भोजं प्रणम्य संगृह्यते यथाम्नायम् ।

सम्बरतन्त्रोक्तविधिना बाह्यपूजाविधिर्मथा स्पष्टम् ॥

23B, बाह्यपूजाविधिसंग्रहः समाप्तः । कृतिः शाश्वतवचस्य ।

प्रणम्य वचवाराह्यौ योगिनीश्चक्रनायिकाम् ।

संगृह्यते यथाम्नायं हस्तपूजाविधिर्मथा ॥

24B, हस्तपूजाविधिः समाप्तः ।

25B, हस्तपूजाविधिः । समाप्ता कृतिः शाश्वतवचस्य ।

27A, वचवाराह्या मालामन्त्रोऽयं श्रीहेरुकाभ्युदयतन्त्रोक्तः ।

27B, भगवत्या अष्टपदमालामन्त्रोऽयम् ; 28A, इति भवनो मालामन्तः ।

*It ends:—*अत्राणत्राण अशरणशरण त्राहिमां श्रीचक्रसम्बर अकरुण
महाकरुण अनाथनाथ प्रशूदय ।

101.

4752. **चक्रसंवरसाधनम् ।** *Cakrasambarasādhana.*

By KALAHANSA KUMĀRA.

Substance, palm-leaf. 12×2 inches. Folia, 27. Lines, 5, 6 on a page. Extent in Ślokas, 270. Character, Newari of the 15th century. Appearance, old and discoloured. Complete.

The leaves are marked both with figure numerals and letter numerals. There are two works, relating to the worship of Cakra Sambara.

I.

*Beginning:—*ॐ नमः श्रीचक्रसम्बराय ।

विश्वाजरेणुपरिधूषरतिग्मरोचिः
सन्मण्डलस्थहरमूर्द्धि शिवास्तनाङ्घ्रिः ।
प्रायाद् विकर्त्तनभुजस्तुराननश्रीः
श्रीचक्रसम्बरमहाप्रभुरेष विश्वं ॥
सुहृदामनुरोधेन स्मृतये चात्मनोपि च ।
कलहन्सकुमारेण क्रियते साधनं विभोः ॥

इह तन्त्रे भावनाधिकृतः क्वचित् मनोगुकूले स्थाने पर्यङ्गमाभुज्य खड्गत्क्-
मलसूर्यपञ्चरश्मिकङ्ककारम्बिचिन्त्य तत्रश्मिभिः पुरतो गगनतले भगवन्तं चक्रसम्बरं
वक्ष्यमाणभुजमुखादिसंस्थानं गुरुबुद्धबोधिसत्त्वादींश्च दृष्ट्वा हंकारं विचिन्त्य
निर्गतवक्ष्यमाणभुजमुखवर्णादिभिः ॥ वीणावन्साम्बदङ्गामुरजाहास्यालास्या गीता-
नृत्यागीतापुष्पाधूपादीपागन्धाद्या[द]र्शास्पृश्याधर्माभिर्देवीभिस्तान् संपू[ज्य] तेषां
पुरतः । सर्वमात्मनः पापं देशयेत् । इत्यादि ।

सम्बराभिसमयं विधाय यत् किञ्चिदत्र कुशलं मयार्जितम् ।

लोक एष सकल्पः ततः प्रभोः सम्बरस्य पदवीमवा(पा)प्नुयात् ॥

उत्पत्तिक्रममादरात् प्रथमतोऽध्यायात् चिरं तत्त्ववित्
 मुद्रामन्त्रविशुद्धिवद्बुद्धयः संनद्धं तत्तत् स्मरण
 पश्चादुत्कर्षोदयादधिगतादतः प्रसादक्रमात्
 उत्पन्नक्रमभावनासु निरतः स्वेच्छाविद्यारश्चरेत् ॥

18A, इत्यादियोगो नामः प्रथमसमाधिः ।

16A, इति मण्डलराजाश्री नाम द्वितीयः समाधिः । साम्भोगिकश्च कायः ।

16A, ततस्तथादेशनया गम्भीरदेशनया च द्विविधो धर्मकायः । सम्भोग-
 कायश्च, देहाभोजप्रतिष्ठाभिस्त्रिविध निर्माणः कायश्च सत्वाश्रय-
 बद्धभेदा[द]नन्तः ।

16A, इति कर्मराजाश्री नामस्तृतीयः समाधिर्नैर्माणिकश्च कायः ।

18A, इदानीं यद्धर्मरूपा या देवता तदुपदिश्यते । तद्यथा कायानुस्मृत्यु-
 पस्थानं डांकिनी वेदनानुस्मृत्युपस्थानं नामा । धर्मानुस्मृत्युपस्थानं
 खण्डरोहा and so on materialization of the Mahāyāna
 ideas in deities.

25A, डाकिनीजालचक्रवर्तिप्रोसम्बररहस्यनाम साधनं समाप्तम् ॥

II.

चक्रसम्बरमण्डलपूजाविधि ।

नमः श्रीचक्रसम्बराय ।

It begins:—25B, नत्वा श्रीसम्बरं वीरं भवसमसमबोधसिद्धये तस्य ।

श्रीकलहंस[ना]म्नायं मण्डलपूजाविधिः क्रियते ॥

It ends:—पूजाविधिं गुरुपरम्परयागतं यत्

श्रीचक्रसम्बर महाप्रभुमण्डलस्य ।

कृत्वा मया कुशलमाप्तमतोऽस्तु लोकः

तन्मण्डलप्रणयसंस्पर्शसत्सुखश्री ॥

Colophon:—कृतिरियं पण्डिताचार्यश्रीकलहंसकुमारपादानाम्

Post Colophon:—सुरावीजकारी मलयहर्षनाम्नस्य पुस्तकेयं ।

102.

1790.

Substance, Nepalese paper. 7½×3 inches. Folia, 54 by counting, folded in the Chinese fashion. Lines, 7 on a page. Character, Newari. Date, N.S. 693. Appearance, discoloured and worm-eaten. Complete. With many illustrations of deities.

It relates to Tantrika rites. A Buddhist Priests' Manual.

श्रीश्रीकाष्ठमण्डपनगरोत्तम श्रीश्रीजयमहेन्द्रमस्तु देवप्रभुठाकुरस विजयराज्य
(some lines in Newari Language).

श्रेयोऽस्तु । सम्बत् (संवत्) ६६३ अशुनि शुक्लअष्टम्यायां तिथौ रेखकोयं
वच्चाचार्य भिक्षु वच्छगवत्र श्रीविजयचन्द्रमति ।

103.

4887. वज्रयानसाधनाङ्गानि । *Vajrayāna-sādhanāṅgāni.*

Being an extract from Sadbhāva-Tantra of the Vajrayāna School.

Substance, palm-leaf. 11×2 inches. Folia, 37. Lines, 6 on a page. Character, Bengali of the 13th century. Appearance, old, soiled and worn out. Incomplete at the end.

Beginning:—ॐ नमः श्रीवज्रसत्वाय ।

नमत खसमनिःस्वभावशुद्धमताशेषमनक्षरमवाचं ।

नमतानागतसर्व्वगं सुगतं नमत समस्ताशेषसर्व्वशून्यं ॥

अत्र वज्रयाने द्विविधमन्त्रमुखचर्याचार्यैर्मन्त्रपरायणैरध्यात्मपरायणैः श्रुति-
पारंगतैः सर्व्वसत्त्वानुग्रहार्थिभिः । सूत्रोक्तार्थवचनविस्पष्टीकरणार्थमनेकशृङ्गार-
ललितपदवाक्यश्लोकगाथाआर्याबन्धादिनिगूढशब्दरचनाप्रबन्धैः सद्भावतन्त्रादुद्धृत्य
वालप्रबोधनार्थं साधनाङ्गानि क्रियन्ते । इत्यादि ।

2A, संस्कृतासंस्कृतशिष्याणां साधारण-उत्तान-शब्दद्वारेण मन्त्रतत्त्वं सुद्रातत्त्वं
आत्मतत्त्वं देवतातत्त्वं पञ्चक्रम विस्पष्टीकरणार्थं सूत्रामेलापकं वक्ष्यामि ।

(Ends abruptly).

Colophon:—

6B, प्रबोधनमेलावणसंशयपरिच्छेदः प्रथमः ।

15B, कायविवेकमेलावणसंशयपरिच्छेदो द्वितीयः ।

26B. वाग्विवेकसंशयमेलावणपरिच्छेदस्तुतीयः ।

35A. चित्तविवेकसंशयमेलावणपरिच्छेदस्तुतुर्थः ।

104.

9968. A Ritual of *Vajrayāna*.

Substance, old Nepalese paper. $9 \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 2—13. Lines, 8/9 on a page. Extent in ślokas, 300. With a hole towards the left of the middle. Character, old Newari—with भ, न, श and ण looking like those of Bengali. Appearance, old and worn out.

I.

In leaf 11B there is the colophon:—इति चक्रसम्बरपूजाविधि समाप्त ।

2A, शङ्खाधिष्ठान, मन्त्रशोधन ; 2B, ततोऽङ्गन्यासः ; 3B, तत्रस्थ-
अनादिसंसिद्धिश्चैवचक्रसम्बरं भगवन्तं भगवतीं समापन्नं समाखलेयं पश्येत् ।

5A, घण्टावादनस्तुतिः ॥ ॐ नमश्चक्रसम्बराय ।

सर्वज्ञज्ञानसंदेहं जगदर्थप्रसाधकम् ।

चिन्तामणिरिवाद्भुतं श्रीसम्बरं नमःस्तुते ॥

व्याप्य विश्वं महाज्ञानं सर्वात्मनि सदा स्थितं ।

कृपाक्रोधं महारौद्रं श्रीसम्बरं नमस्तुते ॥

तर्पण ॥

6A, तर्पण ; 6B, ततः पापदशना ; 6B, ततो मैत्रीकरुणामुदितो-
पेक्षाचतुर्ब्रह्मविहारान् विभावयेत् ।

7A, तदुपरि आलिकालि दिगुणे चन्द्रमण्डलं सूर्यमण्डलं तयोर्मध्ये
आकाशस्थङ्गकारस्फुरणसंहरणात्मकं तत्सर्वपरिणतं आधाराध्यमण्डलस्थश्रीचक्र-
सम्बरं भगवन्तमात्मानं भावयेत् । ततात्मानं चतुर्मुखं मूलमुखं दक्षिणं वामे श्यामं
पश्चिमे रक्तं दक्षिणे पीतं प्रतिमुखं रक्तवर्तुलजिनेत्रं विद्यताननं दंष्ट्रोत्कटभीषणं
विश्वव्याङ्कितं मौलिनं जटामुकुटिनं वामे वलितार्द्धचन्द्रधारिणं दक्षिणे शुष्कमुण्डं
वज्रमालायन्धितं पञ्चकपालधारिणं द्वादशभुजं प्रथमभुजद्वयेन वज्रवाराहौ आलि-
ङ्गनं सवच्चवच्चघण्टाधरं द्वितीयभुजद्वयेन गजचर्माम्बरधरं तृतीयभुजद्वयेन डमरु-

खट्वाङ्गधरं चतुर्थभुजद्वयेन कर्तृकपालधरं पञ्चमभुजद्वयेन परशुपाशधरं षष्ठमभुजद्वयेन त्रिशूलब्रह्मशिरोधरं सद्यपश्चाश्विनरशिरोमालाधारिणं व्याघ्रचर्मनिवासनं षट्कारवोरविभक्त्यरौद्रहास्यभयानकं कण्ठ्याद्भुतशान्तिनवना(न)द्युरसान्वितं कण्ठिकुण्डलकेयूरशिरोमणियज्ञोपवीतभस्मश्चेतिषण्मुदितं रविमण्डलं वामदक्षिण-भागे पतितं भैरवं कालरात्रिं वामकर्णस्तनयुगलयोः चालौढासनस्थं भगवन्तं श्रीचक्रसम्बरं भगवन्तमात्मानं भावयेत् ।—

भगवतीं वज्रवाराह्यीं रक्तवर्णां मुक्तकेशामेकवक्त्रां त्रिनेत्रां दिगम्बरां खण्डमखिलकटिमेखलां द्विभुजां रक्तपूर्णकपालधरां दक्षिणभुजया दुष्टतर्जनीवज्र-कर्तृधरां पञ्चमुद्राविभूषितां खट्वधिराननां जङ्घाद्वयेन भगवन्तं समागुह्य अतु-रागन्ती एवम्भूतां भगवतीं भावयेत् ।—

8A, इतिचित्तचक्रं ; 8B, इति वाक्चक्रं ; इति कायचक्रं ; 9A, पूर्ववदङ्गन्यासः ; ततोऽभिषेकः ; 9B, तर्पण ; मण्डलादियोग ; 10B, इति-सूक्ष्मयोग ; इति जपयोग ।

II.

11B. *It begins:—*ॐ नमः श्रीकोलाम्बायै ।

उत्पादभङ्गरहितो वरदेहधारी

रक्तप्रभावजननीं वतधातुरुषी ।

वज्राङ्गनागुणगणैः समलङ्कृताङ्गी

अभ्यर्चयामि भवती जननीं जिनानां ॥

ततः शून्यताप्रशान्ताननं श्रीवज्रदेवीरूपमालिख्य तदाकारजं सर्वं करिष्या-मीति यत्कृतं ।

ॐ सुम्भनिमुम्भहं हं षट् ॥

In the last colophon the name of the tract has peeled off.

105.

9969. A Ritual of *Vajrayāna*.

Substance, old Nepalese paper. $9\frac{1}{2} \times 2\frac{1}{2}$. Folia (by counting) 4. Lines, 8/9 on a page. Character, Newari. Appearance, old.

The original leaf marks have been obliterated by the former owner, who put No. 1, to the leaf originally marked 24, which closes with the first line of a verse in Mālinī metre :—

सकलकलुषपङ्के दुस्तरे योनिमध्ये ।

Then in a different hand the following was added :—

त्रिभुवनविजयीयं हेसको तन्त्रराजं ॥

समाप्तं शुभम् ।

Then in a scribbling hand :—इत्यनंदवचन्यात् ।

This page really contains a hymn to Gaṅgā.

The leaves relate to a Buddhist ritual, and invokes Buddhas and Bodhisattvas. A priest's manual.

106.

9978A. वज्रवाराहद्वादशतन्त्र । *Vajravārāhadvādaśa*
Tantra.

Substance, unseasoned palm-leaf. 11×1½ inches. Folium, one. Written in the Newari character by a scribbling hand. Appearance, fresh.

वज्रवाराहदेव्यै नमः ।

कोलास्या वज्रवाराह्यै घृणिवक्त्रा सुभद्रिका ।

गुह्याख्या वज्रवाण्यै वज्रदाढ्यै जववल्गुगा ॥ १ ॥

ईश्वरी परमा माया कल्पान्तनर्तकी तथा ।

एतद्वादश नामानि वाराह्याः स्तोत्रमुत्तमम् ॥ २ ॥

त्रिसन्धं य [ः] पठेन्नित्यं तस्य सम्यक्फलं शुभम् ।

रूपवान् ज्ञानवान् चैव जितव्याधिपतायुषं ॥ ३ ॥

अद्भुतवान् धनवान् भोगी सत्यवान् भवति प्रिये ।

धर्मवान् बुद्धिमान् चैवः स्तोत्रेणानेन सुन्दरी ॥ ४ ॥

राजसूयाश्वमेधानां कन्यादानादिषोडश ।

दानस्य फलमाप्नोति सत्येन कथितं पुरा ॥ ५ ॥

Colophon :—इति वज्रवाराहद्वादशतन्त्रं समाप्तम् ।

107.

9978B.

One unseasoned leaf of the same measure, and written in the same character as above, contains the last two verses of the Vajravairocanaśvārī stotra.

श्रीनन्दने देवी रेमे सहजस्रभावा
चक्रत्रयांतपरिवर्जितविश्वमाता ।
विद्युत्प्रभा तपनभास्त्र[र]ज्ञानगम्या इत्यलं० (Apparently the
burden of the hymn).
किमत्र वज्रना मातर्वचवैरोचनीश्वरी ।
यद्यदावाञ्छितं सिद्धिदात्री तुभ्यं नमोऽस्तु ते ॥

108.

9993. योगयोगिनीमण्डलवलिकर्म । *Yogayoginī maṇḍala
valikarma.*

Substance, seasoned palm-leaf. 20" × 11". Folia, 2. Lines, 5 on a page.
Character, Newari of the 13th century. The leaves are not in the same hand.

नमो श्रीवज्रसत्त्वाय ।

समयी साधकौ चैव योगयोगिनिमण्डले ।
अवश्यमेव कर्त्तव्यं वलिकर्म विशेषतः ॥
अष्टमौ शुक्लद्वन्द्वे च पौर्णमासी चतुर्दशी ।
स्वर्गहे योगिनी पूज्य पश्चाद्वलिमारभेत ॥
पूजयेद्देहलीदेवं स्वपार्श्वे वोध्यकस्तथा ।
एकवृत्तादिस्थानेषु संपूज्य वलिचाक्षिना ॥
तेनैव मन्त्रभूतेन पूजयेत् सर्वयोगिनी ।
तन्मन्त्रार्थमजानन्तो पर्य्येष्टं मन्त्रिणा वह्नि ॥
कल्पकोटिशताराध्य नैव तुष्यन्ति देवताः ।
तस्मात् सर्वेषु तन्त्रेषु गोपितं भगवन् सदा ॥
योगतन्त्ररता सत्त्वा सिद्धिप्राप्त्यर्थहेतुना ।
इदानीं प्रकटीकृत्वा प्रष्टुं भद्र वदाम्यहं ॥

ॐकारपूजनावार्क्यं एकवृत्तादिस्थितः ।
 कोषाभ्यन्तरतः स्थाने अन्यवृत्ते विवर्जितः ॥
 एकवृत्तेति सर्वेषां कथ्यते न च ज्ञायते ।
 शरीरं वृत्तमित्युक्तं करग्राखादियोजितं ॥
 वेदान्तेषु च पठ्यन्ते तन्वतन्त्रान्तरेषु च ।
 ऊर्ध्वमूलमधःप्राग्वन्मन्त्रप्रचुरव्ययः ॥
 फलपुष्परत्नैश्च वृत्तनामेन चोच्यते ।
 गुप्तवृत्तमजानीया देहमध्ये व्यवस्थितम् ॥
 ... ..
 तीर्थिकैः श्रावकादीनां तद्वृत्तं नैव ज्ञायते ॥
 धर्मादया महोद्याने तन्मध्ये सम्प्रतिष्ठितं ।
 शुक्लरक्तादिपुष्पेण फलप्रसवमण्डितं ॥
 Fol. 2 begins उपोद्देशं प्रकथ्यते ।
 अट्टहासमुखस्थाने चरित्रं भवोत्तरे
 केह्वाकर्ण्य विख्याता जयाता घटिताग्रताः ।

The leaves seem to be fragments of a bigger work.

109. १०९

9995.

There are altogether 4 bundles of leaves in this number. They are all written in very ancient Bengali hand. They are not valued so much for their intrinsic merit, as for their being specimens of ancient Bengali hand.

A. Two leaves marked 7 and 8 written in Bengali character of the tenth century. The fragment of a work on Vajrayāna ritual. They begin:—

[द]क्षिणस्थ उदङ्मुखः सूत्रयेत् प्रतीक्षां उत्तरस्थोदक्षिणास्थः । उदीक्षां पश्चिमस्थः पूर्वस्थः । अवाच्यां पूर्वस्थः पश्चिमास्थः । वज्रहाके तु प्रथमवृत्तसूत्रा-
 दहिर्मरीचिमालार्थं मठिकान्तरेण वृत्तसूत्रमेकमुक्तं ततो ब्रह्मकोणसूत्रान्नवकोष्ठा
 भवन्ति, अपरब्रह्मसूत्राणि नायकस्थानपर्यन्तः सूत्राणि च प्रोक्ष्यानि, कोणसूत्राणि
 देवतापत्नीसूत्राणि च स्थाप्यानि, देवतास्थानगतो विशेषार्थं रजःपातेनैव

कादयितव्यानि । इह यद्येव सूत्रपातादन्यथापाते यत्नस्तदा ब्रह्मणो वह्निर्दि-
मा[त्रा]न्तरेण सूत्रमेकं तस्य वह्निरेकैकमात्रान्तरेण षष्ठसूत्राणि, अष्टावपि
सार्द्धचतुर्दशमानानि, अथवा रश्मिसूत्रं हित्वा कूटागारक्रमशीर्षसूत्रं यावत्
तत्रोक्तं सप्त प्रयागेव प्रयातु, प्राग्वर्तुलसूत्रत्रयं कृत्वा पूर्वक्रमसूत्रपाते
स्थापितसूत्राणि स्थापयित्वान्यानि लुप्तेदिति द्विधापीयं मञ्जुवचनमण्डले टिप्पणी,
नायकान्तरन्यासेऽपीयं, अनेन,

चतुरस्रं चतुर्दशं चतुस्तोरणशोभितम् ।
चतुसूत्रसमायुक्तं सूत्रयेदाह्यमण्डलं ।
तस्या स्वनतरतः चक्रमष्टमण्डलकोपमम् ।
अर्द्धेन वायुचक्रस्य समन्तात् परिमण्डलम् ।
चक्रस्तम्भादिरचितं वच्चावल्या दृतं शुभमिति ॥

चक्रस्तम्भादिसूत्राणां भूमिस्तुल्या रजोत्तरा इति च विभक्तम् ; पिण्डी-
क्रमोक्तमण्डलेपीयमेव टिपिः ।

विशेषः पुनः द्वितीयवृत्तसूत्रस्याभ्यन्तरे वच्चावलोमात्रिकान्तरेण तृतीय-
वृत्तसूत्रं ; प्रथमवृत्तान्तरे रश्मिमात्रा न तु प्रथमवृत्तसूत्रादहिवृत्तसूत्रमिति ।
यदाङ्गनागबुद्धिपादाः—

मूलसूत्रस्य चार्द्धेन गर्भचक्रं प्रमाणतः ।
तत्र च ब्रह्मणो वेदिमात्रं स्याद्वेदिकार्द्धं द्वितीयकम् ॥
तृतीयं सार्द्धवेद्या च वेदिकार्द्धेन चापरम् ।
वच्चावलोच्चलं कुर्यात् पञ्चरश्मिविभूषितम् ॥
वाह्यतो गर्भचक्रस्य चतुःसूत्रं समालिखेत् ।
अष्टस्तम्भं लिखेद्गर्भं वच्चाङ्कितसुशोभनम् ।
नव कोष्ठानि तत्रैव वच्चास्तम्भान्तरान्तरे इति ॥

श्रीसम्पुटतन्त्रोक्ते वच्चास्तम्भमण्डले मूलसूत्राभ्यन्तरे त्रिमात्रिकान्तरम् हित्वा
मात्रिकार्द्धमन्तरं वृत्तसूत्रद्वयमध्यगचक्रावल्याः तदभ्यन्तरे त्रिमात्रिकान्तरं
त्यक्त्वा मात्रिकार्द्धमन्तरं वृत्तसूत्रद्वयमध्यगपद्मावल्याः । तदभ्यन्तरे त्रिमात्रि-
कान्तरं परित्यज्य वृत्तैकसूत्रन्तु । मात्रिकार्द्धमन्तरं रश्मिमात्रायाः तदभ्यन्तरे
मात्रार्द्धमन्तरं वृत्तसूत्रद्वयान्तर्वच्चावल्याः ; अत्राभ्यन्तरवृत्तसूत्रादपरदिग्वृत्तसूत्रम्

यावद्ब्रह्मणो दक्षिणे पार्श्वे सूत्रद्वयम् । प्रथमं सार्द्धमात्रिकान्तरेण द्वितीयं
स्तम्भनायक ।

B. One leaf in Bengali character of the eleventh century, $9'' \times 1\frac{3}{4}''$, with 4 lines on a page.

[आकाशा]न्यायतनं विज्ञानायतनं आकिञ्चिन्यायतनं नैवसंज्ञानासंज्ञाय-
तनं निरोधसमापत्तिश्चेति ।

दात्रिंशत्क्षणाणि तद्यथाः—

चक्राङ्कितपाणिपादतलता, सुप्रतिष्ठितपाणिपादतलता, जालावनद्धाङ्कुलि-
पाणिपादतलता, मृदुतरुणहस्तपाणितलता समोच्छ्रिता दीर्घाङ्कुलिता स्थायत-
पाणिता ऋजुगात्रता उत्सङ्गपादता ऊर्द्धाङ्गरोमता ऐश्वर्यजङ्गता पटुवाहुता
कोषगतवस्तिगुह्यता सुवर्णवर्णता शुक्लवृत्तिता प्रदक्षिणावर्त्तयकैकरोमता ऊर्णा-
ङ्कितमुखता सिंहपूर्वाङ्कायता सुसंभृतस्कन्धता चित्तान्तरांगता रसरसाग्रता,
न्यग्रोधपरिमण्डलता उष्णीषशिरस्कता, प्रभूतजिह्वता ब्रह्मशूराता सिंहहनुता
शुक्लहनुता समदन्तता हंसविक्रान्तगामिता अविरलदन्तता समचत्वारिंशद्दन्तता
अभिनीलनेत्रता गोपक्ष्मनेत्रता चेति ३२

अश्रीत्यनुयुञ्जानि तद्यथा—

ताम्रनखता ... Here ends the leaf.

C. A broken palm-leaf, written in the Bengali character of the twelfth century. Only one side can be read, the other side being darkened with ink.

1. ०कः परवशता किं सौख्यं सर्व्वसङ्गविरतिर्या ।

किं पथं भूतद्वितं कः प्रेमा प्राणिनां प्राणाः ॥ १२ ॥

किं दानं ।

2. [नि]वर्त्तयति पापात् । कोऽलङ्कारः श्रीलं,

किं वाचां मण्डनं सत्यं ॥ १३ ॥

कासौख्यवद्वा मैत्री किं

3. सर्व्वव्यसनविनाशको दत्तः सर्व्वत्यागी ॥ १४ ॥

कोऽन्धो योऽकार्य्यरतः को वधिरो

4. यः काले प्रियाणि वक्तुं न जानाति ॥ १५ ॥

किं मरणं मूर्खत्वं किञ्चानर्थं यदवसरे—

5 यत्कृतं पापं ॥ १६ ॥

कुत्र विधेयो यत्नो विद्याभ्यासेऽप्योषधिप्रदानेषु काऽवधौरया ।

D. This is a stray leaf of Māgha belonging to Canto XI, in the 12th Century Bengali hand.

110.

10741B. षोडशमानसौभावचक्र । *Ṣoḍaśamānasābhāra-cakra.*

Substance, Nepalese paper, white on one side and yellow on the other. 7×3½ inches. Folia, 22. Lines, 5 per page. Extent in ślokas, 176. Character, Modern Newari. Appearance, fresh. Complete. **A priests' manual.**

Colophon :—इति श्रीपापमोचना-अनुमोचना-याचनायां षोडशमानसौ-भावचक्र समाप्तः ।

Post Colophon :—ये धर्माः etc., शुभ ।

लिखितं वच्चाचार्यं त्रिरत्नभद्र नंचोया जुलो ।

दानपति यजमानं शाक्यभिद्भाजुलं दयाधर्मचित्तं

उत्पत्ति जुपा ओव्य पुस्तक चोका जुलो । शुभ ॥

शुद्धं वा मसुद्धं वा शोधनियं महत्त्वद्वैः ।

~~Beginning~~ :—ॐ नमः श्रीकुलिशेश्वराय ।

ॐ नमः श्रीआदिवुद्धाय वच्चाडाकाय श्रीहेरुकाय

संसारवच्चनाय सकलसत्त्वहितार्थाहं नमामि ।

वन्दे श्रीवज्रहस्ता मुनिवरकथितं आदिवुद्धजिनश्रीः

संसारे मोक्षदाता सकलगुणनिधिः कामक्रोधादिनाशम् ।

नाथस्य घण्टहस्ते सकलजिनगुणनिधिदाता त्वमेव

वाक्का श्रीसम्बरो वः सम हृदयवशत् पातुवः श्रीसम्बरो वः ॥

111.

10747. साधनसमुच्चय । *Sādhana-Samuccaya.*

Substance, seasoned palm-leaf. 12×2 inches. Folia, 59; 50th missing. Lines, 6-7 on a page. Extent in ślokas, 1,425. Character, Newari of the early 13th century. Appearance, old and discoloured. There is a stray leaf marked 29.

The leaves are marked by letter numerals.

A valuable collection of *sādhānas*; different from that noticed in my Nep. Cat. 1915, p. 200.

Beginning :—ॐ नमो वच[स]त्वाय ।

प्रातरुथाय योगी मुखशौचादिकं कृत्वा समयगुणिकां मुखे प्रक्षिप्य गिरि-
गङ्गरादिमनोरमस्थाने विश्ववच्चासीनः । आलिकाणि + + + चार्य्य । अहं वच-
वाराह्येति भूत्वा तदाकारं जगत्सर्वं करिष्यामीति निश्चयः ।

सहृद[य]वचसूक्त्यै रक्तवङ्कारं पश्येत् । तदीयरक्तरश्मिभिः प्रलयानलदुःस-
हैरकनिष्ठभुवनवर्तिनीं वचवाराह्यीं वक्ष्यमाणवर्णभुजायुधा गुरुबुद्धबोधिसत्त्वा-
न्धानीय आकाशे पुरुतः संस्थाय तद्रश्मिविनिर्गतपूजाभिः संपूज्य । तदग्रतः
पापदेशना-पापाकरण-सम्बर-पुण्यानुमोदना-पुण्यपरिणामना-त्रिशरणगमनबोधि-
चिन्तोत्पादनादिकं कृत्वा चतुर्ब्रह्मविद्वा[रा]न्विभाव्य ततः स्वभावशुद्धाः सर्व-
धर्माः स्वभावशुद्धोहं अहं शून्यताज्ञानवचस्वभावोहं इति मन्त्रार्थमाशुमुखी
कुर्वन् सुहृत्तं अप्रतिष्ठरूपेण तिष्ठति ॥

2B, वचवाराह्यसाधनं समाप्तम् ; 3B, इति श्रीभगवत्या अपदमिद
समाप्तम् ; 5B, भटारकवच्चासनस्य साधनोपदेशविधि परिसमाप्तः १ ; 6A,
आर्य्यरक्तयमारिसाधनं समाप्तमिति ; 8A, वचानङ्गसाधनं समाप्तम् ; 9A,
जमालसाधनं समाप्तमिति ; 10B, कृष्णयमारिसाधनं समाप्तमिति ; 11B,
कृष्णयमारितन्त्रोक्तसाधनं समाप्तम् ; 13A, स्थिरचक्रसाधनं समाप्तमिति ;
14B, अर्थवागिराट्साधनं समाप्तमिति ; 15B, मुक्तकेन स्थिरचक्रसाधनं
समाप्तम् ; 18A, मुक्तेनारपचनसाधनं समाप्तमिति ; 19B, वाक्यवचसाधनं
समाप्तमिति ११ ; 20B, अरपचनसाधनं समाप्तमिति ; 24B, आर्य्यषड्वृत्ति-
महाविद्यासाधनं समाप्तम् १४ ; 25A, प्रज्ञापारमितासाधनं समाप्तम् ; 26B,
प्रज्ञाचक्रमिदं मङ्गलश्रीभट्टारकस्य साधनं समाप्तमिति १६ ; 28A हलाहलसाधनं
समाप्तमिति १७ ; 28B, आर्य्यवलोकितेश्वरस्य सर्पसाधनं समाप्तमिति १८ ;
30A, वचतीक्ष्णभट्टारकस्य साधनं समाप्तम् ; 31A, कुरुकुलसाधनं ;
31A, आर्य्यतारासाधनं समाप्तम् ; 31B, आर्य्यतारासाधनं २२ ; 32B,

संक्षिप्तमारीचिसाधनम् ; 33B, चुन्दासाधनम् २५ (१) ; 34A, भृकुटीसाधनं समाप्तम् २६ ; इति जम्बलसंक्षिप्तसाधनं समाप्तम्, २७ ; 34B, संक्षिप्तकुसकुलासाधनम् २८ ; 35A, पर्णश्वरीसाधनम् समाप्तम् २९ ; 35B, इति प्रज्ञापारमितासाधनं समाप्तम् ३० ; 36A ; सिंहनादसाधनं समाप्तम्, सिंहनादधारणी समाप्तं ३२ ; 37A, आर्यवचसरस्वतीसाधनं समाप्तम् by Śrīdhara ३३ ; 38A, सप्तशतककल्पोक्तहयग्रीवसाधनं समाप्तम् ; 38B, आर्यर्जाङ्गलिमाधनं समाप्तम् ३७ ; 39B, इति सरहपादावतारितओडियानविनिर्गतेत्रैलोक्यवशंकरलोकेश्वरसाधनं समाप्तम् ३८ ; 40A, पण्डितभयकरगुप्तविरचितमुच्छुभजम्बलसाधनं समाप्तं ५० ; 40B, इति ताम्रसाधनं समाप्तम् (The leaf 40 does not seem to belong to this MS.); ५० : 41A, रक्तयमारिसाधनं समाप्तम् ४० ; 43A, भूतडामरसाधनं समाप्तम् ४२ ; 43B, सद्योनुभवारपचनसाधनं समाप्तम् ४३ ; 44A, इति वज्रानङ्गसाधनं समाप्तम् ४४ ; 45A, वज्रानङ्गमञ्जुश्रीसाधनं समाप्तम् ; महाराजालीलामञ्जुश्रीसाधनं समाप्तम् ४६ ; 46A, धर्मधातुवागीश्वरसाधनं ४७ ; 47A, आर्यसिद्धैकवीर साधनम् ४८ ; 47B, सिद्धैकवीरसाधनम् ४९ ; 48A, कृष्णयमारिसाधनम् ५० ; 52A, इति खसर्पणसाधनं समाप्तम् इति प्रज्ञानरत्नमतिपादानां ५३ ; 52B, मारीचीसाधनम् ; 53A, इति कुसकुलासाधनम् ५५ ; 53B, मृत्युवधनतारसाधनम् ५७ ; 54B, अलिमन्मथसाधनम् ५८ ; 55B, कुसकुलासाधनम् ५९ ; 56B, इति यमान्तकसाधनं समाप्तम् ६० ; 57A, आर्यखदिरतारासाधनं समाप्तम् ६१ ; 57B, वाक्साधनम् ६४ ; 58B, कल्पोक्तमारीचिसाधनम् ६४ ; 59A, वज्रशङ्खलासाधनम् ६५ ; वज्रशङ्खलासाधनम् ६६ ; 59B, महाप्रतिसरासाधनम् ६७ ; उष्णीषविजयासाधनम् ६८ ; भृकुटीसाधनम् ६९ ।

112.

10764. Substance, Nepalese paper, 16×27 inches. Lines, 6 on a page. Character, Newari of the 17th century. In good state of preservation. Folia, 48 (by counting).

The first and the last leaves have been added by a recent hand, putting, in the last leaf, date Samvat 224.

The Post Colophon:—संवत् २२४ साल मिति चैत्र वदि ४ रोज १
सिद्ध यकाजूल । शुभ

The original leaf marks have been obliterated by the vendor from the leaf now marked 2 downwards. Fortunately the MS. was marked both by figures and letter numerals. Not knowing the letter numerals, he did not destroy them. We have them fully visible from no. 72 (marked by the vendor 15) to 109 (now marked 47), of which however the 108th is lost. But from 72 backwards the letter numerals are not fully visible. In the immediately preceding 6 leaves (66—71) there is no leaf missing. The 65th leaf is evidently missing. In the remaining nine leaves there is no gap and they are from 56 to 64.

So of the original MS. we have leaves from 56 to 109 of which 108th and 65th are missing.

In the false enumeration the leaves were not in their order. I have arranged them and put English figures in them from 56 to 109.

The leaves contain Sādhana from No. 49.

49. वाक्साधन ; 50. सिद्धैकवीरसाधन ; 51. वाराह्याः साधनम् ; 52. महाराजनीलमञ्जुश्रीसाधन ; 53. मञ्जुश्रीसाधन ; 54. आर्यसिद्धैकवीरसाधनम् ; 55. सिद्धैकवीरसाधनम् ; 56. वज्राधिकारमञ्जुश्रीसाधन ; 57. मञ्जुश्रीसाधन ; 58. विद्याधरपिटकीयसंक्षिप्तमञ्जुश्रीसाधन ; 59. विद्याधरपिटकप्रतिवद्धमञ्जुघोषसाधन ; 60. प्रज्ञावृद्धिविधि ; 61. नामसंगीत्याम्नायेन सिद्धप्रज्ञाचक्रवरलब्ध समाप्तम् ; 62. धर्मशंखसमाधिमञ्जुश्रीसाधनम् 63. आर्यनामसंगीतिसाधन ; 64 (no colophon); 85. (?) [ता]रा भट्टारिकायाः कल्प ; 86. आर्यजाङ्गुलिसाधनम् ; 59. (?) ditto ; 60. आर्यजाङ्गुलि महाविद्या समाप्तम् ; 61. आर्यजाङ्गुल्याभगवत्याः कल्पः समाप्त ; 62. अर्यजाङ्गुलि समाप्त ; 63. विद्युज्वालाकरालौ नाम एकजटौसाधन ; 64. एकजटासाधन ; 65. ditto ; 66. ditto ; 67. एकजटासाधन समाप्तम् आर्यनागार्जुनपादै भाट्टेयवृता (?), 68. चुन्दासाधन ; 69,

कल्पोक्तदशभुजसितमारीचीसाधन ; 70. अशोककान्तामारीचीसाधनम् ; 71. कल्पोक्तमारीचीसाधन ; 72. वचधात्वीश्वरीमारीचीसाधन ; 73. द्वादश-
भुजरक्तवर्णउड्डियानमारीचीसाधन ; 74. द्वादशभुजरक्तवर्णओड्डियानखाधिष्ठान-
क्रममारीचीसाधन ; 75. पर्णश्वरीसाधन ; 76. ditto ; 77. आर्य्यपर्ण-
श्वरीधारणी 78. शुक्लप्रज्ञापारमितासाधन ; 79. पीत० 80. पीतवर्ण
संचित० ; 81. सित० ; 82. शुक्ल० कृतिरियं पण्डित श्रीपद्मवर्द्धनपादा[नां] ;
83. कनकवर्ण० ; 84. प्रज्ञापारमितासाधनम् ; 85. कनकवर्ण० ; 86. प्रज्ञा-
पारमितासाधनं समाप्तम् कृतिरियं आर्य्य[ः]सङ्गपादानां ; 87. आर्य्यवचसरस्वती-
साधनम् ; 88. महासरस्वतीसाधनम् ; 89. वचसरस्वतीसाधनम् ; 90.
(no colophon); 91. वचवीणासरस्वतीसाधनम् ; 92. वचसारदासाधनम् ;
93. कृष्णयमारितन्त्रोद्धृतवचसरस्वतीसाधनं समाप्तम् ; 94. वचसरस्वतीसाधनं
समाप्तम् ; 95. भृकुटीसाधन ; 96. ditto ; 97. मुक्तकेन तारोद्धवकुलकुला-
साधनम् ; 98. षड्भुजकुलकुलासाधनम् ; 99. अष्टभुजकुलकुलासाधनम् ३ ;
कृतिरियमिन्द्रभूतिपादानां ; 100. भमरीयोगकुलकुलासाधनम् ; 101. कुरु-
कुलासाधनम् ; 102. आर्य्यश्रीमतीकुलकुलासाधनम् ; 103. यानविनिर्गतकुरु-
कुलासाधनम् ; 104. बलिविधि ; 105. होमकुण्डविधि ; 106. श्रीमन्माया-
जालमहायोगवन्तत् षोडशसाहसिकात् आकृष्टकुलकुलासाधनम् ; 107. षड्-
'भुजकुलकुलाभट्टारिकायाः साधनम् ; 108. कल्पोक्तकुलकुलासाधनं समाप्तम्
109. कर्मप्रसरप्रयोग ; 110. इत्यार्य्यसितातपत्रापरजितासाधनम् ;
111. वचचर्चिकासाधनम् ; 112. महाप्रतिसरासाधनम् ; 113. महा-
मायूरीसाधनम् ; 114. महासहस्रप्रमर्दिनीसाधन ; 115. महामन्त्रानु-
सारिणी साधन ; 116. महाशीतवतीसाधन ; 117, 118, 119, 120 (no
colophons).

113.

9090. स्वयम्भूचैत्यभट्टारकोद्देश or लघुस्वयम्भूपुराण | *Sray-
ambhūcāitya-Bhaṭṭārakoddeśa or Laghusrayambhū-Purāṇa.*

Substance, old Nepalese paper with black ground. Complete in 39 leaves
of which 35th is missing. Lines, 5 on a page, of which the first, third and fifth
are in silver and the second and the fourth are in gold. Character, Newari.
Date, N.S. 764 = A.D. 1644. Appearance, faded, specially in the silver lines.

36A. *Post-Colophon Statement* :—

ये धर्म्मो, etc. ॥

रत्नावतीकनकपत्रविराजमान-

प्रासादपुण्यजनकायरसाभिमान[ ]

वीणामृदङ्गपटहादिनिनादरस्य-

श्रीकाष्ठमण्डपमहानगरवरेण्यः (वरसत्) ॥

स राजसूर्यो विमल(ल)प्रतापः

जितारिक्तवस्त्रो जितकामरूपः ।

जितेन्द्रियग्रामवशीकृतश्री

विराजतेऽस्मिन् विधिवत्प्रशास्ता ॥

श्रीमज्जय(द्य)प्रतापमल्लव[शे] नामनि ख्यात गोविन्दचन्द्र ।

सवारिवाणाश्रेणिं प्रसुक्तिं नेपारस्य + + + + + (१)

श्रीमन्नेपालिकाब्दे वेदरसमुणिभिः संयुते कृष्णपक्षे आषाढैकादसिसु
रोहिणीतारकायामसुरगुरुवारे । सर्व्वमापूर्य्यं क्षन्तव्यं सनिधिप्रवरं ज्ञानकौर्त्ति
द्वितीयपत्नी रक्षौ तत्पुत्रपौत्रौकमलप्रभया ज्ञानपार + + + + + हि वचधात्मी-
[श्रय्यो]द्यनेकजिनमूर्त्तिभिः अभ्यान्नरदिगस्थान प्रासाददिवसदृशं ॥

विन्यस्तं द्वारनिर्दिष्टं केतु[र]त्नो कुरुतां शिवं ॥

पञ्चरक्षा लिखिव्यस्ति पूर्व्वजन्मशुभाफलं ।

देयधर्म्माऽयं प्रवरमहायानयायिनः परमधार्मिकस्य शाक्यभिद्वुश्रीज्ञान-
कौर्त्तिस्य यदत्र पुण्य तद्भवत्वा(ता)चार्य्योपाध्यायमातापितृपूर्व्वगमं कृत्वा सकल-
सत्त्वरराशेरनुत्तरज्ञानपदफलं प्राप्तयतु ॥

श्रीकाष्ठमण्डपमहानगराधिपतिश्रीश्रीजयप्रतापमल्लदेवप्रभुप्राकृतस्य विजय-
राज्यः दानपति स एव कौर्त्तिपुण्यवचधातुमहाविहारस्य उत्तरदिग्भाग-
स्तदधिवासितपरमधार्मिकशाक्यभिद्वुश्रीज्ञानकौर्त्ति तस्य कान्ता रमणीलक्ष्मी
ज्ञानकौर्त्तिस्यात्मज शाक्यभिद्वु श्रीज्ञानपार[भि]क्ष तस्य भार्य्या इकुसनीलक्ष्मी
द्वितीयभार्य्या भवानीलक्ष्मी तृतीयभार्य्या जवनलक्ष्मी चतुर्थभार्य्या त्रिसुवनीलक्ष्मी
ज्ञानपारस्यात्मजपूर्णच्छि ज्ञानकौर्त्तिस्य भग्नि भारती ज्ञानकौर्त्तिस्य दुहिता
मन्ताहरा यशोधरा भवानी ॥ पूतसम्भारमन्तर इदं भगवतीस्त्रयम्भूपुराणं
दापयेत् । श्रेयोस्तु सम्बत् ७६४ आषाढ मास कृष्णपक्षे एकादश्यां तिथौ रोहिणी-

नक्षत्रे ध्रुवयोग महाकर्णमुहूर्तके शुक्लवारे समकर्कटराशिगते भास्करे मेघराशि-
गते चन्द्रमसि । तद्दिने लिखितं सम्पूर्णमिति । लिखितेयं मथूरामहानगरे
तलपुलमहाविहारे स्व[य]म्भूक्षेत्रपूर्वदिग्भागे तदधिवासितचक्रदेशः चरणान्त-
स्थित पुण्यज्ञान त्रिलोकी तत्पुत्रौ द्वौ भ्रात्रौ कुशलदेवन, तस्य भ्राट् श्रीश्रीमन्त-
देवन द्वाभ्यां भ्राट्भ्यां लिखितमिति ।

The rest of the post-colophon statement is so worn out, that it cannot be read.

The work is noticed in p. 9 of Bendal's *Cam. Cat.* It comes to an end in the present MS. in the second line of 28A. From 28A to 31A the Post Col. Statement is written in Sanskrit. Then comes something in *Desabhāṣā* which ends in 36A. The Sanskrit portion contains accounts of Mahendra, his son Śiva Siṃha and his son Lakṣmī Nṛsiṃhadeva. The Newari portion contains four dates—754, 757, 758 and 760,—apparently referring to the consecration of the *cakras* in Svayambhūkṣetra. From 36A to the end the Post. Col. Statement has been quoted above.

Wright in his "History of Nepal," p. 251, says "Śyāmārpa Lama came from Bhot and renewed the Garbha Kāṭha of Svayambhū (the main timber round which the mound is built), and gilt the images of the deities. This was done in N.S. 760 (A.D. 1640), and this date and the name of Rājā Lakṣmī Nārasiṃha are inscribed under the arch of the southern side."

The dates in the MS. refer perhaps to Śyāmārpa's work which it must have taken several years to complete. In one place after the date 760, it is said ब्रौयाकत्तासिक्कम गुडिया वच्चाचार्य श्रीमशिरत्नजु । सरावक्कर्माचर्यरत्नवयजु । उपाध्या वच्चाचार्य मणिजु । पूर्वस वच्चाचार्य चतुरोद्धरे देवजु । दक्षिण ससिक्कमगुडि वच्चाचार्य श्रीविम्वजु । वेण्विमयसराद वच्चाचार्य श्रीकुशलदेवजु । उत्तरसगोठवाहववच्चाचार्य श्रीसित-
पारजु । and so on.

In the post-colophon statement dated 764, Pratāpamalla, the son of Lakṣmī Nṛsinha, is mentioned as the King of Nepāla.

114.

4856A. स्वयम्भूचैत्यभट्टारकोद्देश । *Svayambhū-caitya-Bhaṭṭāarakoddeśa.*

Substance, Nepalese paper. 12" × 2½". Folia, 40. Lines, 5 on a page. Extent in ślokās, 440. Character, Newari. Date, N.S. 751. Appearance, old and soiled. Complete.

Beginning:—ॐ नमो बुद्धाय नमो धर्मधातवे ।

सद्धर्मः श्रीमता येन त्रिषु लोकेषु देशितः ।

देवदेवाधिदेवाय तस्मै नमैकबन्धवे ॥

नत्वा गोशृङ्गशैलस्य धर्मधातुखयम्भुवम् ।

तदुद्देशयमहं वक्ष्ये लोकानां पुण्यदृढये ॥

अस्ति नेपालविषये गोशृङ्गनामपर्वतः ।

तस्य युगे प्रमेदत वर्त्तमाने प्रवर्त्तते ॥ इत्यादि ।

5B. इति गोशृङ्गपर्वते स्वयम्भूचैत्यभट्टारकोद्देशे धर्मधातुत्पन्नो नाम प्रथमः परिच्छेदः ।

9B. इति पूजाफलवर्णनो नाम द्वितीयः परिच्छेदः ।

13B. इति उपच्छन्दोहप्रकाशो नाम तृतीयः परिच्छेदः ।

18A. इति ग्रामनगरनिगमजनपदराष्ट्रराजधानीप्रवर्त्तमानो नाम चतुर्थः परिच्छेदः ।

26A. इति तीर्थवर्णनो नाम पञ्चमः परिच्छेदः ।

32B. इति धर्मधातुवागीश्वरसंज्ञाप्रवर्त्तनो नाम षष्ठमः परिच्छेदः ।

35A. इति धर्मधातुवागीश्वरगुप्तो नाम सप्तमः परिच्छेदः ।

End. इदं सुसारं खलु मानवानां

संबुद्धवाक्यं भुवि मोक्षमार्गम् ।

प्रदणोति वा आवयते मनुष्यः

स याति नूनं सुगतस्य लोकम् ॥

अपि खलु लोका वाग्मतीनां प्रभाव
स नु विदित चैताः कारयिष्यन्ति सत्यम् ।
तदनु सकलमात्म सौख्यञ्च भुक्त्वा
सुगतवरराज्यन्तु नूनं प्रयान्ति ॥

40B. इति गोश्टङ्गपर्वते स्वयम्भूचैत्यभट्टारकोद्देशे [नेपालविषये महा-
प्रभावो नामाष्टकः परिच्छेदः समाप्तः ।
ये धर्म्मा हेतुप्रभवा हेतु तेषां तथागतो ह्यवदत् ।
तेषाञ्च यो निरोध एवं वादी महाश्रमणः ॥

अथोऽस्तु मङ्गलं सिद्धिरस्तु सम्बत् संवत् ७५१ भाद्रपदमासे कृष्णपक्षे
द्वादश्यायां तिथौ राज्ञा राज्यप्रवृद्धिर्भवतु वसुमती प्रस्यपूर्णा तु प्राश्वत् काले
काले तु वृष्टिर्भवतु सुवि सदा देवराट् किङ्करो हि ।

नोगभोतं विश्वंतरं नामः स्वाथे श्रीगोश्टङ्गपर्वते स्वयम्भूसंपुनजात समाप्तः
शुभमस्तु सर्वदा ॥

115.

4856B. स्वयम्भूचैत्यभट्टारकोद्देशः । *Srayambhū-caitya-
Bhaṭṭākoḍdeśa.*

Substance, Nepalese paper. 12×2½ inches. Folia, 29. Lines, 5 on a page.
Extent in ślokās, 300. Character, Newari. Date, N.S. 744. Appearance, old
and discoloured. Complete.

Beginning:—ॐ नमः श्रीधर्मधातवे ।

नत्वाकबन्धुं जगदेकबन्धुं

स्वयम्भूभट्टारकमादिदेवम् ।

जराश्रजामृत्युहरैकदत्तं

वक्ष्ये तदुद्देशमहं समस्तम् ॥

नेपाले जगति ख्याते गोश्टङ्गो नाम पर्वतः ।

भेदोऽस्ति च जुगे तस्य नाम्ना च जुगभेदतः ॥ इत्यादि ।

Colophons:—

5A, इति श्रीस्वयम्भूचैत्यभट्टारकोद्देशे धर्मधातुत्पन्नो नाम प्रथमः
परिच्छेदः ।

- 7B. इति० पूजाफलवर्णनो नाम द्वितीयः परिच्छेदः ।
 10A. इति० युपच्छन्दोद्घोत्पादनो नाम तृतीयः परिच्छेदः ।
 18B. इति० ग्रामादिसमुद्भवस्तुर्थः परिच्छेदः ।
 18A. इति० तीर्थोपतोर्यनिरूपणे गुणवर्णनो नाम पञ्चमः परिच्छेदः ।
 23B. इति० धर्मधातुवागीश्वरप्रवर्त्तनो नाम षष्ठमः परिच्छेदः ।
 25B. इति० धर्मधातुवागीश्वरगुप्तो नाम सप्तमः परिच्छेदः ।

End :—श्रुतेति काश्यपवरा भिक्षवो बोधिमार्गगाः ।

मैत्रेयप्रसुखा देवा नागलोकासुशदयः ।

- सा च सर्वावती पर्षदनुमोदन्त इत्यनम् ॥

Colophon :—इति श्रीस्वयम्भूचैत्यभट्टारकोद्देशे महाप्रभाववर्णनो नामो-
 ऽष्टमः परिच्छेदः समाप्तः ॥

ये धर्मा हेतु प्रभवो हेतु तेषां तथागतो ह्यवदत् ।

तेषाञ्च यो निरोध एवं वादौ महाश्रमणः ॥

सम्बत्(संवत्) १४४ आश्विमासे शुक्लपक्षे तृतीयां तिथौ मघानक्षत्रे
 व्यतिपातयोगे वृहस्पतिवारे नागभोतं निश्चंतरं नाम स्वार्थं इति श्रीस्वयम्भूचैत्य-
 भट्टारकोद्देशे महाप्रभाववर्णनो नामोऽष्टमः परिच्छेद समाप्तः ॥ शुभम् ।

116.

4856C. **स्वयम्भूचैत्यभट्टारकोद्देशः अथवा वृहत्स्वयम्भू-**
पुराणम् । *Svayambhū-caitya-Bhaṭṭārakoddeśa or*
Bṛhatsvayambhūpurāṇa.

Substance, Nepalese paper. 14×5½ inches. Folia, 147. Lines, 11 on a page. Extent in ślokās, 4,250. Character, Nāgara of the 19th Century. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—ॐ नमः श्रीस्वयम्भूज्योतीरूपबुद्धाय ।

नमो बुद्धाय धर्माय सङ्घरूपाय वै नमः ।

स्वयम्भूवे विपश्चान्तभानवे धर्मधातवे ॥

... ..

The *maṅgalācarana* continues to the 9th line of 2A

Then we have:—अद्वया यः शृणोतीमां स्वयम्भूतिसत्त्वयां ।

परिशुद्धजिकायः स बोधिसत्त्व भवेद्भवम् ॥

तद् यथाभूत् पुरा विज्ञो जयश्रीः सुगतात्मजः ।

बोधिमण्डपविहारेऽस्मिन् विजहार ससाङ्घिकः ॥

तत्र जिनेश्वरि(?) नाम बोधिसत्त्व महामतिः ।

अद्वया शरणं गत्वा जयश्रियमुपाश्रयेत् ॥

तदा धौमान् जयश्रीः स सर्वसत्त्वहितार्थभृत् ।

सद्धर्म्म समुपादेष्टुं सभासनं समाश्रयेत् ॥

तत्र सर्वे महासत्त्वा बोधिसत्त्वा जिनात्मजाः ।

ब्राह्मणास्तीर्थिकाश्चापि यतयश्च तपस्विनः ॥

राजान मन्त्रिणोऽमात्याः सैन्याधिपाश्च पौरिकाः ।

ग्राम्या जानपदाश्चापि तथान्यावासिनो जनाः ॥

तत्सद्धर्म्माभूतं पातुं अद्वया समुपागताः ।

तत्र सभासनासीनं तमर्हन्तं जयश्रियं ॥

समभ्यर्च्य देवं नत्वा पादाम्भोजे यथाक्रमम् ।

छताङ्गलिपुटाः सर्वे परिचृत्य समन्ततः ॥

पुरःस्थित्वा समुदीच्य जयश्रियं समाश्रिताः ।

तान् सर्वान् समुपाश्रितान् सद्धर्म्मश्रवणोत्सुकान् ॥

दृष्ट्वा जिनेश्वरी धौमान् बोधिसत्त्वः समुत्थितः ।

उदङ्मुखोत्तरासङ्गं साङ्गलिः समुपाश्रितः ॥

जानुभ्यां भूतले दृत्वा संपश्यन्नेवमब्रवीत् ।

भदन्ताहं समिच्छामि चरितुं बोधिसम्बरम् ॥

तदादौ किं व्रतं दृत्वा सत्त्वरेयं समाहितः ।

तद् भवान् समुपादिश्य सर्वानस्मान् प्रबोधयन् ॥

बोधिमार्गं समापुण्य चारितुं शुभे इति ।

इति सव्याधीते तेन श्रुत्वा समुगतात्मजः ॥

जयश्रीं महासत्त्वं समामन्त्र्यैवमादिशत् ।

शृणु वत्सास्ति ते वाक्का सम्बोधिसम्बरे यदि ॥

यथाक्रमं प्रवक्ष्यामि सम्बोधिव्रतसाधनम् ॥

Colophons :—

15A, इति श्रीमति वृहत्सुख्यम्भपुराणे श्रीधर्मधातुकाक्षीकदसमुत्पन्न-
थायां प्रथमोऽध्यायः ; 40B, इति श्रीमति वृहत्सुख्यम्भपुराणे गोशृङ्ग-
वर्जते स्वयम्भूचैत्यभट्टारकोद्देशे पूजाफलवर्णनं नाम द्वितीयोऽध्यायः ; 57A, इति
गोशृङ्गवर्जते स्वयम्भूचैत्यभट्टारकोद्देशोच्छेदोत्पादो नाम तृतीयोऽध्यायः ;
4B, ग्रामादिसमुद्भवो नाम चतुर्थोऽध्यायः ; 91B, त्रैधापतीर्थपीठश्च
नरूपगुणवर्णनो नाम पञ्चमोऽध्यायः ; 107A, सप्तधातुवागीश्वरप्रवर्त्तनो
नाम षष्ठोऽध्यायः ; 126A, इति श्रीमति वृहत्सुख्यम्भपुराणे गोशृङ्गवर्जते
स्मिन्धातुवागीश्वरगुप्तोऽध्यायः सप्तमः ; 147 A (Last Colophon) इति श्रीस्वय-
म्भूचैत्यभट्टारकोद्देशे महाप्रभाववर्णनो नामाष्टमोऽध्यायः परिसमाप्तः ।

Post Colophon :—

समाप्तश्चेदं पौराणे मङ्गलकालोऽध्यायकं श्रीस्वयम्भूवः पुराणं मञ्जुश्रिया कृत-
मिति । ये धर्माः etc., etc. Printed in Bibl. Ind. 1894.

117.

5438. धर्मपूजाविधि । *Dharmapūjavidhi* ; attributed to
Raghunandan.

Substance, palm-leaf. $16\frac{1}{2} \times 1\frac{3}{4}$ inches. Folia, 185 by counting. Lines, 3,
on a page. Extent in ślokās, 2,400. Character, Bengali of the early nineteenth
century. Appearance, old and discoloured. Complete.

There are several batches of leaves.

The Beginning of the 2nd batch :—

ॐ नमोनिरञ्जनाय ।

प्रणम्य सच्चिदानन्दं गोविन्दं जगतां गुरुम् ।

धर्मपूजाविधानञ्च यत्किञ्च श्रीरघुनन्दनः ॥

तत्र गृहभरणरूपधर्मपूजनम् ।

क्रमोपस्था ।

प्रथमतः आरम्भात् पूर्वदिवसे द्वादशभक्तान्निरूप्य क्षौरादिहविष्यं कारयित्वा स्वयञ्च हविष्याग्नी संयतस्तिष्ठेत् ।

परदिने उषस्युत्थाय प्रातःकृत्यादि विधाय सद्वादशभक्तः स्नात्वा कृत-
नित्यक्रियः श्रीधर्ममन्दिरं गत्वा पादशौचादि विधाय दौ गृह्णाभ्यन्तरे घटं
संस्थाप्य गणेशादीन् यथाशक्ति समुप्यज्य ततो वह्निर्वेदिसम्मुखे लक्ष्मीसहितं गणेश-
श्वघटं स्थापयेत् । etc., etc.

This batch of leaves, from 1 to 21A, the beginning of which is given above, is preceded by 42 leaves, taken up with preliminaries to Dharmapūjā, and is followed by another batch marked from 1 to 96.

The batch marked from 1—96 begins अथ धर्मपूजाविधि-
लिख्यते ।

In 5B. (1—96) the Saṃkalpa runs thus:—

अथ साम्यदायकसङ्कल्पः विष्णुरो तत्सदय etc. पूर्वस्वीकृतद्वादशदिवसीय-
श्रीधर्मदेवगृहभरणकर्म्मणि श्रीधर्मप्रीतिकामो गणपत्यादिनानादेवताकामिना-
पूजापूर्वक-श्रीधर्मपूजनमहं करिष्ये ।

25B. (1—96).

ॐ यस्यान्तं नादिसम्यं न च करचरणं नास्ति कायो निनादम् ।

नाकारं नादिरूपं न च भयमरणं नास्ति जन्मैव यस्य ।

योगीन्द्रध्यानगम्यं सकलदलगतं सर्वसङ्कल्पहृत्

तत्रैकोऽपि निरञ्जनोऽमरवरः पातु वः शून्यमूर्तिः ॥

इति ध्यात्वा प्रतिमायां पुष्पाञ्जलिं निक्षिपेत् ॥

Again, the batch of 96 leaves is followed by 27 leaves taken up with the topics given below:—

कलिमाजालाज ; श्रीश्रीधर्मदेवस्य पादयुगनिर्माणाद्यं मुष्टिस्थापनम् ;
अथ ताम्रजन्म ; अथ धान्यजन्म ; अथ चनापावन ; अथ गृहभरणस्थापन-
सामग्री !

The work has been printed by the Vaṅgiya-Sāhitya
Paṇḍit in 1917.

118.

8201. बुद्धचरित्र । *Buddha Carittra.*

By NATHAMALA BRAHMACĀRIN.

Substance, country-made paper. $13 \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 100, of which the first is missing. Lines, 11 on a page. Character, Nāgara. Appearance, old.

Nāthurāma, the author of the work, was a Buddhist mendicant, living at Benares. It took the author 12 years to complete the work, from 1755 to 1767 of the Samvat era. Some fragments of the author's original copy have been found, one of which is referred to in my pamphlet "Discovery of living Buddhism in Bengal" and another is the present MS. A copy of a portion of the original will be found described in Rajendralāla's *Nep. Buddhist Literature*, pp. 78, 79. Here Buddha is fighting with ghosts and demons. The present fragment is divided into seven parvans.

48B, इति औबुद्धचरित्रे नाथुरामविरचिते कालपुंजराक्षसेन युद्धवर्णनं नाम प्रथमपर्व ; 58B, • देवद्विद्युद्धवर्णनं नाम द्वितीयो पर्व ; 75A, • राजचेतनामाभ(र्)प्रतिरूपीय प्रतियुद्धवर्णनं चतुर्थोपर्व ; 85B. इति औबुद्धचरित्रे सर्वेषां संवादे कालचक्ररूपिणि आनन्दरूपिणी जलं तत्रैव यत्कृतं तद्वर्णनो नाम पञ्चमपर्व ; 96A, इति औबुद्धचरित्रे नथमलब्रह्मचारिविरचिते संगरपराक्रमवर्णनं नाम करलभक्षदेवस्य युद्धपर्ववर्णनं षष्ठमो पर्व ; (Last Colophon) • पिशाचकालचक्रयुद्धवर्णनं नाम सप्तमं पर्व ।

119.

8055. धर्मकोषसंग्रह । *Dharmakoṣa saṃgraha.*

Substance, modern Nepalese paper. $12 \times 4\frac{1}{2}$ inches. White on one side and yellow on the other. Folia, 92. Lines, 8 on a page. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete. Extent in ślokās, 1,800.

Colophon:—समाप्तोऽयं धर्मकोषसंग्रहमिति । शुभम्

Beginning :—

नमः स्वयम्भूवे ॥

॥ आदिबुद्ध ॥ मनसैव बुध्यते आदौ यः निरञ्जन ॥ निराकारत्वात् ॥
 ॥ निरञ्जन ॥ निर्गतं अञ्जनं लेपनादिकं यस्मिन् स गगनवत्
 शून्यत्वात् ॥ ॥ निराकारः ॥ निर्गतः आकारो यस्य चक्षुराद्य-
 वयवहीनत्वात् ॥ ॥ निराधारः ॥ निर्गत आधारो यस्य
 भुवनादिपात्रहीनत्वात् शून्यभावेन ॥ ॥ निरामयः ॥ निर्गत
 आमयो रोगादि कायाद्यवयवशून्यत्वात् ॥ ॥ निर्विकल्पः ॥ निर्गता
 विशेषण कल्पना भावनारहितत्वात् ॥ ॥ निराकाशं ॥ निर्गत
 आकाशः प्रकाशोऽप्रकाशो वा दृश्यादृश्यरूपत्वात् ॥ ॥ निष्ठा-
 निष्ठ ॥ निष्ठश्च अनिष्ठश्च स्थिरास्थिरश्च कायमनोरूपत्वात् ॥
 ॥ उपाय उप समीपे अयति प्रज्ञादिकं सर्वमिति ॥ अथच
 प्रज्ञायाः समीपे दत्तवाममेवत् (?) ॥ ॥ महावैरोचन विशेषण
 रोचयति सर्वं महाश्चासौ ॥ ॥ निरात्मा निर्गतआत्मा निवृत्ति-
 योगे पञ्चेन्द्रियहीनत्वात् ॥ ॥ निरावयव निर्गता अवयवा चक्षुरा-
 दयो यस्मिन् ॥ ॥ शून्यं भुवनं ॥ शून्यं वर्तुषाकारं भवतीति
 शून्य-भुवनं ॥ १ ॥ विन्दाकारं ॥ विन्दुवदाकारो ॥ २ ॥ गगन-
 रूपं गगनवन्नौकवर्यमथच गगनमेव शून्यं यत्र (यव)बीजाः सर्वे
 शून्या तद्यताज्ञानवान् ॥ ३ ॥ ० ॥

This work was written by Vajrācārya, Amṛtānanda, of the Mahā-bodhi-vihāra in Lalita-Pattana, who was the first Residency Pandit in Nepal, at the request of Brian Hodgson in N.S. 946=1826 A.D. For in leaf 70B the author says—

ऋतुदधिनिधौ वर्षे श्रावणे कृष्ण आरुणे ।

श्रीसाहेवाक्षयलेखत् अमृतः प्राक्प्रासनः ॥

The Buddhist Amrita wrote this in N.S. 946 under orders of a European (sahib).

Brian Hodgson seems to have made a good use of this work in his paper on the language and literature of Buddhism.

The work gives a good account of Buddhism in Nepal as it was, about one hundred years ago, and incidentally mentions some of the rituals and ideals of the Tibetans whom it calls the Kāmbojas.

70B, अस्माकं नेपालीयानां बौद्धानां मते एवमेव । अथच केषाञ्चित्
कुत्रचित् किञ्चिद्देशो भविष्यत्येव । परञ्च काम्बोजदेशैर्लामाभि-
धानैर्वोद्धर्निति मिति (?) वार्ता तेषां मते को भेदः ।

In leaf 64A, he begins a chapter on Buddhist literature with its twelve divisions.

अथ बुद्धशास्त्रग्रन्थानां विषयसूचनपूर्वकं उच्चावचतारतम्यं लिख्यते ।
यत्र तावद्वक्ष्यमाणग्रन्थानां स्वरूपज्ञानाय तन्नामपूर्वकं लक्षणमुच्यते । सूत्रं १
गेयं २ व्याकरणं ३ गाथा ४ उदानं ५ निदानं ६ इत्युक्तकं ७ जातकं ८ वैपुल्यं
९ अद्भुतधर्म १० अवदानं ११ उपदेश १२—एतानि बुद्धशास्त्रस्य ग्रन्थनामानि ।

See B. H. Hodgson's "Essays on the languages, literature and religion of Nepal and Tibet," pp. 11—20.

INDEX.

१ ।	सौन्दरनन्द	...	...	...	८०५०
२ ।	अष्टसाहस्रिकाप्रज्ञापारमिता	...	...	...	४७१३
३ ।	”	”	...	...	४२०३
४ ।	”	”	...	...	६६७३
५ ।	”	”	...	...	६६८६ C
६ ।	”	”	...	...	६६८६ B
७ ।	”	”	...	...	६६८६ A
८ ।	अभिस्मयानङ्कारकारिका	...	...	...	८०५८
९ ।	चतुःशतिका	...	...	...	६६७७
१० ।	पञ्चविंशतिसाहस्रिका प्रज्ञापारमिता	...	...	...	१०७५६
११ ।	”	”	”	...	१०७६३
१२ ।	सङ्गमपुण्डरीक	...	...	...	४०७६
१३ ।	”	”	...	...	४१६६
१४ ।	मैत्रेयव्याकरण	...	...	...	४८०६
१५ ।	सप्तशतिका प्रज्ञापारमिता	...	...	...	४१६७
१६ ।	खल्पाक्षरा प्रज्ञापारमिता	...	...	...	१०७५७ B
१७ ।	नारायणपरिपृच्छा	...	...	...	६६८५
१८ ।	तथागतगुह्यक (वैपुल्यसूत्र)	...	...	...	१०७६५
१९ ।	बोधिचर्यावतार	...	...	...	८०६७
२० ।	शिक्षासमुच्चय	...	...	...	४१६८
२१ ।	जातकमाला	...	...	...	६६८०
२२ ।	दिव्यावदानमाला	...	...	...	६८८२ A
२३ ।	सुघनुकुमारवदान	...	...	...	६८८२ B
२४ ।	मणिचूडावदान	...	...	...	१०८४५
२५ ।	अशोकावदान	...	...	...	१०७५५

२६ ।	पानीयावदान	...	...	...	४७७३
२७ ।	पिण्डपाचावदान	.	...	...	४७८६
२८ ।	रत्नगुणसञ्चयगाथा	...	...	...	१०७३६
२९ ।	कारगडव्यूह		...	...	६६७४
३० ।	" "	...	...	..	४७३५
३१ ।	" "	...	...	...	४७२५
३२ ।	" "	...	...	...	६६७५
३३ ।	बौद्धन्याय	...	...	...	१०७४६
३४ ।	अपोहसिद्धि	...	...	...	४७११
३५ ।	क्षणभङ्गसिद्धि	...	...	..	४७४४
३६ ।	उपयोगक्रम	...	...	...	८०६२
३७ ।	सुगतजन्मरत्नावदानमाला	...	...	...	१०७५४
३८ ।	अपरिमितायुः नाम महायानसूत्र	...	...	...	४७०६
३९ ।	" " "	...	...	...	४७१६
४० ।	" " "	...	...	...	१०७३४
४१ ।	दुर्गतिधारणी परिसूत्र	...	...	...	४७१५
४२ ।	सर्वदुर्गतिपरिशोधन	...	...	...	४८४८
४३ ।	वसुधारा नाम धारणीपरिसूत्र	...	...	...	४८३६
४४ ।	" " "	...	...	...	१०७५७ I.
४५ ।	" " "	...	...	...	" " II.
४६ ।	सर्वतथागतोष्णीषसितातपत्रोनामपराजिता				
	महाप्रत्यङ्गिराविद्याराज्ञौ	...	...	...	१०७३५
४७ ।	षण्मुखी नाम धारणी	...	...	...	६६८७
४८ ।	धारणीसंग्रह	...	...	...	१०७४१ D.
४९ ।	बोधिचर्यावतारपञ्जिका	...	...	...	३८३०
५० ।	बोधिचर्यावतारः पञ्जिका च	...	...	...	६६७६
५१ ।	बोधिचर्यावतारपञ्जिका	...	...	...	३८२६
५२ ।	शान्तिदेवस्य जीवनचरितम्	...	...	...	६६६०

५३।	आदिवाग्बच्चिरत्नविम्ब	...	...	६६६८
५४।	— — —	...	...	६६८३
५५।	लोकेश्वरशतकटीका	...	...	१०७३२
५६।	परमार्थ नाम संगीति	...	...	१०७४१ C
५७।	परमार्थनामसङ्गीति	...	...	१०७६०
५८।	अभिधानोत्तर	...	...	१०७५६
५९।	हेतुकतन्त्र (सम्बरोदय)	...	...	१०८४६
६०।	” ”	...	...	६६८६
६१।	तत्त्वज्ञानसंसिद्धि	...	...	६६८८
६२।	सम्पुटोद्भवकल्पराजः	...	...	३८२८
६३।	” ”	...	...	४८५४
६४।	गुह्यसमाज	...	...	८०७०
६५।	वसुन्धरासङ्गीति	...	...	१०७६१
६६।	लघुकालचक्रतन्त्रराज टीका	...	...	४७२७
६७।	” ”	...	...	१०७६६
६८।	चतुराभरण	...	...	४८०१
६९।	चतुराभरण	...	...	४७५३
७०।	योगाश्वरीप्रभेद	...	...	४८१८
७१।	डाकार्णव ...	...	...	८०५६
७२।	वज्रडाकतन्त्र	...	...	३८२५
७३।	प्रज्ञोपायविनिश्चयसिद्धि	...	...	८०६०
७४।	साधनमाला	...	...	८०५१
७५।	हेवधपञ्जिका	...	...	१०७४५
७६।	पञ्चरत्नाष्टाङ्गाणि	...	...	३८५३
७७।	” ”	...	...	४०७८
७८।	” ”	...	...	६६७०
७९।	क्रियासंग्रहपञ्जिका	...	...	३८५४
८०।	” ”	...	...	४७-१

८१ I	तथागतप्रतिविम्बप्रतिष्ठानुशंसावर्णनधर्मपर्याय	...	...	...	४७५८
८१ II	दिश्यभोजनावदान	...	...	...	ditto
८२	वसुन्धरोद्देश	...	...	...	४८४०
८३	दमनकमहारक्षातन्त्र	...	...	...	६६७१
८४	एकक्षुवैरचण्डमहारोषणतन्त्र	...	...	...	६०८६
८५	„ „	...	...	...	६६६५
८६	„ „	...	...	...	६६८१
८७	„ „	...	...	...	१०८४४
८८	चण्डमहारोषणसाधन	...	...	...	१०७४१ A
८९	चतुष्प्रीठनिबन्ध	...	...	...	६६६२
९०	चर्याचर्यविनिश्चय	...	...	...	८०६३
९१	कृष्णधमारितन्त्र	...	...	...	६६६४
९२	सेकोद्देशटिप्पणी	...	...	...	१०७४४
९३	ताराबोधये उत्पातकथा	...	...	...	४७५६ A
९४	वज्रावली नाम मण्डलोपायिका	...	...	...	३८५५
९५	„ „	...	...	...	४८३५
९६	कालचक्रावतार	...	...	...	४७३२
९७	बुद्धकपालतन्त्रटीका	...	...	...	३८२७
९८	वर्षापणविधि	...	...	...	६६८४
९९	— — — —	...	...	...	६६६४
१००	चक्रसम्बरवलिविधि	...	...	...	४७५१
१०१	चक्रसम्बरसाधन	...	...	...	४७५२
१०२	पूजाविधि	...	...	...	४७६०
१०३	वज्रयाने साधनाङ्गानि	...	...	...	४८३७
१०४	वज्रयाने पूजाविधि	...	...	...	६६६८
१०५	„ „	...	...	...	६६६६
१०६	वज्रवाराहीदादशतन्त्र	...	...	...	६६७८ A.
१०७	वज्रवैरोचनीश्रीस्तोत्र	...	...	...	६६७८ B

१०८ ।	सर्वयोगिनीकर्मविविधि	...	...	६६६३
१०९ ।	— — —	...	...	६६६५
११० ।	घोड़शीमानसौभावचक्र	..	...	१०७४१ B
१११ ।	साधनसमुच्चय	...	...	१०७४७
११२ ।	कतिचित्साधनानि	...	...	१०७६४
११३ ।	खयम्भुचैत्यभट्टारकोद्देश	...	...	६०६०
११४ ।	खयम्भुपुराण	...	...	४८५६ A
११५ ।	” ”	...	...	४८५६ B
११६ ।	वृहत्खयम्भुपुराण	...	...	४८५६ C
११७ ।	धर्मपूजाविधि	...	...	५४३८
११८ ।	बुद्धचरित्र	...	...	८२०१
११९ ।	धर्मकोषसंग्रह	...	...	८०५५